శ్రీ మహమ్మద్ రసూల్ వారి చరిత్ర

"బ్రహ్మర్షి" డా॥ ఉమర్ ఆలీషా కవి కృతసంహిత

శ్రీ విశ్వ విజ్ఞాన విద్యాధ్యాత్మిక పీఠము

పిఠాపురం - 533 450.

తూర్పు గోదావరి జిల్లా

శ్రీ మహమ్మద్ రసూల్ వారి చరిత్ర

(ప ద్య కా వ్య ము)

"బ్రహ్మర్షి" డా॥ ఉమర్ ఆలీషా కవి కృతసంహిత

శ్రీ విశ్వ విజ్ఞాన విద్యాధ్యాత్మిక పీఠము

పి ఠా పు ర ము - **533 450.**

తూ॥ గో॥ జిల్లా

[మూల్యము : రు. **75-00**

పీఠాధిపతుల చరిత్ర

శ్రీ విశ్వవిజ్ఞాన విద్యాధ్యాత్మిక పీఠమునకు పీఠాధిపతులలో ఆది పీఠాధిపతి 1472 సం॥లో భారతదేశమునకు వచ్చియున్నారు.

ఆదిలో ఈ పీఠము అరబ్బుదేశమున అందలి బాగ్దాదునుండి పారశీకదేశము, అక్కడనుండి భారతదేశమునకువచ్చి ఢిల్లీనగరమున నివసించి అక్కడ సర్మద్‌హుస్సేనీ (సర్మద్ షహీద్) పేరుగల తత్త్వవేత్తను ఔరంగజేబు చంపించినప్పుడు వారి సమకాలికుడైన యీ పీఠాధిపతి తానేషా కాలమున హైదరాబాదు వచ్చి హైదరాబాదు నుండి యీ పీఠమునకు జాగీరొసంగిన కారణమున ఆంధ్రదేశము ప్రవేశించి పీఠికాపురమున నివాసముగా స్థిరపరచుకొన్న మొదటి పీఠాధిపతి మదీనె కబీర్షా.

ఆ కాలమువారిచే యీ పీఠాధిపతి మదీనా నుండి వచ్చిన తత్త్వవేత్త యని పిలువబడినారు. ఈ పీఠాధిపతులు ఏ దేశములోనున్నప్పుడు ఆ దేశ భాషలలో, ఉత్కృష్టమైనదిన్ని గణనీయమైనదిన్ని అయిన కవిత్వం చెప్పియున్నారు.

వీరు అరబ్బి, పార్సీక భాషలలో తత్వముగూర్చి గ్రంథము వ్రాసినట్లు తెలియబడుచున్నది.

ఈ మదీన్ కబీర్షాగారిని తత్వరూపులుగ గ్రహించుటకు ఆనాటి ప్రజలు వీరి మహత్మ్యము చూడగోరి బండ్లకొలది యిద్ధనంబులు కాల్చి అగ్నిగుండము యేర్పరచి వారిని అందు కూర్చుండమని కోరగా అప్పుడు ఆ అగ్నిగుండమున పూలపాన్పున గూర్చునట్లు గూర్చుండి తన మానసిక మహత్మ్యము ప్రజలకు జూపిరని వారి చరిత్ర.

వారి తరువాత వారి అగ్రనందనుడు ద్వితీయ పీఠాధిపతి మధార్షా, ఆ తరువాత వారి సుతులు తృతీయ పీఠాధిపతి "హసన్మియాషా వారి కుమారులు చతుర్థ పీఠాధిపతి కహెనేషావలి". వీరి పిన్ననాటి కాలమున బాల్యమందే వీరి తండ్రి హసన్మియాషా దివంగతులైన కారణమున

వారికి తిరుగ అఖైలలీషా గురువర్యులచేత యీ పీఠతత్వ స్వరూపమైన మహామంత్రము ప్రిబోధింపబడి తిరుగ యీ పీఠము పునఃస్థాపితమైనది.

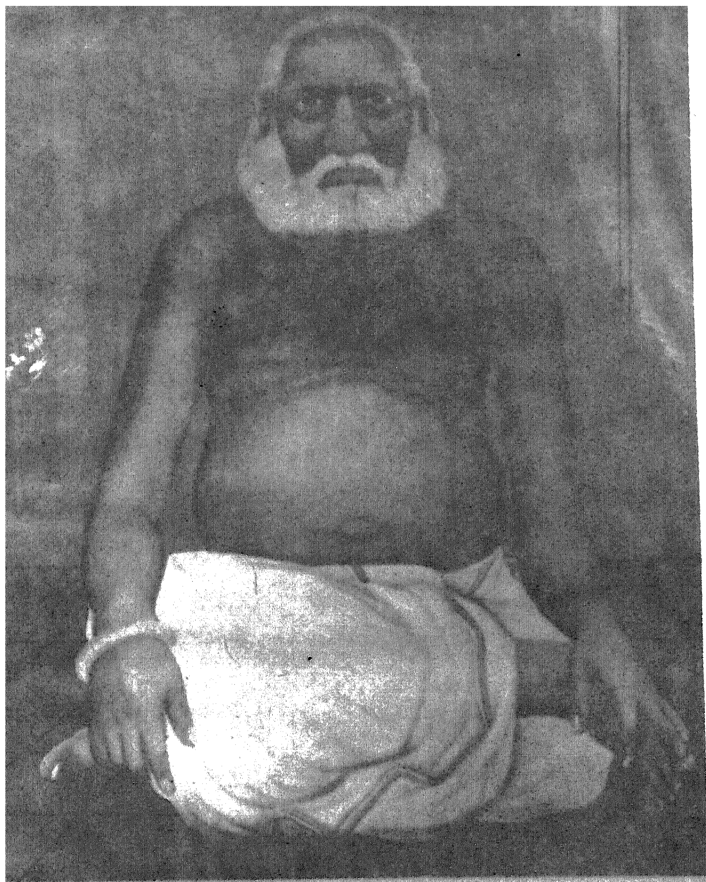
శ్రీకహనేషావలీగారి చిన్ననాడు ఒకనాడు వారి దృశ్యములో నొక మహాపురుషుడు కనబడి దర్శనమిచ్చి మీ వంశమందు ఆధ్యాత్మికరూపమైన తత్వస్వరూపము పీఠాధిపత్య రూపంలో వెలార్చుబడుచున్న విధానము మీకు ముందు మీ తండ్రిగారు పీఠాధిపతిగ నిర్వహించు కాలమున మీ బాల్యమునందే వారు నిర్వాణము పొందియుండుటచే, అది మృగ్యమౌ సమయము కలుగనున్నది. ఆ పీఠమునకు మీరు పీఠాధిపత్యాధికారము స్వీకరించవలసియున్నది. ఇప్పుడు నాచే మీకు యీ మహామంత్రిము ప్రబోధింపబడి పునరుద్ధరణ కావలసియున్నది. కాబట్టి ఈ రహస్యము నాచేత తెలుసుకోవలసినదిగా చెప్పినట్లు పై విషయములు దృశ్యములో చెప్పిన విధానమున శ్రీ కహెనేషావలీగారు బడికిపోవు సమయాన యే మహాపురుషుడు దృశ్యములో తనతో ప్రసంగించెనో అ మహావ్యక్తి జాగ్రదావస్థలో యెదుటపడి యే వాక్కులైతే దృశ్యములో ఆయన నోట ధ్వనింపబడినవో, నదేతీరున ఆయనచే ఈ పీఠాధిపతులచే ప్రబోధింపపడు మహామంత్రము అనాడు కహెనేషావలీగారికి ప్రబోధింపబడినది. ఆయనే శ్రీ అఖైలలీషా గురువులు. వీరు ఆకల్పాంతముదాక యీ పీఠాధిపతులకు గురువుగ సంస్మరణీయులు.

ఆనాటినుండి యీనాటివరకు యీ పీఠాధిపత్యము అవిచ్ఛిన్నముగ సాగుచున్నది.

వారి పీఠాధిపత్య కాలములో "కలిక భాగవతమనే" గ్రింధము ఈశ్వర పరిణామము తెలుపు మహాత్మ్యములతో నిండిన తత్వము చెప్పబడినది.

ఆ తరువాత వారి అగ్రనందనులైన పంచమ పీఠాధిపతి మహర్షి శ్రీ మొహియద్దీన్ బాద్షా గురువర్యులు. తన స్వానుభవైక వేద్యమైన కీర్తనలు, పదములు "పరతత్వ కీర్తనలు" అను గ్రంధముగ రచింపబడినది.

"బ్రహ్మర్షి" శ్రీ మొహియద్దీన్ బాద్షా

పంచమ పీఠాధిపతి

మారుతి రాగము - ఆటతాళము

విను మహాశ్చర్య మిదియు వినిపింతు నకటా
తనువులో బ్రహ్మమట తా గాంచు టహాహా ॥విను॥ 1

జన్మ మెత్తితి గాని జీవునకు సుఖ మెఱుఁగ
సన్మాన మెవ్వరికి సేయ లే నైతిన్
తన్మయంబేదో యా తత్వ మేదొ తెలియ
దు న్మనియోగ మేలాగు సాధింతున్ ॥విను॥ 2

ధనధాన్యములు గూర్చి ధరగానకను తిరిగి
వినయ మేమియు లేక విఱ్ఱ వీగుచును
మనమునను తను గర్వమును నొంది మండిపడి
తనకన్న ఘనులెవ్వ రనుచు నే చచ్చున్ ॥విను॥ 3

అయ్యయో యీకాయ మంధకారము నొదిగి
శయ్య సుమములపండి సౌఖ్యమొందుచును
వెయ్యి మాయలు బన్ని కయ్యంబు లనుబెంచి
ప్రయ్యలై తుదియముని ద్వారంబు జేరున్ ॥విను॥ 4

భాగ్యవంతుల మంచు భగవద్గృహంబుల
యోగ్యమని గట్టింతు రదియేమె వారు
భాగ్యహీనుల బుధుల పట్టెడన్నంబిడ ర
యోగ్యులా పాషాణముల కిడెదరేమో ॥విను॥ 5

సోమమంతఃకరణ మందున్న దేయాత్మ
దేహియంచును శ్రుతుల శ్రితపర్చికొనుము
మోహరహితపదాన మొహియదీన్ భాష్య సం
దేహములు అఖైలలీ గురుడు మాన్పె ॥విను॥ 6

పీల్వారాగము - ఆటతాళము

ఓంకారమే జీవమనుచు నమ్మి
నాకారమునను వీక్షించు
ఏకమౌను నీలో ఆకారమును జొంది
ఆకంటి నడుమ నీ
వఖిలామై నిలిచెదవు ॥ఓం॥ 1

ఓంకారమునకు నాదామునకు భేద
మున్నా దేమిటో తెలియ వలయు
ఓంకార మిహామగును నాదాము నీవగును
శంకలెంచక తనుతా సాధించిజూచితె ॥ఓం॥ 2

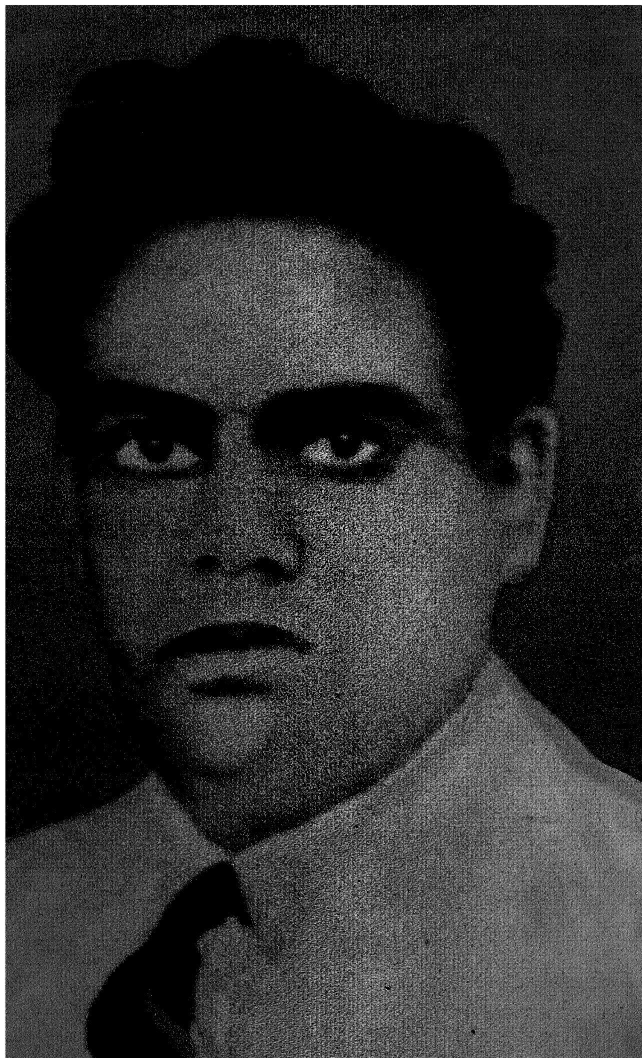
తొలిజన్మ పదము లన్నిటిని తలఁచి
తలఁచి నే జాలి నొందితిని
ఇలకొన్ని జన్మములు ఈ జన్మమున జరిపి
తెలివిలోపల తెలివై తే జాము కనుగొంటి ॥ఓం॥ 3

అది యానాది మర్మంబు తెలివి
సాధించి గనుట ధర్మంబు
బిందు బీజము నందు నీవై నిలిచి నాద
మందు లగ్నంబై యా నందాము నొందెదవు ॥ఓం॥ 4

నేనై నను జూచు చుంటిని ఆఖై
లలి గురు నచట గంటిని
జ్ఞానసమాధి మొహియదీన్ భాషా సం
ధాన ధ్యాన మిదియె తర్కించి చూచితె ॥ఓం॥ 5

బ్రహ్మర్షి శ్రీ మొహియుద్దీన్ బాద్షా
పంచమ పీఠాధిపతి.

—★—

"బ్రహ్మర్షి" శ్రీ డా॥ ఉమర్ ఆలీషా

షష్ఠమ పీఠాధిపతి

శ్రీ ఉమర్ ఆలీషా మహాకవి

జీవిత సంగ్రహము

శ్రీ ఉమర్ ఆలీషా మహాకవిగారు పీఠికాపురమున క్రీ. శ. 1885వ సం॥లో జన్మించిరి. వీరి తండ్రిగారు మహర్షి మొహియద్దీన్ భాషా గురువర్యులు. వీరి జనని చాన్బియాంబ.

వీరి తండ్రిగారు అరబ్బీ, పారశీక, సంస్కృతాంధ్ర పండితులు. ఆధ్యాత్మిక విద్యాపీఠాచార్యులు, ఆత్మవిద్యాపారంగతులు. వీరి కుటుంబము పూర్వము నుండియు భాషాపాండిత్యమునకు, ఆధ్యాత్మిక విద్యాసంపత్తికిని ప్రఖ్యాతి గాంచినది. శ్రీ కవిగారు చిన్ననాడే సంస్కృతాంధ్రములు విశేషముగా నభ్యసించిరి. తదుపరి అరబ్బీ పారశీ కాంగ్లభాషలు నేర్చిరి. వీరు ఆంగ్లమున వ్రాయట, మాట్లాడుట యెఱుగుదురు; కాని ఆంగ్ల పద్య కావ్యములందు ఎంతమాత్రము వీరికి ప్రవేశములేదు. వీరు సహజ కవులు వీరి 14 వ వర్షమున తెనుగున ధారాళముగా కవిత్వముఁ జెప్పిరి. వీరి 18 వ యేట "మణిమాల" యను నాటకము వ్రాసి అచ్చొత్తించిరి. అది షేక్స్పియర్ మహాకవి నాటకమువలె నున్నదని అప్పటి పత్రికలు కొనియాడినవి. వీరి కనేకచోట్ల ఉద్యోగము లిచ్చెదమని ఆహ్వానించినను వాటి కంగీకరింపక భాషాసేవ దేశసేవఁ జేయుచు తమ జీవితమును గడిపిరి. వీరు 1934 వ సంవత్సరము డిశంబరు నెలలో అఖిల భారత శాసనసభకు సభ్యులైరి. ఆ పదవి వీరు అవతారము చాలించు వరకు నుండెను.

వీరికి International Academy of America వారు 1936 సంవత్సరమున Doctor of Literature బిరుద మొసగిరి. శ్రీ కవిగారు వంశపారంపర్యముగా వచ్చుచున్న ఆధ్యాత్మిక విద్యాపీఠమునకు ఆచార్యులై పదహారు వేల జనమును శిష్యులుగా నొనర్చిరి.

వీరి యౌగిక జ్ఞానమును కొనియాడుచు జ్ఞానసభాసభ్యులు వీరికి బ్రహ్మర్షి బిరుద మొసంగిరి. వీరి సతీమణి అగ్బరు బీబీగారు. వీరితో ఢిల్లీ నగరము వెళ్ళి ది. 5-4-35 తేదీని దివి నలంకరించిరి. ఆ దినమున ఢిల్లీ శాసన సభ మూయబడెను. వీరు గతించినప్పుడు వీరికి అయిదుగురు కుమారులు, యిరువురు కుమార్తెలు, పెక్కురు పౌత్రపౌత్రిక లుండిరి.

శ్రీ కవిగారి జీవిత చరిత్ర ప్రత్యేక పుస్తకముగా వ్రాయుబడు చున్నది. వీరు రచించిన సూఫీ వేదాంత గ్రంథమందు వీరి జీవితము సంగ్రహముగా నిట్లు వ్రాసిరి.

—. స్వీయము .—

క. ఆ మొహియద్దీన్ బాద్షా
నామ మహాయోగి కగ్రనందనుఁడను నా
నా మహితాగమ హిత వి
ద్యామతి "ఉమాౘ్రలిషా" మహాకవి నేనున్

సీ. రచియించినాఁడ విభ్రాజితదివ్య ప్ర
బంధముల్ పది కావ్య బంధములుగ
వ్రాసినాఁడను కల్పనాసక్త మతి పది
నాటకంబులను కర్నాటపక్కి
కూర్చినాఁడను కళాకోవిదుల్ కొనియాడ
నవలలు పది నవ నవల లనఁగ
తెలిగించినాఁడ నుద్దీపితాఖండ పా
రసి కావ్యములు పది రసికులలర

రసము పెంపార నవధానక్రమములందు
ఆశువులయందు పాటలయందు కవిత
చెప్పినాఁడ నుపన్యాస సీమలెక్కి
యవని "ఉమాౘ్రలిషాకవి" యనఁగ నేను.

ఉ. రాజుల జూచితిన్ సుకవిరాజుల నోర్చితి బేరుమోగ్రియరా
రాజులఁ నోలగంబుల విరాజితపండిత సత్కవీంద్ర వి
భ్రాజిత మౌలవీబిరుద పట్టములందితి యూనివర్సిటివ్
దేజముమీఱ సభ్యుడయితిన్ మతబోధకుఁడైతి గ్రిమ్మఱన్.

ఉ. వ్యాసములున్ విమర్శనలు భావకవిత్వరసైక చారు వి
న్యాసములున్ మతాంతరమహాపరివర్తన తత్త్వరూపకో
పాసనముల్ పురాణములు వ్రాసితి భారతభూమి నే నుప
న్యాసము లిచ్చుచున్ దిరిగినాఁడను "ఉమ్రిలిషా" కవీంద్రుఁడవ్.

ఉ. వేలురచించి విద్యలనుబెట్టి గడించితి పారితోషికా
ద్యాళిని వేయినూట పదియార్లను సింహతలాటముల్ మహా
భీలకసత్కళాకనక విశ్రుతముల్ జయభేరి మోగ్రియ హిం
తాల వసీనటత్కవి తండము లేమిటి లెక్కమాకడన్

సీ. సాధించితిని యోగసాధనంబులు హిమా
గమ మెక్కి మతిని చక్కాడియాడి;
బోధించితిని జ్ఞానసాధనక్రమములు
చెవినిల్లుగాఁ జేసి చెప్పిచెప్పి;
సవరించితిని పెద్దసారస్వతంబును
శబ్దశాస్త్రంబులు జదివిచదివి;
చూపించితిని రాజ్యలోపంబు లాంగ్ల ప్ర
భుత్వంబు ముంగర మోపిమోపి

తే. ఇప్పుడప్పుడె నలుబదియేండ్లపైన
దాఁటిపోయెను వయసు నీనాఁటికైన
శాంతి గలుగదు నీ కళాధ్వాంతమందు
జీవితము తెన్ను సుడిబోవు నావబోలు.

శా. నాలోనున్నవి నేనుజూచినవి విన్నాణంబులై లోకమం
దాలోకింపఁగ రాని యీ యమరవిద్యాతత్త్వమర్మంబు లం
దేలోటున్ జనియింప దీశ్వర రహస్యైకైక మీమార్గ మే
మేలా దాచెదమంచుఁ జెప్పితిమి మీరిద్ధాత్ములై తేరఁగన్.

కం. మా తాతయు మా తండ్రియు
ఖ్యాతిని అఖైలలీ మహాగురువర వి
ద్యాతత్త్వము నేర్చిరి త
ద్రీతుల వివరింతు యోగరీతులు తెలియున్.

ఉ. ఎల్లరు జెప్పుచుండిరల యీశ్వరుడీవని మీరుగూడ నా
కల్లలు బొల్లులల్లి కథగా నిటుకల్పనఁజేసి చెప్పగా
నొల్లునెయంచు మీరలన నోపుదురేమొ తదీయవాస్తవం
బల్ల రహస్యమున్ దెలిసి యద్భుతమార్గము విప్పిపెట్టితిన్.

మ. కనదుల్ పాదరసంబు తాత్త్వికుడు బంగారంబుగావించున
ట్లనుమానాస్పదమై వినాశకరమై యల్లాడు జీవుండు బ్రి
హ్మనుగామార్చెడు ద్రోవజూపితి నిధి ధ్యాసంబు సంధించి మీ
కనులన్ విప్పుడు శూన్యమందు హరిసంకాశంబు సంధిల్లెడున్.

ఉ. మేమురచించు గీతములు మృత్యువాయువు పదంబులందులో
నేమియు నర్థహానికెడమియ్యక ఉన్నది యున్నట్లుగా
నేమహనీయుడున్ నడచి యీశ్వరరూపమెఱుంగ నేర్చునో
ఆ మహితాత్ముడొక్కఁడె యథార్థ మెఱింగి మృతిన్ జయించెడున్

శా. నాతోనున్న మహాకవీశ్వరుల నానాకావ్యముల్ వ్రాసినెం
తౌతత్త్వాత్మక దృక్ప్రపంచకము నుద్యోగించి చిత్రించుచున్
చైతన్యంబు గలుగంగజేసితి మహాసత్యస్వరూపంబుతోఁ
జేతోవీధిని నీశ్వరుంగనెడు వైచిత్ర్యంబు జూపించితిన్.

ఉ. ఎవ్వరి నొవ్వనాడమిటు లెవ్వరినోరును కట్టివేయమే
ఘెవ్వరిదారి దూరిమరలింపము మాకడవచ్చు వారితో
నివ్వటిలంగ నీ తెలివునేర్పి తరించుమటంచు చెప్పి మా
దివ్వెవెలుంగ జేసెదము దివ్యులుగన్పడ బుద్ధిమార్గిన్పడన్.

—• అగ్బరాంబ •—

శా. ఆ ఢిల్లీనగరాంగ్ల శాసన సభాభ్యర్థిత్వ మర్థింపుఁ డం
చాడన్ నేను కృతార్థుఁడై జనిన నాకై వచ్చి ప్రాణంబులున్
వీడెన్ నాసతి అగ్బరాంబిక చలత్ విద్యుల్లతన్ బోలె; యీ
నాఁడే నశ్రలు "గోరి" పై విడుచుచు న్వర్త్రింతు నిర్జీవినై.

ఉ. ఏను రచించినట్టి కృతు లెన్నిఁటినో వినె తల్లి; తండ్రి నా
నా నవనాటక ప్రకరణంబులు నాఁడగ జూచినారు; ఢి
ల్లీ నగరాంగ్లభారతమహీధవ శాసనసభ్య సత్పదం
బానఁగ గాంచి "అగ్బ" రమరాలయ మేగె వెలుంగుచుక్కయై.

శా. ఎన్నోబాధలు బొందుచుండు మని న న్నీభూమివర్జించి యా
పున్నెపుంగని అగ్బరేఁగె దివికిన్ బూర్ణేందు బింబంబు వా
ర్థి న్నిద్రింపంగ బోయినట్లీఁక మహాంధీభూత మాలిన్యం సం
ఛన్నాస్మన్నివిషిద్ధజీవిత మభావం బెన్నినాళ్ళుండినన్.

సీ. ఏమాట చెప్పిన నెదురాఁడగా లేదు
పరమ సాధ్వీత్వంబు వరలుకతన
ప్రాణాల నర్పించి పరిచర్యలను జేసె
పరమహర్షంబు ముందరను నిలువ
కలిమిలేములను నొక్కటిగాఁగ గణియించె
నిత్యకళ్యాణంబు నెలకొనంగ
ఏవురు కొడుకుల నిద్దరు కూఁతుల
ననిశంబు దీవించు నాత్మకాంతి.

తే. ప్రతిదినంబు చదువు ఖురాన్ను మాజు
శౌచశీలాన నలువది వత్సరములు
ధరణి జీవించి స్వర్గాన కరిగె అగ్బ
రాంబ దివిజులు నీరాజనంబులిడఁగ.

చం. పరమపవిత్రి యీ వెలది పండితురాలు నితాంత సత్యసం
భరిత రసాత్మక ప్రకృతి వడ్డికి బారెడు ప్రేమమూర్తి సుం
దర సముపాసితం బయిన ధర్మపదంబును సంతరించి యీ
శ్వరునెద నగ్బరాంబ కడు ప్రార్థన సేయుచు నెల్లవేళలన్.

శా. పల్లెన్ బుట్టిన ఢిల్లిలో బ్రిటిషుసామ్రాజ్యంబు పాలించు వా
రెల్లన్ వచ్చి సమాధిజేసిరి భవన్మృత్యున్ విచారించి యో
పుల్లాబ్జానన "అగ్బరాంబిక" భవత్పుణ్యంబు దేశాల రా
జిల్లున్ విచ్చిన కుందఁబోలె వెస నే జీరాడుచున్నా నిటన్.

చం. హృదయము ముక్కలౌనటుల నేడ్చుచుఁ గన్నులనీరు కాల్వలై
చెదరఁగ నిన్నులోకములఁ జేరుటకంటె సమాధితోంటి నీ
సదనము జేరుమార్గము విచారణజేయుట లెస్స యైహి కా
స్పద విభవానుషంగభవబంధమువాసిన నిన్ను చూడఁగన్.

శ్రీ కవిగారు యిస్లాం మతస్థులు. వీరి మాతృభాష ఉర్దూ. ఆంధ్ర భాష మాతృభాషగా కానివారు తెనుఁగున సరస కవిత్వముఁ జెప్పినవారు ఈ కవిగారొక్కరే. వీరు రచించిన మహాభారత కౌరవరంగ మను నాటకమున....

"నాటకముల్ ప్రబంధము లనంతముగా రచించిన వాణి కా
వ్యాటవి భావవీథుల విహార మొనర్చ జయధ్వజంబు వా
గ్వాటిని నిల్పినట్టి జనవిశ్రుతు ఉం రలీషా కవీంద్రుడన్—"

అని వ్రాసిరి.

శ్రీ ఉమర్ ఆలీషా మహాకవి ఈ తత్వ కీర్తనలందు కూడ అనేక గంభీర భావముల నొసంగిరి.

"చంద్రుడెవరు చుక్కలెవరు
ఇంద్రుడెవరు ఈశుఁడెవరు
ఇంద్రియంబులు కట్టిచూచితె
యిన్నితానై యుండలేద"

....

"రాయినైతే రప్పనైతే
కాయనైతే కసరునైతే
ఏ యుపాయముచేతనో నే
నా యనంతుని బట్టియుందు"

మున్నగు పెక్కు ఋషివాక్యము లీ కీర్తనలందు చెప్పిరి. వీరురచియించిన "సూఫీవేదాంత" గ్రంథములో

మ. "కనదుత్ పాదరసంబు తాత్త్వికుడు బంగారంబు గావించు న
ట్లనుమానాస్పదమై వినాశకరమై యల్లాడు జీవుండు బ్రి
హ్మనుగా మార్చెడు త్రోవఁజూపితి నిదిధ్యాసంబు సంధించి మీ
కనులన్ విప్పుడు శూన్యమందు హరి సంకాశంబు సంధిల్లెడున్"

అని చెప్పిరి.

బ్రహ్మఋషిసత్తములైన శ్రీ ఉమర్ ఆలీషా మహాకవిజీవితమును చరిచి అనేక తత్వగ్రంథములను వ్రాసి అజ్ఞానాంధకారమున నల్లాడు జీవుని బ్రహ్మనుగా మార్చెడు త్రోవజూపిరి.

వీరు రచించిన గ్రంథము లేబదివరకున్నవి. శ్రీ కవిగారు తమ శిష్యులకు దర్శన మిచ్చుటకై నరసాపురము (పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా) వెళ్ళి అచ్చట ది. 23 జనవరి 1945వ నాటి సాయంత్రము 5గంటలకు దివి నలంకరించిరి. వీరి భౌతిక దేహమును పిఠాపురముఁ దెచ్చి 24 వ తేదీ సాయంత్రము రైలుస్టేషను వద్దనున్న వారి యారామములో సమాధి చేసిరి.

బ్రహ్మర్షి శ్రీ హుస్సేన్ షా

సప్తమ పీఠాధిపతి

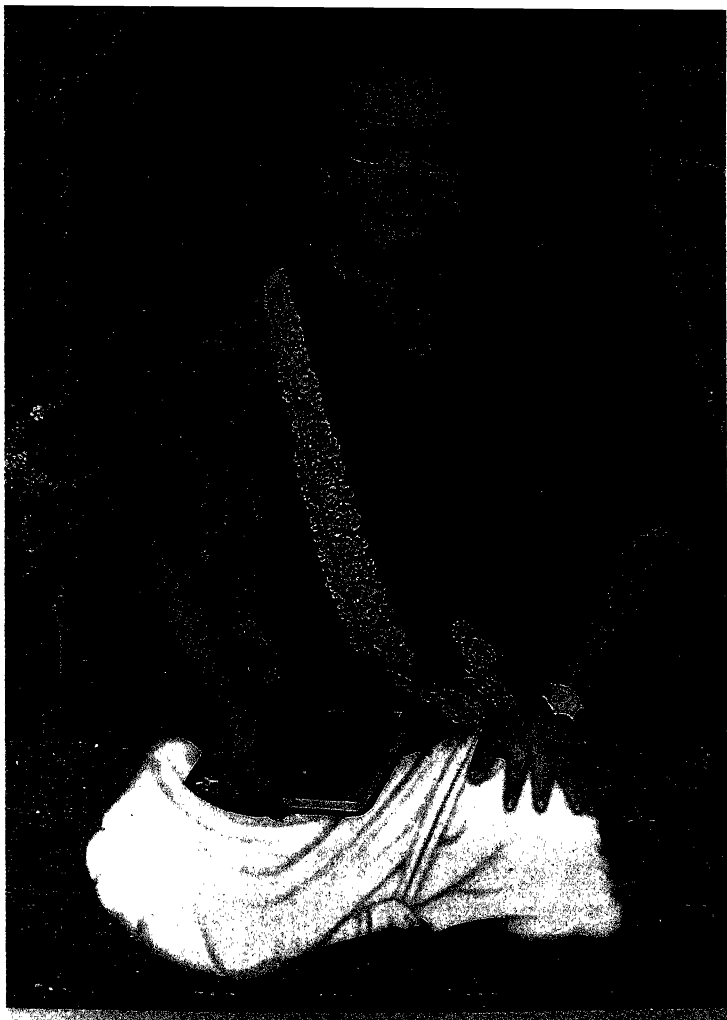
శ్రీ విశ్వ విజ్ఞాన విద్యాధ్యాత్మిక పీఠము

పరంజ్యోతి

పడినకష్టాల పాటవంబలతిగాక!
సడలిపోయిన సౌఖ్యాలు స్మరణరాగ
మాసిపోయిన మాటలు మరపురాక
పాటపాడిన పదములు పలుకలేక
వెడలిపోయిన కాలంబు వెదకుచుంటి
వెతుకుచుంటి నామరుగునే వెదకుచుంటి
తెలుసుకొంటి నామరుగునే తెలుసుకొంటి
తిరిగి కాలంబురాదని తెలుసుకొంటి (జన్మ)
లేదు పరతంత్రమికనాడు లేనేలేదు
లేదు నాయన్న మౌఢ్యంబు లేనేలేదు
స్వార్థమున నీ ప్రకృతి నాకు స్వస్తి జెప్ప
భ్రాంతిలోగన్న విషయ విభ్రాంతిగాగ
పోవుచుంటి నాదారినే పోవుచుంటి
కాననంబులో పురములో కానరాని
ఆ అయోమయ మధ్వాన్నమైనదారి
ఆ ప్రళయకాల దంధయ్యమైన యట్టి
చిమ్మచీకట్ల చెంగట చేరిచేం
జరిగిపోయె నహస్సులు జగములోన
దాటిపోయెను మిన్నులా దారిలోన
స్వర్గ నరకాల వీధులాశ్చర్యముగను
దారులివ్వగ వాటిని దాటి నిలిచి
చూచినా నది నిజముగ శూన్యజగము
కలతబడి మనో దుఃఖాన గలయజూడ
అంతదూరాన నేదియో నవతరించె
అందులో రూపమేదొ నాకానుచుండె
అందు బ్రహ్మాండములును రూపొందుచుండె
ఎవరిదారూపు నాకపుడెరుక బడియె
అదియె నా గురుని స్వరూపమవధిగాను
అతడె అఖై లలీషుడు అది నిజంబు
అదియె ప్రేమైక రసరూపమవ్యయంబు
వెలువడెను గాదెనందుండి వెలుగదేదొ

నిండెనా వెల్గు జగముల నిండె నిజము
నిండె నావెల్గు నాలోన నిండె నిజము
నిండి నాలోన జతనాన నుండిపోవ
నిలిచె సంతృప్తి నాలోన నిలిచిపోవ
ఇమిడె ప్రమదంబు నాలోన నిమిడిపోవ
తెలిసె జగములు "నేన" ని తెలిసిపోయె
నేనె "విశ్వంబు" విశ్వంబు నేనె నిజము
నిజము యీ దృశ్యమంతయు "నేనె" నిజము
గగనములలోన నారూపె గానుపించె
భాస్కరునియందు నారూపె బరగుచుండె
సలిలమందున నారూపె సాగుచుండె
ఈ వసుంధర నారూపె యసగుచుండె
అరయ వాయువులో నిండినదిగా దోచె
అదిగో వైశ్వానరుని నిండెనదిగా చూడు
ఎన్ని చెప్పుదు సర్వంబు "నేను" గాను
సృష్టినంతయు నాలోనె చూచినాడ
ఇదే పరంజ్యోతియన నొప్పు నీ వెలుంగు
ఇదియె యోగులుగన్నట్టి జ్యోతిసుమ్మి
నిలిచిపోదు నీ జ్యోతి నేనెప్పటికిని
నిలిచిపోయి నీ జ్యోతి నేనెప్పటికిని
రాను మిముజూడ వాంఛనే రాను రాను
తిరిగి వచ్చెడి నాశను తీరిపోయె
వెడలి వచ్చిన మాటలు వేరు లేవు
లీనమగుదు నీ జ్యోతిని నేనుగానె!
మరచిపొందింక నారాక మఱచిపొందు
వదలివేయుడు దర్భలు వదలునట్లు
విడచివేయుడు ధారను విడుచునట్లు
ఇట్లు "హంస్సేన్ షా" కవి ఎరుక జెప్పె!

బ్రహ్మర్షి శ్రీ హంస్సేన్షా
సప్తమ పీఠాధిపతి

"బ్రహ్మర్షి" శ్రీ మొహియద్దీన్ బాద్షా

అష్టమ పీఠాధిపతి

తే. గీ. ధర్మమననేమి యో దెల్పి ధరణికెగసి
అమృతకరులై బోధకాధ్యాపకులుగ
నుండి పీఠికాపురమందు నోలగముల
ప్రభువులై యుండి రా"షా" వంశభవులు.

2) ఉ. అన్నిటికన్న గొప్పమహిమాస్పదమైన మహత్త్వమందు. నిం
దున్నది ఆ "షాతత్వ" మనె నుత్తమగ్రంధము దైవదత్తమై
సన్నుతమై పవిత్రమయి శాసనమై సచరాచరంబులో
నున్న రహస్యముల్ దెలుపుచున్నది యీశ్వరవాణిసృష్టికిన్.

3) తే. గీ. ఇట్టివిజ్ఞానమతిము నర్థించి ప్రేమ
పాఠములునేర్పి విజ్ఞానశక్తి గూర్చి
మానవోద్ధార కుండన మహిని వెలసి
మలినములుమాపె "హుస్సేన్‌షా" మౌనివరుడు.

4) తే. గీ. ఏదొ వేవెల్గు షాతత్వ నేగుదెంచి
అందులోన హుస్సేనుషా కృతవతరించి
వచ్చినిలిచె తేజంబుగ వసుధయందు
దెచ్చితిని నీకిదేయని తేటపరచె.

5) తే. గీ. వేలు లక్షలు శిష్యులు పాలుగూడి
ప్రజ, లజ్ఞానతిమిరంబు వారదోలి
భద్రమార్గమే కేశ్వరోపాసనంబు
వనుచు చాటిరి హృదయభక్త్యానుభూతి.

పంచరత్నములు సమాప్తము.

బ్రహ్మర్షి శ్రీ మొహియుద్దీన్ బాద్షా
అష్టమ పీఠాధిపతి

శ్రీ డా॥ ఉమర్ ఆలీషా

ప్రస్తుత నవమ పీఠాధిపతి

పద్యమాల

సీ. సుందరంబుగనుండు సుడులతో గోదారి
చిరుగాలి కెరటాల పరుగులిడుచు
ఆణిముత్యాలట్టు అమరెడు బిందువుల్
మువ్వలరవళితో ముదముగొలుప
సప్తస్వరాలతో సంచరించెడి గాలి
కలహంసముని వీణ గతులబోలి
ఉరకలనురుగుతో ఉవ్వెత్తుగను పొంగి
పొరలు గంగానది పోల్కిదనరి

తే. గీ. కవి మనోహర హృదయంపు కందుకంబు
నవరసమ్ములతోగూడి నాట్యమాడి
కవితసాహిత్య వీధుల గదలిపోవ
గాన మొనరించి విహరించు గగనవీధి

కం. రవి అరుణ కాంతులతో
రవికృంగిన వేళరణము ముగిసినరీతిన్
రవిబోలు వీరవర్యులు
రవి తీరునపగ్రిబలు చుండ్రి రణవిఖ్యాతిన్

తే. గీ. అస్త్రములు చాచి కంఠస్వ రంబు చీల్చి
కటిక చీకటి దాటించి కాంతి జూపి
కంటి కన్నీరు కారంగ కానబడక
కామమోహంబు సడలించి కాచుగురుడు

సీ. నల్లకాకుల గుంపు మలినంబు మాయింప
కాసారమున వడల్ కడుగురీతి
ఆశాహివలయాల ఆకర్షణము నుండి
విషయవాసనలను విడువలేక

షడ్ వర్గములనుండి సంచరించుచునుండి
ముక్తి మార్గముగాంచ మూర్ఖుడగుచు
కాషాయ వస్త్రముల్ ఘనముగా ధరియించి
కొంగజపముచేసి కొలనుమున్గ

తే. గీ. కాని తనలోని కామంబు కడుగలేక
బాల్యయౌవ్వన కౌమార బలము తగ్గి
వార్థికమువచ్చి వడవడ వడకిచచ్చు
వెఱ్ఱి జనులనుచూచినే వెఱగుపడుదు

కం. సిరిసంపద గలిగినచో
శిరమున మొలువగను కన్ను సిరిపతిననుచున్
శిరమున జేరనుగన్నులు
సిరినీయము దానమెపుడు చిరయశకీర్తిన్

సీ. అలలచే సెలయేఱు జలజల ప్రవహించ
సురులకు సంగీత శోభగూర్చ
రాక్షసులకేవేళ రణభీతిఁ గొలుపుచు
కర్కశధ్వనులతో కానుపించ
మృగజాతులకుఁ నెంతొ మోదంబు చేకూర్చి
మరమరధ్వనులతో మమత గొలుప
మనుజుని తమిదీర్చి మాధుర్యముగనుండి
కవితా ప్రసవంతుల కానుపించ

తే. గీ. భావములఁ బట్టి జీవుల భ్రాంతిఁగొలిపి
యండమావుల జలమట్లు ఎఱుకబడక
రాగ అనురాగభయ కోపత్యాగములతో
పరుగుపెట్టించు సద్గురుఁడు భయముతోడ

సీ. నక్షత్రములపూలు నభమున పూయంగ
చంద్రుండు ఉదయించె చెలులతోఁ
సుస్వాగతముపల్కి చుక్కల వెలువెల్ల
చిరునవ్వుతో చంద్రుచెంతచేర
మేఘమాలలదాగి మెఱయుచు చంద్రుండు
తారకల కవ్వించి తరలుచుండ
అందాల మేఘంబు ఆ చందురుని చూచి
ఆటలాడుచునుండె నద్భుతముగ

తే గీ. రేయి గడచెను రేరాజు చేయివిడచి
కడలిలో నుండి ఉదయించె కాంతితోడ
సూర్యదీపంబు పుడమిని చూచుచుండి
చంద్రుకంటెను తను గొప్పచాటిచెప్పె.

సీ. శశిరంబు ఏతెంచ చెలువలు విడనాడి
మొక్కలాకులురాల మోడుబార
శ్రావణమేఘాల సలిల దారల దడసి
చిగురుటాకులతోడ చెలగుచుండి
రోజాపూపొదల్ రాజితంబుగ పూచి
పరిమళంబులతోడ పరిఢవిల్లు
చందాన జీవుండు జడజన్మలో ఁ గ్రుగ్గి
చచ్చిపుట్టుచునుండ సద్గురుండు

తే. గీ. అవతరించుచునున్నాడు అవనియందు
మహిని మానవధర్మముల్ మలచి చెప్పి
సహజ యీశ్వర తేజంబు చాటి చూపి
జన్మతరియింప సన్మంత్ర జపము నేర్పు.

సీ. గగన మండలములో ఘనముగా విహరించి
మెఱుపు శబ్ధములతోడ మేళవించి
గలగలయను పాఱు గంగాజలము రీతి
ఘలుఘలు గజ్జల గతినిఁబోలి
శ్రోతల శ్రవణాలు శోభగా శ్రవణించ
సంగీత సాహిత్య సరళిదోప
ఆకాశ వీధిలో అందముగఁ నుదయించి
సహజ సౌందర్యంబు చాటిచెప్పి.

తే. గీ. కరణ తపయాగ యోగంబు దనర
కంటి కన్నీరు ఆనందకడలిఁ గాగ
కనక కమల కలిమి కల కళ ఫలింప
కనక మకుటంబు తలదాల్చె కావ్యకాంత.

సీ. మేఘాలగర్జనో మేఱువుగర్జనో
పరిమళంబులతోడ బయలువెడలె
విశ్వరహస్యంబు విజ్ఞాన మార్గంబు
వీరవర్యులకెల్ల విశదపరచి
కాంచన మకుటంబు కాంతుల బోలుచు
అజ్ఞాన జనులకు జ్ఞానమొసగ
ప్రతాపమువ్ చూపి భయము కల్గించుచు
శాంతంబు చూపెట్టె సహనసరళి

తే. గీ. ఇనుడు భయపడి నీ గొప్పతనముఁజూపి
సహజ కాంతిని ప్రసరింపగానలేక
నారికేళ ఫలంబునీరు బోలి
దుఃఖమును దాచిశాంతుడై వైదొలగుచుండె.

డా॥ ఉమర్ ఆలీషా,
B. H. M. S., M. D. [A. M.]
నవమ పీఠాధిపతి

శ్రీ కలిదిండి రామకృష్ణంరాజుగారు, వారి ధర్మపత్ని సీతాదేవిగారు

శ్రీ పెనుమెత్స సుబ్బరాజుగారు శ్రీ సూరయ్యమ్మగార్ల కుమార్తె శ్రీ కలిదిండి సీతాదేవిగారు. వీరు శ్రీ కలిదిండి రామకృష్ణంరాజు గారి ధర్మపత్ని. **[illegible] కొండమూరు ప॥ గో॥ జిల్లా.**

శ్రీ సీతాదేవిగారి తల్లిగారైన శ్రీ పెనుమెత్స సూరయ్యమ్మగారు పంచమ పీఠాధిపతి శ్రీ మొహియద్దీన్ బాద్షా సద్గురువర్యులవద్ద ధర్మం తీసుకొన్నారు. శ్రీమతి సూరయ్యమ్మగారు వారి సద్గురువర్యులకాలంలోనూ తదనంతరము షష్టమ పీఠాధిపతి బ్రహ్మర్షి డా॥ ఉమర్ ఆలీషా సద్గురు వర్యుల కాలంలోనూ, అపారంగా సద్గురు సాహచర్యం, ఆధ్యాత్మిక చింతనలతో కాలం గడపడమే కాకుండా తమ కుమార్తెలైన శ్రీమతి కలిదిండి సీతాదేవిగారు మున్నగు సంతానానికి మహామంత్రోపదేశము యిప్పించిన త్యాగధనురాలు.

శ్రీ కలిదిండి సీతాదేవిగారు, బ్రహ్మర్షి ఉమర్ ఆలీషా (షష్టమ పీఠాధిపతి) వారి కాలంలో మహామంత్రోపదేశము తీసుకొన్నారు. అప్పటి నుండి బ్రహ్మర్షి హుస్సేన్‌షా సద్గురువులను, బ్రహ్మర్షి మొహియద్దీన్ బాద్షా సద్గురు వర్యులను (అష్టమ పీఠాధిపతి) ప్రస్తుతము పీఠాధిపతిగా నున్న డా॥ ఉమర్ ఆలీషా సద్గురువర్యులను, వంశక్రమముగ బీరువోని అచంచల భక్తి, విశ్వాస, త్యాగ రూపములలో యీనాటికి అలరారు మహోన్నతమైన శ్రీమూర్తి.

త్యాగశీలియైన శ్రీ కలిదిండి సీతాదేవిగారు ఆమెభర్త శ్రీ రామ కృష్ణంరాజుగారు యీ పవిత్ర గ్రంధము ముద్రించుటకు తోడ్పడి ధన్యులైనారు.

BRAHMARSHI

Dr. UMAR ALISHAH

TELUGU POET

'A really great man has ideas always greater than himself'. This is more true of Dr. Umar Alisha, the immortal poet of the Telugu language, than anyone else. He was born on March1885 in Pithapuram, a town in the Andhra State of India.

Though he had no proper education he developed a great taste for Telugu which was not his mother tongue and began writing verse when he was a teenager. The genius of the boy was at once recognised by Telugu scholars and his fame grew as a poet by the time he was 18.

He wrote plays in Telugu which can only find a parallel in Shakespeare's. Many Hindu poets and scholars bagan to pay tribute to this Muslim poet of the Telugu language and regarded him as a itern-poet in the Carlylian sense of the word.

His writings took a new shape in all branches of literature. Besides poetry he wrote novels, playlet and essays which excelled the writings of the renowned Telugu scholars of the twentieth century and so on his works found a permanent place in the annals of Telugu literature.

Today he stands alone like a pole star guiding those Who are interested in Telugu literature, and he is acknowledged as their great master who brought a change over literary forms in Telugu.

He also made fresh departures in almost every form of literature. His poetry has no parallel in Telugu despite the great writers whose works no doubt come nearer to his standard, and yet lack that charm and candence, lucidity and masterly style both in narration and criticism.

His vast knowledge of Sanskrit which language also he was a scholar, contributed effectively towards his prodigious efforts in Telugu with his contribution. Telugu literature would be nowhere as rich as it is today.

What Shakespeare is to the English, what Dante is to the Italians, what Dr. Iqbal is to Urdu speaking Muslims, Dr. Umer Alisha is to the Hindus of Andhra.

His writings have no other parallel, as I stated before, in any other literature of the world because they are the creation of the one man. He had to his credit such a vast bulk of written work in all literary forms that no one author in English or any other language could have produced.

But Alas! It is confined to Andhra, and Andhra only, and its great merit lies hidden outside the state even in India not to speak of foreign countries.

Yet his repuation, by a curious twist of fate, soared aloft'

In 1936 the International Accademy of America confirmed upon him the degree to doctor of literature for his thesis in Telugu. For a man with no university education to obtain such a high degree from the new world is certainly a matter of pride to the individual as well as to the province in which he was born

He was no ordinary intellant, thought he knew little English when compared to his ability in Telugu and Sanskrit.

His works in Telugu are clear evidence of what he struggled for, lived for and clide for. He was out and out a nationalist purposed to feform the people around him culturally, Socially economically and politically, and accordingly he rendered youngman service to humanity at large during that little span of his meteoric rice.

He did everything in his capacity. His School of thought pervaded all his works and helped remove the dogmatic ideas and beliefs of the ignorant and the illiterate and led them to the supreme path of glory and virtue.

This won for him a saintly honour and he came to be regarded by all Hindus as a saint. His writings spelled the qualities of a great seer.

Though he was a muslim, the magnanimity of the Hindus could not deprive him of what he was in truth, nor did they (the Hindus) leave him in the lunch, but nursed his genius tenderly till it gave them the best of the life they needed. And he did not disappoint them.

Dr. Umar Ali Sha was also a social reformer in his own environs. He had reformed the Hindus customs and manners by dint of his profound knowledge Sanskrit and the Hindu philosophy which he had mastered.

He know more them any Hindu scholar of his day. He could recite slokas so fluently and so correctly intepret them in Telugu that the pandits were stunned at his mastry.

All Hindus of Andhra admit that he had surpassed all in every branch of Telugu literature and he came to be regarded as the only eminent poet in modern times in that language.

His writings created a sensation throught Telugu speaking areas both within and outside Andhra State. Indian universities adopted his works in their curricular for degree classes and no library is without his books.

His political career overlapped his literary one and he was so engrossed in both that it is very difficult to think of the one without the other.

During the last decade of his life his literary fame was at its highest, While his political activities continued till his death.

He had to make many trips every year from south to north to be presence in the Legislative Assembly at Delhi from the time when he was elected independently in 1935. From them on he used to repair to the hill-tops of Simla to invoke the muse and produce his master-pieces In Telugu literature, even in his political travells.

Apart from his literary acties, his political career was also remarkable. He was known as a good politician. Mahatma Gandhi accepted him as a man with sound politicai ideas when he was in Congress upto 1935.

He worked for the nation unhesitatingly during the khilafat movement and was held in high esteem by all the national leaders of those times. His assemble speeches contained sound principals of integrity and magnanimity and therefore saw the press of his day.

Besides, he worked for the good of the country delivering lectures everywhere irrespective of religian cast or creed with a

view to promoting goodwill amongest the people for which he was adored by Muslims and Hindus alike,

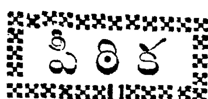
When he was preoccupied with political affairs and when his literary fame was at its zenith, he was suddenly shaken by a tragic event His beloved wife Akbarbebi died Delhi in April 1935 when he was attending the sessions.

This shock are into his vitals and he breathed his last in January 1945 after a cerebral hemorrhage in a village of Narsapur.

His body was brought for burial to Pithapuram where every year congregational meetings are held for one week by his 20,000 disciples including eminent poets and scholars of Andhra state in honour of their great hero-poet and he lies forever enshrined in their hearts.

—M. N. HUDA

కీర్తిశేషులు శ్రీ ఉమర్ ఆలీషా కవిగారు నాకుఁజిరమిత్రులు, కవిగా, బండితుఁడుగా వక్తగా, ఆధ్యాత్మవేత్తగా, కేంద్రశాసనసభ్యుఁడుగా వారు విశ్రుతిగాంచియుండుట యాంధ్రలోకమునకు సుపరిచితము. వారు బహుగ్రంథకర్తలు ఆకృతులలో వారిజీవిత కాలములోఁ గొన్నినాటకములు నవలలు, తత్త్వగ్రంథములు, గేయములు మాత్రమే ముద్రితమయి లోకమున కెఱుకపడియున్నవి. కాని గణ్యములగు సత్తమకృతులు కొన్ని వారు జీవించియుండఁగా ముద్రితములయి ప్రకటనమందు భాగ్యమునొంది యుండలేదు. అందుచే వారి పుత్రులు, శిష్యులు వారి యముద్రితకృతులను బ్రకటించుటకును. ముద్రితములయినవానిలో నవరసమైనవానిని బునర్ముద్రణము గావించుటకును సంకల్పించి తన్మూలమునఁ ధన్యులగుటకు "శ్రీ ఉమర్ ఆలీషాకవి గ్రంథప్రచురణ సంఘము" అను పేర సారస్వత సంస్థను నెలకొలిపి భాషాసేవను గావించుచుండుట మిక్కిలి ప్రశంసనీయము ఈ గ్రంథమండలి పక్షమున నింతపఱకుఁ గవిగారి యముద్రితకృతులలో శ్రీ ఉమర్ ఖయ్యామ్, ఖండ కావ్య సంపుటి, "అనసూయ-కళ" నామక నాటకద్వయము తత్త్వసందేశము, అనునవి ప్రకటితములయి ప్రచారమందున్నవి.

శ్రీ ఆలీషాకవిగారికి శ్రీ మహమ్మదు ప్రవక్తయెడఁ గల భక్తి మేర యిడరానిది. ఆంధ్రదేశమున మహమ్మదీయ సోదరులందందుఁ గావించెడి "మహమ్మదు జయంతి" సందర్భములలో వారొసంగెడి యుపన్యాసముల విన్నవారి కీవిషయము విదితమయే యున్నది. బహుగ్రంథకర్తగాఁ గవిగారెన్ని గ్రంథముల వ్రాసినను నవి వారి హృదయమునకంతగా సంతుష్టిని గూర్చియుండలేదు. శ్రీ మహమ్మదు రసూలువారి జీవితచరిత్రమును మహాకావ్యరూపమున రచించి ప్రచురించినఁగాని తమ జీవితాదర్శము పరిపూర్ణము కానేరదని వారు భావించుచుండిరి. అందుచే జరమదశలోవారు తత్కావ్యరచనముకయి యుపక్రమించియుండిరి. కాని

"శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" అను సూక్తి చొప్పున వారాకావ్యరచనము పూర్తిగావింపకమున్నె యకాలమునఁ గీర్తిశేషులగుట గొప్పదురదృష్టము.

ఆలీషాకవిగారు నిరంతరము బహుకార్యనిమగ్నులై యుండెడివారు. అది వారి మిత్రమండలికి నాత్మీయవర్గమునకు లెస్సగా ననుభవమయిన విషయమే. ఏగ్రంథరచనకుఁ బూనుకొన్నను వారికినిండయినమనశ్శాంతితోఁ దదేకదృష్టితో మహాదీక్షావిధితో దానిని నిర్వహించునవకాశముండెడిదిగాదు పద్యములగాని గద్యములగాని మునుముందు తొందర తొందరగా రచించి చిత్తుస్థితిలో వానినుంచివేసి, తరువాతఁ బ్రకటనావసరములందు మాత్రమే వానిని మరలసరిచూచి సవరించి ముద్రణమునకిచ్చుట పరిపాటిగా జరిగెడిది అందునను జరమ దశలో వారు మఱింత యలజడితోనే కాలమును గడపిన వారు అందుచేత నెంతయభిమత కార్యమయినను నవసానదశలో నుద్యమింపఁబడిన యీ మహాగ్రంథరచనము. అసమగ్రముగ నిలిచిపోవుటయే గాక, రచింపఁబడినంతవఱకయినను, వారిచే మరల సరిచూడఁబడి ప్రకరణ విభాగమేర్పడి ముద్రణము కనువగురీతిని సాపుగా వ్రాయఁబడుటజరిగి యుండలేదు. అందుచే శ్రీ కబీర్‌షాగారు అందతుకులుగా మిక్కిలి చిత్తు స్థితిలోనున్న యీ గ్రంథశకలములనుజేర్చి సాపువ్రాయించి యీ కృతిని ప్రకటనార్హమగు గతికిఁదీర్చి పరిష్కరించుభారమును నాకప్పగించిరి. ఇది వాతలకుమీఱినపనియని బాగుగా నెఱింగియు గ్రంథావతారికలోని మొదటి 66 పద్యములను జదివినంతనే, కీర్తిశేషులయిన నామిత్రులు ఆలీషాకవిగారెట్టి పవిత్రోన్నతభావముతో నీమహాగ్రంథరచనము సంకల్పించి యుపక్రమించినదియుఁ దక్కిన కృతులకన్న నీ కృతిరచనము వారికెంత యభిమతమయినదియు వ్యక్తముకాఁగా, మిత్రవర్యుని యీయుత్తమ కృతిని లభించినంతవఱకయిన లోకమునకు బ్రకటించుటలోఁ దోడ్పడుట నాకుఁ గూడఁ బరమవిధియని గ్రహించి నాయశక్తి యనర్హత గమనింపకయే చేతనయినంతవఱకు శ్రమించి పరిష్కరించి వారికర్పించితిని.

ఇస్లాముమతమునకు సంబంధించిన పూర్వగ్రంథములేవియు నేను జదివియుండలేదు. అరబు, పెర్షియను వాఙ్మయములతో నాకు బరిచయ మునులేదు. అందుచే మతతత్త్వ నిరూపణములోనేమి కొందఱు పురాతన వ్యక్తుల నామముల నుదహరించుటలోనేమి యిందుఁ బెక్కు వ్యత్యాస ములు దొరలియుండవచ్చును నాపరిష్కరణము చాలవఱకు భాషావిషయిక మయినది మాత్రమే.

ఆలీషా కవిగారు మహమ్మదువారి జీవితచరిత్రమును ఇస్లాముమత ప్రచారచరిత్రము నెంతదనుకరచించి గ్రంథము నేరూపమున నెట్టిస్థితిలో ముగింపనెంచిరో తెలియదు. ఇస్లాముమత మేకేశ్వరోపాసనాత్మకమనుట జగద్విదితము. మహమ్మదువారు జనించునప్పటికి అరేబియాదేశము బహు రూపకములయిన విగ్రహారాధనములకు, దురాచారములకు నిలయమై యుండెడిది. దేశీయులు వానికి లోనయి, తరతరములనుండి వేళ్ళపాఱిన సాంఘిక దురాచారములకు దాసులయి, సదసద్విచారవిదూరులయి, పూర్వా చారములందలి మూఢవిశ్వాసములతో వాని నిర్వహించుటలో మొండిపట్టు దలను గలిగియుండెడి వారు అట్టివారికి హితబోధగావించి వారిలో సత్య సమ్మతమయిన యేకేశ్వరోపాసనా మతమును బాదుకొల్పుట యెట్టివారికిని దుర్ఘటమే యని చెప్పనక్కరలేదు. ఇట్టిపరిసరములలోఁ బరిస్థితులలో నవ తరించిన మహమ్మదువా రెన్నివిన్ని బాములుపడి యరబులలో ఇస్లామును నెలకొల్పఁగల్గినది ప్రకృతగ్రంథమునఁ గాననగును, వారివంశము, జన నము బాల్యము, వివాహము,సంతానము ,పూర్వప్రవక్తలచరిత్రముమున్నగు విషయములు సంగ్రహముగ వివరింపఁబడి యటుతరువాత ఇస్లాము మత తత్త్వసిద్ధాంతములు, వాని నామోదింపక పూర్వాచారపరాయణులగు ఖురే షులు మహమ్మదువారితోఁ బ్రతిఘటించి వారికి ఘటించిన కష్టపరంపరలు నెక్కువగా నుదహరింపఁబడినవి. ఎట్టి యిక్కట్టు లెదుర్కొన్నను సత్య మతస్థాపనకయి ప్రవక్తగాఁ దన్నవతరింపఁజేసిన అల్లాయె (పరమేశ్వ రుఁడే) యడ్డంకులనెల్ల నివారించి నిజాభీష్టమును జయప్రదముగా నిర్వ హింపఁగలఁడనుదృఢవిశ్వాసము తోమహమ్మదువారీశ్వరునేశరణముగాగొని

యెంతమాత్రమునిరుత్సాహ మొందక తమ మతబోధను సాగించుచుండిరి. అనన్యశరణ్యబుద్ధితో నీశ్వరోపాసన మొనర్చువారికిఁ దారసిల్లు సిలుగులెల్ల మంచువలెవిరిసి విజయసిద్ధి గలిగితీరునని సకలదేశ వాఙ్మయములును జాటుచున్నవి. "కులిశం కుసుమతి, దహనస్తుహినతి, వారాంనిధిర్ధ్రువంస్థలతి శత్రుర్మిత్రతి విషమప్యమృతతి, శివేతి ప్రలపతో భక్త్యా" (పవిపుష్పంబగు నగ్ని మంచగునకూపారంబు భూమీస్థలంబవు శత్రుండతి మిత్రుడౌ విషము దివ్యాహారమౌనెన్నఁగా నవనీమండలిలోపలన్ శివశివేత్యాభాషణోల్లాసికిన్") అని చాటినాఁడొక మహాభక్తుఁడు ఇట్లేమహమ్మదు వారిని ప్రబల విరోధులయి ప్రతిఘటించిన ఉమర్ మున్నగు ప్రతిపక్షప్రముఖనాయకులే క్రమముగా నాత్మప్రబోధమంది మహమ్మదు వారికి శిష్యులయి తన్మత ప్రచారమునకయి వారికి బాసటగునిల్చిన తెఱంగులిందెఱింగింపఁబడినవి. అంతటితోఁ దక్కిన ఖురేషులెల్ల బీరమునీఁయి వేఱుగతిగానక ధైర్యము దక్కి నిర్వేదముతో స్వదేశనిర్గమన మొనర్చినారని చెప్పుటతోఁ బ్రకృత గ్రంథమందలి కథాభాగము ముగిసినది. ఇందువలన మహమ్మదువారి విజయసిద్ధి ప్రతిపాదితమయినట్లే గ్రహింపనగును. అందుచే దీనిని ప్రథమభాగమని పేరిడి ప్రకటించితిని. గ్రంథముచివరనున్న గద్యమేము గూర్చినదేగాని ఆలీషాకవిగారు వ్రాసినదికాదని చదువరులకు నివేదించుచున్నాను.

ఆంధ్రులలో మహమ్మదీయసోదరులేగాక యితరులుగూడ నీకృతి నాదరించి శ్రీ మహమ్మదుప్రవక్త వారిచరిత్రమును గ్రహించి ధన్యులయ్యెదరుగాక యని యాచించుచున్నాను.

ఇట్లు
విద్వద్విధేయుఁడు
బండారు తమ్మయ్య

కాకినాడ
18-3-55

శ్రీ మహమ్మద్ రసూల్ వారి చరిత్ర

కృతి

శ్రీ అక్బరున్నిసాబేగం గారు

అద్వితీయపరబ్రహ్మ నుద్ధిగాగ
అందు మొదటి తరంగమై యలరి వెలయు
నామహమ్మదుస్వామి నేనాత్మయందు
దలతు నైహికాముష్మిక ఫలములకును.

*　　*　　*

అతి సుగుణాన్వితయగు నా
సతి "అక్బరు" ఢిల్లి పురిని చనియెను దివి కీ
కృతి కృతిగా నిడెద సు
కృతిని మహమ్మద్రసూలు కృప కాపాడన్.

శ్రీ మహమ్మద్ రసూల్ వారి చరిత్ర

శ్లో. హేఅల్లా కరుణాంక ! లోకజనకా ! కళ్యాణసంధాయకా !
పాపానేకదురంతదోషహరణా ! సర్వంసహావందితా !
ధ్యానధ్యేయమతత్రయైకవినుతా ! ఇస్లాం ప్రతిష్ఠాపకా
త్వాం మాంపాహి "ఖుదా" నమామి సతతం భక్తిస్వరూపాన్వితం. 1

మ భగవంతుండు దయామయుండు నిఖిలవ్యాపారపారాయణుం
డగుణుం డవ్యయుఁ డక్షరుండు భయమాయాతీతుఁ డోంకారుఁడై
జగముల్ మూఁడు సృజించి తత్ప్రజకు విజ్ఞానంబు ధర్మంబుఁ దె
ల్పఁగ నూహించి ప్రవక్తలన్ బనుచు నల్లాఁగొల్తు నిష్టార్థినై. 2

శా. అల్లాయంచు జపించుచున్ మది విధి ధ్యానంబు గావించు వా
రెల్లన్ జన్మతరింతు రీశ్వరుని నెంతే నాత్మదర్శింతు రే
కల్లోలంబులఁ జెందరన్నిట మహాకల్యాణముల్ శాంతి సం
ధిల్లన్ గాంతురు జీవితాశయము వ్యక్తిత్వంబు సౌభాగ్యమున్. 3

ఉ. నీదయకేదిసాటి మహనీయుఁడవీవు కృపాపరిపూర్ణ! నీ
వేదితలంచినన్ జరుగ దీ? శ్వరుఁడీవు చరాచరాళి నీ
లోదయివాఁబు రేఁబవలు లోకములన్నియు దేవదేవ! మా
పై దయఁజూపు మ్రొక్కెదము బంధమువాయ రహీంఖుదాప్రభూ. 4

శ్రీ రసూల్ మహమ్మద్ వారు

శా. ఆయాధ్యాత్మిక దివ్యతేజమొక కేంద్రాకారమై భూనభో
ధ్యేయంబై పరతత్త్వమై యమృతదివ్యద్యోతకంబై ప్రజా
గేయంబై యరుదేర నా తెలుఁగు జేగీయంబుగా వెల్గుఁ ద
న్మాయాదూరమహాపదార్థమె మహమ్మద్ తేజ మూహింపఁగన్. 5

ఉ. ఏది వెలుంగు తాత్త్వికుల కేది నికేతన మేది యీశ్వరో
త్పాదితమైన మాయను ప్రధానముగాఁ గొని సృష్టి సేయఁగా
నేదితలంచుఁ దద్ధృతియతేంద్రియమై సదసత్స్వరూపమై
యాది "అనానియత్త"ను మహమ్మదునే వినుతింతు నాయెదన్. 6

శా. ఏతేజంబు చరాచరాత్మక ప్రపంచేచ్ఛావిహారక్రియా
చైతన్యాత్మకమై గుణత్రితయనిస్త్రాణంబు మాత్రోర్మియనీ
భూతవ్రాతమనంత విశ్వచయసంభూతంబునై వెల్గునో
యా తేజంబు మహమ్మదై వెలసె "అల్లారబ్రహీ" మంచనన్. 7

మ. ఒకఁడే యీశ్వరుఁ డన్యదేవతల నుద్యోగించి ధ్యానించి మా
యకులోనై ప్రతిమార్చకుండగుచు మట్టైపోక విశ్వాకృతిన్
ప్రకృతిన్ ప్రాన్పడియున్న శక్తిని బరబ్రహ్మంబుగా మోసపో
వక "అల్లా" యనుఁడంచు దెల్పిన మహమ్మద్ తేజమూహించెదన్.

ఉ. ఏది యసాధ్యమీయఖిల మెవ్వవియందుఁ బ్రదీప్తిగాంచు విం
దేదిపదార్థ మేది సృజియించుచు నున్నదొ యేది యీజగ
ద్భేదములన్ వెలార్చి గుణభేదము లొందని యీశ్వరుండు వాఁ
డే దయివాఱు దైవమని యెంచు మహమ్మదునేఁ దలంచెదన్. 9

ఉ. శోకము మోదమున్ గలిగి శోభిలుచున్ నిజకాంతిలేని యీ
లోక మదేమివస్తువొ విలోకనసేయుట కందరాని య
స్తోకమహాపదార్థములు తోరణకట్టెడు నందు రూఢమై
యేకము నద్వితీయమగు నీశ్వరుఁగన్న రసూలు నెంచెదన్. 10

తే. గీ. అణువులందు రేణుల జలకణములందుఁ
గలఁడు సర్వేశ్వరుండైనఁ గానివాని
వదలి యేకాద్వితీయదైవమును దలఁచుఁ
డను మహమ్మదు ప్రభుని నేనభినుతింతు. 11

శా. వ్యాసుండీశుఁడు బుద్ధమౌనియు మతవ్యాఖ్యాత యాశంకరుం
దేసుక్రీస్తును మున్ ప్రవక్తలు ప్రపంచేచ్ఛావిహారక్రియా
వ్యాసంగంబులఁ జెప్పలేని హరి విశ్వాకారు "అల్లా" నిధి
ధ్యాసన్ జూపిన శ్రీమహమ్మదును నిత్యంబేను నర్థించెదన్. 12

ఉ. మూఁడు జగంబులం దెవనిఁబోలు మహాత్ముఁడు పుట్టఁబోఁడొ; యే
నాఁడు నమోమహమ్మదను నామము దిక్తటకుంభికుంభముల్
వేడుకనెక్కి పాడుచుఁ బ్రవీణతనాడునొ కీర్తికాంత మా
ఱేఁడని; యారసూల్ ప్రభువరేణ్యుని నెంచెద నేఁదరించఁగన్. 13

ఉ. ఎవ్వని జీవితావధి యహింసకు ప్రేమకు యౌగికాప్తికిన్
దివ్యవిధాన లక్ష్యమయి దీప్తివహించునొ యెల్లవేళలం
దెవ్వని పాదధూళి వివిధేప్సితసిద్ధులఁ గూర్చు భూతియో
యవ్విభులోకవంద్యుని మహమ్మదునే శరణంబు వేఁడెదన్. 14

మ. భగవంతుండు వచించు వాక్యములు "జిబ్రాయేలు" బోధింప నీ
జగముల్ మూఁడు తరింపఁబాడెను ఖురాన్ స్వర్గీయ సద్గీతికా
మగవిన్ స్వారిగఁబోయి యీశ్వరునితో మాట్లాడి యిస్లాము భూ
మగతిన్ దీరిచి యుద్ధరించిన మహమ్మద్స్వామి సేవించెదన్. 15

చ. ప్రతిమలఁ గొల్చువారి భగవంతుని పేర సరీసృపంఁ
స్తుతి నొనరించువారి రవిసోముల విష్ణు వినాయకాదిః
వతలను మ్రొక్కువారి జడభావములన్ బరిమార్చి
డత డొకఁడే ఖుదాయను మహమ్మదు నెంచెద మో

చ. ప్రతిమలఁబట్టి దేవుఁడని పామరులై భజియించువాఁ
ర్గతి నరకాగ్ని కింధనములై వడి మాడి నశింతు రీశ్వ
డతుల దయాసముద్రుఁడు ననంతుఁ డతీంద్రియుఁ ఁ
కృతి భజియించుఁ డంచు విధియించు మహమ్మదునే

ఉ. ఏమహనీయమూర్తి కయి యీజగముద్భవమై తరించె
కామదవాగ్నిలోఁ బడి వికావికలై నశియింపనున్న ఁ
భూమిఁ బ్రజాప్రపంచముఁ బ్రపుణ్యపదంబునఁ బెట్టి
యామహమద్ రసూలును నహర్నిశమున్ మదినిల్పి

ఉ. ఈశ్వరుఁ డొక్కఁడే ప్రజలనేకులు భ్రాంతులు తారఁ
నశ్వరమైన భావము లనంతకళాకలితంబునైన యీ
విశ్వము రెండునాళ్ళవి వివేకముతోఁ బరమార్థమందు
శాశ్వతదృష్టి నిల్పుఁడని చాటినమేటి రసూలు నెంచెఁ

ఉ. పుట్టినదాది కష్టములఁ బొందుచు నుగ్గుఁబాలతోఁ
బెట్టినరీతి నోర్చుచుఁ బవిత్రచరిత్రముచేత వైరులన్
బట్టి యథార్థమార్గములఁ బావనులన్ బొనరించినట్టి ప
ట్టు రసూల్ ప్రవక్తఁ బరమప్రభు నే శరణంబు

ఉ. నేరని చిన్నఁనాడు జననీజనకుల్ దివికేఁగ నా నిరా
ధారదినాలలోఁ బిలిచి ధైర్యము చెప్పెడువారు లేక కా
తారములందు గొఱ్ఱెల నదల్చి ప్రవక్తృ పదంబుగన్న
జోరవి శ్రీమహమ్మదు రసూలును నే శరణంబు వేఁ

ఉ. పూతచరిత్ర మన్నిటికి ముఖ్యము నైతికశక్తి లేనిదే
జాతియుఁ బైకివచ్చి మనఁజాలదు కావున "ఇస్లాము" వి
ఖ్యాత వినీతి సత్వపుఁ బునాదులపై నెలకొల్పి పాతక
వ్రాతము నాపదాహతిని బాపితి నన్నరసూలు నెంచెదన్. 22

చ. అరబుల జాతిగుండియల నన్నిటిఁ బ్రేమరసైకకాంతి సం
భరితముఁజేసి యీశ్వరుని భక్తి నిబోసి ప్రపంచవాంఛలన్
దొఱఁగ నమాజుశీలమును దోరపుశౌచము పూసి పుణ్యస
న్నిరతము సల్పినట్టి మహనీయ మహమ్మదు నాత్మనెంచెదన్. 23

ఉ. జూదరు లాత్మవంచకులు క్షుద్రదురాగ్రహులాసవాదికో
న్మాదపదార్థసేవకులు మానవహంతకులంగనారతుల్
కాదనకట్టి మూర్ఖుల నఖండవివేక ఖురానుగ్రంథసం
పాదనచే మరల్చిన కృపారసపూర్ణు "నబీ" ని నెంచెదన్. 24

కం. ధరణి దురాచారంబుల
బరిమారిచి శౌచశీలఫక్కిని నీశే
శ్వరుని నుపాసించుచు లో
నరయఁగబోధించు నామహమ్మదు దలఁతున్. 25

కం. కరుణయు దీనులపై నా
దరణము స్త్రీలయెడ నీతిధర్మము భ్రాతృ
స్ఫురణము ఋజుమార్గము ప్రజ
లరయఁగ ఇస్లాము నామహమ్మదుఁ నెంతున్. 26

ఉ. ఎవ్వనిజీవిత ప్రతతి యెల్లతమస్సును బాపితేజమై
నివ్వటిలంగనోపునొ యనేకమహత్త్వములొక్క వ్రేల్మిడిన్
వెవ్వెఱఁగందఁజూపెనొ యనేకచరాచర జీవకోటిలో
నెవ్వని కాంతినిండి యగుపించునొ యట్టిరసూలు నెంచెదన్. 27

ఉ. ఈశ్వరుఁడన్న పేరు బహుళేశ్వరమైనది కాని యొక్కఁడే
విశ్వవిభుండటంచు నొకవేత్తయుఁజెప్పఁడు; చెప్పె శ్రీరసూల్
శశ్వదలంకృతంబయిన సర్వము భౌతికరూపభేదమీ
నశ్వరమందు దేవుఁడు కనంబడునన్న రసూలునెంచెదన్. 28

తే. గీ. నశ్వరంబగు జగము విన్యస్తమైన
వస్తువున కుపాదానమై పరగునట్టి
యీశ్వరునకును జైతన్యమెనసినపుడు
తోఁచినవెలుంగె మహమదు స్తుతియిఁకేల? 29

చ. అదియమృతంబు సత్పదము నవ్యయ మాసుబహాన్ సముత్సుక
ప్రదమహిమానుషంగము సబాహ్యమునంతర మింద్రియానుషం
గదహన కారణంబును ప్రకంపిత మైహికమా మహ
మ్మదు మహనీయతేజము నమాజునఁ జూతురుగాదె భక్తులున్. 30

—• అబాబకర్ సిద్దీఖ్ •—

చ. కలధనమెల్ల నర్థులకుఁ గాదనకిచ్చిన దాత నూతిలోఁ
జిలువవిషంబునున్ సరకుసేయక వేడ్క రసూలుసేవలో
నిలిచిన మేటి భక్తిరస నీరధిలోఁ జనునావ; ప్రేమ రా
జిలు ఘనుఁడా "అబాబకరుసిద్దిఖు" నెంచెద నిష్టసిద్ధికిన్. 31

—• ఉస్మాన్ •—

చ. శిలమయిపోవకుండఁ బలుక్లిష్టసమస్యల నుక్కడంచి కే
వలము "ఖురాను" సంపుటము వ్రాసి సముద్ధరణం బొనర్చి ని
శ్చలనము పాపితంబగు యశస్సునుగన్న మహాత్మునుస్సమాన్
దలంచెద నిష్టసిద్ధికి నితాంత మహామహనీయశీలునిన్. 32

ఉమర్

ఉ. మూఁడుపురంబులన్ శివుఁడుమున్ను జయించెనటంద్రు; ధాత్రిఁబో
రాడి యనేక లక్షలపురంబులుగెల్చె ఉమర్ మహాత్ముఁ డా
నాఁడు జగంబుమెచ్చఁ గరుణామయుఁ డాతని కెవ్వరీడు కొం
డాడఁ బదార్థశక్తు లొకటన్ విడఁదీసిన మేటినెంచెదన్. 33

అలీ

ఉ. కాలువినైనఁ ద్రోలు ఘనకాయ "మహాబలశాలి విద్యచేఁ
జాలి యనంతవిశ్వమును జక్కఁడగించి తపస్సుచేత లో
కాళిని గీలుబొమ్మలుగనాడఁగఁ జేసిన తత్త్వవేత్త మా
లాలిని లోకమాన్యునిఁ గళాపరిపూర్ణుని నాత్మనెంచెదన్. 34

ఫాతిమాదేవి

క్రం. సతులకుఁ దలమానికమై
స్తుతిగాంచిన లోకమాత సూనృతయమృతా
కృతసుగుణాన్విత సద్వ్రత
మతి నే సేవింతు ఫాతిమాదేవి నెదన్. 35

హసన్ హుస్సేన్

కం. మతముఖితాఫ తెజీదులు
హతమార్పఁగఁ జూడ వారి నవరోధింపన్
ప్రతివవహించి రణావని
హతులైన హసన్హుసేన్ మహాత్ములఁ దలఁతున్. 36

— పిరానెపీర్ —

ఆ. గీ. శ్రీపిరానెపీర్ "నబీ" పాదములు మూఁపు
నందు మోయ యత్పదాబ్జములను
గురువులెల్ల మోయఁగోరిరొ యట్టి మొ
హియ్యదీన్ జిలానీ నెదఁ దలంతు. 37

— ఆఖల్ అలీషా —

శా. మాయాతీతుఁడు భక్తవంద్యుఁడు జగన్మాన్యుఁడు నధ్యాత్మికా
ధ్యాయాధిష్ఠితుఁ డవ్యయుండు నిజవిద్యన్ జ్ఞానమార్గంబు త
ద్ధ్యేయధ్యానగరిష్ఠమైన పదముద్దీపింప బోధించునా
శ్రీయాఖై లలిషాగురూత్తముని నేసేవింతు నిష్టార్థినై. 38

— అస్మద్ వంశము —

కం. మాతాత కహనషావలి
మాతండ్రి మొహిదినుబాద్ష మానితగురుల
ద్వైతాధ్యాత్మిక విద్యా
వేతలయి వఱలిరి భక్తనివహము మెచ్చన్. 39

— చాన్బియాంబిక —

చం. పరమపవిత్రసూత్ర సముపాసితచారుచరిత్ర సాధ్వి వి
స్ఫురితతపస్సరోరుహసముజ్జ్వలమిత్ర కళావిచిత్ర, భా
సురమతిపాత్ర సూనృతవిశోభిత యాస్తికకల్ప చైత్రబం
ధురశశిగాత్ర మజ్జనని దోయిలిమొక్కెదఁ జాన్బియాంబికన్. 40

ఉ. కావ్యములన్ ప్రబంధములు గాథలు పాటలు నాటకంబులున్
దివ్యకవిత్వ శిల్పములు దీర్చితిఁబల్లవలల్ పురాణముల్
భవ్యచరిత్రముల్ కథలు వ్రాసితినాళువుగాఁగ వెన్నియో
నవ్యవధానముల్సలిపినాఁడను ఉమ్రిలిషాకవీంద్రుఁడన్. 41

ఉ. ఏను ప్రవాహవేగముననేఁగెడు మత్స్యములీలలోకవాం
ఛానదిఁబోవుచుండ నొకసారి మహమ్మదువారువచ్చి పు
ర్ఖానుపఠింపఁజేసి రతిగౌరవమొప్పఁ దెలుంగు నేయ నా
మానసమందుఁదోచె ఋజుమార్గమునన్ ప్రజలున్ దరింపఁగన్. 42

శా. ఆపుర్ఖాను ప్రవక్త జీవితముతోఁ బ్రారంభమై లోక వి
ద్యాపారాయణమైన వాఙ్మయముతోఁ దర్కించి యధ్యాత్మిక
శ్రీపర్వంబులమోసి యీశ్వరునెదన్ సేవించు మార్గంబుతో
రూపించన్ జనుదెంచెఁ గావున రసూల్ రూపంబు చిత్రించెదన్. 43

కం. ఆమహనీయ మహమ్మద్
స్వామిమహా జీవచరిత చారిత్రక వి
ద్యామార్గంబునఁ గలనిజ
మేమిటొ యెఱుగంగఁ బలుకునెడ నొకనాఁటన్. 44

గీ. శ్రీమహమ్మద్ రసూలు సంస్థితితలంచి
శాంతి నిద్రించమాతల్లి చాన్బియాంబ
కలిసిమక్కాను జంజము కొలనినీరు
త్రావుచున్నట్టు కలవచ్చెఁ దత్పదమున. 45

ఉ. ఒకమహనీయమూర్తి విమలోజ్జ్వలకీర్తి దయార్ద్రనైకకృ
త్సకల కలాకలాప గుణసంపదవర్తి విశోభితాభినం
దక విజయప్రపూర్తి భవదాహనివర్తి పవిత్రవిస్ఫురత్
ప్రకటనటత్ ప్రవక్త పదవర్తి మహమ్మదుచక్రవర్తి దాన్. 46

సీ. ధారాధరంబులు తోరణంబులుగట్టి
కుంభవృష్టిని సుధల్ కురియుచుండ
ముక్కోటిదేవతల్ మందరకేతెంచి
స్వస్తిపాఠంబులు సలుపుచుండ
స్వర్ణదీనారముల్ స్వరయుక్తకృతుల సు
స్వాగతంబులు బరాబరులు సేయ
సృష్టిచరాచర జీవజాలంబులు
రమణీయ దివ్యహారతులనీయ

తే. గీ. ఇట్లు స్వర్లోక మిలఁ దిగినట్లుతోఁచ
స్వచ్ఛమైన ప్రశాంత తేజంబునందు
ఆమహమ్మదువారు ప్రత్యక్షమగుచుఁ
బ్రేమనాశీర్వదించె నివ్వెఱగుఁజెంద. 47

సీ. కాలమేఘంబులు కలసిపోయెడువేళ
మెఱుపులతోఁదోఁగు మింటిపగిదిఁ
బున్నమనెలతేఁడు పొలుపుసోయగములు
వెలఁ బోసికొను వజ్రముల తెఱంగు
ఆణిముత్తెపు సరులలరారు రంగారు
రంగవల్లికలఁ జెలంగునట్లు
వలిగాలియును మషస్సులు మాటలాడుచుఁ
గళలతో నైక్యమై వెలయునట్లు

తే. గీ. తేజమురసమ్ముతోఁ గూడితేటతెల్ల
మైన సంధ్యలను నిశావధూనికేత
నములఁ బొల్చురాగారుణ నవ్యదివ్య
దీధితుల నబీమహామదు తెలియవచ్చె. 48

చం. అదినిజమైన తేజము మహాద్భుతమందుఁ బ్రపంచసత్కళా
స్పదములు కేంద్రమై సొగసు సౌరభముల్విభులూరు నామహా
బదము సుధాంశుసన్నిభము భావ్యము రాలు వరాలు పోసితేఁ
గదొరకదెందువినూత్న కథకంబగు దృశ్యమువేయు నేర్చినన్. 49

వ. అంత మహమ్మదు రసూలువారు. 50

కం. ఎదురై మాస్తుతులకు నా
స్పదమగు గౌరవముగూర్చి చనితన "గోరీ"
సదనము స్వర్గీయ మహా
పదమును జూపించెఁ బ్రేమపద మేపారన్. 51

ఉ. ఆనిరవద్యమై విమలమైన మహాబహిరంగమందు మై
దానము చూడఁజోద్యము గతాగతికంబగు నేలజాలతో
జానయి సొంపులేని యొక చక్కి సమాధినిజూపి శ్రీరసూల్
స్థానముగాఁగఁ జెప్పెనది తథ్యమె చెప్పుఁడటన్న నాతఁడున్. 52

కం. ఒకవేళ్రిలితోడ సంజ్ఞను
బ్రకటింపఁగ "గోరి" రెండుద్వారాలై వి
ప్పక విడిపోయెను పచ్చని
మకమలు మేల్మిసుఁగుతోడ మఱియొకటుండెన్. 53

చం. ఇది మహమ్మదసూలు విభవేప్సితమైన సమాధి బాహ్యదృ
క్పథమున సొంపుచాలనియ గౌరముకట్టిరిగాని యామహ
మ్మదు మహనీయమూర్తి నిజమార్గముఁగన్న పరిజాప్రపంచమా
సదమల స్వర్గధామమునె సారెకుఁజూతురటంచుఁ జెప్పుచున్. 54

వ. తిరోహితమై చనియెనంత నావ్యక్తియే శ్రీమహమ్మద్వారుగా
నెఱింగి తద్దయు. 55

సీ. ముత్యాలు మలిచిన ముస్తీబుగల రత
నాల తోరణములు చాలమెఱయఁ
బచ్చని హొంరుమంజిపాయగంబులనేలఁ
గ్రాలుజల్తారు ముద్రలనుగలిగి
కార్చోపుగల కలంకారిఫర్షులు మేలి
ముసుఁగు పసిండిసొమ్ముల నగళ్ళ
పగడాలగడపలు నగిషీలతలుపులు
దంతాలచౌకట్లు వింతమెట్లు

తే. గీ. గలమహాదృశ్యమందు శృంగాటకముల
వెన్నెలబయళ్ళ తేజస్సు వెలసినట్లు
అమృతవృష్టి నిర్ఝరులు సొంపారినట్లు
శ్రీమహమ్మదుగోరి దర్శింపనయ్యె. 56

కం. ఆదికవి పులకితుఁడనగుచు
ముదమును హర్షంబుఁబొంది పుణ్యమున మహ
మ్మదువారి, వారిగోరీ
పదనము వీక్షించితివని సంతుష్టుఁడనై. 57

కం. పదపడి రమాలచరితము
ముదమొదవరచింప విహిమ మోక్షముగలదం
చెదఁ దలఁచి తలఁచి పుణ్యము
కదయని యువ్విళ్ళులూరు ఘనమతితోడన్. 58

తె. గీ. దేశదేశాల శ్రీరసూల్ దివ్యచరిత
పాడి ప్రకటించి జీవచ్ఛవాలలేవ
మోళ్ళుచిగురింప వ్యాసంగముల నొనర్చి
యెట్టకేలకు వ్రాయ నూహించినాఁడ. 59

కం. ఇది సంస్కృత కావ్యముగా
మొదట రచించుటకుఁ బూని మొదమొదవ మహా
మ్మదువారి చరిత తెలుఁగునఁ
గదా తెలియనగు నటంచుఁగడఁగితి వ్రాయన్. 60

కం. దీనికి "అల్లా" తోడై
ధ్యానాధీన ప్రసక్త తర్కితమతి నా
నానూనాధిక కవితా
స్థానము రసమును ప్రబంధశైలిని నిడుతన్. 61

కం. ప్రతి పద్యము హృద్యంబుగఁ
జతురత రచియింప నెవరిశక్యము; వానన్
బ్రతిచినుకు ముత్యమై శో
భితమతి రాజిలదుళుక్తి వెలసినమాత్రన్. 62

తే. గీ. పేరిమద్భుక్కుల లోపముల్ వెతకఁబడవు
ప్రేమలేనప్డు చదువఁగ విసుగుపుట్టు
నెనసి జ్ఞాన పిపాసగల్గిననెకాని
యిట్టి చరితలు చదువుట వట్టిమాట. 63

కం. ఇనుమును బంగారముగాఁ
గనుమార్చెడు పరుసవేదికైవడి జడభా
వునినైన శాశ్వతునిఁ జే
యును మహామదువారి చరితమొగిఁబఠియింపన్. 64

—• షష్ఠ్యంతములు •—

కం. శీలికినుతగుణ విద్యా
శాలికి నానాప్రపంచసంస్తుత్య కళా
పాళికి "ఇస్లాం" ధర్మా
ధ్యాళికి మహమ్మద్రసూల్ పయంబరుద్యుతికిన్. 65

వ. సమర్పితంబుగా నాయొనర్పంబూనిన శ్రీమహమ్మదు ముస్తఫా
వారి చరితమను మహాప్రబంధమునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన 66

—• అరబుదేశము •—

కం. శ్రీకరమై సురుచిర శో
భాకరమై వీరశూర బహుజనచయ ర
త్నాకరమై యభిమాన గు
ణాకరమై సకలవిభవమై యరబొప్పున్. 67

మ. ఘనమై సర్వధరాప్రపంచమును ధిక్కారించు శైర్యోన్నతో
ల్బణమై తైర్థకళాప్రశస్తమయి కళ్యాణప్రదంబై మహా
జనవిద్యా విబుధాలయంబయి మనోజ్ఞంబైన "ఆరేబియా"
యనుదేశంబుడువీధి సూర్యనిభమై యైతిహ్యమై యొప్పెడున్. 68

మ. ఘనమధ్యందిన చండభాస్కరుని ధిక్కారించు తేజంబుతో
ననలంబైనను జల్లనై యెనయు రూక్షాలోకనజ్వాలతోఁ
గనదుత్తుంగతురంగమప్రకట శృంగారరైక భావంబుతో
జనువీరావళి సొంపునింపరబుదేశంబందు స్వేచ్ఛారతిన్. 69

తే. గీ. ప్రకృతి సంక్షుభితస్వరూపమునఁ దిరుగు
ఘోరదారుణజ్వాలా విహారభూమి
సంతత వధావిధాన విశ్రాంతిహీను
లైన జనులుండు వాడలాయరబుచూడ. 70

సీ. పృథువారి పూరపూరితనదీనదసము
జ్జ్వలసరోవరము లచ్చటనులేవు
లలిత సస్యశ్యామలములౌ ప్రసూన వి
స్ఫారిత పదము లచ్చటనులేవు
వివిధమృగార్భక వితతి మేపుచుఁబోవు
జంతుసంతతులు నచ్చటనులేవు
నానావిహంగ వితానకుహూకల
స్వనసుధాలహరులచ్చటనులేవు

తే. గీ. ఆలమందలు బట్టెల నచటలేవు
అడవులనెమిళ్ళు కోయిల లచటలేవు
అబ్జములు తుమ్మెదలు తుమ్మెదలరొద లచటలేవు
హాయినిడు గంధవాహము లచటలేవు. 71

చం. ఇసుకయెడారి మధ్యమున నెండనుఁబీటలువాఱి వారిలే
కసువుల మోము వాసి తమకంబెసఁగనుల్ మఱిలేరు లేరటం
చెసఁగిశిరంబు నాకమునకెత్తి పథశ్రమఁబోవు వారికిన్
వ్యసనభయంబులన్ గొలుపుపర్వతపంక్తులు చూడనయ్యెడున్. 72

చం. అదియొకకోట భూమికిని నాకసమున్ గటకించి పెట్టువన్
చవిగొనుగాలిగిలికిని జాలఁపట్టువఁ బైకిలేచి యా
యవిరళ పాదపచ్ఛవి నహర్నిశమున్ గటకించు నామహా
రవి నిరోధపెట్టు నన్నురాగముకౌఁగిట నాఁచికొంటకున్. 73

తే. గీ. రెండుకొండలు పొడవై యజాండ భీక
రంబులై యొప్పుచుండు నరబ్బుదేశ
కంఠహారంబులను మహాగరిమఁగాంచి
యాకసముతోడ మంతనమాడు ఘనుఁగ. 74

మ. గిరిగర్భంబులు రెండుఁజీల్చుకొని సంకీర్ణంబులై చారుని
ర్ఝరసంజాతము వెల్లువై వసుధ సస్యశ్యామలం జేయఁగాఁ
బఱతెంచన్ మరుభూమి రాక్షసివలెన్ భక్షించునాఁ కొన్నమో
హరతిన్ స్వార్థపరాయణుల్ పరుల లాభైశ్వర్యముల్ చూతురే. 75

తే. గీ. ఎండచేఁగాలి గాలిచేనెగిరిధూళి
నిండినిండారు నాకాశమండలంబు
మేఘములపేరెఱుఁగని నిదాఘవేళ
దుర్దినంబన నిదెయని తోఁచుచుండు. 76

తే. గీ. కర్మసాక్షి మహాతీక్ష్ణకరము లచటఁ
జాచిపై కతకణముల సంతరించి
యనలముగ మార్చితనుఁజూచి యడుగువారి
కిద్దిపాపభూమియని వచించుచుండు. 77

ఉ. ఆశమనాలయంబున నజాండము క్రింద నెడారిపైని నా
కాశముదక్క రెండవది కానగఁరాదు భయంబుశోక సం
దేశమొసంగు నాప్రకృతి తీవ్రవచోరవమాలకించి యా
దేశపువంక నెవ్వరును దిక్కు మొగంబయి చూడరించుకేన్. 78

తే. గీ. ఈ "అరేబియా" యనుపేరు హీబ్రుభాష
యందెడారి యటన్న శబ్దార్థమగుట
నిది మహావాలుకారాశి యిద్ది ప్రపంచ
మున మహాభీషణక్షేత్రమనఁగ నొప్పు. 79

ఉ. అట్టిభయంకరంబగు మహాటవియందు నరబ్బులెందఱో
లొట్టియలెక్కి పోవుదురు లోలమతిన్ సుడిగాలివచ్చి యో
పెట్టున వారినెత్తి వినువీధికిఁ గైకొనిపోవ దీపపుం
బుట్టలవోలెఁ బైకెగిరి పోవుదురార్తిని మృత్యువీటికిన్. 80

ఉ. వంచనయంపుఁ బ్రేమయుఁ గృపాణమునందుఁ గృపారసంబు వ
ర్షించినరీతి యాసికతసీమఖజూరపుఁ దోఁటలుండి శో
భించును నచ్చటచ్చటుడుపీథిని జించియుఁ స్వర్గలక్ష్మి వి
క్షించుచునున్నదోయనఁగ జెప్పగచెప్పుచుఁ బాంథకోటికిన్. 81

ఉ. నీరములేని యాయిసుకనేల ఖజూరపుచెట్లు నిండి విం
డారు రసప్రపూర్ణతఖర్జూలకెల్ల సురాగమంబులై
పేరిమిఁగోర్కెలన్ దనుపఁ బేదకుఁ బెన్నిధివోలె నింపు సొం
పారఁ బథశ్రమప్రచయమార్చు నెడారిబిడారు కైవడిన్. 82

చం. దినములు పక్షముల్ నెలలు దివ్యశరత్తులు వచ్చిపోవుచు
న్నను జలదంబువచ్చి యొకనాఁడొక చిన్కునురాల్చి పోవదం
దినుఁడు నిరంకుశత్వమున నేలు సతంబును దద్వసుంధరన్
జనుటకుఁ జోటొసంగక ప్రజన్దెకమాడ్చుచు నుండుమ్రగుఁడై. 83

చం. జలధి సమీపమందెనసి జానపదంబులు నచ్చటచ్చటన్
వెలయు నివాసయోగ్యమయి భీషణదృశ్యము మాటునేయుతోఁ
టలును గుటీరపంక్తులు గుడారములున్ రచియించికాఁపురం
బుల నొనరింతు రచ్చ టరబుల్ తురగంబులు తోడునూఁపగన్. 84

తే. గీ. మెరకసస్యాలు ద్రాక్షఖజ్జూర ఫలాధి
వనవితానంబు బారుతీవలు జలావ
గాహనములై నచోట్ల ముక్కారుపంట
పండుచుండును సిరితాండవంబు సలుప. 85

ఉ. వారలలోనఁ బట్టణనివాసులు కొందలు పేరుపేరు వ్యా
పారము సేతురాంక్షికయు భారతదేశము పారసీకమున్
జేరి యనేకవస్తువులు చిత్రగతిన్గొని విక్రయించి వి
స్తార ధనంబుగూర్చి పరిమదంబునఁ బుత్తురు జీవితంబులన్. 86

ఉ. ఒంటెలమూఁపుపై సరకులొత్తుగఁబోసి యిజిప్టు సీరియా
తోంటిపలాసటీను బహుదూరపుదేశములేఁగి పాడియున్
బంటలునమ్మితెచ్చి తమవాసముఁజేరి నిజేచ్ఛనుండ్రు వె
న్నంటినవారి కుంకువగ న్యాయముగా సగపాలు పెట్టుచున్. 87

ఉ. పండ్లను జూలుగొట్టియలు వారువముల్ వసనాలు లొట్టెలన్
బండ్లను విక్రయించి విభవంబులు మౌక్తికతారహారముల్
కండ్లకుఁ గట్టినట్లుగ నఖండముగా గడియించితెత్తురా
యిండ్లరమావధూటి వివిధేప్సితరీతిని దాండవింపఁగన్. 88

సీ. ఖర్జూరమమ్మి ద్రాక్షలు కొనుచుందురు
ద్రాక్షలఁగొండ్రు ముత్యాలపేర్లు
ముత్యాలుపోసి సొమ్ములు గొనుచుందురు
సొమ్మిడికొండ్రు కస్తూరిపెట్లు
కస్తూరిపెట్టి బంగారము కొనుచుండ్రు
బంగారమిడికొండ్రు వస్త్రచయము
వస్త్రంబులిడి పెక్కువజ్రంబులను గొండ్రు
వజ్రాలనిడికొండ్రు వారువములు

తే. గీ. ఇట్లు లగరును జవ్వాది యెసకమెసఁగ
మాతులుంగ లవంగాది మలయజములు
ధాన్యములు గోధుమలు చాలధరలువెట్టి
కొనుచు నమ్ముచుఁ బోవుదు రనుదినంబు. 89

ఉ. మేకలు లొట్టెలశ్వములు మెండుగఁ గైకొని సంచరింతురా
సైకతసీమలన్ వివిధ జానపదంబుల నంతెకాని యో
ప్రాకటమైన నెన్నెలవుపట్టుమనన్ బదినాళ్ళ శాంతిమైఁ
జేకొనుచోటులేక తమజీవితముల్ ముగయింతురాదెనన్. 90

ఉ. వారలునిర్జనంబులు నపారము పామరుభూములందు సం
సారము సేయుచున్ బ్రతుకుసంపదనేరక సంచరించును
ద్వీరులు "బుద్దు" లం చచటఁ బిల్తురు నీతెగమోటు జాతులన్
బారముముట్టుచున్నది ప్రపంచచరిత్రమువింత గొల్పఁగన్. 91

ఉ. మాఱెను బెక్కురాజ్యములు మాఱెఁబ్రపంచచరిత్రనెన్నియో
మాఱులు భూమిపై ఖరులుమాఱెఁ గులంబులు సంఘజాలముల్
మాఱెనుగాని "బుద్దు" తెగమాఱఁగ లేదొకలేశమైన నీ
హారధరాధరంబు పవనాహతిఁ గ్రుంగిచలింపనట్లుగన్. 92

సీ. ఈ "బుద్దు" తెగ లాయరేబియా కాదిమ
వాసులై పేర్గాంచి వఱలుచుంద్రు
వీరు స్వాతంత్ర్య ప్రవీణాభిలాషులు
గిరిదరీద్వారాల దిరుగుచుంద్రు
దారిలేనట్టి యెడారుల నివసించి
కాలంబు వేడుకఁ గడపుచుంద్రు
మేమె మానవులము మేదినీప్రజ పశు
ప్రాయులటంచును బలుకుచుంద్రు

తే. గీ. ఘనకిరీటము తలపాగగాఁగఁ గోట
ఖడ్గము గృహంబుకృతకాద్రి కలితధృతి ప్ర
భుత్వశాసనములు మాకు మూఁడులోక
ములను నెందీడులేదని పలుకుచుంద్రు. 93

ఉ. వీరిపయిన్ బ్రభుత్వమున భీకరశాసనపంక్తి చెల్లఁగా
నేరదు మర్త్యకోటికడునీరసమైనదిగాఁ దలంత్రు శృం
గార వచోవిలాసముల గానముసేయుచు నాటలాడుచున్
బాఱు విహంగరీతిఁ దెగబాఱినటించెద రా ప్రదేశముల్. 94

ఉ. వీచెడువాయువట్లు వినువీథిని బాఱెడు పక్షులట్లు దోఁ
బూచులవాడు మత్స్యములఁ బోలె నెడారులఁ బట్టణంబులన్
రాచఱికంబు సేయుచు నిరంతరమున్ విహరించుచుండు రా
భూచరులున్ స్వతంత్రత ప్రబోధము సేయుదు రార్యులో యనన్. 95

ఆ. గీ. వీరు పెక్కు తెగల విభజింపఁబడి రేపు
మాపు జగడములను గోపతాప
రాగరోషములను గ్రాఁగుచుందురు ద్వేష
ఘోర దావదవముకులము లేర్చి. 96

వ. మఱియు 97

చం. అరబుల కెట్టినీతులును నాగమముల్ పృథుధర్మశాస్త్రముల్
వెలుపుదయింపఁజేయ వొకవీరుఁడు పెక్కు సరోజనేత్రలన్
బరిణయమాడు నొక్కఁడను బానిసలట్లు విడాకులిచ్చి కొం
దురుతును మాడుచుందురది దోసమునెంచర యోగ్యపద్ధతిన్. 98

ఉ. చౌర్యముచేత జీవనము సల్పుచునుందు రెడారులందు నై
శ్వర్యము గల్గువారు గనవచ్చినవారల దోఁచుకొంట నా
దార్యములన్ గణింతురు యథావిధి పొందులవాదరింపు చా
తుర్యముఁ జూపుచుందురట ద్రోహము సేయరు స్వష్టచిత్తులై. 99

వ. మఱియు 100

చం. అరబు లరణ్యముల్ గిరులయందు వసింపుచు సృష్టిచిత్ర సం
భరితరసానుభూతిమెయి భావములన్ దలపోసిపోసి వి
స్ఫురిత విలాపభాసురరసముజ్జ్వలకాంతివిశ్వ ప్రపంచమున్
తెరలెడు మేఘమాలికలతీరును జూచి నుతింతురీశ్వరున్. 101

ఉ. పాఱెడు నేళ్ళ వెన్నెలలఁ బర్వెడు కాంతులరిక్కలందు సొం
పారెడు సోయగంబుల నపారరసప్రతిపాదకంబులౌ
వారు విహంగకూజిత లసత్సముదారవిచిత్రగాన శృం
గారములన్ రసానుభవముగాంచి నుతింతు రరబ్బులీశ్వరున్. 102

వ. ఆయరబువారి కీశ్వర ప్రత్యర్థానంబులేమి సృష్టి జడావభావంబని
వారు సౌందర్యోపాసకులుగా నుండిరి. 103

చం. తరణి ప్రఘాతశీతమునుదాఁటి నిశాతమయూఖబాణముల్
పఱపితమః ప్రపూరరిపువర్గముఁగూల్చి తదీయరక్తముల్
చరణములంట మింటిపయిసాగి ప్రతీచివధూప్రశాంత మం
దిరమున దాఁగె రాగరసదీధితులియ్యవెయంచు మ్రొక్కెదర్. 104

తే. గీ. మిన్ను మేఘాలు మెఱపులు చెన్నుగూర్చు
లతలుపువ్వులు చెట్లు ఫలంబులిచ్చు
నవని యమృతోపమాన సస్యములొసంగు
నిట్టురీశ్వరసృష్టి వర్ణించుచుంద్రు. 105

ఉ. ఇట్టు లజాండభాండమున నీశ్వరసృష్టివిలాసముల్ మదిన్
బట్టగరాని మోహమున భావనసేయుచు ఱాళ్ళనేళ్ళనున్
బుట్టలఁ జెట్ల జంతువులఁ బూజలునల్పుచు వారివాహముల్
ముట్టఁగవిత్వమల్లుచును బోవుచునుండిరి మూర్ఖచిత్తులై. 106

వ. ఇట్లునానాప్రకారంబులఁ బెద్దకాలముగడచి పోవుచుండెను కొన్నాళ్ళ
కేతత్ప్రాంతవాసు లరబునకు వలసపోవ నుద్దేశించి యాతాయాత
సంఘములవారిమైత్రిని బడయ నాగరకతాసంవిధానంబులఁ బ్రోద్దులు
పుచ్చుచుండి రంత 107

అరబులు

కం. "ఇసలాము" మతోద్ధరణా
వసరంబులనంత దివ్యావాసరము లరబ్
వసుమతి నుదయించుట త
ద్రసభరిత చరిత్రనెత్తి వ్రాయఁగవలదే. 108

కం. మాయయు మాయకునుబ్రతి
చ్ఛాయయునగు నీశ్వరుండు సద్యఃకాంతిన్
జేయఁగ సృష్టిమనోహర
మీయపురూపంబు సంఘటించెను గంటే. 109

కం. తొలితవసుంధర యజ్ఞము
బలెమండుచుఁ బెద్దజ్వాలవలెనుండెను ద
జ్జ్వలనము చల్లారె ధరా
వలయము చూపట్టె జీవవసతులకిరవై 110

వ. ఇది యీశ్వరవిర్మిత మహాపరివర్తిత దివ్యవిధానము
వాచామగోచరము తొల్లి 111

ఉ. ధూమరసాతలంబునకు పుట్టిఁగఁగాలిన యగ్నిగోళమా
యేమొయవన్ బ్రదీప్తమయి యెన్నొయుగాలకు నాఱిపోయి యా
ధూమమలీమసంబయిన తోయముతోయముతోడఁ గూడినా
ప్రపంచకరణంబగు దృశ్యముతోఁచు నెంతయున్. 112

విశేష
ప్రఫుల్లప్రశస్త విన్యాత
సస్యశ్యామల
నెలయమ్యెను మనుష్యమగు సంతతికిన్. 113

శా. ప్రాణంబనులోయలో మొదటజన్మించెన్ మనుష్యత్వ సం
సారంబాదిఁ దదీయవంశములు విశ్వంబెల్ల వ్యాపించెఁ ద
చ్చారిత్రైకవిచారణం బఖిలదోషవ్రాత దుర్ధ్వాంత ని
ర్వారంబీప్సితసిద్ధి యిద్ధవిజయోపాస్యం బవశ్యంబుగన్. 114

వ. మఱియు 115

శా. నీరున్నిప్పునుగల్గు లోయలను జన్మించెన్ మనుష్యుండు తత్
పారంపర్యమువ్యక్తలోకమగుచున్ వ్యాపించె మూఁడాఱు సం
సారంబుల్ విభజింప లక్షణములన్ సాధించి వాదింతు రా
ధారంబుల్ తెగఁజెప్పి భౌతికమహత్త్వజ్ఞు లుద్యుక్తులై. 116

చం. నదులు వనంబు లద్రివిపినంబులు కందరముల్ మహాభయ
ప్రదమగునంతరంబుల నివాసముచేయుచుఁ దాత్త్వికంపు సం
పదలనుగూర్చు మార్గములఁబట్టి వికావికలైన నైతికా
స్పద సముపాసితంబయిన సంగతిదెచ్చిరినాఁడు నాఁటికిన్. 117

చం. తొలుత మనుష్యుఁడాపశువుతో సమమైన జడత్వభావ సం
కలిత వధావిధానగుణకంబగు మార్గమునందుడింది యా
వల సముపాసితంబయిన వ్యక్తిగడించి నివాసయోగ్యమౌ
కలన రసాన్నపాన కుతుకంబును దుస్తులు సేకరించెడున్. 118

వ. ఇట్లు దినదిన ప్రవర్ధమానమానితంబగు మానవసంతతి మహిత
మధుర పదార్థసముపాసనోపాసితదివ్యభవ్యాలంకారశోభిత మహా
నందగరిమ నలరార నారంభించెనందు 119

కం. నానావిధరుచి భేద
ధ్యానానూన ప్రభావిధానంబుల వి
జ్ఞానము గలుగఁగ దశదిశ
లానందము మీఱవెడలిరట నివసింపన్. 120

అరబులు

కం. "ఇసలాము" మతోద్ధరణా
వసరంబులనంత దివ్యావాసరము లరబ్
వసుమతి నుదయించుట త
ద్రసభరిత చరిత్రనెత్తి వ్రాయఁగవలదే. 108

కం. మాయయు మాయకునుప్రతి
చ్ఛాయయునగు నీశ్వరుండు సద్యఃకాంతిన్
చేయఁగ సృష్టిమనోహర
మీయపురూపంబు సంఘటించెను గంటే. 109

కం. తొలుతవసుంధర యజ్ఞము
బలెమండుచుఁ బెద్దజ్వాలవలెనుండెను ద
జ్జ్వలనము చల్లాటె ధరా
వలయము చూపట్టె జీవవసతులకిరవై 110

వ. ఇది యీశ్వరవినిర్మిత మహాపరివర్తిత దివ్యవిధానము
వాచామగోచరము తొల్లి 111

ఉ. ధూమరపాతలంబువకు మట్టిఁగఁగాలిన యగ్నిగోళమో
యేమొయవవ్ ప్రదీప్తమయి యెన్నొయుగాలకు నాటిపోయి యా
ధూమమలీమసంబగున తోయముతోయముతోడఁ గూడినా
వామహిత ప్రపంచకరణంబగు దృశ్యముతోఁచు నెంతయున్. 112

కాఁచెరి విశేష
నానావ్రఖ్యాప్రశస్త విన్నూత
ప్రవిభు నప్యశ్యామల
పై నెలపయ్యెను మనుష్యమగు సంతతికిన్. 113

ఉ. వారలునల్పు తెల్పు దరువర్ణము వారుగమాఱిపోయి సం
సారమలీమసంబయిన సంగతి సంకరమై ప్రభిన్నవాం
ఛారతిఁ జీలిపోయిరి విశాలజగన్మహనీయ సుందరో
దారగిరీదరీ విపినతర్కితమార్గములన్ నెలార్చుచున్. 121

చం. ఎముకలు లెక్కపెట్టునెడ హెచ్చును. తగ్గునువచ్చుబోరపైఁ
గ్రమముగనుండవీశిరము కాళ్ళను జేతులుకొల్వ హ్రస్వదీ
ర్ఘములు ఘటించునీతెఱఁగుఁ గాంచిన మర్త్యకుటుంబ లోకభే
దము లెఱుగంగవచ్చును వితర్కిత జీవచరాచరంబులన్. 122

ఉ. తెల్లనిజాతి కాక్ససులు దీర్ఘలరబ్బులు భారతీయు లా
నల్లనిజాతి నీగ్రోణులవంబడు, చైనికజాతి మధ్య రా
జిల్లు తదీయవంశములు చేరినసంకరజాతి, లోకమం
దెల్లెడఁ గానుపించు నిది యీశ్వరసృష్టి రహస్యమోయనన్. 123

కం. సుర అసురులు రాక్షసులనఁ
బరగెడు భేదములువీనిఁబట్టి కలిగెనా
తెఱఁగునె దైత్యదివిజులను
వరుసయు దేశాలమార్పువలవ ఘటించెన్. 124

కం. భారతదేశములోఁగల
వారలు సురలనుచు నావి పరిసరజనులా
వారల నసురులుగాఁ గై
వారంబులు చేయుచును బ్రపంచించిరొగిన్. 125

ఉ. వారికి వీరికిన్ సమరవర్తనముల్ విమతత్వ వైఖరీ
ద్వారము లెప్పుడున్ దెఱచి వారనిపోరుఘటించు చుండెఁద
ద్దారుణముల్ పురాణములఁ దర్కవితర్క కథావిధానముల్తో
వేరుపునూప వ్రాసిరది నేరనివృత్తముగాదు. నేఁటికిన్. 126

కం. ఒక జాతికి నొకనీతికి
నొకసభ్యత కుదురనేర దొకరొకరు సదా
వికటముగఁబోరు సలుపుచు
నొకరొకరు నశింత్రు పెరుఁగు నుద్రేకములన్. 127

కం. క్రమముగ నూతులనిమ్నము
సమున్నతములుగఁ దమతమ శక్తిని నావా
సములను నెలకొల్పి మహా
సమరంబుల నోటుగెల్పు సాగించిరొగిన్. 128

కం. ఆయెడ విపరీతములుగ
నాయవ్యయములఁ బెద్దవ్యత్యాసములన్
జేయుచుఁ బోయిరి తమ్ముఁ వ
జేయులుగాఁ బరిగణింపఁ జేయుచు జగతిన్. 129

ఉ. కావున జంతుజాలములు కాదనకిప్పటికైన మర్త్యసం
భావితమైన సేవసముపాస్యముగా గ్రహియించుచుండె, నా
నావసుధావకాశశమనంబగు శాంతికిఁ దోడుగాఁగ; నీ
తేవప్రభుత్వపున్నరుని తీవిగనంబడు వెల్లచోటులన్. 130

వ. అం దరబుజాతి శుభ్రసీలమిశ్రితమనికొందఱు తాత్త్వికులమతము 131

మత్తకోకిల. మూఁడువార్ధులు మూఁడువంకల మూడ నాల్గవవంక వె
న్నాఁడుభూమి యరబ్బుదేశము నాడునాఁటి కజేయమై
పోఁడిమిన్ జెడిపోక పెద్దప్రపుణ్యకీర్తి వహించె నా
నాఁడు శ్రీమహమద్రసూల్ జననాథుఁడచ్చటఁ బుట్టుటన్. 132

వ. మఱియు 133

శా. ఏదేశంబు జడా భావముల కెంతే పుట్టినిల్లై మహా
ప్రాదుర్భావముగాంచెనట్టి యరబున్ ప్రఖ్యాతతేజస్స్వరూ
పాదిత్యుండనఁజెల్లె శ్రీమహమదాప్రాజ్ఞుండలిన్ బుట్టి తాఁ
బాదంబుంచి ప్రబోధసేయుకతనన్ బ్రహ్మాండ మోహాలాయనన్. 134

సీ. అజ్ఞాన తిమిరహృదంగణముల యందు
విద్యాప్రదీపికల్ పెట్టెనెవరు
కఠినశిలావేదికలయందుఁ బ్రేమప్ర
వాహముల్ పాఱించి పఱిగెనెవరు
ఘోరదురాచారకుధరవర్గంబులఁ
గులిశాకృతినిదాల్చి కూల్చెనెవరు
మృద్దారుశిలల వర్చించు మూర్ఖాచ్ఛాద
పటము భేదించు ప్రవక్తయెవరు

తే. గీ. సమరముల మాన్పినట్టి సంస్కర్తయెవరు
విశ్వమానవోద్ధారక విభవుఁ డెవరు
ప్రజలఁ బ్రాతలఁ జేసిన ప్రభువెవండు
అట్టి మహమ్మద్రసూలు వా రవతరించె. 135

వ. ఆమహనీయ మహమ్మదు ముస్తఫారసూలువారి దివ్యచరిత, చారి
త్రిక పక్కినొండు పొరపొచ్చమైన దొరలని యథార్థతత్త్వ ప్రతి
పాదకంబుగా వ్రాయసూల్కొని యందలి పాఠభేదంబులను
గదించుచు నాఁటి చారిత్రిక ప్రసిద్ధుల రచనలనుండియొండు గ్రహించి
మఱియు 136

చరితములు

చం. చరితలు వ్రాయవచ్చుఁ గడు జక్కనిశైలినిగాని యందులోఁ
బరమరహస్యముల్ తెలుపు పట్టున మాయనిమచ్చలౌ వచ
స్స్ఫురణములన్ వెలార్చు పొరపొచ్చము లేకరువెట్టగంటముల్
దొరలెడుఁ బ్రేమలోపములఁ దోఁచగనీయదుగాదె యేరికిన్. 137

చం. నిజములు వ్రాసివ్రాసి నవి నింద్యములో యభివర్ణనంబులోఁ
సృజనమలీమసంబయిన సేమముకల్గదు చిత్రకారుఁడేన్
ఋజుగతిమై లిఖింపఁగను నెంచినవన్నెలు నల్లనైనచో
గజిబిజిగాక యందమును గన్పడఁ జేయునె చిత్రమించుకేన్. 138

ఉ. పూర్వకథావిధానములు పొత్తములన్ రచియించువారలా
పర్వదినాల గాథలను వ్రాసిరెగాని నిజాలు చూచి యా
నిర్వచనాలుచూచి తమనిర్వృతి వెల్లడిసేయలేదు తత్
సర్వము భ్రాంతిమాత్రమొ, నిజప్రతిపాదకమో తలంపఁగన్. 139

తే. గీ. ముందువెనుకలు చరితచెప్పును జగాన
గాన సూత్రకారులగొప్ప గానఁబడును
లేనిచో వృత్తమునఁ బూతమైనచోటు
తెసఁగవాకర్షకములౌ నవసరములను. 140

ఉ. వేదఋషుల్ ప్రపంచమున విశ్రుతకీర్తివహించి జ్ఞానసం
పాదనఁజేసి యాతెఱఁగు వ్రాసినదెప్పుడొ కాని కాలమున్
గాదనములేముగాని పరికల్పిత దృశ్యధరానివృత్తియం
దేదిచరిత్రకంబు నిదమిత్థమటంచును నిశ్చయింపఁగన్. 141

ఉ. రామునినాఁడు తచ్చరిత వ్రాసెను వాల్మికి; కృష్ణునాఁడు నా
నామహితాత్మకుండయి వినంబడ వ్యాసుఁడు వ్రాసినాఁడు తత్
సామము; లైనఁ దత్ ప్రభుతసంఘములందు మతప్రచారమం
దేమియుఁ బూనలేదుమఱి యేటికివారి కథావిధానముల్. 142

శా. ప్రహ్లాదుండు హిరణ్యకశ్యపు నసత్వాదంబు ఖండించి తా
నాహ్లాదం బొనగూర్చె నాతని సుతుం డాదర్శమైనట్టి ప్ర
త్యాహ్లాదుండు విరోచనుండు నిజవిద్యాసక్తిఁ జార్వాకమున్
కహ్లారంబు జలంబుపోలికల ధిక్కరించి నిర్మించెఁదాన్. 143

సీ. అలవిరోచనుఁడు శూన్యమునెప్డు వాదించె
దానినెప్పుడుఁ ద్రుంచెఁ బ్రాణవాది
ప్రాణవాదులనెప్డు పడఁద్రోసిరల మనో
వాదులు వారిసంవాదమందు
విజ్ఞానవాదు లావిధి బౌద్ధులనువారి
నోడించినారు పేరోలగముల
అణువాదులవఁగ మధ్యమవాదులను బట్టి
తర్కించినారు విద్యాప్రసక్తి

తే. గీ. న్యాయ వైశేషికాది నానాప్రకార
మతమతాంతర దివ్యధర్మప్రచార
మెప్పు డెవ్వార లేరీతి నెసకమొనఁగఁ
జేసిరో వారి చరతలు చెప్పలేము. 144

చం. గతచరితంబు వ్రాయఁదగుఁ గల్పనలేమియు లేనిపక్కఁ ద
ద్గతగతిభేదముల్ తెలిసిగాదె యథార్థములుండు లేనిచోఁ
బ్రతిమనుజుండు కృతిమపుపాత్రల వాడుకపెట్టి లోకసం
గతిఁ బరిమార్పఁజూచుఁ జిరకాలము దాఁగదు మాయమృచ్ఛిలన్. 145

తే. గీ. నూర్లువర్షాలు గడచెను దొర్లిపోయి
క్రీస్తుచరితము లోకంబు ప్రస్తుతింప
వచ్చెమూఁడేండ్ల జీవిత ప్రతతిసిలువ
వేసిదండించినట్టు తచ్ఛాసనంబు. 146

గీ. మూఁడు వందలయేండ్ల కేనాఁడొ మూస
జూసు గురుపులచరిత ప్రభాసమేత
మగుచుజగతికిఁ దెలిసె నాయుగమునందు
నేదియెటులైనదో మనకేమియెఱుక. 147

చ. కలదు జగానఁ దత్ప్రళయకాలము నూహ్యప్రవక్తనాఁడు త
ద్విలయమువచ్చి వార్ధులుడు వీఘులుముంచఁగ నౌకఁబెట్టి యా
కలవరమాపి తాఁ బ్రజలఁ గాచిన దివ్యకథాకలాపముల్
తెలిసికొనంగఁ దన్నిజము తేలదవేయుగ వార్తలైననున్. 148

గీ. ఇట్టి చారిత్రకంబు లవేయుగమున
నేవిధంబున జరిగెనో యెఱుఁగరాదు
వాని నౌను గా దనువారి వాదములకుఁ
దగిన ప్రత్యుత్తరంబు దుస్తరముగాదె. 149

చం. అరబునఁ బుట్టి తచ్చరిత మంతయుఁ బూసమ్రుగుచ్చినట్లు వి
స్తరము ప్రభాసమేతము ప్రశస్తపథంబున వ్రాసి తత్కథా
సరణి సమస్తలోకములు చాటె యథార్థక మౌచుఁ గీర్తివి
స్ఫురితమనౌ మహమ్మదు రసూల్మహనీయచరిత్ర మెంతయున్.150

చ. ఇట్టిపవిత్రజీవితము నిట్టియథార్థము నిట్టినైతికో
ద్ఘటపటిష్ఠ మార్గమునొ కానొకఁడేని విమర్శచేసియా
పట్టున జీవితావధిని బన్నుగ మార్చిన మూఁడులోకముల్
ముట్టఁగృతార్థుఁడౌనిహము మోక్షమునున్ సఫలంబు చెందఁగన్ 151

సీ. ప్రాచీనమేదొ యర్వాచీనమేదొ యె
ఱుంగక భ్రాంతి తొరంగఁబోరు
చారిత్రకవ్యక్తి చాటిన ఋజుమార్గ
మాదర్శమదియు నధ్యాత్మికంబు
లేవిఁకఁ గవితావిధానంబు వాగ్జాల
ముల నుపన్యాసాలవలన నిజము
తేలఁగాబోము విద్యాలవదుర్విద
గ్ధులవామ మార్గాలు పలుకుచుండ్రు

తే. గీ. వాని ఖండించి యీశ్వరవాణిఁ దెచ్చి
సార్థకంబు గమ్యస్థాన సంగ్రహంబు
కరతలామలకంబుగాఁ బరఁజేసె
మహిత మిస్లాము శ్రీమహమ్మదు రసూలు. 153

కం. ఇదికేవల చారిత్రక
మిదికాదవ వెవరితరము నేయెడవిద్యా
స్పదము పవిత్రముగుణసం
పదలఁదనర్చెడు రసూలు పదము ముదమునన్. 154

ఉ. శంకరుఁ డెవ్వఁడో యతని సంగతియేమిటొ కాలమెప్పుడో
వంకగతాగతంబులయి వచ్చినవాదము లేమిటోయదే
శంకను మాధ్వవైష్ణవుల సంగతి యీమతమూల సూత్రనా
మాంకితమేమిటో తెలియనయ్యెడు పేరెయెఱుంగ రెవ్వరున్. 155

కం. మతమున వ్యాఖ్యానము త
ద్గతి నదియేమూల సూత్రదర్శములకు నా
మతములు వరించునా యా
శ్రుతు లేయేజాతి వాక్కొ చూపరెవరునున్. 156

ఉ. క్రీస్తునుబట్టి క్రైస్తవము కేంద్రముగాఁగ జొరాష్ట్రయాదువి
న్యస్తమతాంతరంబులకు నామములామత కర్తలే యదే
వస్తువు భౌతికంబను నెపంబునవచ్చును "ఇస్సలాము" లో
కస్తుతమైన ప్రాక్తనవికాసమునున్నతి గూర్చునెంతయున్. 157

సీ. ఏదివిగ్రహముల నేమియుచేదని
యేకేశ్వరోపాస నైకమైన
ఇస్లాము అల్లా నొకేదేవునిఁగ గతి
కల్పించి ద్వందసంకలన మాన్పి
ఇదియ భౌతికము నియ్యది సత్తునాధ్యాత్మి
కాపత్తి సృష్టికి నాస్పదంబు
ఇదిఋజుమార్గంబు నిదిమహత్తరమని
సిద్ధాంతపఱచి ప్రసిద్ధపఱచి

తే. గీ. ఇద్ధసంస్కార బీజాల నెల్లయెడల
జల్లిజ్ఞానంబు విద్యను వల్లెవేసి
విశ్వమానవలోకంబు వెలయఁజేసి
వట్టిదిది నెలకొల్పె మహమ్మదరయ. 158

వ. మఱియు నంతకుఁబూర్వము. 159

అరబువాసులు

సీ. కృతయుగాదిని నూహు కేవలచారిత్ర
కప్రసిద్ధుడు మత కర్తగలఁడు
అతనికి "సాం" అను నాత్మజుఁడుండెను
నాతని వంగడ మరబులనఁగ
మూదు జరీసులా నాదు అంలాఖుతి
యాస్మ యాయా యీము లనఁగ నందు
నాయాప్రదేశాల నావాసమొనరించి
వేర్వేఱు పేరుల వెలయుతెగలు

తే. గీ. ఉండిరే కొని వారి పాషండమతము
బండఁగా నీయలేదు తన్మండలములు
వారి సంతతి యా పేరి వంగడములు
నేవి యెటులైనవో చెప్ప నెవరి తరము. 160

కం. ఖహ్తానను వంగడమున
మహితులు జర్హామును నరబు మల్లుల కులముల్
సహితము ఖ్యాతిగనె నరబు
మహికి నలంకరణములయి మాన్యత గనుచున్. 161

—• అదనాన్ •—

కం. అదనానుని కులమరబున
దుదకును వ్యాపించె వారితోఁ దెగ లేచెన్
అది యిస్మాయేలుని సం
పదయును సంతతిగఁ జెప్పఁబడియెను జరితన్. 162

వ. అయుదంత మేమనిన, ఖజయా అదనాను పుత్త్రుఁడనియు నాతఁడు వంగడమునకు మూలపురుషుఁడనియు జెప్పుదురు. కాని ఖజయా తల్లి అదనానును బెండ్లియాడు నప్పటికే ఖజయా యామె కడుపున నుండెను. అతఁడు హమీరను ప్రభుని కుమారుఁడు. కాని నాఁటి ప్రజలతని నెఱింగి మాతృప్రసూనుఁడని అదనాను నందు పరిగణించిరి. అదనాను ఇస్మాయేలు పుత్త్రుఁడని కలదుకాని యతఁడు పౌత్త్రుఁడో, ప్రపౌత్త్రుడో, యంతకన్న దూరబంధుఁడోయైయుండును. ఇస్మాయేలు సంతతి క్రమాగతముగాఁ జెప్ప సాధ్యముకాదు గాని చరిత్రకారులు ఖహతానుని విషయమున పెద్ద యభిప్రాయ భేదముల నాఁగుడాడుచున్నారు. అతని నిజమగు పేరు "యఖ్తన్" అనియు నీకథా విధానము బైబిలు పాతనిబంధనయందుఁ గలదనియు,

"ఖహతాను, అమద్" అనువాని పుత్త్రుఁడనియుఁ జెప్పుచున్నారు. కావున, నీ "ఖహోతాన్" ఇస్మాయేల్ వంశస్థుఁడు కాఁడని అమర్ సంజాతుఁడని తోచును. మఱియు 163

కం. ఖహతానుని యనుజుఁ డరబు
మహిని ప్రభుత్వంబు నెఱపి మంజులవాచా
లహరిని గళలను నేలఁగ
సహజముగాఁ దలఁచె యవన సామ్రాజ్యమునన్. 164

వ. కావున నతఁడు తనరాజధాని యమనునకు మార్చె నంత నతని పుత్త్రుఁడు ఉమరున్ బఱిక ఇబ్నెకల్ దూన్ సబాచిన్ ఎషజబ్ చిన్ యారబ్ చిన్ ఖహతాన్ వాని తరువాత సబా అనువాని కొడుకులు "హమీర్ కహలాన్" అరబునందు పెద్ద భూభాగము జయించి స్వాధీనమునందుంచికొని చాల నభివృద్ధికిం దెచ్చిరి. 165

సీ. యవనదేశంబు రాజ్యము నేయు ఖహతాను
పుత్త్రులిర్వురు లసద్భాతృలగుచు
యారబు జరహములను పేరఁ బరగుచుఁ
జిరకాలమేలిరా ధరణివారు
యారబుననువాని పేరనరబ్బు దే
శంబని వాడుక సంఘటిల్లె
జరహము వెడలె హజ్జాజున కచ్చఁట
బెద్దరాజ్యంబు స్థాపించినాఁడు.

తే. గీ. వారి వంగడమునఁ జక్ర వర్తులైరి
శ్రీయలగ్జాండరొకజగ జ్జేతయతని
పేరు సంక్షోభకరమని విశ్రుతిగనెఁ
జూలగొనియె యాజూదుమజూదులతఁడు. 166

కం. ఆ యారబు సంతతిలో
సాయను పురినేలికీర్తి సాగించిన బల్
ఖీయసురాజ్ఞీమణి ఫే
గేయచరిత్రయును వారికిం జెందినదే. 167

సీ. పన్నిద్దఱుసుతులఁ బడసెనిస్మాయేలు
వారంత భూమినిఁ పంచుకొన్న
పగిదిఁ జెల్లాచెదరుగఁబోయి రాజ్యాల
స్థాపించి రస్త్రశస్త్రముల బలిమి
నందులో నదనానుఁడను వానిసంతతి
యరబుదేశమునకు నాటపట్టు
అదియె రసూలు మహమ్మదువారి వంగడ
మాపరంపరలు నత్యద్భుతములు

తే. గీ. మఱియునందునె సిద్దీఖ్ ఉమర్ అలీయుఁ
బ్రబిశితులుస్మానులనుఖలీఫాలుపుట్టి
పౌరుషంబున నెల్లెడఁ బేరుమోసి
వాసి విస్లాము వెలయింపఁ జేసినారు. 168

ఆ. వె. ఆయరేబియా భయంకరసీమల
రెండుతెగలగ పడుచుండునందు
బుద్ధు హాజిరులనఁగఁ బురములఁ బల్లెల
నుండు కతనఁబేరు లొండురెండు. 169

ఆ. వె. మాఱుచుండు వారి మర్యాదలనుబట్టి
పల్లెటూరిప్రజల పక్కివేఱు
పట్టణాలలోని ప్రజలనాగరకత
ప్రతిఫలించుఁబోర ప్రతిఘటించు. 170

సీ. బుద్ధులు మొదులువోలె నాయిసుకనే
లలపో లాలను గృషి కలనఁజెరిఁగి
యెదులనావులఁ బెదఖరోష్ట్రాల
మేఁకలబెంచి చీకాకుపడుచు
స్వాతంత్ర్యజీవితా వసరాలుకల్పించి
గర్వించి చరియింతురి పర్వతముల
మోటుతనంబును మూర్ఖత్వమును నుగ్గుఁ
బాలతోఁ గ్రోలిన లీలఁదోఁచు

తే. గీ. పాటకపుజాతి, విద్యాప్రపత్తులందు
నభినివేశ మేమియులేని యట్టివారు
గావివారిలో నతిథుల గౌరవంబు
చేయునాచారమింతని చెప్పలేము. 171

శా. ఆతిథ్యంబును గౌరవంబు విజయవ్యాపారవ్యగ్రంబులౌ
నాతీరుల్ సహనోల్బణంబులగు చర్యాపద్ధతుల్ ధాత్రినే
జాతిన్ జూడఁగరా వరబ్బులఁబలెన్ సన్మానముల్ వేయుఁ బ్ర
ఖ్యాతిన్ గాంచిరె యెట్టివారు నిజవిజ్ఞానంబు రాణింపఁగన్. 172

చం. హితులను జుట్టముల్ బుధులునింటికివచ్చిన నర్ఘ్యపాద్యముల్
కుతుకముమీఱఁగూర్చి తమకున్ గలదెల్ల సమర్పణంబుగా
క్షితినిడి దాముడిచ్చినది చేకొనుఁడంచు వచింతురీజనుల్
బ్రతికినయన్నినాళ్ళు మఱవంగనురాని ప్రియంబు వేయుచున్. 173

తే. గీ. అది యనన్య సామాన్యంబయది ప్రపంచ
కమున నేరికి సాధ్యంబు కానియట్టి
దయ దరిద్రులు ధనికులందఱును విస్లె
గౌరవమొనర్తు రతిథిని గన్నవేళ. 174

ఉ. హాతిము గొప్పదాత వివిధార్థము లర్థులకిచ్చు వాని వి
ఖ్యాతి ప్రపంచరంగమున నాశశితారకమై తనర్చెడున్
అతఁడు బుద్ధుజాతి యర బన్నది యేమఁటరా దొకప్పు డీ
దాతలు రాజకీయమను దారికిఁ బెట్టనికోట లయ్యెదర్. 175

చం. అరబుల పౌరుషంబు సముదంచితశౌర్య పరాక్రమంబు లీ
ధరణివిదక్కు-మానవ శతంబులఁ గానము; ప్రాణమన్నఁ ద
త్పురుషుఁడు గడ్డికన్నఁ గడుఁదుచ్ఛముగాఁ గనుచుండు నాజిలో
మరణము వచ్చునాయమచు మార్గములారయు నెల్లకాలమున్. 176

శా. ఏదోయొక్క-మిషవ్ ఘటించితెగలై యేర్పడ్డ యావంశముల్
పాథోరాశిగవచ్చి కొట్టుకొని యాపద్ద్యోతకాభీల దు
ర్వాదంబుల్ పచరించియొండొరులు పోరాటమ్ములందేల నా
పాదింపంబడు ద్వేషబీజములు మొల్వన్‌సాగె నంతంతకున్. 177

చం. రుజాలకుఁజిక్కి తెల్లనగు రోమము లూడలతీలఁదోఁపఁద
న్నిజ బలహీనయానముల నేర్చిజరాభరమందు మ్రొన్నదన్
గజిబిజినొందు జీవితము గౌరవమ్ముంచనియెంచఁ డాయరబ్
ప్రజనొకఁడైన నాజిబడి ప్రాణమువీడుట యిచ్ఛగించెడున్. 178

ఉ. రాజ్యములాచికొంటకు దురంబుల నేయరు పేరుపెట్టి వా
జిజ్యములన్ గడించుటకు నేరములెంచరు గౌరవైక సా
యుజ్యము శ్రీలశీలము సముజ్జ్వల ధర్మపథంబు న్యాయమున్
వ్యాజ్యముఁ జెందెనే విరుషవచ్చు నరబ్బుల కెంతయేనియున్. 179

తే. గీ. ఆదిశతాధిక వర్షంబు లధిగమించి
ప్రజల బలిగొను బజరక్తపాతములకు
దారితీయును వంశగతప్రవృద్ధ
మైన క్రోధాగ్ని ప్రమగ్గు కాష్ఠారిగూర్చి. 180

సి యుద్ధంబు ప్రకటింప
జనములు వందలుగను
లుబాణ తూణీరపటహకా
గొని పెద్ద ప్రళయమట్లు. 181

రమ్మకంబు ఋజుమార్గముగల్గిన ప్రాణికన్న నా
ల్పు పట్టుదల మంచికిఁజెడ్డకుఁ దోడునీడగాఁ
ం గౌరవమ వారితలిలనునందుఁ బెట్టిరా
బ్బులందఱ తిచోద్యముగానుడి నిర్వహింపఁగన్. 182

ంకేశ్వరమత
పతిమార్చనంబు లీగతిమాయన్
కి మోక్షం
నిక్కమగుమార్గ మేర్పడఁగనరే. 183

ము విగ్రహారాధకులకుఁ గా
ణాదిగానుండెఁ గొన్నాళ్ళదాక
మూదుల కాటపట్టైగాలె
నంతక్రైస్తవకుల మాక్రమించె
కినిగల దాతెగ లోకానఁ
గలక్రైస్తవులకంటె ఘనమటంద్రు.

ంద తే మతమును జెందకుండ
త్ర స్వతంత్రులై సర్వమతమ
లఁ బ్రహసించుచు నవనితామె
లమని గర్వించి మసలుచుంద్రు. 184

న్యవాదమునకుఁ జెందినవారై యుండిరి. 185

సీ. దేవుఁడు దయ్యంబు దివియును నమృతంబు
వనునవి పిల్లల యనృతకథల
వంటివి యిహమన్న(బరమన్న విశ్వంబె
చెట్టుచేమలవలె జీవితంబు
జరుగును వచ్చును దిరిగిలేచును గాల
వాహినులన్‌బడి పరిథవిల్లుఁ
గాన పాగిన రసాగారాలద్వారాలఁ
గాఁపురంబులు సేయఁ గడఁగవలయు

తే. గీ. పనుచు నాస్తికవాదంబు నవఘళింత్రు
కొందఱాత్మ జిజ్ఞాసయుఁ గోవిదత్వ
మును మహాభక్తి యీశ్వర బుద్ధిగలిగి
పరగుచుం దురురేబియా వసుధయందు. 186

వ. అబ్రహాం మతమునకుఁ జెందినవారును స్వల్పసంఖ్యాకులందందుఁగాన
వచ్చుచుండిరి. వారు 187

కం. నీతియు వింద్రియ విగ్రహ
మాతత మేకేశ్వరత్వ మనువ్రతములఁ దా
మేతీరున విడనాడక
నీతాత్ములగుచు వఱలిరి నిశ్చలమతులై. 188

వ. వారు షిష్. ఇద్రీస్. ప్రవక్తలభక్తులుగ నుండిరి. వారి మతము
లపై వారికెంతో మక్కువయు. సంతృప్తియు, విశ్వాసమును
అఖండదీక్షయు నుండెడివి. వారిలో 189

తే. గీ. ప్రార్థనము లొక్కదిన ముపవాసదీక్ష
దివములను నీశ్వరార్చనా వివశమైన
పూజలుండెనుగాని, యాపూతసరణి
పోయి చుక్కలఁ గొల్చెడు పొలుపుఁగనిరి. 190

కం. నక్షత్ర సప్తకంబును
సాక్షాదీశ్వరునిఁగాఁగ సంభ్రమమతితో
నక్షయ్యంబగు భక్తిని
నీక్షించి గడింపనెంతు రిహామున్ బరమున్. 191

వ. ఆకాలమునఁ గొంద ఱబ్రహాముభక్తులు నుండిరి. వా రతి స్వల్ప సంఖ్యాకులై యక్కడక్కడఁ బేర్కొనఁ బడుచుండిరి. అందునాఫిల్ కొడుకు జయ్యద్ బీన్ ఉమర్ పర్షియా కుమారుఁడు నొఫిల్. అబ్దుల్లా తనూజుడు హజష్ముస్లిందీక్ష నవలంభించెను. కాని నీగ్రోదేశమునకుఁ బోయి క్రైస్తవుఁడై పోయినాఁడు. అరబుదేశీయులు విద్యయందును, గళాకౌశలము నందును, నగ్రగణ్యులై యుండిరి. కాని విస్మయ జనకములయిన జడాభావములందుఁ బరిభ్రమిత మానసులై పెక్కు దురాచారము లొనర్చుచుండిరి. అందు భాషావిషయ ప్రసక్తి. 192

కం. మాటల నుచ్చాటనముల
బాటవము, కళాకలాప వైదుష్యము, క
ర్ణాట విలాసము గూర్చుట
పాటింతు రరబ్బుప్రజలు పల్లెలనైనన్. 193

వ. ఆయరబ్బీభాష "సామి" అను సాంకేతమగు గ్రాంధికపక్క్రియవి వాడు చుందురు. ఇది యాదేశమునఁ బ్రచారమున నుండెను. 194

కం. ఈ "సామి" భాషను నే
యాసామి వచించు నరబునందాతనికే
వాసియు గౌరవముండె శ
బాసనఁ బండితులుకవులు వాదములన్. 195

గీ. అరబువారికిఁ దమభాష యందుఁబెద్ద
గౌరవంబుండె నదె జీవకళకలదని
యన్యములు మత్రృభాషలు ననితలంచు
చుండ్రి తమబాససౌలభ్య ముండుకతన. 196

వ. అందు సమాసము లిష్టమైనపొందిక నింపొందుచుండునని పెద్ద వాదములందు సిద్ధాంతము లేకరు వు పెట్టుచుఁ బ్రాచీనవాఙ్మయ ప్రకారంబుల నోకరించుచుందురు. 197

సీ. విద్దష్టభాష విఖ్యాతశైలి ప్ర
సిద్ధ ధారాశుద్ధి చెలఁగునట్లు
పెక్కు శబ్దములపొంపెక్క వాడుచు రసా
ప్పదమై ఖరినినెదఁ బాయకుండ
మాటలఁ గవితల మలపుచునూత్న శ
బ్దములు ప్రయోగించు వాణియందు
గౌరవంబుంచి త త్కోశల పదశిల్ప
ములు తమబాసతో వెలయునట్లు

తే. గీ. చూచి వ్యక్తిత్వమును స్వతంత్రోచితత్వ
మవఘటింపగ యత్నింతు రనవరతము
విదియె తమకాణయాచిగా వెంతురదియె
తల్లికన్న స్వర్గముకన్న ధన్యమనుచు. 198

తే. గీ. క్రొత్తశబ్దము దొరికిన కొండొకగతి
తీసికొంటయొ యట్టి వాచాసమృద్ధి
మార్చియో సమన్వయమును గూర్చియో, ప్ర
యోగ బహుళతపై దృష్టి యుంచియరబు
వాఙ్మయమున బెంతు రెంతెంతొ పట్టుదలను. 199

కం. ప్రతికళ ప్రతిశబ్దము సం
ప్రతించి వాఙ్మయమునందు రాజిల్లెడు సం
గతి నాదర్శముగానిడి
సతతము చిత్రింత్రుకవిత సొగినదాఁకన్. 200

కం. తనభాషయుఁ దనకవితయు
ఘనతర భావప్రపంచ కలననురాణిం
చినఁగాని గౌరవము లే
దనితలచి కృషియొనరింతు రరబుకవీశుల్. 201

కం. ఒకరికృతియందు కన్న మ
తొకరు తమకృతులఁ జమత్కృతోన్నత సరణిన్
స్వకపోలంబులు రుచి భే
దకము సమకూర్త్రు క్రొత్త దారులువెలయన్. 202

గీ. కావ్యములు చెప్పుటనఁగదు గౌరవంబు
వానిలోఁ బెద్దభావాల బట్టినిందు
సభల సన్మానములుచాల జలుపుచుందు
రరబు పరిషత్తులనఁబ్రభు లడరుచుంద్రు. 203

గీ. అరబులో వాఙ్మయంబు మెండయ్యెనింట
నింట శాబ్దికుఁడుండెఁ గవీంద్రుఁడుండె
నిత్యకళ్యాణములను వాణిని నలంక
రించుచుండిరి వాగ్వైఖరిని రహించి. 204

కం. ధ్వనియు నలంకారములం
దనూన పాండిత్యగరిమ యలరఁగ నానా
జన భాషాపై దుషి నె
మ్మనమున గీలించికర్త మతి రచియించున్. 205

వ. మఱియు 206

కం. అరబులు తామేయెడసం
గరమునఁగొను దేశములను గల ప్రజలరబీ
కరము వచించెడుగతి సం
స్కారణంబులఁ గూర్చుచుందురి కాదనకుండన్. 207

గీ. అందులో రాజకీయ రహస్యములు స్వ
కీయలాభంబు మాతృభాషాయతంబు
నై నతేజంబు సమకూడు ననుచువారు
తలఁచుచుండిరి తమసొత్తువలెనె సతము. 208

వ. ఈజిప్టు నరబులు జయింపకపూర్వము "ఖిప్తి" యను భాషయుండెను. అందరబ్బీభాష ప్రవేశపెట్టి దానినచ్చట మాతృభాషగా నొనర్చిరి. అట్లే ట్యూనిస్, ఆల్జేరియా, మరాకష్ మున్నగు దేశాల నరబ్బీ గ్రాంథికభాషగా పరిగణింపఁబడెను. మా జాన్ భాష వేఁ దరబ్బీగా నున్నది. భారతదేశమున ముస్లిముమతభాష యరబ్బీ యగుటయె గాక పండితులకు వాఙ్మయ ప్రవేశమంతె యభ్యసింపఁ జేయబడు చున్నది. మఱియు 209

గీ. కవిత చెప్పెడు వ్యాసంగ కలనమందు
ప్రౌఢి గడియించుటయె గౌరవంబుగాఁగ
నెన్నునట్టి స్వభావాల నెనయుచుంద్రు
స్త్రీలు పురుషులెల్ల యెడ నా దేశమందు. 210

కం. ఏవంగడ మది కవితల
కావాసమొ దానిగాంచి యాదరమున త
ద్భావాల నెనసి గౌరవ
భావాలను నతిశయముల఼ బరగుదురచటన్. 211

గీ. ధనము కన్నను గవిత ప్రధానమనుచు
వర్ధవంతులు కవులను నాదరింతు
రదియె దేశాన నూత్నత నందజేయు
ననుచు నెంతురు జాతీయతను గణించి. 212

సీ. దేశంబు కాలంబు దృగ్దృశ్యముల మార్పుఁ
జెందింప నొంప వచించువారు
అగ్నిబీజము లుపన్యాసాలఁ బెట్టి వా
గ్ధోరణి దివిముట్టఁ దోఁచువారు
యుద్ధాల వీర్య శౌర్యోన్నతి నెత్తు షే
ఋలుపాటిఁ బోరింపఁ గలుగువారు
శృంగారముల నివసించి రంగారు శృం
గాటకములవంకఁ గలుపువారు

తే. గీ. కలరు కవులందు నరబు వాకిళులముందు
మధువుకన్నను మైకంబు మలపునట్టి
రససముజ్జ్వల కవితలు వ్రాసి ప్రజల
హృదయసీమలు పుష్పింపఁ బొదలువారు. 213

సీ. దివిఁజూపి భువిని తద్దివిగల దృశ్యాల
మలిపించి రాగముల్ గొలుపువారు
మ్రానుపడి యున్న నెమ్మనముల రససము
జ్జ్వలములు గావింపఁ గలుగువారు
రాళ్ళను గల సెలయేళ్ళచేఁ బాడించి
శ్రుతివేయు వైఖరి సొక్కువారు
వెన్నెల బయలులందున్న సోయగముచే
నవ్వించి చక్కెర ఉవ్వువారు

తే. గీ. విశ్వభారతి నాట్యప్రవీణతా ప్ర
సక్తిఁ జూపించి యా యైంద్రజాలమందు
జీవితాశయములు గల్గఁ జేయువారు
కలరు కవులందు నరబు వాకిళులమందు. 214

సీ. చారిత్రకంబులు సాధించు నొక్కఁడు
నొక్కఁడు సారస్వతోన్నతిగనుఁ
దాత్త్వికంబుల పొంత నైత్యేత్వముల దిద్దు
నొక్కఁడు రూపాల నొదవఁజేయు
కాల్దికంబగు ప్రపంచమూఁ జూచునొక్కఁడు
కళలకు వన్నెనొక్కఁడు ఘటించు
గణితంబు జ్యోతిష గగనంబునకు నొక్క
డరుగుమ భూగర్భ మరయు నొకఁడు

తే. గీ. ఇట్లు నానాప్రకార విద్యేద్యతరము
లైన వై దుష్యములు చూపి యభినుతిగని
యొక్కరొక్కరు వ్యక్తిత్వ మూర్జితముగ
వెలయు కవులందు నరబు వాకిళులయందు. 215

గీ. మాత్మవిషయాలు కనిపెట్టు యత్నమందు
త్యాగమును దీక్షవెన్నాడ ననవరతము
మఱచి దేహంబు నితరంబు సరకుగొనని
ఘనమతులు పల్వురరబు సత్కవులఁగలరు. 216

గీ. జాతిరేకెత్తఁ గవితాప్రసక్తి నెత్తి
నెత్తురులుపాఱ వైరుల మొత్తుచుండ్రు
కవితచే సంఘమును బోల్పఁగలుగు చుండ్రు
కవిత యఖిలంబునకు జీవగఱ్ఱదాఁగ. 217

గీ. పెక్కుగ్రంథాలు వ్రాసిరి భేషజంబు
అంకబీజగణితములు వ్యాకరణము
మున్నగాఁ బెక్కువిషయాల నున్నతముగ
నవి సముద్రంబు కైవడి నలరుగనఁగ. 218

కం. ప్రతిరాజును బ్రతికృషికుఁడు
సతతము సారస్వతంబు చదువఁగఁగోరున్
స్తుతియించుఁ దల్లి గాఁదన
మతినిడి వృద్ధికిని దెచ్చు మార్గము లరయున్. 219

గీ. కొన్నిభ్రాంతులు నరబులో నున్నవందుఁ
గోడి శశము, చుంచును నిప్పు కోడియిట్టి
క్షుద్రజంతులఁ జంప నుపద్రవంబు
వచ్చు నవి వాహనములు దేవతలకండ్రు. 220

కం. బిడ్డలు బ్రతుకనివారల
కడ్డంబులు వారి పూర్వకర్మములని యా
చెడ్డతొలఁగ నొకపీనుఁగు
నొడ్డుచు మోఁకాలదన్ను చుందురు వారల్. 221

గీ. పాము, పారావతంబును వాయసంబు
దేవతారూపములు వాని థావనంబు
సేయఁజనుగాని బాధించి చెండనాడ
వలదటులు సేయ బాపంబు వచ్చునండ్రు. 222

గీ. ఆపదలయందుఁ బ్రాణభయంబులందు
మృతులశల్యాలు ఋతురక్త మిశ్రితాంబ
రములు ధరియింతు రంధపరంపరగను
జదువు చాలదు భ్రాంతులు వదలుకొనకు. 223

ఆ. వె. చిన్నచిన్న డాళ్ళఁ జేతను గీలించి
మంత్ర ముచ్చరించు మాడ్కిఁగూర్చి
వేల విసరుచుం్రదు వై శమతమకీతి
బాధలున్నఁ దొలఁగువలయు ననుచు. 224

ఆ. సుళ్ళు మంచిగానిచో నశ్వ మెక్కడు
ఎక్కినట్టి యశ్వ మేఁగునపుడు
బోర్లపైని చెమట పొడమినఁ దవ బోటి
వ్యభిచరించుచున్నదనుచు తలచు. 225

కం. శకునంబులపై వారల
సకలఫలంబులు జయాపజయములుగల వం
చొకచోటనుండి యొకచో
టకుఁ బోదురు శకున మెంచుటకునయి వారల్. 226

కం. మారి మాశూచికములుగల
యూరవ్ ఖరమువలెఁ గూయు నొక శశశల్యంబు
దారగ రక్షగఁ దాల్తు రు
మారకములఁ దప్పుకొనెదు మార్గంబనుచున్. 227

కం. కూతుఁరుపుట్టిన భూమిని
పాతఁగ నెంతురు దయా్రపపత్తి వదలి త
జ్జాతివి గులగౌరవ సం
జాతము నేఁబెర్పఁ దమకు సొగదటంచున్. 228

వ. వద్ది వర్తకము అరబ్బులకు నియుక్తముగా నుండెను. అందు
దుర్గాని పైతము మావకు పీడించి కై కొనుచుండిరి. 229

గీ. గుఱ్ఱముల పందెముల వేలకొలఁది యోడి
పెద్దకలహాలు రేపియే ప్రొద్దుపోరు
పెట్టుకొనుచుండు రరబుసంఘట్టనముల
మూర్ఖతకు మేరయుండ దేమూలఁగన్న. 230

కం. మధువును మానినులును దమ
పృథివిని హెచ్చించ గౌరవింతురు సుకవుల్
కథలుగ రచియింతురు త
న్మధుపానము బంధుకోటి మరియాదనుచున్. 231

గీ. పెండ్లికాకుండ నుండెడు పిల్ల నిశలఁ
దలవిరియఁబోసి కాటుక పులిమికనుల
నొంటికాలి భరతముసేయును గరంబు
కీడుతొలఁగుట కదిగొప్ప తోడటంచు. 232

గీ. కాటకము పోవుటకు గడ్డి కసరువెన్ను
తెచ్చియావు తోఁకనుగట్టి మచ్చలవలెఁ
బశ్చిమమువంకఁ దోలుచు వహ్నిపెట్టి
పోవుదురు పెద్ద యడవులఁ బొలములందు. 233

ఆ. గీ. భార్య నింటవిడిచి పరదేశమేఁగుచోఁ
జెట్టునకును బొందు కట్టి; తిరిగి
వచ్చినపుడు కానవచ్చిననది తమ
సతి పతివ్రతయని సంతసింత్రు. 234

గీ. ఆడుబిడ్డలు పుట్టిన నలతియనుచు
బ్రతికి యుండఁగ గోతిలోఁ బాతిపైతు
రక్కటా! రాక్షసాధములైన నిట్లు
చేసియుండ రరబ్బులు చేయునఘము. 235

ఆ. గీ. మొహరమనెడి నెల ప్రపుణ్యమంచని యది
మొదలు నాల్గునెలలు పోరుమాని
దారుణాస్త్రచయము దాఁచి యుంతురు మహా
కాంతులగుచు మెలఁగు జనులవగిది. 236

రాజకీయములు

శా. స్వాతంత్ర్యంబు విజానురాగము మహాభాగ్యాలుగానెంచు తత్
జాతిన్ జాలఁ బరస్పరంబులగు విజ్ఞానంబు రాజ్యాంగ సం
జాతంబై వ వివేకముండెను ప్రభాసంయుక్తమై, రూఢమై త
ద్రీతుల్ లోకమునభ్యసించిరి మహాప్రీతిన్ ప్రశంసించుచున్. 237

ఆ. గీ. స్వల్ప సంఖ్యలయ్యు శాసింత్రు కొందఱు;
కొందఱేలు పల్లెలందుఁ బెద్ద
రాజ్యములను నేలు ప్రజలకు నెకిమీదు
లుంద్రు కొందఱరబు నందుఁ జూడ 238

ఆ. గీ. యవనదేశమందు నధిపతులందఱు
సార్ధవాహపు తెగ సంతరింత్రు
అబ్బిసీనియా మహాసార్వభౌము ప
దంబునందునలరు డంబుమీఱ. 239

ఆ. గీ. యవనదేశమెల్ల నబిసీనియా వశ
మయ్యె నాఁడవ శతకాబ్దియందు
అబ్రహాను నతఁ డాలయ మొకటి ని
ర్మించి పూజసేయ నెంచె బత్తి. 240

కం. కాబాప్రదిక్షిణంబును
కాబాపైఁ గలుగు భక్తిగౌరవములు త
త్ప్రాబల్యము పోయిన యపు
దే బలపడుఁ గ్రైస్తవమని యెంచెనతండున్. 241

వ. కాని, 242

ఉ. ఆతని మాయ నాయరబు నందు నెఱింగినవారు నమ్మగా
నీతి విరుద్ధమంచు తమ నిశ్చితముల్ వెలిఁబుచ్చి రబ్రిహాన్
ఘాతుకకృత్యముల్ దెలియగాని భయాధము చేతఁగాబనున్
బాతినశింపజేయఁ దన వాహినిఁ దెచ్చెను బెద్దపెట్టునన్. 243

కం. అదియల్లాగని చాతత
కదంబముల నోటఁబాళ్ళ కఱపించి యనిన్
వదలెను; సేనయు గజములు
పదపడి నశియించెఁగాబపరిసరసీమన్. 244

కం. అదిగని యబ్రహ నడలుచు
మదగజములు సైన్యమచట మడిసిన మాపే
కదలెను గాబా విడుచుచు
నిదియల్లా యిల్లటంచు నెఱుఁగుచు వెసఁదాన్. 245

కం. అదిమొదలు "కాబ" యల్లా
సదనంబని ప్రజలు చెప్ప సాగిరి విద్యా
స్పదమగు భక్తి నిరీశ్వర
పదమును విడనాడి మ్రొక్కి పగలున్ రేలున్. 246

కం. ఈరీతిఁ బెక్కు దృశ్యము
లారూఢ మహత్త్వముల నహర్నిశమును గం
ర్లారఁగ మక్కాపురి ప్రజ
లారసి తమభక్తి నిల్పి రయ్యెయెడలన్. 247

—• వర్తకము •—

తే. గీ. అరబుదేశము వర్తకమందుఁ బెద్ద
పేరు గడియించె లోకవిస్తారమందు
రత్నములు వెండి బంగారు రాశులుగను
దెచ్చుచుండిరి లాభముల్ వచ్చునటుల. 248

కం. అధికోత్సాహముతోడను
బృథివిన్‌గల పెద్దవస్తు వితతినిగొని యా
పథమున నమ్ముచునుండిరి
కథలుగ రచియింపనేఁటి కాలముదాఁకన్. 249

కం. అచ్చట బానిస వర్తక
మచ్చెరువుగ నుండెనప్పు డప్పటియా వి
వ్వచ్చము గొలిపెడు తత్సం
పచ్చయమూహింప వ్రాయ వశమగునొక్కొ. 250

సీ. ముకుపచ్చలాఱని ముద్దుబిడ్డలదెచ్చి
దుర్గాములకు నమ్మఁ దొడరువారు
కాంతలఁ గొనివచ్చి కాసువీసాలకు
బానిసలుగనమ్మఁ బూనువారు
యువకులఁదెచ్చి యేవో రూకలుఁగొని గు
లాపువారిగఁజేసి పోవువారు
ఆటకత్తెలఁ బెక్కురందకత్తెల దొంగి
లించి వేలమువేయ నెంచువారు

ఆ. వె. పెక్కుచోట్లఁ జాల బీభత్సకరులైరి
పేదలకును దిక్కులేదు గడచి
పోయినట్టి కాలమునకు వగవలేము
కాని చరిత మాయగలదె తలప. 251

కం. పేదల కన్నము కఱవయె
రాదొకకాసైన శ్రమల రాయిడినెందున్
లేదను మాటయెగాగ మ
హాదారిద్ర్యమున మృత్యు వందిరి యనదల్. 252

కం. పుట్టించిన యీశ్వరు డి
క్కట్టులఁ బెట్టుటకు నేమికతమొ సృష్టిన్
జిట్టచివరకు వినాశమె
పెట్టెను మఱివాదమేల పెట్టగవలయున్. 253

కం. కలవారు తినుచుఁ ద్రేన్పుచుఁ
గలకల నవ్వుచును గడుపఁ గాలము; లేమిన్
నిలువెల్ల మాడ్చుకొని వి
హ్వాలులై నశియింత్రు కొంద అక్కట! యకటా. 254

మ. ఇది రాజ్యాంగమునేలువారల మహాస్వేచ్ఛావిహారక్రియా
స్పదమౌ దూషితలక్ష్య లక్షణముగా వర్తించునేగాని యా
పదలాయీశ్వరుఁ డాదియందిడినవే భాగాలుగాఁ బంచుకొం
చు దరిద్రత్వముఁ దెచ్చిపెట్టిరికటా! చోద్యంబవేద్యంబుగాన్. 255

—• అబ్రహాము చరిత్ర •—

సీ. బాబిలూన్ ప్రాంత విభ్రాంతులు విగ్రహా
ర్చకులకు మార్గ దర్శకుఁడుగాఁగ
అబ్రహామనెడి మహాధ్యాత్మవేత్త ప్ర
వక్తగా నావిర్భవంబు నొందె
నానాఁడు తద్దేశ భూనాథుఁడు తనదు
విగ్రహమొండు ననుగ్రహించి
పూజింపుఁడని ప్రజాముఖమునఁ జాటఁద
దర్చనలంతట నావరించె

తే. గీ. వానిమాన్పి యేకేశ్వరోపాసనంబు
నేర్పి దాసత్వ మాత్మసమర్పణంబు
శుచియు శీలంబు త్రికరణశుద్ధి భూత
దయయుఁ బ్రేమయుఁ గఱపె నెంతయును నతడు. 256

ఆ. గీ. బాబిలూనునందుఁ బరగు నయ్యబ్రహామ్
పెద్ద పెద్ద రాజవీరులెల్ల
వతనికులమునందు నవతరించిరి కాని
యతనిమాట చెల్ల దయ్యెనచట. 257

వ. దానికేమి హేతువనిన అబ్రహాము ఏకేశ్వరోపాసన సమన్విత ప్రపత్తిమై వృత్తిదాయకంబయిన తాత్త్వికాసక్తిని మాయామయాత్మకములగు విశ్వమానవదురాచారములను నంటక కేవలతాత్త్వికప్రధానంబైన ఋజుమార్గగామియై "అల్లా"ను నూహించుచుఁ బాడుచు వేడుచు, నానందించుచుండును. అట్టిమహనీయమూర్తిని, అల్లా ప్రవక్తను ప్రజలేగాక చుట్టములు, నన్నదమ్ములు, నిరుగుపొరుగు వారు నసహ్యించుకొనుచుండిరి. ఏమనిన 258

కం. రాజాధి రాజులందఱు
నోజన్ భజియింతురతని యుజ్జ్వలతేజో
రాజి విరాజితమగు పద
రాజీవమె యుభయలోకరక్షక మనుచున్. 259

వ. కాని. 260

కం. ఆనాఁటిరాజు "ఫిరా
హోను" మహాతీవ్రకోపయుతుఁడై "యబ్రామ్"
శ్రీనిధిని ద్రోయ నగ్నిన్
బూనికమెయి మరణదండమునువిధియించెన్. 261

ఉ. మంచికినెన్నొ కష్టములు మార్గానియుండును లోకమందునే
మంచియు మంచిదంచు నొకమర్త్యుఁడు జెప్పఁడు మాటకైన నీ
మంచిసృజించినట్టి ముని మాపున నీశ్వరుడల్ల రాత్రిలో
నుంచె నిజంబుమంచికిని నున్నతిలేదు తలంచి చూడఁగన్. 262

కం. అటువంటి కఠిన గతులను
గటకటపడి యీశ్వరార్చ కంబగు బోధల్
జటిలమగు భాషలోఁ జె
ప్పుట కేఁగును న్రబహాము పురవీధులకున్. 263

గీ. కాని యాతఁడు చాటెడు కర్ణపేయ
మైన యేకేశ్వరోపాస నానుకూల్య
మైన దివ్యప్రబోధంబు నాలకించి
యొక్కరును వాని గురునిగా నొప్పుకొనరు. 264

వ. ఇంతయేల 265

గీ. వాని దగ్గఱచుట్టాలు వంగడంబు
నందలిహితులు శత్రువులై నితాంత
ఖేదములు దెచ్చిపెట్టిరి క్రియకు తేఁడు
అబ్రహాము ను శిక్షింప నరుగుదెంచె. 266

కం. తనగౌరవంబు ప్రభుతయు
ఘనతరరాజ్యంబు వ్యక్తిగతముగ, అల్లా
తనకిచ్చి నాఁడటంచును
వినయోక్తినిఁ బూజనేయ వెడలునె జడుఁడున్. 267

కం. రాజున కహితుండనుచును
నా జడజనులంత నబ్రహామును రోయం
గాఁ జనుచుండిరి మంచికి
నేజగమునఁ జోటులేదొకించుక యేనిన్. 268

వ. అపుడబ్రిహాము ను 269

కం. బంధులు మిత్రులుఁ గడు ని
ర్బంధించిరి నృపాలుఁ మ్రొక్కి ప్రార్థించినచో
బంధములు వాయునంచును
నంధపాత్రియులకుఁ దెలియ వల్లామహిమల్. 270

కం. అతని యేకేశ్వరమత
మాతని శీలము జితేంద్రియత్వము విద్యా
నైతిక సిద్ధాంతములకు
భూతలనాథుండు వైరమును సాధించెన్. 271

కం. తన విగ్రహంబు నూరూ
రను బ్రజ పూజింప నీశ్వరప్రతికృతిగాఁ
గను నేకేశ్వరు నర్చిం
చునె యాతండీర్ష్యమాని సుగతిన్ జెందన్. 272

ఆ. గీ. తనదు గౌరవంబు తద్దయు నెప్పుడూ
రూరఁ జెప్పుకొనుచుఁ గోరిజనులు
భక్తిఁగప్పములను భరణంబులర్పించు
చుండ మానుకొనునె దండివిభుఁడు. 273

చం. యశము ధనంబు గౌరవ మహామహితంబగు రాజ్యకాంక్షకున్
వశపడ నట్టివ్యక్తులు ప్రపంచమునన్ గలరే జరాదులన్
బసచెడి గ్రుమ్గు దేహములు వాసెడివేయనుకొన్న నీశ్వరున్
నిశలుపగళ్ళు కొల్చుటకు నేర్వ రెభూజనులెట్టి వారలున్. 274

కం. ఆరీతి నబ్రహామును
నూరక కడు దారుణాగ్నిహోత్రములోనన్
గ్రూరులు పడవేసిరి వం
దారులగుచు సురలు స్వర్గధామముఁ దెలుపన్. 275

వ. ఆ యబ్రహామును నగ్నికబళింపలేదు. అదిచూచిప్రజలెల్ల రత్యాశ్చర్య నిమగ్నమానసులై కీర్తింపసాగి రదిమొద లీశ్వరప్రసాదలభ్యంబగు విజయ ముభయలోకతారకంబని యెంచి యాతని నుపాసింపసాగిరి. ఱేఁడును తనమౌఢ్యమునకుఁ జింతించి యీశ్వర మాయాలభ్యమైన యా విపరీతపరివర్తమునంగల మహత్త్వము మానవుల కసాధ్యంబని తన మతిని మార్చుకొని భగవదాస్తికమగు ప్రపత్తి నంగీకరించె నంత- 276

గీ. నాస్తికులు మిథ్యలకుఁ బ్రసన్నతఘటించు
వాదములఁ బెంచి యబ్రహింమహిమలన్ని
యైంద్రజాలకములనుచు నవగణింప
సాగిరంత నాతనికీర్తి సన్నగిల్లె. 277

గీ. విగ్రహములఁ గొల్చుచుఁ దదనుగ్రహంబు
వడయ ముక్తి లభించుఁ దద్భక్తి వలనఁ
జిక్కు నీరేడులోకాల క్షేమములును
గాన ప్రతిమార్చనంబు ముఖ్యమనుచుండ్రు. 278

గీ. అగ్ని వెలువడి వచ్చిన యబ్రహాము
గాంచి యెవరును నెద సంతసించలేదు
ప్రజలు నచటి తేఁడును బగవట్టినారు
దాన నతని కాఁపురము కొందలమునొందె. 279

సీ. అబ్రహామన్న మహామహుండాతని
సమకాలమున గౌరవము హుళక్కి
పెక్కు మాహాత్మ్యముల్ విశ్వరూపంబులఁ
జూపించినను భక్తిఁ జూపలేదు
మాంత్రికుండని పెద్ద మాయావియని కొంద
ఱాడుచు విరసించి రచ్చటచట
నొకఁడును నిజమును నకలంకతయును నా
రోపించి పిలువరు రేపుమాపు

తే. గీ. గుంపులుగఁ గూడి యాతని గోడుచెప్పు
కొనుచు నేకేశ్వరుండఁట కొల్చుచుండు
నఁట ప్రజలు తనుఁజేరుచు ననుసరింపఁ
బిలుచు నఁటయని యెగతాళి సలుపుచుండ్రు. 280

అపిచూచి యబ్రహాము తానిఁక నీజనావాసంబున నుండజనదని
మనస్సునకు నచ్చచెప్పి మతి విఱుచుకొని లేచి నిర్జన మహారణ్య
ములకుఁ బయనమయ్యె. 281

భక్తుఁడు మాటచెప్పి భగవంతునిఁ గొల్చుటకైన నోచఁడే
వ్యక్తి గతంబుగాఁ బ్రజల బానిస లట్టులచూచి వారినిన్
ముక్తిని గోలుపోవుమని మొత్తెడు రాజుల క్రౌర్యమేమి, యీ
యుక్తిని రాజకీయములు నూరకపోరుచుఁ జచ్చు నిచ్చలున్. 282

అని విశ్వరించెను. 283

రాజు "ఫిరవోను" మిగుల నాగ్రహముతోడ
వెడలఁ గొట్టింప నబ్రహీం నడు నిశీథ
మునను బయనమై యారణ్యభూములకును
వెడలె సారాయు, ఖారాను వెంటనడువ. 284

ం. సారా యబ్రాహీంసతి;
ఖారా సోదరుని సుతుఁడు ఘనతర శౌర్యో
దారుఁడు; ప్రేమయు భక్తియు
గౌరవమును గదుర వెంటఁ గదలి రతనితోన్. 285

సీ. బాబిల్ పురానబ్రాహీముఁ దద్వంశ్య
మహనీయమూర్తులు మావుతేపు
చిరకాలమై సేవ చేసిరైనను తేని
యాగ్రహమున నబ్రహాముతాను
వెడలఁ గొట్టఁబడఁగ వెంబడింపరు నొక్క
రేని విశ్వాసమిం కెక్కడయ్య!
యదిగాక యెకసక్కె మాడుచు మత్తెక్కి
మనుజనాథుని పగ గొనియెననుచుఁ

గీ. జెప్పిరేగాని యాతఁడు చెప్పినట్టి
శోధ వినరైరి యజ్ఞానమునకుఁ బెక్కు-
త్రోవలున్నవి యీ ప్రజతోఁ బనేమి
లేదనెడువాఁడె తత్త్వంబు పాదుకొలుపు. 286

వ. అంత మహారణ్యసీమల నాముప్వురు కొండొక గుహనాశ్రయించి 287

సీ. పండిరాలెడు పెక్కు ఫలములఁ దిని సెల
యేళ్లనీళ్లను ద్రావి యీశ్వరార్చ
నాది తపంబు నాపాదించి యౌగిక
వృత్తి జీవించుచు వృత్తికొఱకు
మేఁకలగాయుచు నాకాఱడవులలో
సృష్టివిలాసముల్ స్నిగ్ధధూళి
ధూసరంబగు బయ ల్లాసరోవరములు
నామృగ పోతములా పరిపూత

తే. గీ. హావభావంబులా సొంపులా నితాంత
తాత్త్వికారామముల సముద్భవములైన
జీవకళలందు నల్లా విశీర్ణ తేజ
మెట్లు రాజించుననుచు వీక్షింతురర్థి. 288

వ. అంత 289

ఉ. వేసవివచ్చె గ్రమాకులరవిప్పవి తీవలు వెండిపోయెనా
నానువి కాసితఁబగు వనంబున నేళ్ళుసరోవరాలు నీ
ర్వాసి కృశించిపోయెను నిరాశమృగాలు వనాలుపాసియే
కాసికా లేచిపోయెను వికావికఁ గానల నిప్పుముట్టుటన్. 290

ఆ. వె. చెన్నుఁబాసి పెక్కు తెన్నులఁ బరువిడు
పక్షులు మృగములును బడెడుపాట్లు
చూచి యబ్రహాము లేచిపోయె నిజిప్టు
దేశమునకు భిక్షఁ దెచ్చుకొనఁగ. 291

కం. సారావధూటి గుణవతి
దారుణకష్టములఁ బతిపదంబులు శిరమం
దారాధించును నే యెడ
నేరము లెంచదు ప్రశాంత నిధివలెనలరున్. 292

ఆ. గీ. ఆమె "టాత్" ప్రవక్త కనుఁగుఁ జెల్లెలు. రూపు
రేఖలందు నీడు లేనిసోయ
గంపుఁ బైడిబొమ్మ కళ్యాణగుణగణ
మహిత మగువల తలమానికంబు. 293

ఉ. ఆయువతీలలామ పరమాద్భుత చారువిలాసవై ఖరుల్
సోయగముల్ దిశాంతములఁ జోద్యముగా జనులాడుచుండనా
తోయవు రూపురేఖలల తోయజనేత్రకులంబు శీలమున్
ప్రాయముఁ జూడఁ గోరికల ప్రమగ్గనిజిప్టు నృపాలుఁ డెంతయున్. 294

ఆ. గీ. అంత నబ్రహాము నతని సతీమణి
యటకు నేఁగుదెంచిరని యెఱింగి
యామెఁ దనకొసంగ నానతిచ్చెను ఱేఁడు
కామికేమిలజ్జ భూమిపైని ? 295

వ. ఆ యిజిప్టురాజు 296

ఉ. కామి, దురాగ్రహ గ్రహవికారుఁడు, మూర్ఖుడు, మానసేంద్రియ
స్తోమ వికారవశ్యుఁడగు, దుష్టుడు, మోసముఁజేసి స్త్రీల, నా
రామములందుఁబట్టి కడు రాయిడిసేయుచు వాంఛఁదీర్చుకో
నేమియుజంకఁ డివ్విధుల నెందఱనో వెతలొందఁ జేసెడున్. 297

కం. సారా మహాపతివ్రత
సారవిచారంబుమాని సరసానకు నిం
పారఁగ రమ్మనె, నిహసం
సారా సారంబు నెఱుఁగఁజాలక ఖలుఁడై. 298

వ. అదివిని యబ్రహాము మిగుల భయవిహ్వలుఁడై దిగులుపడి చేయు
నది లేక, యీశ్వరునుద్దేశించి వగచి, తన యనుంగుఁ బ్రేయసిని
వ్యభిచారార్థంబుగాఁ బిలిచిన యీజిప్టుదేవి, పేరోలగంబునకుఁ బంపి,
గంపంతవిచారము కడుపులోఁ బెట్టుకొని యేడ్చి నేలఁబడి యుండె
నంత. 299

కం. సారా కీజిప్టు నృపుం
డేరాణి వచించునొ మఱి యేకతమునఁ గం
గా రేమొనర్చునొ యని వి
చారంబున నేలవ్రాలె శవమును బోలెన్. 300

ఆ. గీ. ఆమె నెత్తికొనుచు నాందోళికను నిడి
నృపు హజారమునకు నేఁగిరా గు
లాపువార లెట్టిపాపాన కైనను
వెఱవరుగద కూలి విషముద్రావి. 301

ఆ. గీ. నృపుఁడు నామెఁజూచి యెంతయు నానంద
పరవశాన వచ్చి పవ్వళించెఁ
గాని వానికాళ్ళుఁ గరములు కదలక
స్తబ్ధమయ్యెఁ బిస్గు చలిచినట్లు. 302

చం. అదిగని యాపతివ్రత మహత్త్వము యౌగికమంచు భీతుఁడై
మదితలపోసి సిగ్గుపడి మ్రాన్పడి రాజు తనంతఁదాన యా
ముదితకు మ్రొక్కి నేను జడబుద్ధినిదప్పు క్షమింపుమంచు నె
న్నుదుటను నేలమోపెను గనుంగవ నశ్రులురాల నివ్వెఱన్. 303

వ. "సారా" యాయుదంతమంతయుఁ జూచి పతిని రావించి రాజును సజీ
వునిఁ జేసెనంత. 304

ఆ. ఱేఁడు పూజచేసి తోడఁబుట్టువు హాజ
రాను దాసిగాఁగ నబ్రహాము
వెంటఁ బంపివేసె వెలఁది సుశీలగా
నబ్రహాము పెండ్లి యాడెనామె. 305

వ. కొందఱు "హాజరా" యాజిప్టురాజునకుఁ గూఁతురని చెప్పుదురు. 306

గీ. ఆమె గొప్పయిల్లాలు దివ్యాంగనలును
వచ్చి దర్శింతురామె గర్భంబునందు
నవతరించె నిస్మాయేలు ననఘుఁడతని
త్యాగము తపస్సునిహముఁ బూతఁబుచేసె. 307

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు సారాసతికి "ఇసహాక్" నామకమహామహుండు
దయించె. 308

కం. ఈ "యిసహాకు" ను నిష్వో
కేయని కొందఱు చరిత్రలేర్పడ వ్రాయం
బోయిరి కాని నిజానకుఁ
బోయిన నానాఁటి కథలఁ బోల్పఁగఁదరమే. 309

గీ. సవతులిరువుర కయ్యాలు సంభవించె
వంత సారావధూటి నెయ్యమునుబాసి
హాజరను మఱియిస్మాయేలు నడవులందు
విడిచిరమ్మని యెఁదనదు విభునిఁ బిలిచి. 310

వ. అబ్రహాము చేయునదిలేక యట్లు గావించె 311

కం. ఆ యడవులు జనశూన్యము
లాయెడ నేళ్ళను జలాశయంబులు నుండన్
బోయెడివిగావఁకను ని
ష్మాయేలును హాజరాయు మనుటెట్టులటన్. 312

కం. ఇష్మాయేలు శిశువు; భయ
విస్మయములొందెఁ దల్లి విపినములందున్
కశ్మల విర్జల భూముల
భస్మంబులవానిఁ బెంచవలయునె యనుచున్. 313

కం. తమతోఁ దెచ్చిన పండ్లును
నమల జలంబొకటిరెండు నాళ్ళకు సరిపో
యె మఱేమియుఁ దినఁ ద్రావఁగ
నమరక దగచేఁ గృశించు నవసరమందున్. 314

కం. ఉపవాసంబులు సలుపుచు
నపుడపుడు గతంబులకును నాత్మవగచి యా
యపురూపపు వని నీశ్వరు
జపియించుచునుండి కొన్ని సమయములందున్. 315

ఉ. పస్తుల స్రుక్కుచుండుటను బాలును తొమ్మన నెండిపోవఁగా
నిస్తుల కష్టనిష్ఠురము లనేకములన్ సహియించి యీశ్వరుం
డాస్తికుఁడేని మాశ్రమల నన్నిటిఁ దీర్చునటంచు నెంచుచున్
వాస్తవమైన భక్తి దయివాఱఁగ నాతనిఁ గొల్చుచుండఁగన్. 316

ఉ. కానలనెల్లఁ గ్రుమ్మరెనుగాని జలంబు లభించలేదు; తొ
మ్మానినఁ బాలులేవు శిశువాకఁట నేడ్వఁ బిపాసదీర్పఁగా
లేనిది తల్లియే యనుచు లేచినిలంబడి యేడ్చి హాజరా
దీనత బిడ్డతో బయలుదేఱఁగ నచ్చట నీళ్ళు పొంగినన్. 317

మ. ఇది పాతాళ జలంబె యీశ్వరుఁడు మాకిచ్చెన్ గృపాసాంద్రుఁడై
యిది దాపున్నిటలేదె యీచెలమ యిం దెట్లిప్పుడీ యగ్ని ద
గ్ధ దరిద్రావని నుద్భవించె ననుచున్ దైవంబు శ్లాఘించి, ముం
దు దగన్ దీర్చి జలావగాహముల నందుం జల్పి రాయిర్వురున్. 318

కం. తల్లియు బిడ్డయు నటరా
జిల్లు సరోవరము పొంతఁ జేరి నివాసం
బల్లన నేర్పడ సతతం
బల్లాను స్మరించుచుండిరటఁ జెలువొప్పన్. 319

కం. ఆకొలని జలములను దమ
కాఁకలి యగునప్డు ద్రావి యానేలను నే
శాకములో పండ్లో తిని చీ
కాకును బడకుండ బ్రతుకఁ గలిగిరి వేడ్కన్. 320

కం. ఆనీటికై యెడారుల
సానువులఁ జరించు బాటసారులు చని దు
గ్గానులకు జలముగొని దా
హానకుఁ గొనిపోవుచుండ్రు హాజరం 321

కం. ఆనాటి నీర మట్టిది
యేనాటను గలుగదచట నీశ్వరుఁడిడె నం
చానోట నోటవినిన పరి
జానివహము నీరుఁ ద్రావఁ జనుదెంచుఁగడున్. 322

కం. ఆహాజరావ ధూటికి
దాహముపశమింప బిడ్డదైవాఅన భో
వాహిని "జంజం" పేరను
నాహా! యటవెలసె నిస్మయులు పుణ్యమునన్. 323

కం. అది "జంజం" పేరిట నిం
పొదవఁ బ్రసిద్ధిని వహించె నుజ్జ్వల తేజః
పదమున "అల్లా" యిచ్చిన
వదిగాఁ దలపోయుచుంద్రు నాఁటికి నేఁడున్. 324

కం. అచోటనె మక్కాపురి
రోచిష్ణత నొందినది పురోవృద్ధిని ద
ద్వాహామ గోచరంబగు
ప్రాచుర్యము దై వవిధిని బ్రకటితమయ్యెన్. 325

కం. అదె మక్కా పేరిటి జన
పదము క్రమక్రమముగాను బట్టణమై యిం
పొదవె నరబ్బుల పాలిటి
సదనములట లేచె స్వర్గసదనములనఁగన్. 326

వ. ఆ ప్రదేశమట్టిదని యెల్లరెఱుంగుదురు. "జంజం" వెలసినతోడనే పెక్కు సార్థవాహులు నిరంతర మచటకుఁ బోవుచుండిరి. హాజరా వారికి వారినొసందు చుండెను. అంత 327

కం. పదిరెండేడులు వచ్చెను
బదపడి యాయిస్మయేలు బాలకునకు సం
పదయును గలిగెను జలజము
లుదకంబును విక్రయించు నుద్యోగమునన్. 328

గీ. సార్థవాహుల సంగడి సలుపుకతన
మంచిచదువు వివేకంబు మంచితనము
వచ్చె నిస్మయేలునకుఁ బ్రభాత భానుఁ
డనఁగ వర్ధిల్లె నాతఁడు దినదినంబు. 329

వ. అనంతరము అబ్రహామొకనాఁడువచ్చి యావైభవముఁజూచి యానం
దించి యాసంగతి సారా కెఱింగించి యిస్మాయేలును జూచుటకై
పోవు చుండెను. 330

మ. ఇసమాయేలునిఁ జూచి పోవు నిబరాహీమెన్నియోసార్లు సం
తసమేపారఁగ వాని కీశ్వరప్రదత్తంబైన మాహాత్మ్య మ
య్యసమాన ప్రతిభా వికాసములు నెయ్యంబార వీక్షించి పే
ర్మిసుతున్ దీవెనలిచ్చి మెచ్చుఁదన వారింజేరి యెల్లప్పుడున్. 331

కం. అతనికి నొకనాఁడు కలన్
గుతుకంబున నీశ్వరుండు కొడుకును దనకై
ప్రతినవహింపుము బలినిడ
నతులిత భక్తిమెయి నంచు నానతినిచ్చెన్. 332

కం. అదివిని యాతండును దన
మది నివ్వెఱఁగంది యట్టిమాటకు నర్థం
బెదియో యని తలపోయుచు
నదవద నొందుచును జూచెనంతట మరలన్. 333

కం. రెండవ రాత్రిఁగల నెదుట
నుండి యదేరీతిఁ బల్కుచుండుటవిని యా
తం డాశ్చర్యముతో సుతు
ఖండించుట యెట్లటంచుఁ గటకట పడియెన్. 334

కం. ఆమూఁడవ రాత్రి నదే
నేమము పాటింపుమంచు నింగిని మ్రోసెన్
బ్రామాణ్యముఁ దప్పని వి
ద్యామతి వగుదేని యబ్రహామిది వినవే. 335

వ. అని దేవవాణి వీనులుమార్రోమ్రయునట్టుల గంభీరముగఁ బలుక నెంతయు భయంబంది అబ్రహాము రేపకడఁగొడుకు యిస్మయేలుఁ దలఁచి యేడ్చి వగచి యీశ్వరాజ్ఞ యతిక్రమింపరాదని తనతనయుని భగవంతునకు బలిసమర్పణంబు సేయక తప్పదని యెంచి కన్నీరు మున్నీరుగాఁగ ఖేదంపడి యడుగులుతడఁబడ హాజరాయు, ఇస్మయేలు మన్నతావున కళిముఖుం డయిపోయి వారింజూచి: 336

గీ. పెద్దవగతోడఁ గడుపునఁ బెట్టుకొన్న
ప్రేమనీరయ్యె నోయనఁ బ్రేగులన్ని
చుమ్మచుట్టుకపోవ మోహమ్ము మీఱ
బావురనియేడ్చెఁ గొడుకును బట్టుకొనుచు. 337

కం. అది హాజర యెఱిఁగియుఁ దన
మదిలోఁ దలపోసి యెదిప్రమాదంబని త
త్పదనము వెలవడి యడిగిన
మొదలంతయుఁ జెప్పె వారిముందఱ నతఁడున్. 338

వ. అంత హాజరా విని కన్నీళ్ళునించి యీశ్వరాజ్ఞ నుల్లంఘింపవలదు. నాబిడ్డఁడు పసిపాప. ఏపాపమెఱుంగని చిన్నినిసుఁగు. ఈశ్వరుఁడు సర్వాంతర్యామి. భువనభోంతరాళముల సృజించి పాలించు లోకేశ్వరుఁడు. అతఁడు తనమాయచే మమ్ముఁ బరీక్షించుటకు నీ యిస్మాయేలుని గొంతుకకోసి బలిపీఠమును రక్తసిక్త మొనర్చి యాతని కళేబరము కంఠలుంఠితముగాఁగఁ దానఁట నావైచిత్ర్యమును జూడ నుద్దేశించెఁ గాఁబోలును. సరే. 339

కం. ప్రాణేశ్వర మీరును నా
ప్రాణాలాహుతిగఁ జేసి బలియిడి హరికిన్
గాణాచి కట్టుకొండని
యేణాక్షి వచించినేల నేడ్చుచుఁ గూలెన్. 340

కం. ఆనాఁడు పంచభూతము
లానాదము నాలకించి యశ్రులురాలన్
గానఁబడి యేడ్చెనోయఁన
గానంగల దారులన్ని కాల్వలు వాఱెన్. 341

వ. ఇదివిని మహనీయుఁడైన ఇస్మాయేలు తండ్రి నుద్దేశించి 342

కం. వగచెద వేటికి జనకా!
భగవంతుని యాజ్ఞ మీఱవచ్చునె బలిగా
నెగడుట గర్వము గాదే
మగవానికి నాకు గొప్పమర్యాద సుమీ! 343

మ. అని యూరార్చి ప్రయాణమై జనకుఁ డబ్రాహాముతోఁబోయి యా
జనశూన్యాటవి తాల చాటునను నిస్మాయేలు మున్నీశ్వరున్
మన మందెంచి పితా! మదీయ శిరమున్ మస్తిష్కమున్ నీదుదే
వునకున్ వేబలి సేయుమా యనుచు శీఘ్రమ్మఱఁగా గూలెఁదాన్. 344

వ. అది మదీనాయను స్థలము. అంతఁ దండ్రి అబ్రహాము నిశితకర వాలము పైకెత్తి నిమీలితలోచనుఁడై "అల్లాహో అగ్బర" ని పెద్ద యెలుంగు రాలుపడ మేఘగర్జానినాదము చేసి నంత నింగి నుండి. 345

గీ. దాలుఁ డీతండు వధ్యుండె బాలుననుచుఁ
బెద్దనాదంబు వినిపించె నొద్దనేదొ
కొండ పగిలిన పగిది నుద్దండలీల
నబ్రహామ్ కన్ను తెఱవ నయ్యవసరమున. 346

గీ. గొఱ్ఱె కంఠంబు తెగె నది కొట్టుకొనుచు
నుండె నిది తెచ్చె నెవరనుచుండ నింగి
మ్రోఁగె దేవునియాజ్ఞ యీలాగు గలదు
అబ్రహాం నీవు ధన్యుండవన్ని యెడల. 347

మ. ఇబరాహీము ప్రవక్త యీశ్వరుని దివ్యాదర్శముల్ చెప్పుచున్
శబలంబైన ప్రపంచరంగమున విశ్వాసంబు గల్పించెఁద
న్నిబరీ మార్గమునన్ దనూజుని బలిన్ గీలింప నిస్సారమెలున్
గబరిన్ బట్టెనుగాని దేవుఁడొకమేఁకన్ బెట్టి తప్పింపగన్. 348

వ. అంతఁ దండ్రి కొడుకునుఁ గౌఁగిలించికొని యీశ్వరదయామహి మాతిరేకంబులఁ గీర్తించి యింటికింబోయి తల్లినూరార్చిరంత. 349

గీ. ఇరువదేండ్లు వచ్చెను విస్మయేలునకను
దల్లి హాజర దివికేఁగెఁ దల్లడిల్లి
పూదనెడి యింటిచెంగటి చోటునందుఁ
బూడ్చిరామె శవం బెద నేడ్చియేడ్చి. 350

వ. అంతఁ గొన్నాళ్ళ కబ్రహాముని కల్లా "కాబా"పునర్నిర్మాణ మొనర్ప నానతిచ్చె 351

కం. అదివిని యిస్మాయేలునిఁ
గదిసి విచారించి మగుడ "కాబా" నిర్మింప
దగినకృషి చేసిరి త
త్పదమున మునుపటిది నేలపాలై యుండన్. 352

వ. అబ్రహాము నీశ్వరోద్దేశము ననుసరించి "కాబా" భవన పునర్నిర్మాణమునకు నుద్యుక్తుఁడై యిస్మాయేలు ననుగమించి యేతదభినివేశనిశ్చితకార్యకరణానుషంగులచేత నతితీవ్రప్రయత్నములు సాగించుచుఁ బరిసరాగమ ప్రదేశ శిలాసముదాయకముల నెత్తియెత్తి యిస్మాయేలు బాలుఁడందియ్యఁ దన నవ్యభవ్య శిల్పకళానైపుణ్యమును జూపుచు జేయెత్తు పైకిఁ గుడ్యములులేవ నొకపెద్ద పాషాణము నెత్తిపెట్టి "కాబా" మస్జిద్ పూర్తికావించె. నది నేఁటికిని లోకప్రసిద్ధమై ముస్లిములకు యాత్రాస్థలంబుగా దిక్సూచకంబగువిధి నిర్వహింపఁబడుచున్నది. అందు 353

చం. శిలలు శతంబులున్నఁ బరిశిలనె యుండదు కొన్నిపూజ్యమై
వెలయును "కాబ" కట్టుటకుఁ బెట్టినజాతిని నిబ్రహీము వా
రలరిన చోటుగాఁ దెలిసి యాత్రికులున్ విధిగాఁ బ్రదక్షిణం
బులనొనరించి ప్రార్థనల మోదములన్ బొనరింతురెంతయున్. 354

గీ. దానికై జాలు స్వర్గసౌధాలనుండి
తెచ్చిరను నానుడి జగాన నచ్చెరువుగ
వ్యాప్తిగాంచెను విబుధ సేవ్యప్రపత్తి
సూక్తిభక్తిని మ్రొక్కులు చూఱగొనియె. 355

కం. అది దివిని మోసియున్నది
యది దేవుని యిల్లు దివ్యులందఱు దానిన్
బదపడి పూజింపుదు రీ
పదునాలుగు లోకములకు స్వర్గముగాఁగన్. 356

గీ. అను వదంతులనేకము లాశలందుఁ
బ్రబల జనములు "కాబా" ప్రపత్తి మీఱ
వచ్చి దర్శించి పోవఁగ వందలుగను
వఱలె యాత్రాస్థలంబుగ ధరణినదియు. 357

వ. "కాబా" సంపూర్ణముగా నిర్మింపఁబడినది. అది అల్లా యీభూలోకమున నొక్కఁడేయని యారాధించు మొదటి మజ్‌సీదు. అబ్రహీమును వాతని పుత్రుడు ఇస్మాయేలును దత్పునర్నిర్మాణము గావించి అల్లాను బూజించి చూచి 358

ఉ. ఓమహనీయ దివ్యవిభవోజ్జ్వల తేజః దయామయా "ఖుదా
యా"! మము నీవు కాబనిలయంబునుగట్ట ననుగ్రహించి మా
క్షేమముగూర్చి మాకు ఫలసిద్ధిని జేర్చితి వెంత ప్రేమ వ
మ్మోమమఁగఁ జూపినావనుచు మొక్కిరి తండ్రియుఁ బుత్త్రుఁడత్తఱిన్.

కం. మా ప్రేవయు మా మానస
మీసర్వస్వమ్ము అల్ల యెఱుఁగుదువు గదా
నీసన్నిధి మా ప్రార్థన
వేసారు లొనర్తుము విధి విహితముగాఁగన్. 360

వ. అంత 361

కం. జరహం తెగవర వర్ణినిఁ
బరిణయమై యిస్మయేల్ ప్రవక్త సలిపెగాఁ
పురమతని తండ్రి చనెనా
గరితన్ విడిపించి కాబకట్టిన వెనుకన్. 362

కం. తరువాత నోర్తుఁ దెచ్చియుఁ
గరము వివాహమ్ముసేయఁగాఁ బన్నిద్దఱ్
పురుషులునొక కూఁతురుఁ గ
ల్గిరి సాబితు కాబకర్చ గీలించెఁదగన్. 363

వ. సాబితు ఇస్మాయేల్ ప్రవక్తకగ్రనందనుఁడు. అంతఁ గొన్నాళ్ళ కిస్మాయేలు దివినలంకరించె నాతనిని దల్లి సమాధికడ ఖననం బొనర్చిరంత. 364

కం. ఇసమాయేలుని సంతతి
వెసఁ దామర తంపరగను బెరిఁగెను మక్కా
వసియింపఁ జాలకునికి వ
లసపోయిరి ఖైసరొకఁ డలరెనట వేడ్కన్. 365

వ. ఈఖైసరు ఇస్మాయేలు సంతతిలో నొకండు. 366

కం. జహరంతెగ మక్కాపురిఁ
గరమేలుచునుండె నపుడు కాబార్చన ఖై
సరుదై యుండెను యవనులు
పరువడిఁ గైకొనిరి మక్క పరిసరమపుడున్. 367

వ. ఆ యవనుల కెకిమీఁడు ఖజాయాయను వాఁడుండెను. 368

తే. గీ. అందు కాబ మజ్సీదు సొంపారుచుండు
నిందువేడుక నలరారుచుండు నీ య
జాండ వర్తిత మానవజాతు లకును
గేంద్రమగుచోటు లివియె దేవేంద్రసభలు. 37

కం. ఆ యబ్దుల్ మతలబునకు
శ్రీ యుతులు పదుగురు సుతులు చెలంగిరి యందున్
శ్రీ యబ్దుల్లాకామీ
నన్ యువతికి శ్రీ రసూల్ మహమ్మదు పుట్టెన్. 37

వ. ఆమినా ఖురేషు యొక్క యత్యుత్తమవంశమునఁ బుట్టిన స
తిలకము. 38

కం. అబ్దుల్లా వ్యాపారము
వద్దంబులనుండి పేయుచంత మదీనా
కబ్దమొకటఁజని జ్వరతీ
వ్రాబ్దినిబడి విడిచెనతఁడు ప్రాణములచటన్. 38

కం. చారిత్రక వంశంబులు
గౌరవమును బౌరుషంబుగలవై ప్రజలన్
గూరిమిమెయి నాపదలం
దారసి తోడ్పడుట కసువులర్పించుఁగదా! 38

వ. అప్పటికాబాస్థితి యెట్లుండెననిన ఇస్మాయేలు సంతతి యున్నంతకా
మది ప్రపితామహ మయిన పూజాస్థలముగాఁ గొనియాడఁబడ
చుండెను. తదనంతరమా సంతతియుఁ దచ్ఛిష్యులును నానాముఖముఁ
నానాదేశములకు బుభుక్షాపనయార్థములేచిపోవ నారంభించిరి. అయ్యః
సరమున కాబాధాఖ్య తమకుశుభకరములఁ గార్యసిద్ధికి నాలవాలంబుల

గను బరిగణించి తలయొకటాయి తీసికొనిపోయి యాయాచోట్లఁ బ్రతిష్ఠించి పూజింపుచుండిరి. అదిమొదలు విగ్రహార్చనమునకు శిలా ప్రతిష్ఠాపనములు దేశమున వ్యాపించినవి. 383

కం. ఆ తెగలు కొన్ని మక్కా
కేతెంచి వసించి కాబనిడిరా ప్రతిమల్
ప్రాఁతవి క్రొత్తవి వందలు
పూతములని పూజసేయమొదలిడి రపుడున్. 384

వ. మహమ్మదు వారి యవతార కాలమునకు "కాబా" మూఁడువందల యఱువది విగ్రహముల కాకరమై విరాజిల్లుచు నిత్యధూపనైవేద్యములతో మహావైభవములతో నొప్పారుచుండెను. 385

కం. ఎక్కడి యేకేశ్వర మత
మెక్కడి ప్రతిమార్చనంబు, హీనావని యం
దెక్కడి సాయుజ్యం బీ
ఫక్కి దురాచారములిల వ్యాపించె వెసన్. 386

ఉ. మానవుఁడుండె దేవుఁడను మాటొకటుండె నిమిత్తమాత్రమై
యీ నిఖిలాత్మకంబయిన సృష్టిని మానవుఁ డూహచేసి తా
నైన ముముక్షతన్ బడయనౌనది యీశ్వరుఁ డొక్కఁడన్న వి
జ్ఞానమునేర్చి యీమఱుఁగు గాననివారలు వ్యర్థులన్నిటన్. 387

కథా ప్రారంభము

చం. అరబు ఖురేషు వంశము మహామహనీయతఁ జెందె వారి తే
దరయ అబూమతాలబు మహమ్మదు వారి పితామహుండు; గ
ల్గిరి పదిమంది పుత్త్రికలు కీర్తితుఁ డాతనికిం గనిష్ఠుఁడై
పరగిన యబ్దులాకును దపఃఫలమై జనియించె శ్రీరసూల్. 388

చ. ఖురేషు వంశ సముద్భూతయు "బనౌజ్ హరా" యను తెగకు నెకి
మీఁదగు "దహాబా" యనువాని కనంగుఁగూఁతురు నగు "అమినా"
అమనా పె నబ్దుల్లాకిచ్చి పెద్దపేరోలగంబున వేడుక మీఱ వివాహ
మొనరించి రంత నెలగడచిన వెనుక అబ్దుల్లా పయనమై సార్థవాహు
లతోఁ గలిసి వ్యాపారార్థము "షాం" దేశ ప్రాంతముల కేతెంచె నచట
కొలఁది మాసములకే మదీనా చేరి జ్వరపీడితుఁడై స్వర్గమలంకరించెఁ
దదనంతరము రెండు మాసముల యెన్మిది దినములకు 389

సీ. అరబు దేశమునందు నతిరమణీయమై
రాజిల్లు మక్కాపురంబునందు
అయిదువందల డెబ్బ దగువత్సరము నిరు
వదితొమ్మిదాగష్టు వాసరమున
సోమవారపు మొషస్సున న్రబహాం కాబ
దాడిసల్పిన నెలదాటు వెనుక
యిరువది దినముల తరువాత శ్రీ మహ
మ్మదువారు జన్మింప నదులుపొంగె

తే. గీ. దేవతలువచ్చికీర్తించి దివ్యగీత
వాద్యముల జోలపాడి నైవేద్యములను
హారతులనిచ్చికొల్చి వందారు లయిరి
మానవోద్ధారకుండని మదులనెంచి. 390

సీ. అజ్ఞాన తిమిర హృదంగణమ్ములయందు
విద్యాప్రదీపికల్ వెట్టునితఁడు
కఠినశిలావేదికలయందుఁ బ్రేమప్ర
వాహమ్ముల్ పాఱించి పరగు నితఁడు
ఘోరదురాచార కుధరంబులనునెల్లఁ
గులిశాకృతినిదాల్చి కూల్చునితఁడు
మృద్ధారుశిలల నిర్మించికొల్చెడు మూర్ఖ
పథముభేదించు ప్రవక్తయితఁడు

గీ. సమరములు మాన్పునట్టి సంస్కర్తయితఁడు
విశ్వమానవోద్ధారక విభవుఁ డితఁడు
ప్రజలభ్రాతలఁజేసెడు ప్రభు వితండు
ఇద్ధమహమ్మద్రసూలునా నెసఁగు నితఁడు. 391

సీ. అరబుల చీకటు లార్పివేసెడు మహా
మార్తాండమండల మండితుండు
ఆమినా అబ్దుల్ల యనుదంపతులకు మ
హమ్మద్రసూలువా రవతరించి
మానవుఁడే తపో మార్గాన నీశ్వరుఁ
డను రహస్యమెఱుంగు ననుచుఁ దెలిపి
నిజములో నిర్వాణ నీరంధ్రతేజంబు
తేజంబులకు మూలదీప్తి యనుచు

ఆ. గీ. లోకమునకుఁజూపి లోపముల్ పరిమార్చి
యూదు బౌద్ధ క్రైస్తవాది మత మ
తాంతరులకుఁగల్గు నజ్ఞాన ప్రతిమార్చ
నములమాన్పె వాస్తవమునుదెల్పి. 392

సీ. పరిపూర్ణ విద్యాప్రపత్తి నాధ్యాత్మిక
జ్ఞానంబు నిజయోగ సాధనంబు
పరిపూర్ణసాంఘిక పవిత్యగభిన్నత
మహనీయ సర్వసమానబుద్ధి
పరిపూర్ణరాజకీయ రమాప్రవిష్టత
దాయభాగాది కాదాయపక్కి
పరిపూర్ణ విస్ఫుట స్వాంతంత్ర్యమును నాత్మ
గౌరవమ్మును మంచి పౌరుషమ్ము

తే. గీ. మస్లిమను పేర నెలకొల్పి మూఁడుజగము
లందు సాటిలేదని చాటి నట్టి శ్రీ ర
సూల్ మహమ్మద్ ప్రవక్త విశుద్ధసూక్త
విదితమతకర్త నా జగద్వినుతుఁడయ్యె. 393

కం. ఏడవరోజున జోలలు
పాడుచు నుత్సవముచేసి పదుగురు విందుల్
గూడి కుడిచి రానందము
తోడ అబూమతలబు శిశుఁ దోడ్కొనివచ్చెన్. 394

వ. అంత వారిచుట్టములు హితబంధుసంఘాత మాబాలుని ముద్దాడి, పేరేమి పెట్టిరనిన "మహమ్మద్" అనిచెప్పిన నతఁడు త్రిలోక కళ్యాణప్రదుండగునని దివ్యమూర్తి యంశముల నుత్ప్రేక్షించి మన్నించిరి. 395

గీ. పాలుత్రావించెఁ దల్లి ఆమ్నలలామ
సూబ్యదాస్యమబూలహబ్ చూచివిడిచె
బంధముక్త సూబ్యరసూలు పాలుగుడిపె
నిత్యకళ్యాణ మింటింట నెగడె నాఁడు. 396

వ. ఈ శుభవార్త నలుగడల వ్యాపించె, మఱియు 397

ఉ. ఎన్నొ విలాసవాసరము లెన్నొ వినూత్నవసంతగీత సం
ఛన్నసముత్సవంబులగు చక్కనివేళలు హాయిగూర్చు; రా
గోన్నతమై రసాస్పద సముజ్జ్వలమై మధుమాసశోభితా
భిన్న పరంపరాకలిత విశ్రుతి కొండొకటుండు నందులోన్. 398

సీ. ఈ ప్రభాతంబులు నీమధుమాసాలు
నీ శుకపికశారికాళకుంతి
కార్పాటములువధూ వ్యామోహలావణ్య
కల్యాణసమయ సంఘట్టనములు
ఏ రసవాహినీ వారదుర్వార సా
మ్రాజ్యంబు వంకకు వ్రాలుచుండు
నా మహామహిత ప్రభామంజుమంజుల
స్వర్గీయసమయ సంపాదనంబు

తే. గీ. లైన వేళలొకానొక యంతరమున
వచ్చును నయాచితంబుగా నచ్చెరువడ
మార్పిన్పడి నశింపనున్న తన్మానసముల
జీవితాశనుగల్పించుఁ జెన్నుగూర్చు. 399

గీ. అందులో నేఁడు నేడాదు లాదిగా యు
గాంతరంబులై పడి మహాకాలచక్ర
ములఁ బరిభ్రమణంబులై మోసులెత్తి
యున్న విన్నాణములకుఁ దా వుండఁబోదు. 400

ఉ. రేలుపవళ్ళు నీదినము రేపకడన్ జనుదెంచుఁగాత మం
చోలి నుషస్సుసంధ్యల సముజ్జ్వలతన్ దప మాచరించి, యీ
లీల పురాతనంబయి మలీమసమైన తమస్సువాసి తే
జోలసితంబులై వెలయు శోభలనందును నాఁడునాఁటికిన్. 401

—• మహమ్మదు •—

ఉ. భౌతికమౌ ప్రపంచక ప్రభాతము నా రవిచంద్రతారక
వ్రాతము లేయథార్థమును బాడుచు నున్నవొ యేది. అబ్రిహాం
నైతికగీతి నీశ్వరు ననంతునిరీతి నితాంతసుందర
ద్యోతకయూసుపు స్ఫురిత ధుర్యతఁ జెప్పక చెప్పుచున్నదో! 402

మ. జడవిభ్రాంత నిషాద మాంత్రిత మహాసంఘంబు దండాహతిన్
బడఁగొట్టంగల మూసపేసు నసువుల్ వాపోవ నర్పించి యే
కడ పాఠంబును వల్లెవేసిరొ మహాకళ్యాణ సంధానమై
పడయన్ దన్మహనీయహాయనము సంప్రాప్తించె నేఁడెంతయున్. 403

కం. అవి నేఁడు శ్రీరసూలుని
యవిరళమహితావతారమం దుపయోగిం
పవలసినవిగా బుజువై
నవి యింకేమున్నవి యనువయమునఁ బలుకన్. 404

వ. ఆనాఁటిరేయి 405

కం. అనౌషేర్వానుని సౌ
ధానఁ జతుర్దశక శిఖరతతిగూలెను ద
ద్ధ్యానములో శిఖిగుండము
లో విప్పల నీళ్ళుగారె లుప్తతఁజెందన్. 406

వ. అంతేగాక 407

చం. అజమును రోము చైనిక నితాంతకృతాంత నిశా కవాట దు
ర్ధ్వజములు బద్ధలై గుడుల్పువాలఁగ గోపురకోటి వంగి త
త్ప్రజలకు గోచరంబుగ దవాగ్నులపొంతలు వాటిపోయె నా
బుజువున విగ్రహావళి దహించెను దుమ్మయిపోవఁ బూజలున్. 408

శా. దుర్వాదుల్ భవదోషదూషిత మహాదుర్వార పాపావిలుల్
అర్వాచీనపు దేవతావళులనే యర్చించు పూజారు లా
ఖర్వాఖర్వ నిషిద్ధ క్రైస్తవ జడాజ్ఞానోల్బణోగ్రుల్ మహా
గర్వాంధుల్ పడిపోయినారు తమ దుర్మార్గంబు వక్రింపఁగన్. 409

శా. అల్లాయొక్కఁడు రెండుకా దనెడు విద్యాభానుబింబంబు రా
జిల్లెన్ సజ్జనకోటి వేవెలుఁగు భ్రాజిష్ణుత్వమన్ వేగు సం
ధిల్లెన్ దెల్వి ఘటిల్లెఁ దత్కళల నుద్దీపించు రాగాలను
త్ఫుల్లం సరోజకాండము జగచ్ఛోభాయమానంబుగన్. 410

మ. పురుషోత్తంసుఁడు, ఆమినాసతికి నబ్దుల్లాకు జనించె బం
ధురతేజోజిత లోకబాంధవుఁడు విద్యుద్దీప్త నానాముఖ
స్ఫురదుత్పావన దివ్యభవ్యగుణ విశ్వోపాస్యుఁ డాదర్శ సం
భర సంక్రందన వీతిహోత్రుఁడుమహమ్మద్ ముస్తఫాయయ్యెడన్.

గీ. పల్లెటూళ్ళనుండి ప్రతియేడు పట్నాల
కేఁగుదెంత్రు దాదు లెవ్వరేని
బిడ్డనిచ్చి పెంచఁ బిలుతురే యని రోసి
యటుహలీమ శ్రీమహమ్మదుఁ గనె. 412

వ. హలీమాకా నాఁడెవరును బిలిచి బిడ్డనియ్యలేదు మహమ్మ దొక
యనాథబాలుఁడు. ఆమినా యిచ్చుటకుఁ జాల వగచెను. 413

చ. మహమ దనాథుఁ డీసుతుని మంజులగాత్రిని నీ హలీమకున్
సహజముగా నొసంగుటకుఁ జాలిన డబ్బు ఘటిల్లదింట రు
క్సహితుల నెవ్వ రాదరముగాఁ గననేర్తురటంచు నార్తయై
బహుళవిపత్తి నిచ్చెఁ దన ప్రాణపదంబని చెప్పి పొక్కుచున్. 414

గీ. ఆమినాయొద్దనుండి హలీమ పేర్మిఁ
బాలు గుడిపె దేశాచార పక్కి నంత
జానపదమున బద్దాల జాతితోడఁ
బెరుఁగఁ బనిచెను మహమదు విపినవీథి. 415

శా. బద్దూజాతి వితాంత వీరవిభవాభ్యచ్ఛత్ర శాస్త్రార్థ సం
బద్ధంబైన విశాలభావముల నేర్పంజాలునం చెంచి త
ద్వృద్ధంబైన పథంబు నాగరకు లెంతో మంచిగా నెంతు రా
బద్దిన్ శ్రీమహమన్ రసూలు నటకున్ బుత్తెంచి రాసక్తులై. 416

ఉ. జానపదంబునం దరబు జాతికిఁ దావలమైన యట్టి వి
జ్ఞానవిధంబు నేర్పఁబడుగావున నాఁటి బనీవుమీయులున్
బాని. దమష్కులోఁ బ్రభుతఁ బూనిన మానఁగలేదు వారి వి
వ్నాణము కై సరాదులకెనాఁ దమపుత్రులఁ బంప నయ్యెడన్. 417

వ. ఇట్లు గ్రహించి హలీమా జగద్ధిత తేజోజితమార్తాండమండలుండైన శ్రీ మహమ్మదుఁ బ్రత్యగభిన్న మహా మహనీయ దివ్యావతారు బుజ్జగించిముద్దాడి యక్కునఁజేర్చి సమీపజనపదమునకుఁ గొంపోయి గారవమేపారఁ బాలును నీరునుబోసి పెంచి పోషించి కంటికి ఱెప్ప వోలె సంరక్షించుచు రెండేండ్లు గడచినవెనుకఁ దిరిగియామినావద్దకు మక్కావమై వచ్చి యొప్పగింప నుద్వేగించెను. కాని. 418

కం. శుచి తొలఁగి మశూచీ జ్వర
విచయంబుల నిండి పురము విర్భర బాధా
ప్రచలిత మగుచుండఁగ స
ద్వచనముల హలీమ వెంటఁ బంపె రసూలున్. 419

కం. దాది హలీమా గృహమునఁ
బాదంబు రసూలు మోపు పట్టునఁ బంటల్
కాదనక వృద్ధిఁజెందెఁ బ్రి
మోదంబు శుభంబు దంబు మోసెత్తెఁ గడున్. 420

కం. అదిమొదలు దివ్యులా జన
పదమునకేతెంచి పరమపావనుఁడు మహ
మ్మదటఁ బెరుఁగుచుండుట గని
ముదమును జెందుచును బాడి పోదురు సతమున్. 421

వ. దినదిన ప్రవర్ధమానుండైన మహమ్మదు. 422

సీ. అడుగుపెట్టినచోట నాణిముత్తెంబులు
గురిసినయట్లు సుందరతఁగూర్చు
మాటలాడినచోట మణులు మాణిక్యాలు
నొలుకఁబోసినయట్లు లొలుకుచుండు
నవ్వునవ్వినచోటఁ బువ్వులు సెదఁజల్లి
వెన్నెలల్ విరిసిన విధముదోఁచు
నాటలాడినచోట నాదర్శభావాలు
లోలోఁతుతీసిన లీలఁబొల్చు

గీ. ప్రకృతి నిత్యకళ్యాణంబు పచ్చతోర
ణములు నెగడినయట్లులే నాఁడుగూడ
భాగ్యము శుభంబు ప్రజల నేపారునట్లు
దనరె నాపల్లె శ్రీరసూలుని కతాన. 423

కం. ప్రతివారు శ్రీరసూలుని
ప్రతిమను బూజింప మ్రొక్కవచ్చిన నది సం
గతిగాదని తన ప్రకృతిని
గుతుకంబునఁ జెప్పఁ జెప్పకుండినరీతిన్. 424

ఆ. వె. ఆ సువర్ణ విగ్రహంబును ముద్దాడఁ
జూచిచూచి పల్లెసుదతులెల్ల
విట్టిసుతునిఁగన్న యిల్లాలిపుణ్య మే
మనఁగవచ్చునంచు నభినుతింతురి. 425

ఉ. చేలు వనాలు ఖర్జురపుఁజెట్లు లతావిసరంబు లందమౌ
పూలుశకుంత తండములు బోయపడంతు లొనర్చుగాన వా
హ్యాళులు కేళికానిచయ మాసహజాద్భుతగీతలాస్య వై
తాళికకోటిఁజూచుచును దద్దయుమెచ్చు మహమ్మదాయెడన్. 426

ఉ. ఆడుచుఁబాడుచున్ సహజమైన విలాసములందు వేడ్కఁ బో
నాడక తోడివారి విడనాడక సొంపులునింపుమైతిరి వె
న్నాడుచుఁ జుట్టుపట్టులవనంబుల మెట్టుచువచ్చి దాదితో
నాడుచు నవ్వుచున్ నుడువు నాఁటికినాఁటికి సంతసింపుచున్. 427

కం. ఆరీతి దినములట సొం
పారఁగ నాపల్లెటూరివారలు ముదమున్
గారవ మేపారఁగ వం
దారులగుచు నుండిరదఁడు తమప్రభువనుచున్. 428

వ. ఇట్లుండ మహమ్మదువారికి నాలవయేడు ముగియవచ్చునరికి హలీ
మాతిరిగి మక్కాకొనివచ్చి తల్లి యమీనా కాతని నొప్పగించి
చనియెనంతఁ గొన్నాళ్ళకు. 429

కం. మక్కానుండి మదీనా
కక్కజమెయిఁ బయనమయ్యె నబ్దుల్లా యా
చక్కని సమాధియగుటను
గ్రక్కుననది చూచివచ్చు కడఁక నమీనా. 430

కం. అట నెలగడచిన వెనుకను
గటకటపడి లేచివచ్చెఁ గానల నబువా
కటకాన నమీనా క
క్కట మృత్యువురాఁగ నచట ఖననంబయ్యెన్. 431

ఉ. తల్లి యకాలమృత్యువునఁ దల్లడమొంది కడిందివేదనన్
ఘళ్ళున బద్ధులై యెడఁదఘాండము నీరమునొల్కె నోయవం
గళ్ళ స్రవింప నీళులు నగంబులఁ జాతెడు వేళ్ళలీల నా
చెల్లనిచోటనుండుటకుఁ జెల్లకవచ్చె మహమ్మదాయెడన్. 432

వ. ఆవిషమసమయంబున మాతయై అం ఆమీన్ అనునామె మహ
మ్మదు వారిని మక్కాచేర్చినంత 433

కం. అట అబ్దుల్ మతలబు సం
కటపడి మహమదును బౌత్రుగారవమున మి
క్కుటముగ నక్కునఁజేర్చి వి
కటములురాకుండఁ బెంచఁగలిగెను వేడ్కన్. 434

వ. అతఁడు. 435

చం. ఎనుబదిరెండువత్సరము లేఁగినమీఁదట స్వర్గభూమికిన్
జనియె మహమ్మదాతని నిజప్రతిపాదిత గౌరవంబు పే
ర్మిని మఱవంగ నేరక నిమీలితనేత్రుఁడు నొచు వేడ్చి తత్
ఖనన సమాధిచేయ నబుతాలబు తోడ్కొని పోయె నింటికిన్. 43

వ. అప్పుడు మహమ్మదువారి కెనిమిదేం డ్లుండెను. 437

కం. ఆయబుతాల్లబు అబ్దు
ల్లాయను తనతండ్రి తమ్ముఁ డాతఁడు విజయా
ఢ్యుయుఁడు సద్గుణగణవి
ద్యాయుతుఁడు ననంత విభవుఁ డరిభంజనుఁడున్. 438

వ. కాని అబ్దుల్ మతలబు నిర్యాణానంతరము బనీహాషిమ వంశము ఉమీయులచే మిగుల బనీ బాధింపఁబడి వారికి లొంగిపోయెను. వారి యధికారపీఠము గూడ నన్యాక్రాంతమైనది. 439

కం. ఆ యబ్దుల్ మతలబునకు
శ్రీయుతులు ప్రసిద్ధగుణులు స్థిరులు జగజ్జే
గీయులు పదుగురు తనయులు;
ఆయబుతాలబు మహమదు నాదృతినోమెన్. 440

చం. ముదమున గారవించి తన పుత్త్రుల కన్నను మేటిగాఁగ నె
మ్మదిఁ దలపోసి పెంచె వగ మాన్చెను గంటికి ఱెప్పవోలె నా
సదమల సత్కళావిదుఁడు; చయ్యనఁ గడ్వఁగ ద్వాదశాబ్దముల్
మొదలిడెఁ దాను గాపరిగఁ బోవఁగ మేఁకలవెంట వేడ్కతోన్.

ఉ. మేఁకల గుంపులన్ బొలము మేయుచుఁగాయుచుఁ సందడించు నా
లోకవమందు నాపశువులన్ దమనైజ సుఖాభిలాష చీ
కాకుమ జెందకుండఁగ వికాస విలాసము వెచ్చపెట్టు నా
పాకృకట జీవవృత్తియు స్వభావ మనోహరమంచు నెంచెడున్. 442

కం. రొట్టెల విటిచియు నోటన్
బెట్టు వికావికలుగాఁగ వెడలెడు వానిన్
గొట్టుమ నేకత్వములో
గుట్టుమ గమఁగొన్న పెద్దకోవిదు కరణిన్. 443

ఉ. ఎండినబీళ్ళ నాయరబు కొండల మేఁకలఁ గాయుచుండ, మా
ర్తాండుని చుట్టు మేఘవిసరంబు రయంబుగ గూళ్ళుకట్టి భూ
మండలి మండలాధిపుఁడు మాన్యుఁడు మానవలోకరక్షకుం
డౌండె రసూల్ మహమ్మ దనుచుండెననన్ వినిపించె గర్జనల్.

శ్రీ మహమ్మద్ వారికి ద్వాదశవర్షములు వెడలిన వెనుక పెద్ద తండ్రి యగు అబూముతాల్లిబు వర్తకమునకై యితర వణిగ్వరులతో సిరియా దేశమునకుఁ గొనిపోయెను. రసూలు దారిలోఁ బెక్కు వింతలు గాంచెను. 445

గీ. అరబుసైకత సీమలు నా ఖజూర
వనములు బయళ్ళుదాటి దుర్వార ఘోర
భూరి ధరణీధరంబులు పొలుచుచోటఁ
జేరిరా వణిగ్వరులు సర్దారులనఁగ. 446

మోసే చరిత్రము

గుట్టలు మెట్టలున్ గలుగు కొండలమధ్య సినాయిహోరెబన్
మిట్టలు రెండు గానఁబడె మేరువులన్ శిఖరంబులెత్తి, యా
చుట్టును మంచెనెక్కి కనుచుండు కృషీవలులట్లు; వావికిన్
బెట్టిరి వందనంబు లతివిహ్వలభక్తి వణిక్సమాజముల్. 447

ఏమి కతాన నావణిజు లీగతి సాగిలి మ్రొక్కుచున్న వా
రీ మహనీయసుందర మహీధర పంక్తికిఁ జిత్రమయ్యె నం
చా మహమద్ రసూ లడుగునంత నొకానొక వృద్ధుఁ డిట్లనున్
వామపథంబునన్ గలుగు పర్వత పంక్తులఁ జూడుమయ్యెడన్. 448

ఉన్నతంబగు శిఖరంబు నూర్ధ్వముఖము
పైకిఁబెట్టి తపోదృష్టిఁ బరగునట్టి
తపసి చందాన నలరారు ధరణి ధరమె
సుమ్ము సీనాయి యనుపేర శోభగాంచు. 449

శా. మోషే యన్న మహానుభావుఁడు జగత్పూజ్యుండు, విజ్ఞాన వి
ద్యా సౌలభ్య తపస్సమాధిని నిధిధ్యాసంబు గావించి యెం
తే సర్వేశ్వరు నగ్నిరూపమున వీక్షించెన్ సినాయీగిరిన్
ధీసంధిల్లఁగ రత్నదీప కళికాదృశ్యంబు వాటింపఁగన్. 450

ఉ. ఆగిరి దివ్యనవ్య విశిఖాకృతి ధూమ్రవినీల నీరదా
భాగ్యమ చంచలాద్భుత సమావృతమై చలియించె దిక్కులున్
దోఁగె భగోళమంతయును ద్రోవలు దప్పెను మింటమబ్బులన్
దాఁగి వచించె నీశ్వరుఁడు ధర్మపదంబును మోషె కేర్పడన్. 451

చ. పిడుగులు రాలినట్లు రణభేరులు మ్రోయు విధాన నిప్పులన్
వడి, వడి బ్రద్దలైన నగపంక్తులకై వడి నీశ్వరుండు దా
మడివె శరణ్యమే నొకఁ డనూనమహామహిమ స్వరూపినై
పుడమిఁ జరాచరంబులను బ్రోచెద నేనె యుపాస్య మయ్యెదన్ 452

కం. అది విని; యెదను మహమ్మదు
పదపడి యోజించి పరమపావనమగు తె
న్నిది యని ప్రతిమార్చన, బలి
మొదలగు పాపములు దోషములుగ నెంచెంగెన్. 453

—• సమూద్ జాతి •—

మ. ఒకనాఁడా వణిజప్రకాండము మహోద్యోగంబునన్ జేసి యు
ష్ట్రకదంబంబుల "అల్ హజా" రనెడు తత్ప్రాంతంబు దాటింపఁగా
వికలత్వంబు భయంబు నందుచును బల్ వేగంబ పోనిచ్చె నా
పక; తత్కారణమున్ మహమ్మదును దద్వర్గంబుఁ బ్రశ్నింపఁగన్

వ. అందొకఁడు

455

చ. ఇది సమయంబుగాదు వచియింపఁగ రాదు త్వదీయప్రశ్న కి
య్యది భయదంబు సంక్షుభితమైన యుదంతము దానిఁ జూడు మ
య్యది గుహ; తద్గుహాముఖమునందుఁ గవాటముమూసియున్న ద
య్యది గనుమా కథార్థము యథార్థముగా వివరింతు నావలన్. 456

కం. అని యా నిమ్నతలంబును
గనుసన్నల దాఁటిపోయెఁ గడురయమున నా
వణిజచయంబు బళ నార్థం
బునకై బసచేసి యొక్క మూఁకగఁ గూడెన్. 457

తే. గీ. అంత సూర్యుండు నపరాద్రి కరిగెఁ గటికి
చీకటినెలంత నల్లని చీరఁగట్టి
వచ్చె నొయ్యారమొప్ప, దిగ్భ్రాంతి గొలుపఁ
జికురములఁ బువ్వులట్లు తారకలు దనరె. 458

తే. గీ. అప్పు డగ్నిని రగిలించి, యా ప్రశాంత
సమయమున హాయిగావీచు శ్వసనమున నె
డారిమధ్యఁ గూర్చున్న బిడారునాయ
కుఁడు మహమ్మదునకుఁ జెప్పె గుహను గూర్చి. 459

ఉ. ఓ మహనీయమూర్తి! వినుమో సుగుణాన్విత లోకవర్తి! వి
ద్యా మహితప్రకీర్తి! సముదంచిత పాపవివర్తి! యార్త ర
క్షా! మహమద్ రసూల్ గుహను గాంచితిగాదె పురాణ కాలమం
దా మహిసాముదన్న యొక యద్భుతజాతి వసించు నెంతయున్.

ఉ. వారు మదాంధులై పరమపావన ధర్మపథంబుఁ బాసి దు
ర్వార వికార బాహుబల పాటవమున్ బచరించి యన్యులన్
నీరసులన్ దృణాకృతి గణించి నిరీశ్వరులై వృథా తిర
స్కారము, జీవహింస వ్యభిచారములుం బొనరింతు రుగ్రతన్. 461

వ. అంత. 462

తే. గీ. స్వాలె యను యోగివచ్చి విచారమంది
తగదు మీకిట్టి క్రౌర్యంబు తగదు తగ ద
టంచు వచియించె నీశ్వరుఁ డన్నియెడలఁ
గలఁడు శిక్షించు పాపముల్ తలఁపవలదు. 463

తే. గీ. అనిన సామూదుజాతి పక్కనను నవ్వి
యీశ్వరుండేమి శిక్షించు నేమి పాప
ములను నవిగలవె ప్రపంచమున నరుండు
స్వేచ్ఛగా జీవనంబెట్లొ సేయవలయు. 464

తే. గీ. అని నిరీశ్వరవాదంబు నందుఁ గలుగు
యుక్తు లెన్నిటినో చెప్పి యూరకొనక
స్వాలెః నీ యీశ్వరుండు నిజంబె యైనఁ
జూపు మొక్క మహత్త్వమీ మాపుతేపు. 465

వ. అది. 466

తే. గీ. వింటు చూలుండు నుష్ట్రమీ కొండనుండి
వచ్చునెడ మేము నీదు నీశ్వరుని విన్న
వమ్మెదమటంచు బాసాడ నగమునుండి
యొంటె రప్పించె స్వాలె వెన్వెంటనపుడు. 467

తే. గీ. కాని యాజాతి క్రౌర్యంబు మానలేదు
సంయమిమహత్త్వగరిమ నీశ్వరుని మహిమ
నమ్మలేదు వారల ప్రామాణమ్ము పైని
నడువలేదు లొట్టెనుజంపి వెడలినారు. 468

చ. విలవిలఁ దన్నుకొంచుఁ గడువేదనపాలయి చచ్చె నుష్ట్రమా
ఖులు లదిగాంచి నవ్వుచును గర్వమణంగెను నీకుస్వాలెకున్
గెలువఁగలారె మమ్ము ధరణింగల మాంత్రికు లెవ్వరైన నం
చలరుచుఁ గేలిచేసిరి దురంత విమోహము తమ్ముఁ గ్రమ్మఁగన్

వ. అంత. 470

ఉ. ఆకస మగ్నినిన్ గురిసె, నంబుధు లింకె లయాంతవేళ పె
న్జీకటిఁ గ్రమ్మినట్టులు నిశీథము దిక్కుల నావరించె స్వ
ర్లోకమునుండి భీషణ నిరుద్ధ మహారవ మేగుదెంచి చీ
కా కొనరించె సాముదుల గర్వ మణంచె గతాసులై చనన్. 471

కం. అది మొంద లేజీవియు నిం
దుదయింపఁగ నేరదచట నుండిన మరణం
బొదవును బాంధులు భీతిలి
యెదఁ గుందుచు దాఁటిపోదురీ మార్గంబున్. 4

కం. అవి యిటులు చరిత్రాత్మక
మును పౌరాణికములైన మునపటిగాథల్
వినుచు వణిక్సంఘము త్రో
వను జనియె మహమ్మదపుడు బసరాపురికిన్. 473

చ. అచట "బహీర" క్రైస్తవ మతానుసరుండొక యోగి చూచి మున్
బ్రచురిత మొనర్చియున్న తన బైబిలు దీసి ప్రవక్త యీ మహా
శుచి శుభగాత్రుఁడే యనుచు శోధనఁజేసి రసూలు మ్రొక్కి, త
ద్రచనలఁ బోల్చి పిల్చి ప్రమదంబున నర్ఘ్యము పాద్యమిచ్చుచున్

ఆ. వె. ఓ మహానుభావ! యో మహమ్మద్రసూల్!
ఓ ప్రవక్త! నీవ యుర్వినెల్ల
నుద్ధరింప వచ్చియున్నావు నీతోఁ బ్ర
వక్తృ పదము ముగియవలసి యుండె. 475

ఆ. వె. అనుచు సంవిధానమును జేసి కీర్తించి
యీశ్వరుని గుఱించి సృష్టిఁ గూర్చి
తెలిసికొనియెఁ బెక్కు తెలియని సంగతుల్
వనధిఁ బొగడి మణులు వడసినట్లు. 476

ఉ. ఎట్లు గ్రహించినాఁడ వితఁడే కడసారి ప్రవక్త యీ రసూ
లెట్లు త్వదీయ పూజిత మదీప్సిత సిద్ధికిఁ దావలంబుగాఁ
బెట్టుకొనంగ నేర్చితివి పే రురమందుఁ గరాలుచేర్చి నీ
విట్టులు మంచు కైవడిని నేటికి నీరయిపోతివో యనన్. 477

వ. అది విని పులకిత గాత్రుఁడైన బహీరా హర్షించి. 478

చ. ఇతఁడు రసూ ల్మహమ్మద యహీనగుణాఢ్యుఁడు విశ్వమూర్తి సం
గతి మతిఁగన్న మానవులకన్న నతీతుఁడు సత్ప్రవక్త యు
ద్ధతుల నడంచి యీశ్వరుని దారికవాటము విప్పుతేఁడు ప
ర్వతములు చెట్లు నేలఁ దలవంచెను జూడఁగలేదె నావుడున్. 479

కం. వినివిని ప్రజలట హర్షం
బున వందారులయి లేచిపోయిరి కాలం
బును నీశ్వరుని మహమ్మదుఁ
గొనియాడుచుఁ బుణ్యమనుచుఁ గోర్కెఫలింపన్. 480

ఉ. ఆ మహమద్ రసూలును బ్రయాణములోఁ గనుఁగొన్న వింతలున్
భూమిని బుట్టు మానవుల బుద్ధులు వారి వినీశ్వరత్వ వి
ద్యా మదగర్వ సంఘటిత దర్ప విధానము లంత మందు నా
పామరులొందు బాధలు ప్రపాతములున్ వచియించె నెంతయున్.

ఉ. ఎవ్వరు నీశ్వరుం దెలియ కీగతి గర్వమునొంది యన్యులన్
నొవ్వఁగఁ జేతురో యెవరు నోట దురుక్తుల నాడుచుందురో
యివ్వసుధన్ మహాపదల కింధనమై నశియింత్రు వార; లీ
జవ్వనమున్ బ్రపంచ బలసాధన లీశ్వరుమ్రోల నిల్చునే. 482

కం. అనియా క్రైస్తవ మునివ
ర్యునితో మహమద్ వచించి రూఢ పథమునన్
జనియెను మక్కా నగరికిఁ
దన పెదతండ్రియగు "అబుతాల్లిబు" వెంటన్. 483

సీ. తరతరంబులనుండి తాతతండ్రులు మున్ను
వాణిజ్య మొనరించి పడయరాని
మణులు మాణిక్యముల్ మహితాంబరంబులు
స్వర్ణ భాండారముల్ సంగ్రహించి
వివిధదేశంబులు వెడలి తైర్థికులకుఁ
గ్రియవిక్రయంబు లంగడులఁ గూర్చి
యధ్యాత్మ విద్యల కాకరంబగు మహా
జ్ఞానశక్తిని దపశ్శక్తిఁ బడసి

గీ. ఆ బనీహాషమను నన్వయాం బునిధికి
నమృత కరులయి బోధకాధ్యాపకులుగ
నుండి మక్కాపురంబున నోలగములఁ
బ్రభువులై యుండి రారసూల్ వంశభవులు. 48

శా. మక్కాపట్న మరబ్బు దేశరమకున్ మాంగల్య మాణిక్య స
త్పక్కిన్ బొల్చుచు వీరులన్ గలిగి విభ్రాజత్కళానైపుణిన్
ధిక్కారించు జగత్త్రయంబును బలాధిక్యంబునంజేసి యే
లెక్కన్ జేయదు సాటిదేశ నృపులన్ లీలన్ విజృంభించుచున్.

కం. అందు "ఖురేష" ను "బేణీల"
నందగు నిరుతెగలు గలిగి నానావిధ సం
క్రందనముల నొనరించుచు
మ్రింగుచు నెద శాంతిమాని మనుచుం ద్రెపుడున్. 486

తే. గీ. ఆవివాదంబులందు మహమ్మదేదొ
తెగకుఁ జెంది రణావనిఁ దెంపరివలె
బాణ తూణీరములతోడ బయలుదేఱి
పోరిలోఁ బాల్గొనును మహావీరుఁడగుచు. 487

ఉ. ఘోరభయంకర ప్రళయభూరి విషానల మృత్యురూప సం
స్కారము మారణోన్ముఖ వికంపిత శూలగదాస్త్ర శస్త్ర సం
చారము రక్తసిక్త రిపుసంకుల కంఠ విలుంఠనోగ్ర దు
ర్వారము దీర్ఘదుఃఖ పరివారము ఘోరమహాంధకారమున్. 488

తే. గీ. తెగిన మొండెంబు లొకమూల నెగసియాడ
నార్తనాదంబు లొకవంక నతిశయింప
నెత్తుటేఱులు నొకప్రక్క నింగిముట్ట
రణము కోలాహలంబుగాఁ బ్రబలుచుండె. 489

తే. గీ. ఆవథా విధానంబు మహాహవంబు
ఘోర హింసామయంబు సంహార కార
ణంబునగు దీనితత్త్వ మనంత దుఃఖ
మిళితమని యెంచి వర్జించి తెలివిగాంచి. 490

ఉ. ఆహవమందు బంధువుల నాప్తులఁ బౌరులఁజంపి రక్తసి
క్తా వృతమైన కూడు దినుకంటె నిజంబుగఁ గాననంబులన్
గోవుల మేఁకలన్గాని యకుంఠిత తత్త్వపరిశ్రమంబునన్
జీవముఁ బుచ్చుటే కరము శ్రేయమటంచు మహమ్మదావలన్

తే. గీ. మేఁకలనుఁగొని కానలమేపు కొఱకు
వెంటఁగొనిపోయె; సూర్యునివేడిమిఁ గడు
గాలినట్టి యెడారి సైకతము వలన
నగ్నిగుండమై తోఁచె నజాండమెల్ల. 492

కం. అటు నిప్పుగురియు చోటులఁ
గటకట! జలకణములైనఁ గలుగని యెడలన్
ఆటునిటు తిరుగాడుచు మి
క్కుటమగు శ్రమమొంది మేషకులమును మేపున్. 493

చ. కపటులు దుష్ట మానవులకంటె మృగార్భక పంక్తి యెంతొ ని
ష్కపట విశుద్ధమైత్రిని నెసంగును గావునఁ బట్టణంబులన్
జపల విలోచనల్ పొలుచు సౌధములన్ విడనాడి హాయిగాఁ
దపసులు సాధకుల్ వనవితానములన్ వసియింప మేలగున్. 494

కం. అని తన మనమున ననుకొని
జనములు లేనట్టి చోట్లఁజని యీ సృష్టిన్
గనుగొని రమణీయ మహా
ఘనపరిణామముల దెసనుగని ముద మొందున్ 495

ఆ. వె. ఇట్టులుండ హితులు నెఱిఁగినవారు మ
హమ్మదేదొ హృదయమందు గొప్ప
మార్పుఁజెంది మేటి మహనీయుఁడై నాఁడ
టంచు గౌరవింతు రన్నియెడల 496

వ. అపుడు వారు అల్ అమీర్ అనుపేర సత్యావతారమని యాతనిఁ
బేర్కొనుచుండిరి. 497

చ. ఇరువది యైదువత్సరము లీగతి నేఁగఁగ నాఁడు నాఁటికిన్
బెరిఁగిన గౌరవంబునకుఁ బేరు ప్రతిష్ఠల కీడు జోడుగాఁ
బరగు "ఖతీజ" నాఁగ ధనవంత కులీన సుశీల యాతనిన్
గరిమ వివాహమాడఁ జెలికత్తెను బంపెను రాయబారిగా 499

వ. ఇట్లు రాయబారిగా వెడలిన "నఫీసా" మహమ్మదువారి నర్థించె.

సీ. నీల నీరదముల నెనయు కుంతలములు
ధవళాబ్జరేఖలై దనరు కనులు
పొడవైన బాహువుల్ నిడుపైన నాసిక
వెడఁదవక్షంబు శ్రీలిడెడు భ్రుకుటులు
విండ్లఁ బోలు బొమలు విపుల లలాటంబు
మల్లె మొగ్గలవంటి పళ్ళవరుస
అంత పొడవుగాక యంత పొట్టియుఁగాని
రమణీయ దివ్యవిగ్రహము గలిగి

ఆ. వె. యంగసౌష్ఠవంబు నత్యంత సౌందర్య
పాటవంబుఁ గలిగి పరమపురుష
లక్ష్య లక్షణముల లావణ్యరాశియై
యలరుచుండె శ్రీ మహమ్మదపుడు 500

వ. ఇట్లు లోకానాఁటి పంథ్యాపమయంబున నేకాంతవాసియై గృహ-
ప్రాంతోద్యానవేదికాసీనుండై యున్న యాతం డామెగని. 501

ఉ. ఎవ్వతెవీవు, రాతిరిని నేటికి వచ్చితి వేకతంబునన్
మవ్వపుఁ గామినీమణుల మార్గము గాదిది సందుగొందులన్
నివ్వెఱపాటుమాని యిట నిల్చితివేటికి వెళ్ళిపొమ్మ తే
జవ్వని మమ్ముబోటి జడజన్మలతోఁ బనియేమి చెప్పుమీ! 502

తే. గీ. అనిన నాలేమనవ్వి నీవన్న మాట
దెలిసె స్త్రీలు రావలదని తెలుపు పటము
గట్టినాఁడవే మేమురానట్టి చోటు
గలదె మానవులెల్ల నొక్కటియెగాదె. 503

వ. అయినను 504

కం. నీవడిగితి విటు కావున
నా వచ్చివపని వచింతు నతగుణమతీ! నా
నావిధ వాదంబులతోఁ
బోవిడువకు శుభమునీకుఁ బొరయునుగంటే! 505

వ. అని వచించు వెలఁది వాక్యంబుల కచ్చెరువడి మహమ్మదువారు హర్షించి సరేయని యాకర్ణింప నంగీకరింప "నఫీసా" మిక్కిలి చమత్కార వచన రచనా కలాకలాపయై 506

ఉ. ఓ సుకుమార! మారతులితోజ్జ్వల చారుశరీర! నేను నీ
దాసిని రాయబారిని ముదంబున నానుడు లాలకించు వి
శ్వాసము గల్గెనేని వరవర్ణినియోర్తు వచించు వాక్యముల్
దోసిలియొగ్గి చెప్పెదను దోసముగామది నెంచకుండినన్. 507

ఉ. ఆ రమణీలలామ సుగుణాన్విత యోగ్యతచేఁ బ్రపూత వి
ద్యారమచేత నెంతయు ముదావహయై విలసిల్లు నామె నీ
దారనుగా గ్రహించుట కుదారమతివ్ ననుఁబంపె జ్ఞాన వి
స్తారుఁడవైన నీయెదుట దాఁచక చెప్పితి నాయుదంతమున్. 508

ఉ. నీవు మహానుభావుఁడవు నీపదపద్మము లానుచోటులున్
బావనమౌను నీవు భవబంధముఁ బాపఁగఁ బుట్టినావు. నీ
సేవయె మోక్షదాయకము జీవులకెల్ల నటంచుమా ఖతీ
జావిదుషీలలామ మనసార వచించె మహమ్మదున్ నినున్. 509

కం. అనగ "ఖతీజా" నామం
బును విని నివ్వెఱఁగుజెంది బొమముడి పీడన్
వనితా! యెచట ఖతీజా
మణి నేనెచట నిఱుపేద మానిసిఁగానే! 510

వ. అని రసూలు వచింపఁ బదంపడి "నఫీసా" నీవిందు కియ్యకొను
మని చెప్పి వెడలెనంత 511

చ. అతి విభవంబుతోఁ బరిణయంబు ఖతీజ రసూలు లిర్వురన్
గుతుక మెలర్ప బంధువులు కోవిదులున్ బొనరించి రా మహో
న్నత సమయంబునన్ బరిజనంబులు పేదల కెన్నొ దానముల్
ప్రుతమతి నిచ్చినారు దివిజుల్ వినుతింప జగంబు మెచ్చఁగన్.

— మక్కా —

మ. ఇబరాహీము ప్రవక్త ధీగుణ విశేషేద్యుండు కట్టించె నా
రబు మక్కాపురి "కాబ" నాఁ బరగు విభ్రాజన్మహాగారమున్
విబరీన ప్రీతిమార్చ నాలయముగా నిర్ధారణన్ జేసి త
త్కబరీ చామరముల్ ఘటింతురు వధూ కళ్యాణ కార్యంబులన్ 513

చ. అది పునరుద్ధరింపఁగ మహామహులైన సమస్త పౌరులున్
మొదలిడి రా కొటారులను మోప శిలాపరిచయంబు శ్రీ మహ
మ్మద దొక సహాయకారిగ, నమర్చిరి తద్గతిఁ బంచుకొన్న నా
సదనము స్వర్గధామమనఁ జాలిన కైవడిఁ బొల్చె నాయెడన్ 514

సీ. చేవలు చెడిపోయి శిథిలమై రాలెడు
గోడల పైకప్పు వీడిపోవ
ద్వారాల కమ్ముల దట్టంబు జాతి గ
వాక్షంబులకుఁ బట్టు వదలిపోవ
రాసిన సున్నంబు రాణింపకుండ వి
కావికలై నల్లనై వెలార్చ
మిట్ట పల్లంబులు చుట్టును భీభత్స
ముగఁ దోఁచి సొగసు వాపోవుచుండఁ

గీ. బ్రిఋతి గన్న మక్కాను"కాబా" మసీదు
వన్నె వాసియుఁ బాసి ప్రపత్తి రోసి
గాసి విగ్రహారాధకాగార మనఁగ
నొప్పుచుండె ముప్పులు గప్పు నప్పురాన 515

గీ. అంద సూదనుఁడాయి ప్రసక్పందనాది
కముల నలరారు నదియు స్వర్గంబునుండి
నేల కేతెంచె నంచుఁ బేరోలగములఁ
జెప్పికొనియెద రూరూరఁ జిత్రముగను 516

చం. అది యెవరెత్తి గోడపయికంటను బెట్టుదురో తదీయ సం
పద గడియింతురో యనునెపంబునఁ బోరు ఘటిల్లె శ్రీ మహ
మ్మదు విని మంచిబట్ట నొక మాడ్కిని బాతికిఁ జుట్టుచుట్టి యా
పదుగురు పట్టుకొండనుచుఁ బంచెను గోవిదులెల్ల మెచ్చఁగన్ 517

చం. వణిజులు సార్థవాహులును వారువపంక్తి ఖరోష్ట్రకోటిఁ దో
డ్కొని నగరాలవెంట సరుకుల్ తెగనమ్ముచుఁ బోయి స్వర్ణమున్
ధనము దినారటంకములఁ దద్దయుఁదేఁగ రసూలు వారితోఁ
జని నిజజీవన ప్రకృతిసాగఁ బ్రయత్నముచేసె నెంతయున్. 518

చం. అటఁ జనికొంచు తైర్థిక సుమాంజలులా ప్రతిమార్చనంబు లు
త్కట మతవాదముల్ బలులు తర్పణముల్ మధుపానముల్ వచ
స్స్ఫుట నటనావిలాసములు చొప్పడునైతిక బాహ్యావర్తనల్
కటకములందు నిండెనవి కాదను వారలులేక యెంతయున్ 519

వ. ఆ పరిస్థితులలో శ్రీ మహమ్మదువారికి 520

ఉ. బాల్యమునందు విద్యయొక పాఠము నైనను నేర్వకుంట, సా
కల్యము గూర్చుయోగమెది గల్గఁగలేదు; పితామహుండు వా
త్సల్యము మీఱఁబెంచి యబుతాల్లబు కిచ్చెనుగాని నీతి సౌ
శీల్యములే ప్రధానమని చెప్పఁగలే దొక యక్కరంబునున్ 521

—• అలీ •—

ఉ. కాటక మేఁగుదెంచెఁ గుతుకంబులుడిందె; జనానుషంగ శృం
గాటకముల్ ప్రలాప పరికంపితమై యెసలారె: నిండె నా
రాటము లా మహాప్రళయరావములందు దరిద్రతాబ్ధ మా
ర్భాటము సేసె నాబ్రజకుఁ గ్రమ్మెఁగ నుంగవ దుఃఖబాష్పముల్

సీ. చేరెఁడు గింజలు చేకూఱు తెరువు ల
భించక జనులు కంపించినారు
చిటుకునఁ జినుకు లొక్కటియైన రాలని
వానకారులఁ దూలి బడలినారు
ఏఱులు చెఱువులు నెండిపోవఁ బిపాస
వేగుచు నిండుల దాగిఁనారు
వేడిగాడ్పులు వీవ విహ్వలమతి వీగి
నదులందుఁ దిన్నెల వెదకినారు

గీ. కోసి జంతువర్గము తినివేసినారు
కిపిసి చెట్ల చేమలఁ బెల్లగించినారు
వరులు నరులను దినివేయు కఱవువచ్చెఁ
బదియు రెండేండ్లపట్టు బీభత్సముగను. 523

కం. ప్రజలెల్లఁ దిండి దొరకక
గిజగిజ లాడుచుఁ గుటుంబ కృత్యంబులకున్
గజిబిజి నొందుచుఁ గుమిలిరి
స్వజనంబుల గోడుఁజూచి వగచుచు మిగులన్. 524

కం. పదుగురు పిల్లలు జవసం
పదగలవారలు ప్రతాపవంతులు సుగుణా
స్పదు లబుతాలబునకు ;నా
పద దారిద్ర్యంబు కఱవు వచ్చుటఁ గలిగెన్. 525

కం. అదివిని చింతిలుచు మహ
మ్మదతనిఁ దనకడకుఁ బిలిచి మన్ననతో సం
పదఁగూర్చి "అలీ" తనతో
సదనములో నుండఁ బనిచె సహవాసియుగన్. 526

కం. అదిగాక పేదప్రజలకు
సదనంబుననున్న ధనము సతిని ఖతీజా
సుదతిని నొప్పించి గుణా
స్పదులకు దానంబుఁజేసె సంతస మలరన్. 527

ఉ. ఆ సమయంబునన్ జయదు నానొక బానిస యా ఖతీజకున్
దాసుఁడుగా వసింప నిది తండ్రి యెఱింగి రసూలు ్రమొక్కి, యో
భాసుర తేజ! యీ జయదుబాలుఁడు నాసుతుఁడయ్య యీయెడన్
మోసిన భక్తి వర్తిలెఁ బ్రమోదముతో నుడిగంబు సేయుచున్.

వ. నేఁడు వీనిని 529

ఉ. నీకడఁ జూచినాఁడఁగడు నిర్భర తేజుఁడవీవు: నీవు నీ
లోకులఁ దప్పఁబుట్టితివి లోకము నిన్ను గ్రహింపలేదు నా
నాకలుషాపహంబునువ నంత మహామహిమంబు దివ్యము
స్తోకము నీపదంబు గుణశోభిత; విశ్రుత! లోకవందితా! 530

కం. అనుచును శెనో్ప వరహా
లను దెచ్చియుఁ గుమ్మరించి, లాలన జయదున్
గొనిపోవఁ జూచె నాతని
జనకుఁడు తన కన్నకడుపు సలసల పొంగన్ 531

కం. అదిగని రసూలు కృపయును
ముదమును రేకెత్త విత్తమును ముట్టక జ
య్యదును విముక్తునిఁ జేసియుఁ
బదయని సెలవిచ్చెఁ దండ్రి పంపునఁ జనఁగన్. 532

చ. జయదు మహాప్రవీణుఁడు ప్రశస్త గుణుండు నిజానురాగ సం
చయుఁడు రసూలు మ్రొక్కి తని చక్కని నిల్చుచుఁ బల్కె నిట్లు మీ
ప్రియమును బాసి యీ జనకు వెంటను బోవఁగ నేర్తునే సదా
భయమును భక్తియున్ గలిగి వారక మీకడఁ గొల్వఁగోరెదన్.

కం. జనకుఁడ వైనను ప్రభువై
నను నీవే విన్నమించినది గలదే నా
దినములు మీతోఁ బుచ్చెద
ఘనమని భావింతు జననిఁ గాంచుట కంటెన్ 534

కందార్థము ;

అని పిలిచె మహమ్మదు వ
ద్దను జయదు సుతుండు నాఁగఁ దద్దయుఁ ప్రేమన్
గనుచు రసూల్ తన మేన
త్తను బిలుచుచు నామె సుతను దయతో నిడి జై
దునకు వివాహము సేయఁగ
వినిపించెను నామె యట్లు వెనఁగావించెన్. 535

ఉ. బానిస నీగ్రొ జాతిఁగడ వంగడమందు జనించినట్టి వి
ద్యావయ హీనుఁడౌ జయదు నారసి సోదరిఁబెండ్లి చేసి నా
నానవ సంప్రదాయకరణంబు లొనర్చి మనుష్య లొక్కటే
గాని విభేదముల్ తెగలు గల్గవటంచు రసూలు చాటెఁదాన్. 536

వ. శ్రీ మహమద్ రసూలు వారికి. 537

కం. నలువురు సుత లిరు కొమరుల్
గలిగిరి సుతులపుడె మృతిని గాంచిరి దుహితల్
నలువురిలోఁ గడ కూఁతురు
వెలసెను "ఫతిమా" "వధూటి" విశ్వము పొగడన్. 538

కం. ఆమె అలీయిల్లాలు మ
హామహనీయ ప్రభావయై శౌచములన్
భామల తలమానికమై
వేమఱు పూజింపఁ బడియె విబుధులు మెచ్చన్. 539

గీ. ఆ ఫతీమాకుఁ బుత్త్రులు హసను హుసను
లిరువురు రసూలు దామనోహరులు గాఁగఁ
బెంచె వారిని భుజముల నుంచికొనుచు
వారిదౌ భాగ్యమెన్న నెవ్వారితరము? 540

— హీ రా —

చం. ప్రజలు ప్రపంచవాంఛలనుబట్టి వికావికలై చరించుచున్
గజిబిజినొంది వ్యర్థములఁ గాసిలిపోదురెగాని ముక్తికిన్
ఋజుపదమేదొ శాశ్వత మదేగతివచ్చునొ నేరరైరి యా
నిజము తెలుంగఁ జెప్పఁగల నేత మహమ్మదు వచ్చునంచొగిన్

చం. తెరువులఁ జూచువారు కడతేరెడు దారులఁ జెప్పువారు ని
ర్భర సముపాస్యముల్ నెమకి భావపరంపరలందు నేవియో
తెఱఁగులఁ జూపువారు నుదీర్ణులు పెక్కురు బల్ప్రవక్తగా
నరుగును నొక్కఁడంచుఁ బరమార్థముకై తలపోయుచుండఁగన్.

ఉ. బైబిలులోఁ బురాణములఁ బాటలగీతలయందు నొక్క తే
జో బిరుదాంకుఁడైన "నబి" శోభిలునంచునుజెప్పు నా మహా
శ్రీబుధుఁ డీమహమ్మదని చెప్పెడువారల జోస్యమందు నే
వో బహుళావకాశములు పొల్చెడునన్న వదంతి యేర్పడెన్.

చం. నలువదియేండ్లు వచ్చినవి నాఁటికి నేఁడును దృశ్యమందు నే
నలుసును గూడ జాడలఁ గనంబడ దీశ్వరుఁడన్న నిక్కమే
వలన నెఱుంగ నౌ ననెడు భావన మేఘమువోలె దటమై
కలవరపెట్టె నశ్రువులు కాల్వలుకట్టె రసూలు కత్తఱిన్. 544

ఉ. ఆకసమున్ జరాచర మజాండము సంధ్యల నొక్క పెట్టునన్
జీకటి క్రమ్మచున్నది విచిత్రము దేవిని నాశ్రయించి యీ
భీకరనీల హస్తముల బృథ్వి నిశాంగన కౌగిలించి చీ
కాకొనరించు చున్నదొ యొకానొకరైన వచింపరీగతిన్. 545

ఉ. దేవత లన్నవారు, దివితేజము శాశ్వత స్వర్గధామ మీ
కేవల శూన్యవిశ్వమున గేంద్రమునై ప్రతిబింబ రూప కో
ద్భావముగాక యేమయిన వాస్తవమున్నదె దీని గాంచ నే
తోవయు జెప్ప రెవ్వరును దోచదు బుద్ధికి నెన్నినాళ్ళకున్

వ. అని చింతించి దుఃఖాక్రాంతమానసుండై. 547

ఉ. ఈ సదసత్పదార్థముల నెంతయు నారయలేక యాత్మ జి
జ్ఞాన దపస్సమాధుల నఖండముగా బొనరించి మూర్ఛలన్
గాసిలి మ్రగ్గుచుండెను నకారణ దుఃఖములోన మున్గుటన్
జేసి యనంతు నీశ్వరుని జేరు విధానము దోపకుండుటన్ 548

సీ. ఒకనాడు పరమేశు సకలాంతరంగుని
గా నెంచి హర్షించి కలయజూచు
నొకసారి అల్లాను నూర్ధ్వలోకంబుల
గలడని యుల్లాసగరిమ గాంచు
నొకమాఱు భగవంతు డుర్వి జరాచర
భూతాల నున్నట్లు ప్రీతిజెందు
నొకపరి సచ్ఛక్తి ప్రకృతికిమూలమై
సృజియించునట్లు వీక్షించుచుండు.
తే. గీ. నిట్లు నానావిధంబుల నీశ్వర ప్ర
సక్తి నర్థించి తాను విశ్వమున లీన
మై మహావిశ్వమును దనయందు లీన
మగుట జూచి యా మహనీయు డదరిపడుచు 549

ఉ. ఈగతి మాటి మాటి తుద కీశ్వరరూపము సృష్టిరూప వి
ద్యాగరిమన్ గ్రహించి యది యౌనని కాదని పెక్కుమార్లు దాఁ
బ్రాగభిధాన తాత్త్వక వివాదములన్ గలఁగన్న వాఁడుగా
మూఁగవిధానఁ గాతరుని పోల్కి నటించెను బెద్దకాలమున్. 550

చ. పురమునఁ జుట్టముల్ ప్రజలు మోహితులై పొరపాటు నొంది యీ
పరమపవిత్రుఁ డీశ్వరుని భావపరంపరలందుఁ జిక్కి యీ
తెఱఁగున సంచరించునను దివ్యవిచారము మాని పట్టి కా
తరుఁడని నిందలన్ బహువిధంబుల బాధలు పెట్టి రయ్యెడన్.

వ. అయినను సహించి రసూలు దా నిట్లు వితర్కించె. 552

తే. గీ. మూఁడువందల యఱువది మూర్తులుంచి
కొలుతు రరబులు "కాబా" ను దెలివిమాలి
ఈశ్వరునితత్త్వ మావంత యెఱుఁగలేరు
బొమ్మలే దేవుఁడనుట మౌఢ్యమ్ముగాదె 553

తే. గీ. నిజము చెప్పిన వినక యీ ప్రజలు కఠిన
కాల పాషాణతుల్యులై కలహములకు
దిగి వధావిధానంబులఁ దగిలి రక్త
పాతముల కగ్గమౌదు రీశ్వరుని మఱచి 554

చం. అరబులు నీతిబాహ్యులు దయార్ద్రిత యేమియెఱుంగనట్టి ము
ష్కరులు మహావకాశములు గల్గెడు నైతికవిప్లవంబు, దు
ర్భర పరివర్తనంబుగల భావదవాగ్నిని రేపకున్న నీ
జ్వర మణఁగార దీ మలినజాలము మాయదటంచు నెంచుచున్

ఉ. జాతిని దేశమున్ గలుషజాలమునుండి మరల్చి పుణ్య వి
ఖ్యాతిగడించునట్లు చిరకాలము గూరుకయున్న మచ్చలన్
బాతకకజ్జలంబు తుడువన్ సమకట్ట మనోబలంబు వి
ద్యా తతశక్తి యీశ్వరుని ధ్యాన మవశ్యమటంచు నెంచుచున్

చం. ప్రకృతి విచిత్రముల్‌గని ప్రభాతములందు నభంబులందు నీ
సకలచరాచరంబగు నజాండము ప్రేమమయంబు గానిచో
వికచహృదంతరాళముల వేరులు నాటునె యంచు వానిలోఁ
బ్రకటితమైన పాఠములు పాడుచుఁ గాలము వెళ్ళఁబుచ్చుచున్.

ఉ. ఎవ్వఁడొ యీశ్వరుండు దివియెట్టిదొ దేవతలన్న నెవ్వరో
యెవ్వరొ యీత్రికాలముల నీగతిఁ ద్రిప్పుచుఁ దామెయైన వా
రెవ్వరొ యీప్రపంచ మెటులేర్పడెనో యెటులీ రహస్య మిం
దెవ్వరు తెల్పనేర్తురని యెంతయు దుఃఖమునొందు నెమ్మదిన్.

శా. నిద్రాహారములన్ ద్యజించి యెదలో నిర్వ్యాజ తేజంబుతో
నిద్రాణంబులునైన శక్తులు పునర్నిర్మాణమున్ జేయఁగా
క్షుద్రంబైన జగంబునున్ మఱచి చక్షుల్ దీక్షనర్పించి ని
ర్నిద్రప్రక్రియ నీశ్వరున్ దెలియ యత్నించున్ రసూలార్తుఁడై

ఉ. అంతములేని యీదివి గవాక్షమునుండి స్వర్గపుం
గాంతి వెలార్చుచున్నటులు గానఁగవచ్చెను జుక్కలీ మహా
శాంతినికేతనం బెవని శాసనమందుఁ బ్రదీప్తిఁగాంచు నా
వింత నెఱుంగు చింత విలపించు మహమ్మదు ముక్తకంఠుఁడై

శా. హైరాపర్వత తుంగశృంగ కలనాయఃప్రాయ పాషాణ దు
ర్వారోదగ్ర గభీరభీకర దరీద్వారంబులన్ దాఁటి యె
వ్వారుం జేరఁగరాని నిమ్నతల సోపానంబులన్ మెట్టుచున్
ధీరుండౌచుఁ దపంబుజేసెను రసూల్ నిర్వాణ మీక్షింపఁగన్ 561

గీ. ఎంతచేసిన నీశ్వరుఁ దెలుక పడఁడు
ఈశ్వరునిఁ గానకున్న జీవించుటన్న
దది మహాభారమిచట దేహంబు విడిచి
చూతునని నేలకుఱికె రసూలు వెసను. 562

గీ. అచటఁ గాచియున్న యా ఖతీజాదేవి
ప్రేమహస్తములను విప్పిపట్టెఁ
జావునుండి తప్పి సర్వేశ్వరునిఁజూచు
కొఱకు నెత్తి నేలఁ గొట్టుకొనియె. 563

గీ. ఇట్టులుండ నొక్క యేకాంత సమయాన
నీశ్వరుండు జిబ్రయేలు నంపి
సృష్టిలో రహస్య మేర్పడ నెఱిఁగించి
తనపవిత్ర మహిమ దనఁగఁ దెలిపె. 564

వ. అది యెట్టులనిన. 565

సీ. గగన భాగంబు ముక్కలుగాక తేజంబు
దిక్కుంభికుంభాల దీప్తి నొంద
నమృతంబు గురిసి దివ్యాంగనల్ స్వాగతం
బులు పాడి నాట్యముల్ సలిపినటులు
సృష్టి సౌందర్యంబుఁ జెలువంబు లొక్కటఁ
జేరివచ్చినను వీక్షించినట్లు
విశ్వమానవలోక విజ్ఞానగరిమంబు
వెన్నెలవలెఁ దాండవించినట్లు,

గీ. ఏదొ వేవెల్గుముందట నేఁగు దేర
నందులోనను జిబ్రియే లవతరించి
వచ్చి నిలిచి మహమ్మద్ పవిత్రపదముఁ
దెచ్చితిని నీ కిదేయని తేటపఱచె. 566

వ. అంత. 567

తే. గీ. విస్మయంబును భయము నావిర్భవింప
మూర్ఛనొందుచు లేచి యమూల్యమయిన
యీశ్వర దయాప్రవృష్టి నీక్షించి సృష్టి
గల రహస్యంబు లన్నియుఁ దెలిసికొనియె. 568

ఆ. గీ. అపుడు ధర్మపత్నియగు ఖతీజా శిష్య
రాలు గాఁగ నెల్ల ప్రజలయందు
వంతరాయములను వల్లకల్లోలముల్
బయలుదేతెఁ బోరు ప్రబలసాగె. 569

వ. అంత. 570

తే. గీ. వేలు లక్షలు శిష్యులు పాలుగూడి
ప్రజల యజ్ఞాన తిమిరంబుఁ బాఱఁద్రోలి
భద్రమార్గ మేకేశ్వరోపాసనంబె
యనుచుఁ జాటిరి హృదయ ధక్కానుభూతి. 571

గీ. అమరవిభుఁడు తిరోహితుం డయ్యెనంత
నప్పుడు మహమ్మ దెది నేరఁడయ్యె నిల్లు
వెడలివడి ఖతీజాకు వెల్లడిగఁ జెప్పె
నంత నామె "వర్ఖా" యొద్ద కరుగుదెంచి. 572

కం. ఈ కథనమంత చెప్పఁగ
నాకర్ణించుచును "వర్ఖ" యాడెను నితఁడే
యీ కల్పంబునకుఁ బ్రవ
క్తాకృతి జన్మించినట్టి యవతారి సుమీ! 573

ఉ. ఈ మహమద్ రసూలు జగదేక మహామహనీయమూర్తి వి
ద్యామహితాకృతిన్ దశదిశాంతములన్ నెలకొల్పు విల్వనే
దోమతధర్మ మీశ్వరునిఁ తోవ యథార్థపు రూపుతోఁప మో
సే మొదలైన వారలకుఁ జేకుఱు దృశ్యము లిట్టివే యనెన్. 574

వ. కాని, 575

ఉ. ఈతఁడు కర్మబాహ్యుఁడని హీనుఁడటంచును సాంఘికుల్ మహా
ఘాతలుపన్ని యోర్వక యగారముఁ బాయఁగ బాధపెట్టి యె
న్నో తెఱఁగుల్ దురంతముల నోర్తురు వారల నోర్వఁగష్టమై
కాతరుఁడై నటించఁగల కాలము వచ్చును గొన్నినాళ్ళకున్. 576

కం. ఆవెనుక నిజము వెలువడ
నీ విశ్వముమెచ్చి యితని యీశ్వరధర్మ
శ్రీ విలపన మాలించెద
రావివరము పిదప నెఱుఁగ నయ్యేడుఁగంటె. 577

వ. అని చెప్ప మహమ్మద్ రసూలు భయమునఁ గంపించి. 578

చం. ఇది నిజమౌనె నాప్రజలదేటికి నన్నుఁ దిరస్కరింతు రిం
దెదియును సత్యమున్నదె యిసీ! పరవంచన పాపపక్కి నా
యెదను ఘటింప దింత మతియేటికి నాకగచాట్లునేఁగి యెం
దొదవునా చెప్పుమంచతని నొయ్యనవేఁడె మహమ్మదంతటన్.

వ. అది విని వర్ఖా, బిడ్డా! అది నీ వెఱుంగవు. 580

చ. ఎవరు నిజంబు నీశ్వరుని యిద్ధయథార్థము చెప్పవత్తురో
యెవరిని గౌరవానఁ బ్రజలెంతురొ వారిని నుక్కడంచ నీ
యవని దురాత్మలెంచె దరహంబు నిహంబునె నిత్యమంచుఁ ద
జ్జవము వినశ్వరంబగుచు జాటినఁ బోదురు పుర్వులట్టులన్. 581

ఉ. ఏసును జంపిరా సిలువ నేర్పడఁజేసి నిషిద్ధమాంత్రికుల్
మోసెను జిక్కఁబెట్టిరి ప్రపుణ్యపథంబును బాసి యా మహా
వ్యాసునిఁ గాసిపెట్టిరి ప్రియాసములొందగ జిక్కులొడ్డి రా
కాసులు నిన్నుఁగూడఁ గడుఁ గష్టములన్ బడలింతు రుగ్రులై.

కం. అని యెన్నో యుపమానము
లను జెప్పె రసూలుకైన లవమైనను బో
దని యాతని మత మిస్లా
మను బోల్చి వచించె నెన్నో ముఖ్యార్థంబుల్. 583

ఉ. మూషము లాఱునిండినవి మానసమందు భయాది విహ్వలో
ద్వాసములైన నాద సముపాసనముల్ వెలిఁజిమ్మె సంతతా
భ్యాస పరంపరాకలిత వాసనలన్ విలసిల్లు నాత్మ జి
జ్ఞాస ఘటిల్లెనంత నొక చక్కనివ్యక్తి ప్రసన్నమయ్యెఁ దాన్.

చ. అమరవిభుండు జిబ్రెలు మహామహనీయుఁడు వచ్చి యీశ్వర
ప్రముద్ధిత దివ్యసంగ్రహ విభాసితమైన పథంబులన్ని స
క్రమముగ బోధచేసి పురఖానుగ వ్రాయుమటంచుఁజెప్పె నా
విమల రసార్ణవం బొకటె ప్రేమకుఁ దావలమంచు నెన్నుచున్.

చ. జగమది యెప్పుడేర్పడె నిజంబుగ నేరును జెప్పలేరు త
జ్జగము తరించు దారి మఱిచాలవు చెప్పఁగ నీమతాలు, త
ద్గగనసుమంబుమాడ్కి నొకదానినినైనను ముట్టనేర వీ
వగల హరింప లోకము ఉపాయ మెఱుంగవు తప్పుకొంటకున్.

కం. కావున నీ ఖుర ఆమను
భావలయుము నందుఁ బెట్టి బోధింపఁగదే
కేవల మల్లా జ్ఞానము
తో వసుధ తరించు మేలిత్రోవలఁ గనుచున్. 587

సీ. వామమార్గంబుల వర్ణించి వర్ణించి
తప్పటూహాలఁ బెట్టు దాసుఁ డొకఁడు
విగ్రహావళుల యనుగ్రహమునకు దో
సిల్లొగ్గి మ్రగ్గు గుగ్గిళ్ళనొకఁడు
విఘ్నభైరవమారికాఘ్న వైశ్వానర
నరవానరులఁ గొల్చు పురుషుఁ డొకఁడు
వృక్షశిలాదుల కక్షీణ నదనదీ
గిరి సరీసృపముల కొరగు నొకఁడు

తే. గీ. ఇట్లు క్షుద్రదేవతలకై పాట్లుపడుచు
నాత్మజిజ్ఞాస వదలి పాపాత్ములైన
వారి మార్గాల దూఱి దుర్వారవైరి
నీరనిధులింక నిస్లాము నేర్పుమయ్య. 588

కం. అనుచు ఘనాఘన గర్జా
ధ్వను లుట్టిపడంగఁ బలికి బహువిధ భాషా
స్వనములు తొల్కాడు నర
బ్నని సూక్తము లెన్నొచెప్పి వెడలె నతండున్. 589

కం. అవి భక్తకోటితోడను
వివరింపఁగ సంతసంబు విహ్వాలమును సం
భవమైన నిజము నల్లా
స్తవముల గ్రహియించి భక్తసంతతి పొగడన్. 590

ఉ. ఒక్కఁడె యీశ్వరుండు మఱియొండు దలంచుట పాటియౌనె, యీ
నిక్క మెఱుంగలేక కడు నిందిత వృత్తిఁ బిశాచపంక్తి సొం
పెక్క నమస్కరించు గుణహీనత మూర్ఖత వ్యాప్తిచెందె నీ
ఫక్కి మరల్చి తాత్త్వికము పాదుకొనన్ దలపెట్టఁగావలెన్. 591

ఉ. లోకమునందుఁ బెక్కు మతలోభులువచ్చి నిజంబు చెప్పఁ జీ
కాకు లొనర్చి పోయిరది కాదనలేము తదీయ ధర్మముల్
వ్యాకులమొంద నీశ్వరుని పద్ధతి నొక్కనిగా నెఱుంగఁగా
లేక వివర్ణులై రదె మలీమసమైన తెఱఁగు పట్టుచున్.

సీ. మానవజాతిలో మతములు వేఱైన
నీశ్వరు నేకత్వ మెసఁగవలయు
నీశ్వరునకు రూపులెన్నియో కల్పించి
పూజించుటది మహా మోసబుద్ధి
ఏదిపోయిన నీశ్వరేప్సిత జ్ఞానంబు
ఖిలముగాఁ గూడ దేవలనన్నైన
సామెతలను బన్ని సర్వేశ్వరునిఁ బెక్కు
రూపాలు గలవని మ్రొక్కవలదు

గీ. అది మహాపాప మిద్ది క్షమార్హ మనఁగ
వలదు మూలవిచ్ఛేదంబు గలుగఁజేయుఁ
గాన యేకష్టములనైనఁ గడచి యొక్కఁ
డీశ్వరుండని మతము స్థాపింపవలయు. 593

శా. ఎన్నో యేండ్లను బాండ్లుదాఁటి చనెఁ గానీ యొక్కఁడైనన్ జగం
బన్నన్ శ్రీ పరమేశుఁడన్న వస్తువుల సత్యం బింతయుం జెప్పఁడీ
ఖిన్నత్వంబు తొలంగదేని బహు నుక్లిష్టంబు విజ్ఞాన సం
పన్నంబైన మనుష్యలోకము పదభ్రష్టత్వముం జెందదే. 594

ఉ. దేవునిబిడ్డనం చొకఁడు తేకువ నొక్కఁడు తానె దేవుడం
చేవా ప్రతాపముల్ పలికి యిట్లు మలీమసమార్గ కర్మ వాం
ఛా విషయైకలోల వివశంబులు మూర్ఖమతావలంబ సం
భావిత గాధలన్ దవిలి పాడయిపోవుచునుండె తెల్లెఱన్. 595

ఉ. కావున వీనినన్నిటిని గారియ పెట్టెడు తత్త్వబోధయే
కావలె నిట్టి లీశపరికల్పిత భౌతికకార్య కారణా
భావపరంపరా కలిత వస్తువు లన్నిటియందు నిర్గుణ
స్థావర జంగమాత్మకపు శక్తిని "అల్లహ" గా నెఱుంగఁగన్. 596

మ. ఇది అల్లా జిబిరేలుచేఁ గబురుపంపించెన్ బ్రవక్తృత్వపుం
బదమున్నాకిడి దీని నిర్వహణ సామర్థ్యంబు నాయందుఁ దా
నొదవన్ జాలునొ లేదొ నేనెఱుఁగనం చూహించి యాభార మె
య్యెదియో దేవునిపైనెపైచి మఱిసాగింతున్ బ్రియత్నంబిఁకన్.

కం. అనుచు రహస్యముగాఁ దన
జనముల బోధింపఁదొడగె జగడము రాకుం
డను నరబుల దుర్ధర్షత
గని శాంతముగను రసూలు గడపెను దినముల్. 59

గీ. తఱచు జిబ్రేలు వచ్చి తత్త్వప్రసక్త
సంగతులు చెప్పి అల్లా ప్రశంసచేసి
పోవుచుండె రసూలు వాపోవు నచట
నప్పటి దినంబు లమృతాభమై తనర్చు. 599

కం. తొలుత ఖతీజా సతి యా
వల సిద్ధఖలి, జయదును బ్రివక్తరసూల్ శి
ష్యులయిరి దా "మిస్లాము" నఁ
గల యా యేకేశ్వతత్వ కలనము నమ్మన్. 600

చం. అరబులు, విగ్రహార్చకు లనారతమున్ దమితోడఁ గర్మ సం
భరములు పన్ని హింస వెనుకాడని యాసవపాన మత్తులై
యొరులను నోర్వలేక కలుషోక్తులు పల్కెడు వారువారిలోఁ
బరమ పదావలంబనము పాదుకొనంగను జేయశక్యమే. 601

కం. అని వగచి చాటుమాటున
ఘనసచ్చి(ద్రూప తత్త్వకలనము గిరులన్
వనులందుఁ జెప్పి కొనుచును
జనపదములఁ దిరుగుచుండ్రు సద్గతి కొఱకై. 602

గీ. అపుడు మీ మతమేమి మీ యధిపుఁ డెవరు
ఎవరి కొఱకుఁ బూజలను గావింత్రు మీర
లనుచుఁ బ్రశ్న చేసి రబూతలాదులగు ఖు
రేషు లామహమ్మదునకు రోషమెసఁగ. 603

వ. అది విని మహమ్మదు రసూల్‌వారు. 604

గీ. మాది అల్లా మతమిదియ నాది మా పి
తామహంబైన ద్రబాము తాతనాఁడు
స్థాపితంబైన దొక్కఁ డీశ్వరుఁడ యనుచు
నమ్మఁ "డిస్లాము" వేతే మతమ్ముగాదు. 605

వ. అబూబకర్ సిద్దీఖ్ అను మహనీయుఁడు ధనికుఁడు. సకలజన సౌహృదుండు నై యుండెను. అతఁడు మహమ్మదు వారినివెంటఁ గొని, ప్రసిద్ధ సజ్జనకోటినిదర్శించి, ఇస్లామునుగూర్చిన యుదంతము నుద్బోధింప సమకట్టెను. అంత అబూతలబాదులు భక్తులైరి. 606

మ. ఇసలామప్డు మహాజన ప్రథిత బాహ్యేచ్ఛాప్రచార ప్రభా
వసభంబైనదిగాఁ దనర్చె సతులున్ వరిష్ఠులై వచ్చి చే
రి సమారాధన చేయఁగాఁ దొడఁగి రా రాత్రింబవళ్ యీవార్తనల్
దెసలన్ బర్వెవిషణ్ణమై విమతహృద్వీథుల్ ప్రకంపింపఁగన్. 607

మ. ఒకఁడే అల్లా మతొండు లేదనుచు నుద్యోగించు విశ్వాస మూ
రక వాచ్యార్థముగానిపద్ధతిని నిర్వర్తించి యామీఁద సా
ర్థక పూజా జపతాపసం బయిన తత్త్వంబందు దర్శించి, యం
దకలంకంబగు స్వస్వరూపమును సంధానింప బోధించెడున్. 608

చ. అది నిజమైన యోగము మహమ్మదువారు తపస్సుచేసి యిం
పొదవఁగ జిబ్రియేలు తన యొద్దకువచ్చి నమస్కరించి పే
రెద సురమున్ ఘటించి మెఱిఁగించిన విద్య నితాంత సత్య సం
పదల ఘటించు దానికి "నమాజ" ను పేరిడినారు పిమ్మటన్. 609

ఉ. స్నానము శౌచశీలపు ప్రసక్తి "వజూ" యను పేరుఁ బెట్టి వి
జ్ఞానము ప్రార్థనాదికము సంగ్రహమైన తపస్సు యోగమున్
మానవ జీవితంబునకు మార్గములైన తెఱంగు రబ్ అనే
స్థానము లా నమాజు నుపధానముగా వివరించె నెంతయున్. 610

వ. ఇట్లు మూఁడేండ్లు గడచినవి. నలువదిమంది ఇస్లా మవలం
బించిరి.

గీ. జలదముల వెన్క డాఁగిన చంద్రరేఖ
ధూళి గ్రుంగిన మేలి రత్నాలసరము
వలెను ఇస్లాము చాటుమాటులను డాఁగి
వెలయకున్న రసూలు దా వెలికిఁదెచ్చె. 612

శా. ఇశ్రాయేలు ఖురేషులన్ బిలిచి యీ యేకేశ్వరోపాసనా
విశ్రావంబగు దీని నెల్లరును సేవింపంగ బోధించి శో
భా శ్రీ మోదమెలర్పఁ జాటుమట బీభత్సంబు సంధిల్లుచో
నశ్రేయంబని జంకఁబోకుఁడు ఖుదాయా దాని సాగించెదున్.

శా. అల్లా నన్నుఁ బ్రవక్తగాఁ బనిచి పాపౌఘంబులన్ బాపి మీ
యుల్లంబుల్ వికసింప ముస్లిము మహోద్యోగంబు చేపట్టి మీ
కెల్లన్ జెప్ప నన్నాజ్ఞ యిచ్చెనిదె మీదృక్కుల్ ప్రకాశించి రా
జిల్లన్ శ్రీపురఖానుచూడుఁడు వచశ్శ్రీరబ్బు రూపించెదున్.

వ. అని యాఖురానులోని కొన్ని సూక్తములు చదివి, అల్లా సెలవిచ్చి
నట్లు మహమ్మదు వినిపించె నపుడు పినతండ్రియగు 615

కం. అబులహబు కినిసి తానీ
కబురున కామమ్ముఁ బిలిచెఁ గట్టా! యనుచున్
గబగబ తిట్టుచు నేఁగెను
గబరిన్ ముడిపీడ ముక్త కంఠముతోడన్. 616

వ. అదిగని 617

కం. ఇదియేమి యాగడంబిటు
ముదిమది చెడినట్లు చనె నబూలహబిది నా
మదికింపుగాదవి మహ
మ్మదువారు విచారపడుచు మమత యెలర్పన్. 618

వ. ఆ మఱునాఁడు మక్కావారి నుద్దేశించి. 619

గీ. తాలనుంబెట్టి యీశుని ప్రతిగమదిని
నెంచు మూర్ఖునికంటె విరీశవాది
ఘనుఁడు వేర్వేఱు వాద దృక్పథములున్నఁ
గలుగు నీయిద్దఱకు నధోగతియె యెప్డు. 620

శా. ఓమక్కా ప్రజలార! మీకొఱకుఁ బ్రత్యూషంబు విజ్ఞానవి
ద్యామార్తాండము దిక్కులన్ బఱపె హృద్యంబైన సందేశమ
ల్లామార్గంబు మహాపదార్థమిదె మీకై తెచ్చితిన్ బూర్వమే
భూమిన్ దీనినిగూర్చ రెవ్వరిది మీపుణ్యంబు గైకొండిఁకన్. 621

కం. నావెంటనుండి యీపథ
మే విశ్వముగాఁగనెంచి యీశ్వరభక్తి
శ్రీవిలసిల్లగ ముస్లిము
లై వాయుఁడు పాపచయము లన్నియుఁ బెఱచన్. 622

వ. అనినఁ బేక్షకులెల్లరు నిర్విణ్ణులై పోయిరి. అంత "తల్హా" లేచి

తే. గీ. ఓ రసూల్! నీవు నిజము సర్వోజ్జ్వలమత
దేశికుండ వల్లా యుపదేశములను
దెలుప వచ్చిన దూతవు ఖలులునిన్నుఁ
దెలియఁగాలేరు కర్మంపుఁ దెరలనుండి 624

గీ. ఏను బాలుఁడయేండ్లు నాకెనిమిదున్న
నిన్ను నమ్మితి అల్లా ప్రసన్నమగుత
మెన్ని యగచాట్లు వచ్చిన నిన్నువీడ
నన్నశపథంబు సేతు మీయంద యెదుట. 625

వ. అదివిని సభ్యులు భయకంపితులై పోయిరి. రసూల్ వారానంద
భరితులై యాతనిం బెక్కు దీవెనల నలరించిరంత 626

కం. అబులహబునవ్వి యిట్టు ల
రబులో నీతండ్రి తాత ప్రజ మోహపడన్
గబురులు చెప్పెడు మాయా
నిబిరీకృతమిద్ది సాగనేర దటంచున్. 627

వ. లేచిపోవ నాతని వెన్నాడి కొందఱు తుంటరులు వెళ్ళిపోయిరంత
మహమద్‌వారి మనస్సు చాలవికలత నొందెను. అప్పుడల్లా
యిట్లనియె. 628

ఉ. ఓయి రసూల్! ప్రసన్నతను నొందుము సుంతభయంబులేక, యీ
మాయకులెల్లవీఁగి పరమాణువులట్లు నశించిపోదు రీ
ప్రాయము కండకావర మవశ్యముతూలెడి వెందునీ మతా
ధ్యాయము లోకమంతకు నిదానముగాఁ గలదింకఁ జూడుమా! 630

వ. అని వినిపించెనంత.

కం. అచట "సఫా" యను కొండ స
ముచిత మహాలోకవిషయముల నెఱిఁగింపన్
బ్రచురముగఁ బేరుగన్నది
యచటకుఁ జనియెన్ మహమ్మదభినందితుఁడై. 63

గీ. పెద్దయెలుఁగెత్తి మక్కాప్రవిష్టులైన
వంశ్యులదెస సంబోధించి పలికె నిట్టు
లోఖురేషులోగాల బులోఫహారు
లరుగుదెండన వచ్చి రయ్యవసరమున. 63

వ. మహమద్వారు 63

ఉ. ఏనువచించు నర్థములవెట్టివొ మీరలు నమ్మకుండ్రె; యీ
కోన విరోధు లింగితముఁ గోల్పడి నమ్మకయున్న లోపమే?
కాన వచింతు నీశ్వరు డొకండు తదీయప్రవక్త నేను నా
పై నిజమైన భక్తిగలవారె ముముక్షులు; పాపు లన్యులున్. 63

వ. ఇది విని. 63

ఉ. కొందఱు నమ్మినారు మఱికొందరు కోపము చెందినారు, వా
రందఱిలోనఁ గన్బొమలయందు ముడుల్వడ సంశయంబులన్
బొందుచు సాకులాడుచు నబూలహ బుగ్రుఁడునై రసూల్! నినున్
్రమందఁగ గొట్టువారమిఁకమాటల మానుమటంచు మార్కొనన్.

వ. అది రసూల్ విని యీ అబులహబు నాకుఁ బినతండ్రియే యయి
నను మిగుల దురాత్ముఁడు. నాచెడుగును. సత్యమునకు హానియుఁ
గోరుచున్నాఁడు. అని వగచి పెక్కువిధాల ధర్మప్రబోధముఁజేసి
నచ్చఁజెప్పినను నాతఁడు వినకున్నంత. 637

ఉ. ఓరి యబూలహబ్! నిలువు! మోపికపట్టుము తిట్టఁబోకు నీ
కూరిమిపోయి నీధనము కోల్పడి వృత్తి నశించి చేతులన్
బోరలువడ్డ చందమునఁ బోదువు, నీసతి నిన్నుఁడాసి నీ
పేరిమిఁబాసి పొక్కెడును విహ్వలమై స్వపదంబు చేడ్పడన్.

వ. అని అల్లాచేఁగలుగు శాపదండహ్యతాహతనిపాతభీతి నివేదించెను.
కాని యబులహబు ఆతతాయుల కుపాధ్యాయుండై వారి దురంత
కథా విధానంబుల రసూల్‌వారిని వేధింప మానఁడయ్యెను.. 639

—• మహమ్మదు వారి బోధ •—

చం. అరబుల క్రూరమార్గము లహర్నిశ లబ్ధవధావిధాన సం
గరములు మున్నెఱింగినవె కన్నులనయ్యవిచూచియుందు రీ
కలుకలఁ మోల నీశ్వరుఁ డొకండను తత్త్వముఁ జెప్పఁజూచెఁ ద
ద్దురిత తమోభరంబు పరిధూత మలీమసమైన తీరునన్. 640

ఉ. ఈశ్వరుఁడన్న నెంతయు నతీంద్రియమైన మహాపదార్థ మీ
విశ్వము మానవత్వమున విహ్వలమైనది భౌతికంబులన్
నశ్వరమైన దేహమలినంబులు దేవునియందుఁబెట్టు నీ
పశ్వపమార్గమున్ సుతుల వావుల మొక్కుట మౌఢ్యమారయన్.

గీ. దేవుఁడేమిటి యాతని దేహమేమి
పుత్త్రుఁడేమిటి యిటువంటి మూర్ఖమతము
కలదె యీశ్వరుఁడన్న లోకముల నెలవు
అతఁడు భౌతికమైన నధ్యాత్మకంబు. 642

ఆ. వె. క్రీస్తు ఫాదర్ లీదు క్రీస్తునితల్లి మే
రీ వధూటి ముప్వు రీశ్వరులుగఁ
గ్రైస్తవు లిటు పూజ గావింతు రింక నే
కేశ్వరత్వమునకు నేదిచోటు? 643

ఉ. దేవుఁడు తాను నొక్కఁడను తెల్వి మహమ్మదువారు తప్ప నీ
భూవలయాన నేర్పఁడఁగ భూతభవిష్యములందు నెప్పు దే
కోవిదుఁడున్ బ్రవక్తయును గోరివచింపఁగ నేర్చిరే రసూ
లే వచియించె నావెనుక నెల్లమతీయులు దిద్దిరాగతిన్. 644

మ. గుణమో, విర్గుణమో తదీయమగు సంక్షోభంబు ద్వివ్యాలకుం
డుమ, దైవంబు ప్రపంచవస్తువుల నేఁడున్ రేపులున్ బోలఁగా
ఘనపచ్చిత్ప్రతిపాదితంబయిన విజ్ఞానంబుఁ దాదాత్మ్యమం
దమరాగావ భజింపఁగావలయుఁ దా నల్లా యొకండౌటచే 645

వ. ఈశ్వరుఁడగు అల్లా యొక్క యేకత్వము స్థిరమైనగాని, జ్ఞానమునకు
ముముక్షుత్వమునకు సాధనమే లేదని యెఱుంగవలయును. 646

మ. ఒకఁడే యీశ్వరుఁడన్న నీజగ మదేదో మట్టిగానేర దీ
వకలం బీశ్వరరూపమం దిమిడు సంఛన్నంబ; రూపాలతోఁ
బ్రకటంబై కనవచ్చు కారణములన్ వాదంబు రేకెత్తఁగాఁ
బ్రకటింపంబడ వా రహస్యములు సంభావ్యంద "అల్లా" యెడన్.

చం. జగమిది వస్తురూపము ప్రసన్న పదార్థ యథార్థ తత్వమం
దగపడలేదు తన్నిజమునందు వెలుంగు విశాలశక్తి యీ
వగదిఁదవర్చె విశ్వపరివర్తిత దివ్యకళాకలాప మీ
విగమములేమి చెప్పునవి నేర్చిన అల్ల దయాళుఁ డన్నిటన్. 648

శా. అల్లాకెప్డు మనుష్యులన్ బలెను శిష్యవ్రాతముల్ బాంధవుల్
పిల్లల్ పెండ్లము లిండ్లువాకిళులు నీవిశ్వంభరాపేక్ష సం
ధిల్లన్ నేర వతీంద్రియంబయివ యీ దివ్యత్వ మధ్యాత్మకం
బల్లంబిందుఁ బవిత్రభావములతో నూహింపఁ గర్జంబగున్. 649

శా. అల్లానొక్కనిఁగాఁ దలంపక యనేకాభాస రూపంబులున్
జెల్లన్ గొల్చెడివారి నారకములో శిక్షించునంచున్ రసూ
లల్లా చెప్పను నెల్గురాలుపడ నీ యాదేశముల్ త్రోయు వా
రెల్లన్ బాపులు వారికే క్షమయు లేనేలేద దేనాఁటికిన్. 650

ఉ. పాపము లంటరాదు పొరపాటునఁ బాపము వచ్చెనేని తా
నా పరమాత్మ వేఁడిన క్షమార్పణ మున్నది; విగ్రహార్చనా
పాపము పాయదందుకు నుపాయములే దస లీశ్వరుం డొకం
డే; పలురూపులన్ దలఁచి యెంచుటయే యపరాధ మన్నిటన్.

చం. శిలలును దారుమృత్తికలు ఛిన్నములైనను దేవుఁడం చెదన్
దలఁచెడు మూర్ఖుఁడింకఁ దనతత్త్వము బ్రహ్మపదార్థ మీ జగ
త్కలన మునస్సు సంధ్యలు వికాసముఁ జెందెడిసృష్టి యెట్లుగాఁ
దెలిసికొనంగ నేర్చునది తీఱనిపాపముగాదె జన్మకున్. 652

చం. తెలియని పాపముల్ సలిపితేని క్షమార్పణముండు; నందులోఁ
దెలిసియునెంచి బొమ్మలను దేవునిగా భ్రమపెట్టువారుఁ గ
త్కలన మెఱింగి భ్రాంతిని వికావిక నమ్మెడువారు రౌరవం
బొలయ నశించు టబ్రిమె మృషోక్తుల పీశ్వరునందుఁ జెల్లనే.

కం. ఇది బాయి, యిది సరీసృప
మిది పేడయు బెల్లమనుచు నెఱిఁగియు దేవుం
డిది యనుచు నెటులు చెప్పఁగ
నదె యాశ్చర్యంబు మృష మహాఘముగంటే! 654

ఆ. గీ. వేయుఁ జెప్పనేల విజ్ఞాన ధన్యమౌ
మానవత్వ మెచట మంటఁ గలిసె
తా నెవండొ దైవతత్త్వం బదెట్టిదో
తెలిసి పూజసేయవలదె నరుఁడు. 655

గీ. మనను లగ్నంబుచేసెడు పనికిఁగాను
విగ్రహము నిల్పినారను వెట్టియొకటి
కలదు మనసు లగ్నము నేయవలయు ననుచు
నెందు నున్నది జన్మతరించు కొఱకు. 656

ఉ. దేవుఁడొకండె యంచుఁ గడుదీక్షను నమ్మి మనస్సునిల్పి నా
నా విభవాస్పదంబయి కనంబడు లోకము ధర్మసూత్ర మిం
దే విలసిల్లుచున్నదని యెంచి తమస్సునుబాసి భక్తి పైఁ
గేవల నిర్గుణాత్మకము కేంద్రముచేసి ఖుదా నెఱుంగుఁడీ! 657

ఉ. దేఁవుడు లోకమాన్యుఁడు సుదీర్ఘుఁ డపారదయాసముద్రుఁ డీ
భూవలయానఁ బాపములఁ బొందినవారి ననుగ్రహించి యే
దే విధినైన మార్పులనుదెచ్చి ముముక్షులఁ జేయుఁ గావునన్
జీవితమున్ ఖుదా యొకని సేవనె నిల్పి తరింపఁగావలెన్. 658

వ. ఈ బోధం నా మక్కా వాసులు విని 659

గీ. ఒక్కఁ డీశ్వరుఁడను మాట నిక్కమైన
మాపితామహు లెపుడిట్లు చూపలేదె
వారికంటెను ఘను లిఁకెవ్వారు గలరు
మాది బహ్వీశ్వరులఁ గొల్చు మంచి మతము 660

వ. అని యుటంకించిరి. 661

ఉ. సృష్టికి నొక్కఁడీ స్థితికి నింకొకఁడిద్ది లయంబు నేయు నా
చేష్టకు నొక్కఁడీశుఁడని చెప్పెడునట్టి కువాదమందుఁ ద
ద్దృష్టులు గొప్ప మోసముల పాలయిపోవుదు రొక్కఁ డీశ్వరుం
డిష్టము వచ్చినట్లు నడిపించును లోకము జీవజాలమున్. 662

వ. కొందఱు భావతార్కికులు. 663

౼తికముల్ స్వతంత్రములు వానికవే సృజియింపఁబడ్డవీ
ఖని నీశ్వరుం డెవఁడు సృష్టిని జేయఁగలేదు ద్రవ్యముల్
పాఁతవి శక్తియుక్తములు ప్రాయికమైన జగత్తుదోఁచు వ్యా
ఖ్యాతకు శూన్యమున్ బయలుగాదె మహోవధు లెట్టికేలకున్. 664

౨ని వాదింతురు. మఱియు. 665

౭వును బుట్టువన్నవి నిజంబుగ వానికవే వెలార్చు నీ
నేవుఁడు పెద్దటొంకు మఱితీఱని శల్యము నంతరంగమం
నాఖిలముల్ పర్పుణ్యములునంచుందు భయంబును గొల్పుచుండు నీ
స్థావర జంగమాత్మకము సర్వము మృత్తివికారమేగదా. 666

వచ్చినవారు కల్పములు చన్న లయాంతమునందు లేవఁగా
వచ్చునటన్న సూత్రముల వాస్తవ మున్నదె యేమిచావు లీ
మచ్చు దరిద్రజీవితము మట్టినిబోలినదే ప్రమాదమున్
వచ్చును బోవుచుండు మఱివాదము నమ్మకమేమి జీవికిన్. 667

అని నాస్తికులు కొందఱనుచున్నారు. 668

నాస్తిక వాదమందుఁగల నమ్మక మెచ్చటనుండిపుట్టె నా
యాస్తికమెట్లు గాదనెద వట్టివిశాలత భావవీధి నీ
యస్థికలందుదాఁగి యెటులాడఁగ నీకవకాశమిచ్చెనో
స్వస్తినెఱుంగు మామఱుగుఁజాటును నీశ్వర మర్మమంతయున్.

కాలవ్రదొక్కిన శీర్ణముల్ తెలిసి వక్కాణింపఁగాఁ బెక్కు లా
ఖీలోద్వేల కలాశిలా ప్రతిమలన్; విశ్వంబునందెంతొ వి
ద్యాలంకారముగల్గు నీవు హరిగా ధ్యానింతువే వానిలో
నే లేశంబు యథార్థ మున్నదె యిసీ యేలాకు వాదార్భటుల్. 670

చం. మరణము నొందు పిమ్మటను మాడ్చిన దుమ్మ్మలనెత్తి యెవ్వ రా
దరణము మీఱదాఁచి పశ్రిమదంబున జీవముపోసి పుణ్య పా
పరచనలెల్లఁజూచి యిదిస్వర్గము, నారకమంచుఁ జెప్ప నీ
పరమ నికృష్టకార్యముల పాలగువారలె యుండరెచ్చటన్. 671

ఉ. పుణ్యము పాపమున్ గడచిపోవును జచ్చినవెన్క వానిలోఁ
బుణ్యము పాపమేర్చడు ప్రభుండో, పిశాచమొ, యుండ రెవ్వరీ
గణ్యవిభాగమద్ది బుధకల్పిత మెన్నఁగఁ బేదపుర్వులై
వన్యములై జనించి వని పాలయిపోవును వెల్గ ప్రమాన్పడన్. 672

గీ. అట్లు నరులు భౌతికపుదేహంబు విడిచి
పోవుదురు వట్టిద్వారాల పొంతలందు
రేబవళ్ళను సంధ్యల దృశ్యములను
స్వప్నమును బోలు పాటలఁ బాడుకొనుచు, 673

ఉ. పాపము పుణ్యమున్ గొలుచు పాత్ర సమాధిని ద్రవ్వవాని చే
తః పరిలభ్యమాత్రిమగు దండన మంత్రిమె స్వస్తియందులోఁ
గాఁపురమే దివంబు నరకంబన లోకము నైహికంబుగా
నేపని చేసినన్ గలుష మేది స్వతంత్రుఁడు జీవుఁ డన్నిటన్. 674

వ. అని వితర్కింప. 675

మ. పరతంత్రింపు స్వతంత్రవాదముల సంబంధించి జీవుండు తా
నరక స్వర్గము లొందుచుండునను విన్నాణంబు నిక్కంబుగా
దరయన్ గర్మలు రెండుకట్టి కడుపున్బాధ్రిరబ్ధ మంచాడు ని
క్కరణిన్ వాదము కావ దెప్పుడు మహాకల్పాంత కాలంబునన్.

ఉ. మానవ బుద్ధినింద్య మనుమానములన్ గబళింపఁబడ్డ వి
ద్యానవశక్తిఁ దాత్త్విక పదంబులఁ బెట్టు కుమార్గ గామిను;
జ్ఞాని యొకండె యీశుఁడని గట్టిగనమ్ముచు విగ్రహార్చలన్
మాని నమాజులోపలి సమాధిని నాధిసిబాయఁ గావలెన్. 677

చం. ప్రతి మతమందు దేవుఁడు ప్రవక్తలఁ బంపెను వారివారికిన్
గతివినిపించి యీశ్వరు డొకండను సంగతిఁ జాట నైన స
న్మతిఁ బరికింప కద్ది యనుమానములంబడి విగ్రహార్చనా
కుతుకమునన్ నశించిరి యకుంఠిత పాపదవానలంబులన్. 678

ఉ. యాత్రల, గ్రామదేవతలకై బలిగాఁ బశులన్ మనుష్యులన్
జిత్రముగా వధించెదరు చెప్పఁగ నేటికి జీవహింస, యే
మాత్రము చేయరా దనెడు మాటలు పేరువకే మఖంబు లీ
సూత్రము లొప్పుకో వీఁకను సూక్తులు దంభము లాడుకొంటకే.

చం. తినియెడు జంతులన్ దినెడు తీరునఁ జంపుట తప్పుకాదు; వా
నిని బలికై వధించుటది నింద్యము; ఆళ్ళను రప్పలన్ మృగా
లను నిలువేల్పుగాఁ గొలుచు లంపటులౌచు మనుష్యమాత్రు దే
వునిగ నమస్కరించుటది పూర్తిగ మూర్ఖత పాపహేతువున్.

శా. ఆకాశంబున, గాలిలోఁగలిసి గమ్యస్థానముల్ పాయుచున్
లోకాలోకములందు రాలి కడలిన్లోనైన చందాన ము
ల్లోకాధీశ్వరు నీశ్వరున్ వదలి యాలోచించు మూర్ఖుండు దుః
ఖాకారంబగు క్రిందిమెట్ల నురలున్ వ్యర్థప్రలాపంబులన్. 68

కం. అల్లా రుద్రుఁడు పాపుల
నెల్లన్ బరిమార్చి నరకమిడి పుణ్యుల రా
జిల్లన్ గాచు దయాళువు
చిల్లరి దేవతలఁ గొలువఁ జే టుదయించున్. 682

వ. మహమ్మదువారి ప్రవక్తృత్వమును మక్కా ఖురేషులు నమ్మక పెక్కువఁచనల నుద్దేశించి యెగతాళిచేసి నవ్వి ప్రకారాంతరంబుల నెత్తిపొడిచి, పలుపోకడలఁ బ్రశ్నోత్తరంబులు గావించి కారింపం బొచ్చిరంత. 683

ఉ. మానవుఁడేమి యీశ్వరుని మర్మమెఱుంగుట యేమి వాని వి
జ్ఞానము చెప్పుటేమి యిది సాహస మెంతయు క్షుత్పిపాసలన్
బో నడచన్ బ్రదీప్తమగుపొంత యదేగలదే నదీనద
స్థానములన్ మరల్చి ప్రాకృతంబు ఫలింపఁగఁ జేయనేర్చునే. 684

కం. వనముల స్రోతస్సులు తఱి
వ్వనిదే పైకుబికి పొలము పండిన యెడలన్
జనులు ప్రవక్తనుగా మే
దిని బూజించెదరు విన్న దివ్యులు మెచ్చన్. 685

శా. ఏవో పెద్దమహత్త్వముల్ ప్రజలకెంతేఁ జూపకేయేను నా
దేవున్ దెల్పు ప్రవక్తనన్న నెద భీతింజెంది యర్థింతురే
లేవోయీ! వినునమ్మి యీజనములోలిన్ స్వార్థముల్ విడ్తురే
రావేకల్మలు లేము లీమతములోఁ బ్రారబ్ధముల్ పాయునే. 686

కం. నీవును నీ అల్లాయును
మావాడలఁ దిరిగిచెప్పి మ్రాన్పడ్డను నీ
దేవుని నమ్మము తద్భయ
భావము మాకేమిలేదు పదయని త్రోయన్. 687

వ. అపుడు మహమ్మదువారు. 688

సీ. వైపరీత్యంబగు వ్యాఖ్యానమిది మీది
దేవుని దూత యేతెంచినపుడు
ఏవో మహత్త్వమ్ము లెఱిఁగించు టదియేమి
దేవుని మహిమ మీదృశ్యమెల్ల
దృశ్యప్రపంచంబు దృక్కుల కగపడి
క్షణభంగురంబయి చనెడుగాన
దీనిరహస్యంబు దెలిపి మోక్షమునకు
ఋజుమార్గ మెఱిఁగించుటే ప్రవక్త.

తే. గీ. కర్త మజ్ఞాన తిమిరంబు నణఁచి స్వస్వ
రూపమిదియని యీశ్వర రూపమొక్క
టనెడు నమ్మిక పుట్టించు నతఁడు; వాని
నమ్మని జడుండు చెడును జన్మప్రవృత్తి 689

గీ. మతము గలవాఁడు నాకుసమ్మతుఁడు; వాఁడు
హితముఁనేర్చినపోఁడ; సన్మతము. జ్ఞాన
విధము సాత్మానుభవము నవిద్యగల్గు
వాని యెడల శోభింప వేమైనఁగాని. 690

గీ. ఎగ్గులుగడింపుటకు క్షణమేనిఁగాదు
నీతికి యుగాలుపట్టు నన్నిటికిఁ జిత్త
శుద్ధి కావలెలోకప్రసిద్ధి యనెడు
తెరల మాటున పాపాల నిఱుక వలదు. 691

గీ. నీతి శోభించు నెవ్వ రేరీతినున్నఁ
దనకు లోకానకు హితంబు ధర్మమరయు
నీ నిగూఢం బెవండు గ్రహించు నతఁడె
యెన్న మహనీయుఁ డెవరెన్ని యన్నఁగాని. 692

గీ. నీతి స్వార్థంబొ జడమొ విఖ్యాతమైన
పథము విక్రమ్మ వాదోపవాదములకు
నెగ్గలేకున్నఁ గడదాఁక నిలుచునేది
యదియె సత్యంబు సుఖము శ్రేయంబు తలఁప. 693

సీ. పయిగంబరనఁగ విశ్వమున కల్లా యాన
తులఁజెప్పి దుష్కర్మముల వెలార్చి
ఋజుమార్గమునఁబెట్టి విజితేంద్రియతను నే
కేశ్వరోపాసన నెఱుఁగఁజెప్పి
తప్పులదిద్ది మృద్దారు శిలాప్రతి
మార్చనల్ మాన్పి మోక్షాశయంబు
పుట్టించి ధర్మంబు పోషించి జ్ఞానసం
స్థాపనం బొనరించి తనరు నతఁడె

తే. గీ. కాని ముందుసంగతులు ముక్కారుపంట
లైంద్రజాలాలు హేమ విద్యావిధాన
ములు మహత్తులు మంత్రాలు ముల్లెముడుపు
లిచ్చువాఁడని పొరపడవచ్చు నొక్క 694

సీ. ఆగతానాగతా లవగాహనము సేయు
వాఁడు కేవలము ప్రవక్తగాఁడు
స్వార్థంబునకు హేమసంగ్రహం బొనరించు
వాఁడు కేవలము ప్రవక్తగాఁడు
మహిమలు చూపుచు మాయల రూపించు
వాఁడు కేవలము ప్రవక్తగాఁడు
అరచేతిలో స్వర్గ మగపర్చి తెగవిల్గు
వాఁడు కేవలము ప్రవక్తగాఁడు

తే. గీ. స్వార్థమునురోసి యీశ్వరభక్తి నిలిపి
తప్పుదారులఁ దప్పించి తగిన మోక్ష
మార్గమును జూపువాఁడు నిసర్గకామ
వర్తనుఁడె కేవలమ్ము ప్రవక్త యనఁగ. 695

కం. నేనును మీవలె నరుఁడనె
కాని పరాత్పరుఁడు ప్రణవ గంభీరమహా
ధ్వానమునఁ దెలుపు బోధలు
నేనై మీకిపుడు చెప్పనేర్చెదఁ గనుఁడీ. 696

కం. ఒకఁడే దేవుం డితరుల
నొకనాఁటికిఁ బూజసేయ నొప్పదు ఘనుఁ ద
త్సకలాంతర్యామిని జే
రి కొనన్ బుణ్యంబు వలయు బుజుమార్గమునన్. 697

కం. ఆకాశంబును భూమిని
లోకము సృష్టించినట్టి లోకేశ్వరు సు
శ్రీ కళ్యాణగుణంబుల
నాకర్ణించుచును సతము ప్రార్థింపఁదగున్. 698

కం. ఆహార విహారంబులు
నైహికజీవితమునందు నభిమత ధన సం
దోహంబుల నిచ్చిన అ
ల్లాహ యొకం డనుచు నమ్మ లజ్జింతెర్రొఖలుల్. 699

కం. నేనును మీవలె మనుజుఁడ
నే; నా విశ్వాసము విమఁ దేకత్వముతో
గాని లయాంతాఘములకు
నేని భయంపడకయుండ నేర్పడ దనుచే. 700

వ. నే నీశ్వరాజ్ఞల నిర్వర్తింపవలసియున్నది. 701

ఉ. ఆస్తికబుద్ధి నీశ్వరుని నవ్యయు నొక్కనిగాఁ దలంచుచే
స్వస్తి. జగంబులో నితరవస్తువులన్ గొలువన్ దలంచుచే
నాస్తికమందు నీశ్వరుని నామము పూతముగాఁగఁ బోవ దే
వస్తువుఁ జావుపుట్టుకలవల్ల సతంబును మాఱుఁ గాఁవునన్. 702

సీ. పయగంబరునకునుఁ బ్రజలకుఁ గన్నులు
కలవారు లేనివారలు విధాన
భేదంబు కలదెట్టివిధమున నీశ్వరుఁ
జేరనౌనా యెఱిఁగి చేరలేరు
పయగంబ రెఱుఁగుఁ దత్పథమునఁ బ్రజ నడు
వందగుఁ బుణ్యపాపముల ఫలము
లిర్వుర కొక్కటే యెవరైన నీశ్వరా
జ్ఞల మీఱి ద్వైతజిజ్ఞాస లొంది

గీ. తాళ్వరప్పలఁ గొలిచినఁ బ్రళయకాల
వాసర పరీక్షలను బట్టువడుట నిజము
కావునను మనోవాక్కాయకర్మలందు
నీశ్వరైకత్వమున శంకలెపుడు వలదు. 703

కం. తొలుతఁ బ్రవక్తను నమ్మఁగ
వలయును బుజుమార్గదృష్టి నడయుట కొఱ కా
వల నీశ్వరాజ్ఞల నతనిఁ
గొలువంగావలయు నాత్మకోవిదుని వలెన్. 704

సీ. ప్రజలార! నాకు నీశ్వరుఁ డొక్కఁడను బుజు
మార్గంబు తత్త్వంబు మతము నిదియె
ఆరూఢము మఱి మోక్షార్థ్యతయును నస్ర
హోమాది పేత్తల కాటపట్లు
కావున నాదు పూజావిధానంబును
నా ప్రార్థనంబును నా ప్రశంస
నా జీవితంబును నాయున్కి యాయీశ్వ
రార్థమేకాని యన్యంబు కాదు

తే. గీ. నేను దొలుదొల్త నమ్మితి నీశ్వరుఁడొక
డే యటంచును నదిమీకు నెఱుకఁజెప్పఁ
బూనినాఁడను దొలి ముసల్మాను నేను
నావలెను మీరు తరియించఁగావలయును. 705

ఆ. గీ. అది పవిత్రదేశమట మహామహుఁడగు
నబ్రిహాము తొల్లి నార్ష లోక
వాసితం బొనర్ప వాసికి నెక్కెను
మక్క చక్కఁదనముయొక్క లెక్క. 706

చ. అది ప్రతిమార్చనానిలయ మాలయకోటికి నాలవాలమై
పొదల నికృష్టమార్గములఁ బోనిడి యెల్లరుదేవుఁ డొక్కఁడన్
బదవినినమ్మి కొల్వఁగఁ బ్రవక్తలనంపె నిజానురాగ సం
పద భగవంతుఁ డాబుధులవల్లఁ బ్రజాళి కృతార్థు లౌటకున్. 707

చం. తొలుత మతాలు మంచివిగఁ దోరపు సద్గుణరాశి నీశ్వరున్
గొలుచు విధంబుఁ జెప్పుకొఱకున్ జనుదెంచెనుగాని వానిలోఁ
గలిసినవారు మధ్యమునఁ గాదని విగ్రహపంక్తిఁ గొల్వఁగాఁ
దలఁచిరి వామమార్గముల దహ్యతఁ జెందఁగనాఁడు నాఁటికిన్.

ఉ. వారి పురాతనంబయిన పద్ధతులన్ సముపాస్యముల్ సదా
చారము లుగ్గడించుచుఁ బ్రచారమునేయు ప్రవక్త శ్రీరసూల్
వారిని బంపె నీశ్వరుఁడు భక్తి యథార్థపదంబుఁ జూపి యా
దారిని మేలుకొండని పదంపడితెల్పఁ గృపాపరిపూర్ణుఁడై. 709

ఉ. ఎవ్వరు నిక్కముం దెలిసి యీశ్వరు నొక్కనిగా భజింతురో
నెవ్వగ వారలన్ దునుమ నింద్యులు దుష్టులు వత్తు రేనియున్
నెవ్వెఱ లేక వారలను నెట్టనపట్టి యెదుర్కొనన్ బలం
బెవ్విధిఁ గూర్పఁగావలయు నెప్పుడు స్వాభిమతంబు సాగఁగన్.

ఉ. శాంతము నగ్గుఁబాలవిడి చక్కని పాండితిఁగూర్చి యోగికా
వంత కళాకలాపముల నాత్మనెఱుంగు తెఱంగుఁజూపుచున్
దాంత వితాంత పక్కిఁ బ్రమదంబున ముస్లిముజాతి లోక మా
శాంతము పార్కిపోవఁగ మహమ్మదు కీశ్వరుఁడిచ్చె నైపుణిన్

కం. అదె చారిత్రక జీవిత
మదె శ్రీ మహమద్ రసూల్ మహామహితంబౌ
పదము ప్రవక్తకుఁ దగు న
య్యది యిహము పరంబు బలము నాదర్శంబున్. 712

సీ. అల్లా యొకండు లయాంతము కలదు దే
వతలు కలరు ఖుదావాణి కలదు
శౌచంబు శీలంబు సంపద సౌభాగ్య
భద్ర విద్యాప్రభావములు గలవు
కలదానిలోన వర్థులగు వారికిఁ దన
వారి కిచ్చెడు నీతిపథము కలదు
అది తప్పకయుండి యాపదలను శాంతిఁ
గోల్పడకుండెడు పొల్పు కలదు.

గీ. అనుచు నమ్మినవార లధ్యాత్మవిదులు
పరమ ధీశక్తి యోజస్సు వఱలువారు
అడుగు వెట్టెడ రెచ్చట నట్టివార
లచట నిత్యకళ్యాణంబు లలరఁగలవు. 713

కం. అనదల ధనము హరింపఁగఁ
జనదు దరిద్రులకు సాధుజనులకు నేదో
యనుకొన్న దీయనగు మం
చిని జెడ్డగఁ జెడ్డ మంచిచేయుట యఘమౌ. 714

గీ. చేతికందిన ధనము కాఁజేయునట్టి
ఘోరమున కొడంబడునట్టివారు భ్రాతృ
ప్రేమ మన నేమొ యెఱుఁగని పిస్గులా ని
షిద్ధగతిఁ జరించుట పాపజీవనంబు. 715

కం. ధన మైహిక జీవితమున
కును నిత్యము జీవగఱ్ఱ కోర్కెల నిడు సా
ధనము ధనంబునుగని దం
ధనమని నిరసింపరాదు తత్త్వజ్ఞునకున్. 716

మ. ధనమూలంబు జగంబ యీధనములోఁ ద్రైలోక్యముల్ జ్ఞాన సా
ధన మాముష్మిక మైహికంబు గడు సంధానించు సన్మార్గముల్
గనవచ్చున్ నిజజీవనావసథ పాంగత్యంబు ధర్మంబు జీ
వునకుం గర్మవశాన వచ్చునని సద్బుద్ధిం గ్రహింపందగున్. 717

కం. ధనమునకు దాసులై షే
దిని జను లఘము లొనరింత్రు తెంపరులై యా
ఘనతరమగు కర్మఫలం
బునకును లజ్జింప నెట్టి పుట్టువులైనన్. 718

చం. ధనమొక కానివస్తువు పదార్థములన్ వివరించు లాభ న
ష్టనిచయమందు రూఢమగు జ్ఞానము నిట్టులెఱింగి యర్థమం
దనువగు కోపతాప సహనావహమైన ప్రశాంతి దాంతి నె
మ్మనమునఁ బొందువాఁడె ఋజుమార్గమునన్ నడిపించుజన్మమున్

మ. ధనమున్ దానముసేయుచే మెఱుఁగు విద్యాజ్ఞాన హీనుండు వా
నిని వాఁడే యెఱుఁగంగనేరఁడు మహానిర్వాణ మార్గంబులోఁ
దను తాఁబోవునె లోభి; మానవునిలోఁ దర్కింప లోకంబు లుం
డును; త్యాగంబున నాత్మనిగ్రహమునొందున్ జూపె తత్త్వజ్ఞుఁడున్

గీ. ధనము ధర్మాన నార్జింపఁ దలఁపవలయు
దానమిడవలె మంచిపాత్రత యెఱింగి
యర్థవంతుని బహుజను లాశ్రయించి
తినుటకై వత్తు. వారి గుర్తింపఁదగును. 721

చం. ధనమన రశ్మి. యీకళలదాఁటిన వాస్తవమందు లేదు లే
దని యెగతాళిసేయుట యనర్థక మాదివిరాట్టునుండి పు
ట్టినది పదార్థరూపము నటించు నధోర్ధ్వముఖాలఁగర్మ సూ
త్ర వివహకారణంబగు యథార్థము దీనిఁ గ్రహింపఁగావలెన్. 722

మ. ధన మార్జింపఁ జరాచరంబును సముద్యత్ప్రీతివర్తించు నీ
ధనమం దేమిరహస్యమున్నదొ జగత్సర్వంబు కేంద్రంబుగా
ధనమందే కనిపించు జీవితము తాదాత్మ్యంబు కల్పించి, చ
క్కని మార్గంబున దానివాడవలయున్ జ్ఞానార్థి దానర్థమై. 723

మ. ధనమార్జింపుఁడు దానధర్మములకై తర్కించి; దిక్కూచి కం
బును విద్యాప్రతిపత్తి నైతికమునున్ బుత్తెంచు మార్గాన నీ
ధనమర్థుల్ బరితృప్తిఁ జెంద నిడుఁడీ త్యాగంబు రూపింపఁ ద
ద్ధనసంపాదనకై యఘంబుల పరిత్యాగంబు కర్జంబగున్. 724

కం. తపవారి ధనము మోసం
బునఁ గొనరా దర్థమునకయి పోరిగొనరా దె
వ్వని నెవ్వండెపుడు; వృథా
చన కర్థము ధర్మమార్గసరణి. బడయుఁడీ. 725

చం. మతకలహంబులందు ఋజుమార్గము మాని ధనంబులిచ్చి త
ద్వ్రతములు పాడుసేయకుఁడు ద్రవ్యము పాపముగూర్చు త్రోవలన్
బ్రతిన వహింపరాదు ధనవాంఛను బ్రాణము రొడ్డువార లీ
క్షితి గలరట్టి ద్రోహములు సేయుట మంచిదిగాదు జ్ఞానికిన్. 726

వ. కావున నిస్లామునందు. 727

కం. ధనమును ద్రవ్యంబుల మా
నినులను గనకంబుఁ బశుల నిగమంబులఁ జ
క్కని దారి నిలిపి, మతసా
ధనము గ్రహింపుఁడు వివేకతత్పరు లగుచున్. 728

కం. బలులిచ్చుట మతముల పే
రులతో నితరులను జంపి రుధిరము ద్రావన్
దలఁచుఁట పాపము లేతత్
కలుషము లొనరింపరాదు గర్వాంధుండై. 729

మ. వ్యభిచారంబులు నీతిబాహ్యములు గర్భస్రావముల్ పెక్కు చే
సి భవిష్యత్ప్రతిపాదకంబయిన నిక్షేపంబు స్వర్గంబునం
దభిమానంబు త్యజించి యాసవము జూదంబులఁ గ నాసక్తితో
రభసం బొప్పఁ జరించు మానవుఁడు దుర్మార్గుండు పాపాత్ముఁడున్

ఉ. అన్నిటికన్నఁ బాపము మహానరకంబని నమ్మఁ డీశ్వరుం
డన్న శిలాప్రతిష్ఠ ప్రతిమార్చన; మూఢులెఱుంగ నేరరీ
తెన్నున జన్మకర్మల గతింత్రి గతాగతికంబులందు సం
ఛన్న మనస్కులై చెడి ప్రచండ తమోనిబిడీకృతాత్ములై. 731

ఉ. పాపము రూపమొందునని పామరుఁడున్ దలపోయుచుండుఁ ద
త్పాపము కాటుకట్టులు నిపాతతమోమలినాంకమై మహా
తాపము సంఘటించు నెద ధైర్యముఁ బాయఁగఁజేయు నీకథా
రూపము లెందుఁజూచిన దుర్యూహ్యము లావల నేద్వ నేమగున్.

సీ. దృష్టివినిల్పి ముందేదియో ప్రతిమను
సాధింపవలెనని చాటువారు
రూపంబుపైఁ జూపు రూపించి తత్కేంద్రి
రూపంబు హరియని చూపువారు
ఆకాశ పంచభూతావధియే సుమీ
యీశ్వరుండని వచియించువారు
విఘ్నభైరవమారి విషధర తిర్యగ్మృ
గంబుఁ బూజింపఁ గడఁగువారు

గీ. ఈశ్వరు నెఱుంగ రతఁడొక్కఁడే ప్రపూత
పూజనార్హుండు విగ్రహములను గొలుచు
టన్న దజ్ఞానమును బాపమన్నమాట
తెలియక మహానరకమునఁ బొలియుచుండ్రు. 733

కం. ఏపాపమునకు నైనను
నేపగిదో తిరుగుడుండు నీశ్వర ప్రతిమా
రూపోపాసనమది బహు
తాపముఁ గల్గించుఁబోదు తరతరములకున్. 734

మ. ఇదియే కీలక మన్నిమంత్రములకీ యేకత్వమిచ్ఛాన్వితా
స్పదమై రక్తమునందు లీనమయి నిస్పందేహ రూపంబుగా
నెదయం దీశ్వరచింత వచ్చునెడ నాఁడే మోక్షమున్ స్వర్గ సం
పదలున్ గల్గు జితేంద్రియత్వమున సంభావింపనౌ దీనినిన్. 735

గీ. అణువు మొదలుగ మేరువు దనుక నున్న
చేతనారూపప్రకృతిని జేసి మించి
నట్టి సృష్టికి నవ్వలై నట్టిదేది
యద్దియె వెలుఁ గొకండని యరయవలయు. 736

ఉ. ఆవెలుఁగందు నూసునకునై నను జీకటిలేదు, రాదు నీ
వై వెసఁగన్న మానసికమందుఁ బదార్థము నిక్కమైన తే
జో విలసత్స్వరూపమని చూడకు చూచెదువన్ని రూఢముల్
గావు జితేంద్రియత్వమునఁ గాంచెదు నీశ్వరుఁ డొక్కఁడేచుమీ.

కం. ఆ యీశ్వరు నేకత్వము
మాయకు నంటనిది సర్వమయమైనది వి
ద్యాయతమగు తేజము నీ
వై యవికలమతిని జూడనగు నిదికంటే! 738

ఉ. ఆ పరమాత్మ తత్త్వము సమాధిని రూఢముగాను జూడఁగా
నోపును యోగసాధన ముహుర్ముహురూహలమార్చు నాకళా
రూపము రూపవర్జితము రూఢము శాంతి జితేంద్రియత్వ మా
చూపుననే కనంబడుఁ బ్రశోభిత దివ్యపదంబు లేర్పడన్. 739

—• కొన్ని మతాలు •—

శా. ఏవో కల్లలు పొల్లు లల్లి మతమందేవో దురాచార మా
యావాల్లభ్యము లగ్గడించి తనయం ద్వైక్యంబు సంధించు వి
ద్యా వైశద్యము లెంచకేమియు నిశిధ్యాసంబు పోకార్చి య
ర్చా విద్యుత్ప్రతిమార్చనంబులు పదభ్రష్టత్వమున్ గూర్చెడున్.

వ. కావున. 741

సీ. వామమార్గంబుల వర్జించి యీశ్వరు
ఋజుమార్గ గామియై యెఱుఁగుటకును
జన్మబంధమ్ములఁ జాలించి కర్మముల్
కల్మషంబులును బోకార్చుటకును
ఈశ్వరు నొకనిగా నెఱిఁగి జీవత్వంబు
జరామృతులనుండి వెల్వడు విధాన
సకల సాధనమైన సాయుజ్యమును రసూల్
చాటిచెప్పిన "నమా" జనుసరించి

గీ. నెత్తి నేలమోపి చిత్తంబు హత్తించి
దీక్ష వీలిపి మోక్షదీధితులను
వీశ్వరాకృతి నెద నెఱుఁగంగవలయుఁ బ్రి
వత్తి జ్ఞాన ధనపిపాస మెయిని. 742

వ. అట్టు లొనర్చు వానికి. 743

కం. హృదయమ్ము, వాక్కును, గాయము
ముదమొదవఁ బవిత్రమగుచు మొహమద్ నామ
ప్రదమైన "కలమ" అల్లా
పదమును రూపించు నొక్కపర్యాయముగన్. 744

కం. ఆపదమందే యేక
త్వాపాదన మలరు మఱియు నారాధత నం
దేపారు తాత్త్వికపు వి
ద్యోపాసనమె వెస మోక్ష మొగి సమకూర్చున్. 745

కం. ఈ తత్త్వ రహస్యమ్మును
లోతుగ వారసి రసూలు లోకహితార్థం
బై తేచ్చెను "ఇస్లా" మను
ఖ్యాతిం గనుమతము ప్రజలఁ గడలు కొనంగన్. 746

కం. ఏ కాలము నేయుగమును
నే కర్మలు నాగరకత లేయేరీతిన్
పోకడలు మాఱినను విది
యాకరణిన్ వెలయు మాఱ దెప్పటికైనన్. 647

కం. పామరులు తెలియలేక వృ
థా మత మమకారములను దప్పుకొనంగా
సామర్థ్యములేకయ యి
ప్పే మార్గానుచుందుర్రి మోక్షస్సిద్ధి తెలియమిన్. 748

కం. నానాఁటికి జగము జడ
ధ్యానంబులఁ బాసి వస్తుతత్త్వంబులలోఁ
గానఁగ నయ్యెడు నీశ్వర
వాణిని నేకతనుఁ గాంచు వఱకరుదెంచెన్. 749

మ. హృదయంబుల్ వికసింపఁ జీకటుల నెంతేవిచ్చి యాత్మీయముల్
చదువుల్ హెచ్చి నిజానురాగకలనాసంస్కారముల్ వచ్చుటన్
గదలెన్ దార్శ్నిక సంప్రదాయమిల నేకత్వంబు "ఇస్లాము" త
త్త్వదమే శ్రీమహమ ద్రసూలుని మహాతత్త్వంబు విజ్ఞానమున్.

చం. ప్రతివిషయంబు లోకమునఁ బ్రత్యహమున్ వినిపించె మంచి సం
గతులను ధర్మమార్గములఁ గాదనకుండఁగ నిస్సలాము నీ
గతి నెఱిఁగింప రెవ్వరును గాపురుషుల్ స్వమదాంధులై సదా
ప్రతినవహించి తిట్టినను వారె గ్రహించిరి దీనిసత్యమున్. 751

చం. ప్రతినవహించి నేఁడుఁ గనవచ్చును లోకము పూర్వరంగపున్
వెతవిడనాడి నాగరక విస్ఫురణంబును జేయపట్టి సం
గతి కిసలామె కారణముగాఁ దనరారెను నాఁడు నేఁడు నీ
మత మొకయింతయేనియును మాఱదు మాఱగలేదు ధర్మమున్.

ఉ. లోకములో మతంబులకు లోపములుండిన నుండవచ్చు నా
లోకన సేయ; "ఇస్లము" న లోపము లేవియలేవు; సత్య వి
ద్యాకలనంబు, ధర్మమును, దానము, కల్మ, నమాజు, పావన
శ్రీకరమాత్మ నిగ్రహము సిద్ధిదయాఢ్య తపస్సమాధులున్, 753

సీ. శుచియు శీలంబును జూపించెఁ బ్రార్థనా
విధములోఁగల నిజవిభవములను
భ్రాతృత్వమును విశ్వభారతి కగునలం
కారంబు విద్య విజ్ఞానగరిమ
నాగరకతస్త్రీల నటనలు మర్యాద
దాయ భాగంబులు ధర్మపక్షి
అధికార మవనిరాజ్యంబును మతపాల
నము ప్రేమ సమభాగ సమధికతయు

గీ. నేర్పి శాంతిప్రతిష్ఠించి నిత్యసత్య
వ్రతము విల్చిన యిస్లాము మతము మిగులఁ
దతచతుస్సముద్రపరీత ధరను నేఁడు
వెలయుచున్నది యానందవీచికలను. 754

—• ముషరీకుల ప్రతిఘటన •—

వ. అరబు దేశమున. 755

గీ. చాటుమాటునఁ దౌలుత నిస్లాముఁ బ్రజకుఁ
జూపుచుండెను మహమ ద్రసూలువారు
ప్రజలలో నాఁడు నాఁటికిఁ బరిధవిల్లఁ
గటువుగాఁదోఁచె నరబుముక్కడుల కిదియు. 756

సీ. విగ్రహారాధన విడనాడు మంటాఁడు
ఆసవపానంబు నడ్డినాఁడు
వ్యభిచారమును మాన్పవచ్చినా నంటాఁడు
చౌర్యంబు వలదని చాటుతాఁడు
మాలమాదిగలను మర్యాద చేస్తాఁడు
ప్రజకు భ్రాతృత్వంబుఁ బలుపుతాఁడు
స్త్రీలను గారవించేదారి చెపుతాఁడు
ప్రతిహింస వలదని పలుకుతాఁడు

ఆ. వె. ఈతఁ డరబువాఁడె యితని నిషేధించి
పరువు నిలుపవలయు నరబునందు
ననుచుఁ బెద్దసంఘటన తటస్థించె ర
సూలు సత్ప్రథంబుఁ జూపుచుండ. 757

వ. అంత (శ్రీ) మహమ్మద్ రసూలువారిని. వారి పినతండ్రి అబుల్ హకం అనువాఁడును, ఉతబ అనువాఁడును శత్రువులై మిగుల బాధించిరి. కావున హకంకు జహల్ అనుల బహ యని పేరువచ్చినది

గీ. అడవికట్టలు గొడ్డళ్ళయందుండి
యడవినే నఱుకఁగఁబూను నన్నరీతిఁ
జుట్టములు పగవారిలోఁ జొచ్చినపుడు
హానివచ్చును నెంతటి వానికైన. 759

వ. ఇట్లు దోషదూషితులైన అతబులు, మక్కానగరమునఁగల కొందఱు దురాత్మకులు అబూజహల్ ఉతబల ప్రోత్సాహమున మహమ్మద్ వారి నెగతాళి వేయుచు, నానావిధ దూషణము లొనరించుచు, వారి యిస్లాముము మనుమును బట్టనిందించుచు, పకపక నగుచుఁ గొప్ప కోలాహలము చేయుచుండి రంత నొక్కనాఁడు. 760

కం. మహమదు నలువది శిష్యులఁ
మహనీయులుతోడ కాబమసీదునను ప్రబి
త్యహమును బ్రార్థన "అల్లా"
మహిమల వర్ణించి చేయఁ బయనం బయ్యెన్. 761

వ. అల్లేఁగి పెద్దయెలుగెత్తి యీశ్వరుండగు అల్లా యొకఁడని నిరూపించుచు బ్రహ్మేంద్రాదులగు మహాతాత్త్వికవిషయము లేకరువు పెట్టఁ, గిట్టని పామరులు కొందఱు అబూజహల్ ఉతబాలు పురికొల్పఁగా వారి నావలకు గెంటి ప్రహసించిరి. 762

గీ. మహమ దప్పుడు శాంతంబు మఱవకుండ
నీ విజఁటీ దురాత్ముల కేమి తెలియు
నీశ్వరుం డొక్కఁడతనిఁ బూజించువారు
వారు శిలల మ్రొక్కుట చాలఁ దప్పుకాదె! 763

వ. అని వినిపించుచుండెను. కాని వానిమాట లెవరికిని రుచింపవయ్యె నొక్కనాఁడు. 764

కం. తన శిష్యులు దాను నమా
జునకై యరుదెంచి "కాబఁ" జొచ్చి సలుపుచుం
డినఁ జూచి ఉతబఅబుబకు
లమవా రాతనివిజింప నరిగిరి పెలుచన్. 765

వ. అపుడు మహమ్మదువారు మానవజీవిత విధానమునకుఁగల పరమార్థ ప్రతిపాదకములు వారివారి ప్రయత్నములోనే కలవను ఘట్టములు సమన్వయించుచుండిరి. అంత నా దురాత్ములు దండతాడిత భుజంగములవలె లేచి, కోపముతో రేగి చివరకుఁ గరవాలములు దూసి, యొక్కుమ్మడిగా వచ్చి మీఁదఁబడి ప్రహరింప సమకట్టుచున్నంత. 766

సీ. ఈరేడులోకాలు నేకమై పడులీల
రిక్కలు నేలఁజరించునట్లు
సప్త సముద్రాలు సాగివచ్చినయట్లు
కులపర్వతములెల్లఁ గూలినట్లు
కాలమేఘంబులు కార్కొన్న మాడ్కిని
భూమిలోపల నగ్ని పొంగినట్లు
భూరిభుజంగాలు బుసకొట్టినట్లు, రో
దసి నేలఁబడి దారితప్పినట్లు

గీ. పెద్దయార్భాటముల భయవిహ్వాలముల
సమరబీభత్సమైన యాసమయమందు
మహమదును దునుమాడి దుర్మార్గులైన
నరబుమూకలు లేచి రచ్చేరువు గదుర. 767

వ. అది మహాప్రమాదంబు; భయానకము అల్లా. యే యుద్దేశమున మహమద్‌వారి నీ యిహలోకమునకుఁ బంపెనో. యది పురిటిలో సందుకొట్టినట్టు లారంభముననే మూలవిచ్ఛేదమైనచో గొప్పలోపము వాటిల్లునని "హారిస్‌బిన్ అబీహాలా" అను మహాభక్తు డడ్డుకొని యార్యుఁడగు మహమద్‌వారికై హంతకులు గుఱిచేసిన కత్తికిఁదా నడ్డుకొని తెగిపోయె నంత, రసూలువారు ప్రమాదము తప్పి యింటికింజని. 768

చం. అరబు జడత్వమీపగిది నాగడముల్ పొనరించె, నీ మహా
జ్వరమునకింక వైద్యమును జల్పెడి సంగతి లేదటంచు నీ
శ్వరుఁ గొనియాడి యీ మలినజాలము మానెడిరీతి వజ్రపం
జర నిభమైన జ్ఞానమత సంగ్రహముల్ సమకూర్తునంచొగిన్. 769

చం. ఎదఁదలపోసె హా! యరబు హీనుల మేనుల కండకావరం
బిది గనమెందు నీకరణి హింస సురారులకైన నఁబోల దీ
మదకరులింక నాయురుల మాటునఁజిక్కి నశించునట్లు నే
పెదకెదదారి దూఱుటకు విహ్వాలమై విషమౌ తెఱంగునన్. 770

వ. అని చింతించి అల్లా నుద్దేశించి, తనకై ప్రాణములు కోల్పోయిన అబీహాలా యాత్మకు స్వర్గమును శాంతియుసమకూఱుఁగావుతమని నుడివె, మఱియు. 771

కం. ఈవధలను నీకథలను
వావిరినెల్లెడలఁబ్రాకె భయమున నాయా
తోవల నడచెడు జను లెం
తో విపరీతముగ వాని నుడువుచుఁ బోవన్.

వ. ఈదురంతములకుఁ బ్రధాననాయకుఁడగుఅబూజహల్ మహా
వారికిఁ బినతండ్రి. వాని పేరు మొదట అబూజహల్ అని
తరువాత అబూలహబ్ అని మాఱినది. అబూ యనఁగాఁ ప్రా
అబూలహబన వీతిహోత్రుఁడు అబూజహలనఁ గ్రూరుఁడు.
పర్యాయపదములు. వాని భార్య "అంజుమీన్" మిక్కిలి దు
ఆమె మహమ్మద్‌వారియెడ మఱింత శత్రుత్వమువహించియ

కం. ఆక్షేత్రపు ప్రత్యక్షపు
రాక్షసి యన నామె భీకరములగు నానా
కక్షలఁ బెంచుచు మహమదు
వక్షయ బాధలనుబెటు ననవరతంబున్.

ఉ. ఆ పెమదోపి రక్కసి మహమ్మదువారిని దిట్టు నిత్యమున్
పాపములాడు వారి మతపద్ధతులం గడుఁ గేలిసేయు నెం
తేపరితాప మొందిన గతిన్ బతి డాసి మహమ్మదున్ నిరా
క్షేపముగా వధించుమని చెప్పును మార్గములందు ముండ్లఁ దా
వెపవివట్టిపెట్టును మహమ్మదుకాళ్ళకుఁ గ్రుచ్చుకొంటకై

కం. రేయుం బవలీ వగతో
నాయువతి చరింప మహమదరసి ప్రతికృతుల్
చేయఁగఁ దపచిత్తమునన్
రోయుఁడు తమనామె యెంతొరోసిన నలుకన్

వ. మహమ్మదు వారికి ఉమ్మెకుల్సుంరొఖయా యనునిరువురుకొమరిత లుండిరి. 777

ఉ. ఆ కుటిలాత్మురాలు తనయందలి యాగ్రహళయాభమైన కో
బాకృతి నారసూలు తనయామణులందగపర్చఁ జొచ్చె నా
శ్రీకర లట్టి బాధలకుఁ జేష్టుడితండ్రిదినిజేరి చెప్ప నా
నాకలుషావహంబగు పరిణాళికలామె యొనర్చు నన్నిటిన్. 778

వ. కాని యాతఁడవియెల్ల వినియు నోర్చియుండుఁడని వారి నూఱడించి పంచుచుండె నంత నాదురాత్మురాలు నేదో మిషపన్ని తనకొడుకుల కా రసూలు పుత్రికల వివాహముచేసి వెంబడినే విడాకులిప్పించి, మోసగించి, చెప్పరాని లజ్జ సంఘటింపఁజేసెను. అంతమహమ్మదు వారిని మహనీయుఁడగు ఉస్మానునకిచ్చి పెండ్లి చేసెను. 779

కం. ఈరీతి నుపద్రవములు
దారుణములచేసి చేసి దారులు మూయున్
గౌరవము చెఱుచుఁ బ్రిజలకు
నేరంబులుచెప్పుఁ బెద్ద నేర్పరి పగిదిన్. 780

ఉ. చేటులఁ బెట్టుచున్ జెనఁటిచేష్టలు చేయుచుఁ జెప్పరాని బల్
పాటుల నెన్నొ కూర్చుచు నపారముగా నరకాభమైన దు
ర్నాటకమాడె నందువలనన్ మదిలోన రసూలువారు నా
నాఁటికి దుర్వ్యధంబడ; జనంబులు ఛీయని తన్నురోసినన్. 781

వ. మఱియు నా ధూర్తురాలు 782

కం. తనప్రజ్ఞ మతము గౌరవ
మును గడు సార్థకముచేసి మోసెత్త రసూ
లును దిట్టి కులము మర్యా
దను గాపాడితినటంచు దంభము లాడున్. 783

వ. ఇట్టి లాదుష్టాత్మురాలు "అంజమీన్" పెక్కువ్యథలు మహమద్ ముస్తాఫావారికిఁ గలిగించినను వారు వానినెల్ల శాంతముతో సహించి కాలము గడుపుచుండిరి. 784

కం. కతిపయ దివసంబులు త
ద్గతి నడచిన వెనుకదాని కాంతుఁడబూజిల్
ప్రతిన వహించెను మహమద్
మతమును బరిమార్చి యతని మస్తముఁ గూల్పన్. 785

సీ. గర్భశత్రువుపోలెఁ గడకమై నెల్లప్డు
తిట్టును జంపఁగాఁ దిరుగఁబడును
నేమాటలాడిన నేబోధ చేసిన
కాదని యెదిరించుఁ గదలకుండ
వెగతాళి వేయును, హింసించుఁ బ్రహసించుఁ
గల్లలఁ గయ్యాలఁ గాలుదువ్వు
ఙాలను రువ్వు మార్గముల గోతులుత్రవ్వు
పాపంబులాడు రేపగలుకూడ

గీ. ఎన్నొ చిత్రవిచిత్రాలనేకరువిడి
జడుఁడు మాయావి పెద్దగారుడము పన్ని
విగ్రహారాధన మతంబు విడువనిట్లు
మనకుఁ బాతము చెప్పనే యనుచుఁ గసలు. 786

గీ. మహమదు గృహమునసెతాము మసలుచుండ్రు
కొందఱు ఖురేషు లతని వాక్కులను వినఁగఁ
గాని అబుజాహలన్న వాక్యముల దాఁట
కప్పుడప్పుడె కలహింపఁ గడగుచుండ్రు. 787

వ. అయినను మహమద్‌వారు, వారిశిష్యులు నీదుష్టుల లెక్కింపక మత ప్రచారమున నిమగ్నులై నిర్నిద్రదంబైన ప్రతిభావిభాశమును జూపుచుండిరంత. 788

గీ. దండితాడిత భుజగ చండమునలేచి
అబుజహులు ఉత్బషీమొగ్గె యరులుతాము
తుంటరులఁ దోడికొని వెనువెంటఁ దగిలి
వారివేధింపఁ గడఁగిరి బహువిధముల 789

వ. ఒకనాఁ డీదుండగీండ్రు మహమద్ వారి పెదతండ్రియగు 'అబుతాలబ్" కడకేఁగి మహారోషకషాయదీధితులు కన్నుల వెడల నీరులై నిలిచి యిట్లు విన్నవించిరి. 790

కం. ఓమక్కాపతి అబుతాల్
మామతమును మావ్రతంబు మామార్గముఁ దా
నీమహమద్ హరియించెడు
నేమందుము వానిమాన్పవే నీవైనన్. 791

వ. మఱియును 792

సీ. ఆహితాగ్నులమయి యలరుదుము ప్రతిమా
ర్చనము సదాచార శౌచశీల
ములు మనయింటను బుట్టినవే కదా
మనతన్న ఘనులు భూమిని గలారె
మనవంగడముపేరు గనినది మన ఖురేష్
జాతి దేశమున విఖ్యాతిగన్న
దందునబూతాల బాదర్శపురుషుండు
మనతాత పూజ్యుండు మక్కకెల్ల

ఆ. గీ. ఇట్టి సంప్రదాయ మీనాటి కీ రసూల్
వలనఁ బాడఱెడు నవస్థగలిగె
వచ్చె జాతికెల్ల మచ్చలు నగుబాట్లు
వానిమాన్ప వలయుఁ బట్టుపట్టి 793

సీ. అగ్నిగుండంబుల నార్పివేయుండని
విగ్రహంబులఁగూల్చి విడువుఁ డనుచు
బలులు దానంబులు పూజలు కుంభాలు
తర్పణంబులు దేవతార్చనములు
నిత్యకైంకర్యంబు నిత్యాగ్నిహోత్రంబు
మంత్రితంత్రాలు హోమములు జపము
లవియెల్ల వలదని యవి మోక్ష మిడవని
నరకాల కీడ్చునం చఱచుచుండు

ఆ. గీ. చెప్పుఁ బెద్దపెద చిత్రాలుసూత్రాలు
మతము సంస్కరింప మంచియగునె
పితృపితామహంబు వృద్ధమాదర్శంబు
మన మతంబు నగ్నికిని ఘనంబు 794

వ. అని నివేదింప అబూతాలబ్ వారినూఱడించి పంపించెను. 795

కం. ఈరీతి పెక్కువిధముల
దారుణములుచేసి చాలదారులు మూయన్
దూఱిరి క్రూరులగు ఖురేష్
ధీరులు అబుజహలు తమకు దిట్టగనిలువన్. 796

వ. కాని మహమద్‌వారు వీరియాటంకములఁ బాటింపక యేకేశ్వరోపాసనమతమగు ఇస్లాము శాశ్వత ప్రతిభాభాసమై ముముక్షుత్వమును గూర్చునని ప్రజల కప్రమత్తులై బోధించుచు నెట్టి ప్రతిఘటనలు వాటిల్లినను నవరోధములు సంఘటించినను మానక అల్లా యాదేశములఁ బ్రజలకు నివేదించుచుండెను. 797

సీ. రేయుంబగళ్ళు మైరేయంబు జూదంబు
వ్యభిచారమును బ్రతిమార్చనంబు
పరనింద యనృతంబు పరధనహరణంబు
పరదారగమనాది పాపములును
వధలును హింసలు వామమార్గంబులు
భ్రాంతులు బలులును బామరతయు
పరపీడనము గర్వ్రగరిమ కామక్రోధ
ములు వడ్డి స్త్రీలనిందలును వీని

తే. గీ. విడిచి మొదలంట నీశ్వరవిధుల సత్య
శాంతముల జితేంద్రియత నిస్సంశయముగ
నీశ్వరుండొక్కఁడని విశ్వసించి జనులు
మోక్షమును బొందుఁ డనుచును బోధసేయు. 798

కం. నేనీశ్వరుని ప్రవక్తను
నానుడువులు "అల్ల" చెప్పినాఁడు రసూల్ పు
రానును విని భవబంధము
లీనాఁడు త్యజించుఁ డనుచు నెంతయుఁబలుకున్. 799

వ. అదివిని పగతులగు నరబుఖురేషులు. 800

ఆ. గీ. జాలు రువ్వుచుండ్రు రాయిడి కలిగింత్రు
రవ్వపెట్టి పెద్దరణము పెంచి
కలుషములు వచింత్రు కల్లాపిచల్లుదు
రరబువా ర్మహమదు దరికి వచ్చి. 801

వ. ఈదుష్కార్యములఁగని యివియేనా మీపౌరుగున మీగోత్రమున మీజాతివి, మహనీయుఁడగు అబ్దమునాఫ్ వంగడమునఁబుట్టిననాకుఁ జేయవలసిన మర్యాద లనుచు మహమద్‌వారు వారిని దప్పించుకొని పాటిపోవుచుండెను. మహమద్ రసూలు వారి కీ దుండగులు గలిగించిన వ్యధలు చారిత్రిక మహాప్రళయపరంపరలు పెక్కులు కలవందు. "తారఫ్‌బిన్ అబ్దుల్లా" నుడివిన కొన్నియుదంతములు వినఁదగును. 802

కం. ఒకనాఁడు మహమ్మదు వా
రకలంకుఁడు ప్రజలఁజూచి "అల్లాహో రసూల్"
ప్రకటిత మంత్రము పాడఁగఁ
బకపకమని నగుచువచ్చెఁ బామరుఁడటకున్. 803

ఆ. గీ. వాఁడబూజహాలు వచ్చి మహమ్మదు
వారి తలను రెండు బద్దలుగను
జిందెరక్త మచట జేరినవారెల్లఁ
జెదరి పోయినారు చింతనొంది. 804

వ. మఱియు 805

ఆ. గీ. తపసుచేసి కొనుచుఁ దనయింట మహమదుం
డఁగ జహాలచటకు డాయవచ్చి
కల్లుకుండ తలను గదలకుండఁగఁ బెట్టి
నవ్వుచుండెఁ బెద్దరవ్వచేసి. 806

వ. అది మహమద్ పుత్రికారత్న మెఱింగి యా కుండను దింపితండ్రి శ్రమ నపనయింపఁ జేసెనంత. 807

సీ. ఒకనాఁడు కాబ నుద్యోగించి తత్ప్రాంగ
ణమునఁ బ్రార్థన చేయుసమయమందుఁ
దూర్రుఁడొక్కఁడు తలగుడ్డ రసూలుపై
వేసియీడ్చి కొనుచు వెళ్ళుచుండెఁ
గాయమంతయుఁ బెద్దగాయముల్పడి నెత్తు
టేఱులుపాఱ కన్నారఁజూచి
అబుబకర్వచ్చి యయ్యదిమాన్పి యా దుండ
గుని దెసఁజూచి యిట్లని వచించె

తే. గీ. ఈతఁ డల్లా ప్రవక్త మీ రితనిఁ జంపఁ
దలఁచిరే మీకు నీశ్వర ప్రళయమొదవి
సరగునను మీదు వంశనాశనము సేయు
నరుగుమింకను నీదు దుశ్చరిత మీఁగి. 808

వ. మఱియు నచ్చటి తుంటరులు పలువురు. 809

సీ. సతము పైగంబరుస్వామిని బాధింత్రు
వారి శిష్యుల కెన్నొబాములిడుచు
ఇస్లాము లెవరైన నెదుటకువచ్చినఁ
గొట్టుచుండిరి వారిఁ బట్టుపట్టి
మతము మాన్పించెడు మార్గంబు బోధింత్రు
నిరసింతురి ప్రహసింత్రు నేరములను
గల్పింతురి బోర్ల పైఁ గఱకుఱాలను దాపి
యెండలో బోర్ల పరుండఁబెట్టి

తే. గీ. మానుఁ డిస్లా మనుచుఁ బలుమార్లు చెప్పి
పొడుచుచుండిరి సేవకపుంజ మెసఁగి
అందులోను బిలాల్బు సీనబ్సీను
కథలు కడగండ్ల చరితలు కలవుకొన్ని. 810

వ. మఱియు బిలాక్‌బసీనాదాసి అబిసీనియా దేశవాసి. అబీఖలఫ్ దాసి సీయను. వీ రిస్లాముమతము నవలంబించిన కతమునఁ బెక్కు పరిభ వములకు, నగచాట్లకుఁ బాలయిరి. అబుబకర రవెదు మహనీయుఁ డిది యెఱింగి వారిని వెలకుఁ గొని విముక్తుల గావించెను మఱియు

కం. అమ్మారు నతని బాబును
అమ్మయు నిస్లాముమతము నందేఁగుట దం
డమ్మనఁ బ్రహరించి మహో
గ్రమ్ముగ నిధనమ్ము నేయఁ గడగెను వేళన్. 812

వ. రసూలువా రాదారిం బోవుచుఁ జూచి నర్మగర్భిత దీనవాక్యంబుల వారి నూఱడించి నాయనలారా! మీకు స్వర్గ మీశ్వరుఁడు ప్రసా దించుఁగాత మని యాశీర్వదించి రంత. 813

కం. ఆ తీరు దండనల పా
లై తలపగిలి యిరువురు మహావేదనతో
నాతనులఁ బాసి దివిఁ జని
రా తార్కాణములు భక్తులందఱు వొగడన్. 814

వ. ఇట్లు వేనవేలుగ వధలు కూరులగు ఖురేషులు అబూజహలును బురస్కరించికొని యొనరింపుచుండిరి. కాని భక్తులలో నొకండును ఇస్లాము మతమునందలి విశ్వాసము భక్తి మానకుండెను. 815

కం. "ఒసమా" నసమాన కళా
లసిత మహాభక్తుఁ డిస్సలామును గొన నా
యసురులు ఖురేషు లతనిన్
విసిగించిరి రాలు రువ్వి విసవిసలాడన్. 816

వ. అందాతని పినతండ్రి ఖర్జూరపు జాపల బోర్లించి యాతనిని శవ
సమముగఁ జేసి వెలఁబెట్టె ఇస్లాము మాన్ప మిగులనగచాట్లు గుడుపు
చుండెను. మహావేదనాదోదూయమానమానసుండయు నాతఁ
డీశ్వరు నేకత్వము పయంబరుని వాస్తవము నందభిముఖుఁడయి
యుండ "నన్ను మీచెఱ బంధింపలేదు. మీబాధలు నన్నంటవు"
అనియూఱడిల్లునంత నాఖురేష్ మూర్ఖులు మండిపడి మహమ్మదు
తండ్రి యగు అబుతాలబును జేరి పరిభూ! 817

కం. ఇదియేమి యాగడము మహ
మదు మామతమును సతంబు మార్కొని పెలుచన్
దుదముట్టఁ బీకివేయఁగ
మొదలిడె నిఁకనేమి ముందు ముప్పున్నదియో. 818

వ. అని పలువిధముల వేఁడి విన్నవింప నాతడు రసూలు వారినిరావించి
పుత్రా! ఇదియేమి యాగడ మీఖురేషులు మొఱలిడు నుద్యమము
నీకుఁ దగదని వారింప నంత మహమ్మదు 819

ఉ. ఓ మహనీయమూర్తి యిహ ముత్తది స్వర్గమె శాశ్వతంబు నీ
భూమి జరామృతుల్ వెలయు పొచ్చెములన్ గలదిందు నీశ్వరుం
డీమహనీయ మిస్లము సృజించె ముముక్షులకెల్లఁ గానముం
దీమతమందుఁ జేరఁదగు నెల్లరు సత్యమెఱింగి వేడుకన్. 820

ఆ. గీ. నేను బ్రతికియున్న నేనాఁటికైనను
ఇస్సలాము లోకమెల్ల స్వీక
రించు మఱియు నొక్కఁ డీశ్వరుండను నిజ
మెల్ల మతమువార లెఱుఁగఁ గలరు. 821

ఉ. నేను చరాచరంబునకు నీశ్వరు డొక్కఁడు వానిఁగొల్చి వి
జ్ఞానము నొందు టర్హ్మ; యజాండము ప్రేమమయంబు నందులో
మానవుఁడున్ స్వతంత్రుఁడను మాట నెఱింగి యిహంబు మోక్షమున్
గానఁగవచ్చునంచుఁ బురఖానును జాటెద మాటలేటికిన్. 822

సీ. ఈ ఖురేషులెగాక యీరేడులోకంబు
లాఁగిన నాఖురా నడ్డుపడదు
ఈ మూరులేగాదు దృగ్దృశ్యములు వచ్చి
కాదన్న నిస్లాము కదలఁబోదు
ఈ మతస్థులెగాదు భూమి యాకాశంబు
నెదురుకొన్నను దీనిఁ గదపలేవు
ఈ తార్కికులెగాదు భూత భేతాళులు
పోరిన" ఉమ్మతు" పొదలఁగలదు.

గీ. ప్రళయకాల పర్యంతంబు భద్రముగను
మాయలోనుండి దివ్యమౌ మహమునకును
బాఱునేటికి జప్పటికాల్వ లెన యగునె
యన్నిమతములు నొక్కటే యనఁగఁ జనదు. 823

చం. ఒకమహిమాస్పదంబయిన యోషది జాతిని బైడి సేయు దా
నికి నిఁక సంధియంబె మఱి నేరవు పోలిక లిస్సలాము కీ
సకలచరాచరంబునకు సాధకమైనపదంబు చూడ నై
హికమునకున్ బరంబునకు నెందు మఱొక్కటిలేదు నమ్ముఁడీ!

వ. కావున 825

సీ. ఈ ప్రాణముండిన నేఁగిన నిస్లాము
వ్యాప్తిగాంచెడుదాఁక వదలలేము
ఈ ప్రజనమిత్రన నీనాఁడు తిట్టిన
నేనాఁటికైన నను నిదియెదిక్కు
ఈ ఋజుమార్గంబు నేతేశ్వరత్వంబు
నీయహింసామత మీప్రతిష్ఠ
ఈ రాజయోగంబు నీత్యాగ మీప్రబో
ధాధ్యవసాయంబు ధారణంబు

తే. గీ. ఏమతంబున యందున నెఱుఁగఁబడవు
మిథ్యలును మాయలును నవిమృశ్యములును
బలుల దోషదూషితములు గలుగు మతము
పోలదెన్నడు నైహికాముష్మికముల. 826

వ. అని యిస్లామును నేతత్ ఖురాను సుధావాక్యపరంపరలను నేకరువిడి పవిత్రమయిన అల్లాపరిభాషను భాషాంతరీకరించి చెప్పి వల్లెయని తిరోహితంబై వెడలినంత. 827

తే. ఆఖురేషులకు మహమ్మదాడినట్టి
మాటలు కఠోరములగుచు నాఁటుకతన
వైరమూని బాధలఁబెట్టి పలుతెఱఁగుల
రగులఁజేసిరి కలహకారణము లచట. 828

ఆ. గీ. ఎన్నియును సహించి యిది నిర్వహింతునా
అల్లకావవలయు ననుచు లేచు
శక్తి వంచనంబు సలుపక యిస్లాము
బోధసేయు జనము మూఁగుచుండ. 829

తే. గీ. కాని పెక్కురఁజంప నాకఠినమతులు
చూడఁగాలేక మహమద్రసూలువారు
అనుచరులఁగాంచి స్థలముమార్పనగు ననుచుఁ
జెప్పి రశ్రులురాల పచ్చికలమీఁద. 830

తే. గీ. అగ్నికణములవలె రాలె నశ్రుజలము
జన్మభూమినివిడిచి ప్రాచ్యమునకేఁగుఁ
డని వచింప రసూలుని తనువు వడకెఁ
బ్రాప్త మేతీరు జరుగునో పలుకలేము. 831

కం. క్రూరతను ఖురేషులు మితి
మీఱి మనల బాధపెట్టి మృషలల్లి మహా
దారుణములుచేసి సదా
చారంబులు పాడుసేయఁ జను చుఁడంగన్. 832

కం. ఈ తీరుగన్నఁ బ్రాణము
లేతీరుననైనఁ గాచుటెంతయుఁ గష్టం
బీతెన్నును దప్పించుక
యేతావునకైనఁ బోవుటే మేలనుచున్. 833

వ. అబిసీనియాదేశము సమంజసమైనభూమి. యచ్చటియేలిక క్రైస్తవుఁ డైనను వినయశాలి. విజ్ఞానధన్యుఁడు. మనల నాదరించి ప్రాణములకపాయము రానీయక శరణమిచ్చును గాన యిష్టమున్నవారు వెడలుఁడనుడు. 834

కం. కొందఱకిష్టంబును మఱి
కొందఱకు ననిష్టమగుట గుసగుసలాడన్
దొందర తొందరగాఁ బో
వందలచి రపాయముల నెపంబున వలసన్. 835

వ. అంతఁ బన్నిద్దఱుమగవారును నలువురాడువాండ్రును. లేచి అబిస్సీ
యానిదేశమునకు వలసపోవఁ బ్రయాణమైరదిరజ్జబ్ మాసము. విశిథి

సీ. ఘూకంబు లోకమూలఁ గూయుచునుండె, ను
ల్కాలురాలుచుండె నల్గడలయందు
అశనిపాతములయ్యె నాశాంతములను మి
థత్వంబు రోదసిఁ బరిఢవిల్లె
జంఝానిలంబులశ్రాంతంబు ఘూనభో
వీథులఁ దలకిందు వెట్టుచుండె
పాతాళలోకంబు పైకివచ్చెను నర
కాగ్ని గుండాలు వాయనము లిడెను.

తే. గీ. కాలుసాగదు కటికిచీకటుల నెనసి
యడుగులు తడబడుచునుండ నబ్బిసీని
యాకు నభిముఖులై పోయి రాపదార్గు
రును బురాతన జన్మభూమిని ద్యజించి. 837

వ. ఇది ముసల్మానుల వలసకుఁ బ్రారంభమందు 838

కం. ఒసమాను నతని సతియ
త్యసమాన కళాధురీణయగు రొఖియాయున్
వెస నబిసీనియకునయి వ
లసపోయిరి జన్మభూమి లాగుచునున్నన్. 839

వ. దుర్మార్గులు ప్రచండమార్తాండ మండల సన్నిభ మహాకోపతాప
పరీవృత మానసులు నగు దుష్టులునగు ఖురేషులదాడికి జడిసి ప్రాణ
భయంబున దేశాంతరములకుఁ బ్రయాణంబై పలువేసటలంగాసి
చెంది పడరాని బాధలుపడి నానాఁటి కబిసీనియా దేశమును రక్షణా
గారముగా నవలోకించిరది. 840

కం. పాలించుతేఁడు క్రైస్తవుఁ
డా లావణ్యంబుఁ బ్రేమ నాదర్శముగా
మేలెంచి వేఁడి విడిసిరి
శ్రీలు సుశీలములు శాంతి చేకూఱంగన్. 841

వ. అదివిని వారిమార్గ మనుసరించి మక్కాలోముసల్మానులగు ప్రజలు మఱికొందఱుగూడ అబిసీనియాకు వలసపోయి కాఁపురములు సేయు చుండిరి. వారిసంఖ్య నానాఁటికి నూఱుగాఁ బరిగణింపఁబడె నంత. 842

ఆ. వె. నెనరు మీఱువారు నిత్యకళ్యాణంబు
పచ్చతోరణములఁ బరగుచుండి
రబ్బిసీనియా ప్రయాణం బరబ్బు ము
స్లిమ్ము లాటపట్టు చేసికొనిరి. 843

వ. ఈ యుదంతము మక్కాఖురేషులకుఁ దెలియఁగా."ఉమరుబిన్ అస్ అబుల్లాబిన్‌రబయ" యనువా రబిసీనియాకుఁబోయి రాజునుదర్శించి పెక్కు పారితోషకములు సమర్పించి సంవిధానముచేసి. 844

ఉ. సీవుమహామహుండవు వినిర్మల తేజుఁడ వందరాని నీ
భావములున్ బవిత్రములు పార్థివ! మా యరబీయపామరుల్
నీవసుధన్ వసించుటకు నేకరణిన్ సహింతు వయ్యయో
నీ వికనైన వీరలను-నెట్టవత్రోలుము తొంటిపీటికిన్. 845

కం. వీ రపరాధులు కడు దు
ర్వార పురాతన మత మనివార్యము దానిన్
దూఱి వినూతన మతమునఁ
జేరిరి పురికెల్ల నిందచేకూఱంగన్. 846

వ. కావున. 847

తే. గీ. దోష దూషితులీ మహాద్రోహు లరయ
జాతిని దిరస్కరించి నైజమగుభక్తి
వ్యక్తి ప్రతిమార్చనంబులుఁబాసి వేఱు
మతము ధర్మంబులోఁ జేరు మానవుండు
దండనార్హుండు చూవెయిద్దండుఁడయిన. 848

వ. కావున నీపురినుండి యీపాషండులఁ బాఱఁద్రోలుము లేనిచో నీమత తిరస్కారదవాగ్ని మీభూమింబ్రాకిన నావల నార్పుట కెవరితరమును గాదని పెక్కుసాహసవాక్యంబు లాడిన నంత. అబిసీనియా సార్వభౌముఁడు వలసవచ్చిన వారిం గబురంపి యుదంత మేమని యడిగినంత. 849

తే. గీ. అరబునుండి వలసవచ్చి యబ్బిసీని
యాను విడిసిన యాముసల్మానులందు
"జాఫరెతయరు" ముందఱ సాగి మోక
రించి పేరోలగంబులక్షించి పలికె. 850

ఆ. సార్వభౌమ! మమ్ము సభకురావించి నీ
వడిగినట్టి ప్రశ్న లర్థమయ్యె
మేము మున్ను తమములోమున్గి యుంటిమి;
మావిధంబు దుఃఖమయముగాదె. 851

కం. ప్రతిమలఁ గొల్చుటయును ద
ద్వ్రతములు బలియాసవంబు వ్యభిచార దురా
గతములు సలుపుచుఁ బాపపు
బ్రతుకును సాగించుచుండవలసెను మాకున్. 852

కం. చిక్కిన పేదల ధనమును
ముక్కడులై యపహరింత్రు పొరుగుసతుల బల్
టక్కరి తనములు సలుపుచు
రక్కసులయి కయికొనెద రరబ్బులుగంటే. 853

వ. అట్టి మూర్ఖులగు మమ్ము జ్ఞానమార్గంబులకు మరలించుట కొక
మహా పురుషుని మాలో నీశ్వరుఁడు సృజించె 854

కం. ఆతం డుపదేశంబునఁ
ఘాతకములు బలులు వధలు ప్రతిమార్చనముల్
జాతి మత కలహ కలుష
వ్రాతంబులుమాన్పి నీతివర్తన గఱపెన్. 855

కం. నమ్మక, మన్నృతమ్ములు నె
పమ్ములులేనట్టి ధర్మమార్గంబును దై
వమ్మొక్కండను భక్తి ప
థమ్మును బోధించె మహమ దఘములువాయన్. 856

కం. ఋజుమార్గములకు ధరణీ
ప్రజలను మరలించి యీశ్వరైకత్వమ్మం
దజితమని చాటి విజయ
ధ్వజమెత్తె రసూ లరబ్బు వసుధవడంకన్. 857

వ. మఱియు నాయరబు పూర్వమెట్టిదైనను నేఁడు. 858

ఉ. ఆవసుధామతల్లి తనయందు సువాసన లుప్పతిల్ల నా
నావిభవాస్పదంబు సుమనస్సముదాయము చేరరాఁగ వాం
ఛావిలసత్ కళాకలిత సంగతి శ్రీ మహమద్రసూలుతే
జోవిజితార్యముం డచట శోభిలుపేర్మి నుషస్సుకై వడిన్. 859

వ. ఆతఁడు మానవలోక కళ్యాణదాయకుఁడు. 860

ఉ. పుట్టువునుండి మంచిగుణముల్గలవాఁడు, మహానుభావుఁ డే
పట్టుననేని ధర్మమును బాయక, తన్నెదిరించు కట్టిఁడుల్
పెట్టెడు సిల్గులోర్చుచు వివేకము తెల్పెడు మేల్ప్రవక్తయౌ స
ద్మాట్టు రసూల్మహమ్మ దలరారు నరబ్బును నుద్ధరింపఁగన్. 861

కం. ఆమహనీయుని నీతి మ
హామార్గము ధర్మనిరతి యారబు లెఱుఁగన్
వేమాఱతని ప్రభావము
లే మన్నించెదరు జనము లేమఱకుండన్. 862

వ. ఆమహనీయుండు మమ్ముఁబిలిచి 863

మ. ఉపదేశించెను దేవుఁ డొక్కఁడని యుద్యోగించి తత్పూజనే
యుపపాదించె నుపాసనాక్రమముతో నూహించె నాధ్యాత్మిక
స్వపదంబంతయు విగ్రహార్చనము దూష్యంబంచు దానాది కం
బుపవాసంబులు ముఖ్యధర్మములుగా నుద్బోధముల్ చేసెడున్. 864

వ. "కల్మా" మంత్రము నమాజు, ప్రార్థనము, జకాత్ "దానము"
రోజా ఉపవాసము, హజ్ యాత్ర లనునైదుతెఱంగులు గల కర్మ
ములు విధించి సత్యవ్రతులై వానిననుష్ఠింపలయునని యుపదేశించె
మఱియు నిట్లు బోధించు. 865

ఆ. ఒరులు దాచుకొన్న నెరసైనఁ దిరిగి వా
రలకుఁజెందఁ జేయవలయు నిరుగు
పొరుగువారిఁజుట్టములబ్రేమ మెయిఁజూడ
వలయుఁ జేతనైన వఱకునరుఁడు. 866

వ. కావున రసూలువారి ప్రబోధము నానాఁటికి ఇస్లామ్ అను పేరవ్యాప్తి
గాంచెను. 867

— "ఇస్లామ్" —

ఉ. అన్నిటికన్నగొప్ప మహిమాస్పదమైన మహత్త్వమొందు దా
నున్నది యాఖురాననెడు నుత్తమగ్రంథము దైవదత్తమై
సన్నుతమై పవిత్రమయి శాసనమై సచరాచరంబులో
నున్నరహస్యముల్ దెలుపుచున్నది కేంద్రముగాఁగ సృష్టికిన్.

చం. మతములు పెక్కులీధరణి మానవులున్ రచియించి రందులోఁ
గృతకములైన ధర్మములనేకములున్నవికాని యిస్లామ్
మతముసమస్త మీశ్వరుని మార్గము; మార్పు వహింప దెప్పుడీ
ప్రతిన మహమ్మదాడెను బ్రివక్తనుదానసె నేరుకారనెన్. 869

చ. భజనలుచేసి చేసి భగవంతునిఁ గాంచఁగలేరు మూర్ఖులీ
ప్రజలు తమః ప్రవృత్తి భవపాపమలీమసమైన కర్మపుం
గ జిబిజివిన్ "నమాజ" ను నగాధ వినిర్మల యోగశక్తిచే
రణమొనరించియీశ్వరుని రాజ్యముగొందురటంచుఁదెల్పెఁదాన్. 870

చ. గగనము నెక్కిపోయి దివిఁగాంచి సురాళినెఱింగి స్వర్గపున్
సొగసునుతించి యీశ్వరునిఁజూచి యభేదమహోపదర్థ
రా గగరిమ నైక్యరూపమునఁ గైవసమున్ బొనరించి సృష్టిసో
యగము "మెరాజ్" పదానఁగొనియాడె మహమ్మదుభక్తకోటినిన్

శా. ఏతేజంబుననెల్ల తేజులును నెంతేతేజమున్బొంది యీ
భూతవ్రాతము తేజమొందుటకును ద్యూతంబునుంజెందెనో
యా తేజంబున భౌతికంబును యథార్థంబు "అల్లా" నుగాఁ
జేతంబందుఁదలంచి యొక్కడనుచున్ జెప్పెన్ రసూలెంతయున్.

ఉ. నైతికరాజకీయములనంత మహామహనీయతత్త్వసం
జాతరహస్యమార్గములు సాంఘికరూపసముత్సవంబులం
ద్యోతకమున్ బొనర్చితనతో సరిబోధకు లుండరంచు వి
ఖ్యాతి గడించె నెంతయు మహమ్మదు శాశ్వతమై వెలుంగఁగాన్.

తే. గీ. అందులో గొప్పసత్యంబు లలరుచున్న
వందులో గొప్పజ్ఞానంబు నలరుచున్న
దీశ్వరువి యేకతను ప్రబోధించె మహమ
దెవరుచెప్పురహస్య మింకేమిగలదు. 874

తే. గీ. ఒక్కఁ డీశ్వరుఁ డనుటలోనున్న మర్మ
మాగమంబులమతము నధ్యాత్మవాద
ఘనమహాసౌధపుఁబునాదిఁ గదిపివేయఁ
దలఁకి నిర్విణ్ణులై జనుల్ నిలువవలసె 875

శా. లేఁడా స్వర్గమునందు లేఁడు భువిపై లేఁడా పయోరాశిపై
లేఁడా శాలను గుళ్ళగోపురములన్ లేఁడా ఖగోళంబులో
దోడై యీశ్వరుఁడెప్డు భక్తజనహృద్ద్యోవీథివర్తించునం
బాడెన్ యౌగిక దృష్టి శ్రీమహమదధ్యాత్మన్ విలోకింపుచున్.

సీ. ప్రజలందు భ్రాతృభావంబు నెలకొల్పె
నశిథిలరాగ రసానుభూతి
స్త్రీలందు స్వాతంత్ర్యజీవితంబునుగూర్చె
శౌచశీలాచారసాధనమున
దాయభాగంబుల ధర్మంబు నిలిపెను
బడఁతుల కర్థంబు పంచియిచ్చె
విగ్రహారాధనా విషవృక్షమును గూల్చెఁ
గూఁకటివేళ్ళతోఁ గ్రుంగిపోవ

తే. గీ. ఆసవముమాన్చె వ్యభిచారమణఁచివైచె
హింసఁబరిమార్చె విద్యాప్రవృత్తి నిలిపె
శాంతినెలకొల్పె నెల్ల దిశాంతములను
శ్రీమహమ్మదుస్వామి జేజేయనంగ 877

ఉ. నొష్టనునేలమోపి తననోట "కలీమ" పఠించుచున్ మహా
నిష్ఠఁదవస్సమాధినెద నిల్పిపరాత్పరుముంగలన్ బద
భ్రష్టుఁడుగాక యావెలుగు భావములోఁ దలపోసేనేని యీ
సృష్టిని నాత్మనున్ దివిని నీశ్వరునిన్ గనవచ్చు భక్తుఁడున్. 878

ఉ. ఈగతి నీశ్వరున్ దెలియు నిద్ధవివేకము ధర్మమార్గమున్
రాగరసంబుతోడను ఖురానుపఠించి నిజంబుగా మహా
యోగుల కందరాని విమలోక్తి నమాజను కర్మపుంబరి
త్యాగ పథంబునేర్పిన మహమ్మదులక్ష్యముగాఁడెయన్నిటన్. 879

శా. సంసారంబు పరిత్యజించిన మహాసన్న్యాసులున్ వైభవో
త్తంసుల్ రాజులు నిమ్నజాతులను భేదంబెల్లఁబోనాడి వి
ధ్వంసాపాదక మార్గముల్ గడిచి విశ్వభ్రాతృభావంబు ని
ర్హింసాసక్తి నిజానురాగములు నేర్పెన్ శాంతి "ఇస్లాము" నన్

మ. ఇసలామన్న పవిత్రధర్మము మహాస్వేచ్ఛాప్రశాంత ప్రభా
లస దుద్వేగ కళాప్రపంచ కలనాలావణ్య సంవాసితం
బస మానోన్నత దివ్య భవ్యచయమధ్యాత్మైక తత్త్వంబు నీ
దెస "అల్లా" ను గ్రహింపవచ్చును మనోదీక్షాపరిభావంబునన్.

చ. చలనము లేనిదీశ్వరుని సత్యము జీవరహస్యమీ జగ
త్కలన మెఱుంగఁజేయునది తాత్త్వికమైనది యిస్సలాములోఁ
గల మహిమస్వరూపములఁగాంచిన నైహిక పారమార్థికం
బులు సమకూడు శాంతమును మోహవిదూరమునైన పద్ధతిన్.

ఉ. ఎందఱొ యెన్నొమార్గములు నెన్నియొనీతులుపన్యసింతు రిం
కెందఱొ యెన్నొధర్మములు నెన్నియొయుక్తులుగూర్చి యీశ్వరుం
జెందగ వచ్చునంచును వచింతురు తార్కికపద్ధతిన్ నిజం
బెందునెఱుంగరాదు పరికింపఁగ నీయిసలాము తక్కఁగన్ 883

ఉ. ఏల వృథాశ్రమల్ పడుచు నీశ్వరుగూర్చి తపంబుచేసి మి
థ్యాలవ దుర్విదగ్ధులయి తత్త్వములోని యథార్థమారయం
జాలక భ్రాంతిపాలగుచు జన్మమనంబడు శూన్యభాండమున్
గాలహతిన్ బ్రభిన్నమయి నష్టముగాఁబొనరింతురార్తులై 884

ఉ. కాలము నమ్మరాదు చిరకాలము మానవులుండరీ జగ
జ్జాలము భ్రాంతిమూలమయి చావును దెచ్చుచు నున్నదీ, మహా
కాలుజయించుమార్గమ్మును గాంచెదు కోర్కెయున్న విస్సలామ్
శీలములన్ "నమాజున్ను" విశిష్ట "ఇమాను"ను "నేర్వఁగావలెన్. 885

సీ. "అల్లా" యొకండని యంతరంగంబున
నేనాడు నమ్మి ప్రార్థింపవలయు
అల్లా ప్రవక్త మహమ్మద్ రసూలని
యెంతయు మది విశ్వసింపవలయు
అయిదుపూటలు నమాజధ్యాత్మ విద్యతో
నిద్ధతపంబు సాగించవలయు
ప్రతివర్షమును నుపవాసంబు ముప్పది
దినములు చేసెడి దీక్షవలయు

గీ. ధనము గలిగెనేని దానంబు వలయును
హజ్జనియెడు తీర్థయాత్ర వలయు
నిట్లు పయి విధులను నేపొద్దు నొనరించు
వారు పాయఁగలరు బంధచయము. 886

ఉ. శీలము నీతియున్ నిజము చెప్పు వ్రతంబు యథార్థవాదమున్
ద్వాలిమియున్ ప్రశాంత సముదార గుణంబులుగల్గి మోసమున్
బాలిశవృత్తి మాని సముపాసిత సత్యపథంబునందు నే
కాలము నీశ్వరున్ గొలుచు కర్మమె ముక్తి రసూలు చెప్పెడున్

తే. గీ. ఎల్లవారు సమానమే యెడలనైనఁ
బ్రభువు బానిసభేద మీశ్వరుని కెందు
లేదు గావ మీర్తున్న నుంచరాదటంచుఁ
దలచుబోధించు నారసూల్ ధర్మ ప్రజకు 888

తే. గీ. స్త్రీలు తల్లులు జనులు భాగ్రితృవరులంచుఁ
గడుఁబవిత్రభావంబులు గలుగువారె
యలరి "ఇస్లాము" నిర్వాణమందఁగలర
టంచు బోధించు నారసూలవని ప్రజకు 889

సీ. లా ఇలాహాఇల్ల లాయటంచును "కల్మ"
నోరార సతతంబు నుడువవలయు
వివిధ కర్మములందు బిస్మిల్లహిరర్రిహ
మానిర్రిహీమని పూనవలయు
అల్హంద్రొలిల్లాహ అని నమాజున సూర
పాతెహాపఠియించి పరఁగవలయు
వహదహూ లాషరీక్ లహూయని యేకేశ్వ
రోపాసనము నేయుచుండవలయు

తే. గీ. ఇట్లు లిస్లాము మతము నర్థించి ప్రేమ
పాఠములునేర్పి విజ్ఞాన షక్కి గూర్చి
మానవోద్ధారకుండన మహిని వెలసి
మలినములు మాపె శ్రీరసూల్ మహమదెలమి 890

వ. ఇంత మాత్రంబునకు మాజాతి మాపైఁ గలహించినది. పెక్కు కడగండ్ల పాలుగావించి దేశభ్రష్టులనుజేసి మావెన్నాడి యీమీ యాస్థానమునఁ దలదాఁచుకొన్నను వచ్చి యపవాదంబులు నెపంబులు పన్ని యాపదల పాలునేయ సమకట్టుచున్నారు. వారిబారి నుండి మమ్ము తప్పించి మీప్రేమామృతధారాప్రవాహమున ముమ్ముద్ధరింతురను పేరాస మిమ్మాశ్రయించినారము. మా కన్ని విధముల శరణమై కాపాడఁగలతేఁడవని యీశ్వరుండగు అల్లాను ద్దేశించి యీవేగు సాగించితిమని. 891

ఉ. కన్నులనీళ్ళు వాడఁ దమ కష్టపరంపరలెల్లఁ జెప్పినా
ఖిన్నుల వాక్యమొక్కొ-కటి కించనుగూర్పఁగ జేడు చూచి యా
పన్నులఁ గావ మావిధి; నిపాతదురంతవిషాదమిందు మీ
రున్ననురాదు నిర్భయతనుండుఁడు పొందని చెప్పవారలున్. 892

కం. కనికరమును బ్రేమయు బాధ
లను గూర్చి సహాయపడుట, లలనలయెడమం
చిని గౌరవించుటయు మృష
లను మానిపి మంచి త్రోవలను జూపించెన్. 893

కం. వధలను నపహరణంబులు
నధములతోఁ బొత్తు కలుషమనృతము కితవ
ప్రథమము నాసవపానము
వ్యథలను వర్జింపవలయునని బోధించెన్. 894

వ. అట్టి వన్నియు మేమాచరణమందుఁ బెట్టుచున్నాము. మఱియు 895

కం. దేవుండొకఁడని కొలుము
యేవి నిషేధింపఁ బడెనవేమియు ముట్టం
బోవము మంచికిఁ జెడ్డకు
నావిశ్వాత్మకుఁడెయంచు నర్పింతు మెదన్. 896

వ. అని మఱియు నివేదింప విని, అబిసీనియా చక్రవర్తి కన్నుల నుండి బాష్పకణములు రాల నారంభించెను. అయ్యవసరంబునఁ దక్కుంగల సభ్యులును నార్ద్రహృదయంబున నెంతయు వగచిరి. అంత నా ముస్లిములు ఖురానులోని కొన్ని సూక్తముల వినిపింప నాధరణీశుఁ డిది మానవాసాధ్యమైనయీశ్వరవాణియున్న "మోసేప" యిగంబరుకై యవతరించిన "తౌరేత్" వంటి పవిత్రగంథ మని హర్షించి. 897

కం. ఈమహమద్ నే బైబిలు
లో మాక్రీస్తు నుడివెను నలోకమహా వి
ద్యా మహితుండు ప్రవక్తల
లో మాన్యుఁడటంచునుభయలోకము లెఱుఁగన్. 898

వ. అవి చెప్పనదివిని యరబు ముస్లిము నాయకుఁడగు "జాఫరెతయార్" ఖురానులో ఏసుక్రీస్తు నభివందించు మండలములుఁ బుక్కులు నుద్ఘోషించి చదివెను. 899

కం. ఆ యేసుక్రీస్తుని కథ
వ్రాయుటలోఁ గలుగు ప్రేమ వా
క్యాత్మకమౌ గేయము మానవహృదయ
ప్రాయికమగు జడతఁబాపుఁ బ్రజలకు నెల్లన్. 900

శా. ఏసుక్రీస్తు మహానుభావుఁడనఘ స్వేచ్ఛావిహారక్రియా
వాసోత్తంస విలాసభాసుర కళాస్వర్గీయగానంబులో
మోసెత్తన్ దనప్రేమపాతముల నుద్బోధింపఁగా భక్తి వి
శ్వాసంబుల్ ప్రకటించి ప్రాణముల సోపానాల నర్పింపఁడే. 901

తే. గీ. ఇట్టి పుణ్యకాలముననేఁ బుట్టుటన్న
నది మహాభాగ్యమనితేఁడు హర్షమొంది
మక్కరాయబారుల సభామందిరమును
వెడలనడిపెను బెడచెవి నిడిన పగిది. 902

వ. మఱియు మక్కాఖురేషుక్రూరులపోరు పడలేక యెట్టకేలకు "అబూబకర్" అను మఱియొక ముస్లిముశ్రేష్ఠుఁడు అబిసీనియా ప్రయాణమై "బరల్నుమా" వఱకు వచ్చెనదివిని "ఇబనుల్దగనా" అను నతఁడు వచ్చి వారించి. 903

ఆ. ఓ అబూబకర్ మహానుభావుఁడ వీవు
వలన పోవవలదు; పాపులెన్ని
యాడనిమ్ము పువ్వువాడకుండ నినుఁగా
పాడుదునని పూటపడెదనేను. 904

వ. అని బాసాడి మరలిరవ అబూబకర్ నిలిచిపోయెను. తరువాత రెండు
న్నర నెల లగుసరికి. 905

సీ. గాలిధూళినిలేపి గగనభాగంబెల్లఁ
గప్పి బ్రహ్మాండంబుఁ గదిపినట్లు
పుష్కలావర్త సముద్రాంతమేఘ పం
క్తులువచ్చి కార్చిచ్చు కురిసినట్లు
కాఱుచీకట్లు ముక్కారు వర్షాలతో
వార్ధులుముంచి యేపారునట్లు
దావాగ్ని దగ్ధ నిద్రాముద్రితంబైన
ప్రళయంబు పురుడించి వచ్చినట్లు

గీ. నీలివార్తలువచ్చి దేశాలుపాకి
పెద్దరాజ్యాలు తలక్రిందుపెట్టివేయు
నట్టివాతావరణ మరికట్టవలయు
ఱేఁడు ప్రజలను గాపాడ వేఁడునపుడు. 906

వ. మహమ్మదు వారికిని, మక్కాలోఁ గలహించు ఖురేషులకును
నైక మత్యము కుదిరినదనువార్త నాన్నాఁటి కబిసీయాయందు
వ్యాపించినది. అది "జాఫరెకరార్" విని తనతో వచ్చిన వారిని
ప్రయాణముచేసి మక్కా చేరునంత. 907

కం. నీలాపనిందె కాని ని
జాలాపము సుంత గానఁజాలక యెదలో
నాలోచించుచు వగచుచు
పైశంబ ప్రవేశమైరి వారలు మక్కన్. 908

వ. వారివెంట నబిసీనియాకు వలసవచ్చినవారెల్లఁ గతిపయదివసంబు
లలో మక్కాచేరి విడిసిరంత 909

ఆ. గీ. జన్మభూమియెంత సామాన్యమైనను
విడుచుటన్నఁ బెద్దవేదనయగుఁ
దిరిగి చేరుటన్నఁ దెలియదుగాని యా
చెలువు చెప్ప నెవరికలవిగాదు. 910

— ప్రాపంచిక వాంఛలు —

వ. మక్కాలోఁ గలహపేర్రితులు మహమ్మదు నవలోకించి నచ్చెరు
వడి యిదియెంతయు వింతయని తలపోసి 911

కం. మముఁజూచి వెఱవఁ దేమియు
సమన్వయముగఁ దన మతము సాగించును నిం
క మనము చేయున దేమని
తమలోఁదా మనుకొనిరి పెద్ద తగవులు పడుచున్. 912

వ. మఱియు నబ్బీనియా వెడలిపోయినవారును దిరిగివచ్చి మక్కా
విడిసిరి. వారందఱు ముసల్మానులు. 913

కం. పేరోలగంబు దీర్చియు
దారుల జనువారి బుద్ధి తల్లడపడ వి
స్ఫార వినూత్న కథాసం
స్కారంబులఁ దత్త్వబోధ సాగించునదేః 914

వ. కావున నీతఁతోఁ గలహించుటకన్న మనప్రాచీన విగ్రహారాధన సాధనంబైన మతమును దూఱని దారిని మన మతని నిమక్కాకుఁ బట్టాభిషిక్తునిఁ గావించి పూజించుదమని నిశ్చయించిరి. అంత "అగ్బా" అను ప్రధాని మహమ్మదువారిని సందర్శించి. 915

ఉ. ఓయి మహానుభావ! సుగుణోజ్జ్వలతేజ! చరాచరాత్మక
స్థేయ విరాట్స్వరూప సముద్దీర్ణ విధంబు లెఱుంగు నీకు మే
మే యననేల యీ యరబు మేదిని చెప్పన దాలకించి నీ
పై యధికారముల్ సలుపవచ్చెదవే యని విన్నవింపఁగన్. 916

వ. మహమ్మదవనతవదనుఁడై యది యేమన 917

ఉ. మాది పురాతనంబు ప్రతిమార్చన మార్గమునందు నీవు కా
లూది ప్రపంచవాంఛలకు లోపములేని తెఱంగున న్నిజా
మోదమునన్ జరించుము ప్రబుద్ధులు మెచ్చఁ ద్వదీయ మార్గమం
దేదియుముక్తిలేదు యిదియెంతయు నారయుమన్న నాతఁడున్.

ఉ. నాకుఁ బ్రపంచవాంఛల మనంబున నిచ్చ జనింప దింత; యీ
లోకులు కామషట్కముల లోలతమై జరియింత్రుగాని తా
మేకరణిన్ బరాత్పరుని నెర్గి తరించెడు నట్టిదారికై
జోకవహింప రీవిధము చూడఁగ దుఃఖమువచ్చు నాకొగిన్. 919

సీ. ఏయూరఁజూచిన నిహము సంసారంబు
సాగింపవలెనని సాగువారె
యేపల్లెఁగాంచిన నీహాప్రకారంబు
నెఱవేర్చుటకు నెదఁ బఱపువారె
యేమూల వెదకిన నిద్ధసంస్కారంబు
లను స్వార్థములకయి పనుచువారె
యేతెన్ను నరసిన నీ పొట్టకూటికై
తప్పుమార్గంబులఁ దనరువారె

తే. గీ. ఇంక నీశ్వరుండేమి పూజించుటేమి
యతని యేకత్వ సిద్ధికై యరసి క్రొంత
త్యాగమును జేయవలదె సత్యమును వదలి
విగ్రహంబులఁ గొలుతురే వికలమతిని. 920

కం. అధికారములును బదవులు
వధిక మహాభాగ్య మైహికా వాప్తికై స
త్పథమున నీశ్వరు నేక
త్వధర్మమార్గంబుఁ జేరవలదా? సుగతిన్. 921

వ. అనిన నామక్కావాసులు 922

ఉ. ఈశ్వరుఁ డన్నిటన్ గలుగునేని శిలాదులయందు లేఁడె యా
శశ్వదనూన విగ్రహము సాక్ష్యముగా గుడినిల్పు పూజదా
విశ్వజనీనతావిభవ విశ్రుతమై ఘటియింపజాలదే
శాశ్వతముక్తినిన్; మనసుశాంతియెగాదె పరంబు ముస్తఫా! 923

వ. అనిన ముస్తఫారసూల్ 924

ఉ. ఈశ్వరుఁడన్నిటన్ గలుగు నేకముఖానఁ దదీయ లక్ష్య మీ
విశ్వమెఱుంగరానిదది వెఱ్ఱిగజాలను బెట్టదేని నీ
శాశ్వతముక్తి కడ్డమయి చావుఘటించుఁ బనాదినుండి యే
కేశ్వరబుద్ధి రావలయు నింక వచించెడుదేమి జ్ఞానికిన్. 925

వ. కావున 926

కం. నేనా యీశ్వర విజ్ఞా
నానూనప్రీతి పదార్థమగు సాయుజ్యం
బీనాఁడు చెప్పవచ్చితిఁ
గాన, ననున్ దెలిసి తెలివిగాంచుఁ డటన్నన్. 927

వ. ఇట్లు ఖురానులో 928

కం. అల్లా ఖురఆను విరా
జిల్లఁగ ధర్మంబు నిర్వచించె ఖబిల్ రా
నొల్లరది వినుటకై నను
దల్లడపడి తప్పుత్రోవ ద్రొక్కుచుఁ గరమున్. 929

వ. అనినఁ గొందఱు మహమ్మదు వారిం జూచి 930

కం. నీవును మేమును నొకటే
కావున నీవేమి చేయఁగలవని కాఋల్
కావరముతోడఁ బలికిరి
దేవునిఁ దెలియంగలేక తెంపరు లగుచున్. 931

వ. అప్పుడు మహమ్మద్ వారిట్లు చెప్పిరి. 932

కం. నావద్దకు నీశ్వరుడుఁ డా
యావేళలవార్త లంపి యజ్ఞానుల నా
నావిగ్రహార్చకులఁ దన
త్రోవకు రప్పింపఁ బుణ్యశ్రుతులను నేర్పన్. 933

వ. కావున. 934

కం. ఆయల్లానే తప్ప మ
తేయీశ్వరునిన్ భజింప నెసఁగము; శరణం
బా యేకేశ్వరుఁడే యని
యే యెడ ధ్యానింపఁబరము నిహమున్ గలుగున్. 935

కం. ఖలు లెఱుఁగరు దానమునన్
గలమేలును ముక్తిమార్గ గామిత్వము "మూ
సలమాను" లెఱిఁగి ధర్మం
బు లొనర్తురు వారినంటి పోవుట తగదే? 936

వ. మఱియు మహమదువారా కూళల నుద్దేశించి యిట్లు పలికెను.

ఉ. ఓరి దురాత్ములార! విభవోన్నతు నీశ్వరు నీసడించి దు
ర్వార దురంతదుఃఖములఁ గ్రాఁగఁగఁబోకుఁడు రెండునాళ్ళనున్
జేరి విశాలవిశ్వము సృజించెఁ జరాచర భూతకోటి నె
వ్వారికి శక్య మీబలము వానికెగాని మఱెందు నున్నదే! 938

కం. అతఁడే శరణము రక్షకుఁ
డతఁడే సకలాంతరాత్ముఁడతఁడే; అల్లా
యతఁడే యిహమును బరమును
నతనికి మఱిచాటియున్నె యాదర్శములన్! 939

వ. అని మహామహిమాస్పదములైన ఖురానులోని సూక్తములు
శ్రీరసూలువారు చదువ విని, "ఉ త బ" అను ఖలుఁడు 940

ఉ. ఏది వచింప నేమనుట కేమియు దోఁపని వాని ఠంగియై
వాదము మానియా ఉ త బ వైళమవింతగ మాఱిపోయి యు
న్మాదునిఁబోలె లేచి యజమానుల డాసి మహమ్మదన్న నే
దేదొవచింత్రుగాని యతఁడెక్కడ తిక్కినవార లెక్కడన్. 941

ఉ. ఆమహనీయుజోలి కొకరైనను బోవకుఁ డాతఁ డీ యరబ్
భూమిని దప్పఁబుట్టె మనబుద్ధులుమాఱి తదీయబోధచే
క్షేమము నొందకున్ననది కేవలమున్ మనప్రాప్తియే; మహా
స్వామిని నిందచేయు టనఁ బాపము నుండని పల్కె గట్టిగన్. 942

కం. అతఁడు నోట ఖురానును
నాతతముగ నిర్వచించునప్పుడు రోమ
వ్రాతము పులకాంకితమై
చేతోమోదంబొనర్చుఁ జెప్పఁగఁ దరమే? 943

సీ. గాలిచలింపదు కదలవు నదులు పు
ర్ఖాను పఠించు నక్కాలమందు
యుడుపతి చనక తా జడిమనునుండు పు
ర్ఖాను పఠించెడి ప్రస్తవమున
ధూళిరేగదు నభోద్యుతులు ప్రమాన్పడును పు
ర్ఖాను పఠించు సంరంభమునను
రిక్కలురాలును దిక్కరుల్ బెదరు పు
ర్ఖాను చదువు పవిత్రంపువేళఁ

తే. గీ. జెప్పనేటి కజాండంబు సృష్టికదలి
పోవుచుండు పుర్ఖాను మార్మోగ్రియఁగాఁ బ
ఠించుచున్నప్పు డెంతకఠినుఁడయినను
గరఁగు నినుకరముల మంచు విరియునట్లు. 944

కం. అధారాపాతము వి
ద్యాధరులకు రాదు గీత తాత్త్వికమగు వి
ద్యాధుర్యము మాధుర్యము
సాధకునకెగాని తెలియఁజాలదు సుండీ! 945

కం. మహమదును దిట్టఁగూడదు
ప్రహసింపఁగఁ బోలదతని పద్ధతిపై ని
స్పృహులమయి యుంట మంచిది
యిహపరములు గలుగు మనకు నితరుల కెలమిన్. 946

వ. అని పెక్కువిధములవినుతించ నచ్చటి దురాత్ములు విని లేచి
“ఉతబా” నుద్దేశించి 947

కం. మతిపోయెఁ బాపమీకులఁ
దుతబాపై మహమదేమి యూఁదెనొ మంత్రా
లతనికిఁ దెలియనివుండవు
కుతుకంబున మరులు మందుకూర్చెనొ యేమో! 948

ఆ. గీ. నిన్నమొన్నదాఁక నేఁటిదాఁకనుదిట్టి
కొట్టవచ్చు నతఁడకులము మఱచి
పొగడుచుండె మహామద గణితవేత్త గాఁ
గాలమెంత మార్పుగలుఁగఁజేయు? 949

వ. అనిపలికి ఖురేషులు లేచిపోయిరంత మఱికొంద ఱిదిపనిగాదని

కం. అతిచిత్రం బర్థములకు
వతివలకున్ విభవములకు నాతిథ్యములన్
మతివిడిచి మతము మానఁడు
ప్రతిమలకున్ మ్రొక్కఁ డెంతవాఁడో గదరా! 951

కం. అబిసీనియపోయిన యా
రబులు తిరిగివచ్చినారు రారాజులనే
నబుసులఁ దనయెడఁజేర్చుచుఁ
గబురులుచెప్పును రసూలు కతపులియేమో! 952

వ. అని వితర్కరించి తాము మహమ్మదు పినతండ్రి యబూతాలబ్
కడకేఁగి యతని మూలమునఁ గార్యమును సాధింపఁదలంచి
యాతనితో 953

సీ. నీకుమారుఁడు మాకు రాకాసి కైవడి
మా మతమర్యాద మట్టుపెట్టె
నేనాఁటికిని మా దుకాణాచివిగ్రహా
రాధన వలదని బోధసేయు
నానాఁటి కాతని నాటక మీపీటఁ
జెలరేగి మమ్ము వంచింపఁ దొడఁగెఁ
గథ యెదురు తిరిగెఁ గాదనకీవు నీ
వాతని దిద్దెదవా? ప్రబుద్ధ

గీ. మతిని మాకిష్టమగురీతి మందలింపు
మట్లు కాదన్న మిమ్ముఁ గులమందువెలిని
వేసి హోషమువంశానఁ దీసివేసి
వాసిచెడగాసి పెట్టఁగావచ్చినాము. 954

వ. అని పలుకఁగా బరాక్రమముతోనుపక్రమించు నాదురాగ్రహగ్రస్తు
లగు ఖురేషులదాడికి అబూతాలబు వెఱచి మహమ్మదు వారినిబిలిచి

కం. అన్నా! విను నా ప్రేమకుఁ
గన్నప్రియకూమారుకన్న గణ్యుఁడవయి నీ
వున్నావు నీమతంబును
నెన్నఁడు వీడెదవొచెప్పు మెల్లరు వినఁగన్. 956

కం. నీకులము నిన్ను నన్నును
వ్యాకులపెట్టంగ వీర లవ్వారిగ బల్
కేకలువేయుచు నున్నా
రేకరణిని మా న్పవచ్చు లెఱిఁగింపుమనన్. 957

వ. మహమ్మదర్పిసూలు గంభీరములయిన మహామహిమాత్మకము
లయిన ప్రేక్షణంబులు సాగించి తన పినతండ్రి జడానుభూతి
నుపలక్షించి తండ్రీ! 958

కం. వెఱచెదవేటికి దైవము
తెఱఁగెఱుఁగవె ధర్మమార్గదీక్షకలనం
బరయుమ యిహపరముల కీ
శ్వరుఁడొకఁడే మనకు నతఁడె శరణము గాఁడే 959

శా. ఆదుర్మార్గులదేమి సేయుదురు మాకాయీశ్వరుండే సదా
ప్రాదుర్భావము మీఁఱఁగాయుటకునై వాదోడుచేదోడుగా
మాదారిన్ జనుదెంచుఁబామరులు ధర్మంబున్ గ్రహింపంగ లే
కేదోఖేదము తెచ్చిపెట్టుదు రిసీ యేనాఁటి కానాఁటికిన్. 960

వ. అనిన నాఅబూతాలిబు 961

శా. అన్నానీవు గ్రహింపవా ఖలఖురేషార్భాటముల్ క్రూరపుం
బన్నాగంబులు గూర్పనందుఁబడగా బాగౌనె? విజ్ఞానసం
పన్నుల్ పూజ్యులు తత్త్వమార్గముల సంప్రాప్తంబులౌ కాల సం
ఛన్నంబుల్ వెలిఁదీయనెంతురుసుమీ? చాటంగలోకానకున్. 962

వ. అనిన మహమ్మ దాతనింజూచి 963

కం. నాకేమి కోర్కెలేదు సు
మా! కాలము తెచ్చిపెట్టునది మానదొ కిం
తేకరణి, దప్పకోఁగల
మీకర్మ ఫలానుభూతికేగద! తండ్రీ 964

కం. నాచేతసూర్యచంద్రులు
రాచతికము ధనము స్త్రీలు రత్నంబులనే
వోచాలఁదెచ్చి పోసిన
నాచదువునుమతము వీడననుచుఁ దెలియుమా! 965

ఉ. ప్రాణము పోవుచుండునది వచ్చినకైవడి నీవిధంబులే
మేనరయంగఁబోల దల యీశ్వరుఁడొక్కఁడు వానిఁ గొల్చి యీ
మానవులుం దరింతురని మాటికి సత్యము చాటుచుందు నే
మైనను మానదీని బ్రతుకాస యొసంగదు నాకులేశమేన్. 966

వ. అని యెఱిఁగించి లేచి వెడలెనంత. 967

కం. తనమతముఁ దనప్రబోధము
లను వారింతురను భయములవిడిచి యవ్వా
విని నీశ్వరుఁడె వడుపునని
మనమున భావించు చెపుడు మహమద్ మసలున్. 968

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు మహమ్మదు తన పినతండ్రి అబూతాలబును జూడ నేతెంచె నప్పుడాతండు సంతోష కందళితుండై మహమ్మదు వారి నక్కునఁజేర్చి గౌరవించి మృదుమధుర భాషణంబుల నుగ్గడించుచు. 969

శా. వత్సా! నీమతమున్ బ్రబోధమును నీ బ్రహ్మాండ విశ్వాస మా
యుత్సాహంబును మానకీశ్వరుని నుద్యోగించి బోధించు త
త్తత్సూత్రంబులఁ బెంపుసేయుము నిధిధ్యాసంబుసంధిల్ల బీ
భత్సం బేమియులేదు నీతెరువులో భద్రంబుగా నుండుమా! 970

వ. అని యాశీర్వదించి బిడ్డా! నీకు నేనెంతయుఁ జేదోడువాదోడునై యుండెదనని బాసాడి పంపెను. మఱొకప్పు డంతకుఁబూర్వము ఖురేషులు ఉమాబిన్‌వలీదుఅనువానిని అబుతాలబువద్దకుఁగొనిపోయి యానవయువకుని, బానిసీఁడుగాగొని మహమ్మదును దమకిమ్మని యడిగిరంత అబూతాలబ్. 971

శా. ఓరోరి ఖలులార పొందు ననునేదో మూఢుఁడంచెంచి మీ
రీరీతిన్ దనయున్ హరింపఁబరు నేదేనొక్కనిందెచ్చి యీ
తీరుల్ కాఱులు ప్రేలవచ్చునె యిసీ దిఙ్మాత్ర మీదారినిన్
బోరా దింక నడుండు నా ఖలులు తెంపుం జేసి యేతేరఁగన్. 972

వ. ఆఖలులు ఖురేషులు మహమ్మదు నంతమొందించ నెంచిరని యబూతాల బెఱింగి తన బనీహాషవంశ్యులందఱ రావించి. 973

గీ. మన మహమదొక యవతారి మనకు మహికి
మానవు లెఱుంగరీతని మహిమ నేఁడు
మానవోద్ధారకుండు సన్మాన్యుఁడగుట
నరులనుండి కాపాడఁగానగును మీకు 974

వ. అనినంత యాబనీహాషావంశ్యు లామోదించి. 975

మ. మనవంశానఁ గులక్రమాగతముగా మాన్యుల్ మహాపూరుషుల్
జనియింపన్ వినినార మీమహమ దాజన్మాంత మీ విశ్వధా
త్రిని సంస్కర్తగ నున్నచో మనకుగీర్తిన్ ధన్యతంగూర్చు మే
లని భావించుచుఁ గాయఁబూనుకొని దత్యానందమున్ బొందుచున్.

కం. కన నబుజహాలను నాతం
డును హాషముజాతి వాఁడటు లబూతాలబ్
కనుఁజుడు మహమదు పక్షముఁ
గొనఁడయ్యెను నెట్టిబోధఁ గూర్చిన నేనిన్. 977

— హంజా-ముస్లిం ప్రవేశము —

కం. ఆతేండ్లు గడచె మహమదు
వారిపవిత్రవక్తృత్వపదవివచ్చి "కొరోసఫ్"
ధారాధరమునఁ గూర్చు
న్నారని విని అబుజహాలు నడచె నచటికిన్. 978

వ. చని యాతఁడు మహమ్మదు వారి నకారణముగా దూషింపుచు,
ఇస్లామును నిందించుచు నానాప్రకారంబుల దురుక్తులాడుచు బెడ్డ
తీసి వారిశిరస్సు గాయపఱచెనంత. 979

కం. నెత్తురు తలపగులఁగ ను
వ్వెత్తుగ జొటజొటనుగాఱ. వేగమహంజా
తో త్తొకతెచూచి స్వామికిఁ
దత్తరమున వెడలిచెప్పెఁ దత్తద్విధమున్. 980

వ. ఆవార్త హంజావిని. మహమ్మదు 981

కం నాసోదరుని కుమారుఁడు
నాసమముగ నతఁడు కుడిచె నాతల్లిపయః
శ్రీసర్వము కావునఁ గాఁ
డే సాక్షాత్ ప్రియుఁడు నాకు, నేమనుకొంటే! 982

మ. అని కాలాగ్ని సమానవీక్షలను రౌద్రాకారుఁడై లేచి పే
ర్చిన విశ్వంబు విశాలనేత్రములతో దృష్టించి యుగ్రంబు లౌ
ధనువున్ బాణము చంద్రహాసమును సంధానంబుగావించి పో
యె నబూజల్ గలచోటి కద్దితెగి యెంతేవచ్చు చందంబునన్ 983

వ. అంతఁగ్రుపణుఁడైన అబూజహలు నుద్దేశించి 984

శా. ఓరీపాపి! మహమ్మదేమి భవదీయోత్కృష్టతన్ దూతె, నీ
వారీతిన్ బ్రహరించి తేలయివి యత్యాచారముల్ వేగ నీ
ప్రారబ్ధంబునతంబు కట్టికుడుపున్ వాయెత్తఁబోకంచు దు
ర్వారుండౌచు శిరానఁగొట్టె నొసటన్ రక్తంబు జాల్వాఱఁగన్. 985

వ. అంత నచ్చటిఖురేషులు హంజాపైఁదార్కొనఁ జూచిరికాని 986

కం. నేనెవరనుకొంటిరి, హం
జానని యిపుడైన నెఱుఁగఁ జాలరె? మహమద్
మానవలోక ప్రవక్తను
జ్ఞానముతెచ్చికొని మసలఁగావలె మీరల్. 987

వ. అని వారిని వారించి 888

కం. ఒక వంగడ మొక జడ్డను
నకటా! పైరంబులేల? యాధ్యాత్మిక వి
ద్యకుఁబగతగునే, హా యీ
వికటంబులుతెచ్చిపెట్టు విధినేమందున్? 989

వ. అని వగచి 990

కం. నేను బనీహాషంకుల
ఖానుఁడు మహమ్మద్రసూలు ఖర్తుఁడ మీయ
జ్ఞానము వీడ్కొనుచు ముసల్
మానులరై మనుట మంచిమార్గము మీకున్. 991

వ. అని మందలించి మక్కాకాబాయావరణమిది. యెందఱు ఖురేషు
లిచ్చట గుమిగూడియున్నారో చూచితిరాయని మహమ్మదువారిఁ
జేరి స్వామీ! మీశత్రువునకుఁ దగిన ప్రతీకారము చేసితి నని విన్న
వింప మహమ్మదువారు 992

ఆ. అతనినేలకొట్టి మతిమరలించితి
వయ్య! నన్నుఁదిట్టి యడరవిమ్మ
కొట్టినఁ దల పగులఁగొట్టిన నాకేమి
లే దతనికి వట్టివాదెగాని. 993

వ. దీనికేమిగాని నీవునాకన్నఁ గొన్నియేండ్లు పెద్దవాఁడవు. నీవు
నాతండ్రి సోదరుఁడవు. నీతల్లిపాలు నేను త్రావితిని. నామతము నీ
వవలంబించి ముసల్మానుఁడ వగుదువేని నేను మిక్కిలి సంతసించె
దనని పలుక 994

కం. హంజాయౌనని యారబు
కుంజరుఁ డయె ముస్లిముగను గూర్చున్న ఖురేష్
పుంజము లచ్చెరువడ నా
సంజమహమ్మదును నెల్లజనములు వొగడన్. 995

వ. అపుడుహంజ 996

ఆ గీ. నేను నిస్సలాముకానినాఁడును శ్రీమ
హమ్మదాడు మతము నందు దేవుఁ
డొక్కఁ డన్నమాట నొప్పుకొన్నాఁడ నా
కిదియేముక్తినిచ్చునెల్ల విధుల 997

కం. అని యూరూరను జని చె
ప్పిన తీరు నరబ్బుధాత్రివిని హంజాపై
జనులాడిరి వివిధవిధము
లను నిందాస్తుతులుపెక్కు లయధేచ్చముగన్. 998

—• ఉమర్ ఇస్లా మవలంభించుట •—

ఆ. గీ. ఉమఁరు కడుఁ బలీయుఁడున్నత పదవియం
దున్నవాఁడు కలిమియున్నవాఁడు
ఖలులతో నబూజహలునకుఁ దోడయి
ముసలమానులన్న విసుగుచెందు. 999

మ. బలదర్పంబుల నూఁతచేసికొని సంభావ్యంబులవ్మాని యా
ఖలుఁ డీలోకము దుఃఖపెట్టుటకునై కైఁజేసెఁ బాపంబులన్
దలపెట్టెన్ సతులంగలంపఁగ వనాథల్ సాధుసంఘంబులన్
దలఁకన్గూర్చెను బెక్కుబాధలను నుత్సాహంబుతో వేమఱున్

వ. మహాధనికుఁడును ప్రతాపవంతుఁడు నగు నీయుమరు తనదాసి ముస్లిము కాఁగా దాని నాతఁ డనేకవిధంబులఁ బ్రహరించుచుండె నట్లే అబుజహలును మహాబద్ధవైరమ్ము సాగించుచుండెనంత.

కం. అగర్భశత్రువునివలె
రాగంబువెలార్చి భక్తరాజినిగని నా
నాగతుల బాధపెట్టు మ
హాగర్వితమతియగు నుమరార్భాటమునన్. 1002

వం. అంతనొకనా డబూజహల్వచ్చి 1003

కం. మనవంగడమున మాయా
జను లాదయించుచును బెక్కు సాకుల మర్యా
దను దీసివేసినారని
తనవేదనవిన్చె మిగులఁ దహతహతోడన్. 1004

వ. మఱియు నుమరు నుద్దేశించి 1005

కం. ఉమరు ముసల్మానులకున్
యముఁడని పేర్వడసెను నితఁ డబుజహలే కా
దమరులుచెప్పిన మానం
డమానుషుఁడు మహమదన్న నాగడపడఁగన్. 1006

వ. అని పలికెను అంతవారిరువురు హంజాముసల్మానగుటకు నివ్వెఱఁ
గంది ఖురేషులనెల్ల నోలగంబునకు రాఁ జాటించిరి అప్పుడా సమా
వేశములో అబూజహ లిట్లు గంభీరముగ నుపన్యసించెను. 1007

ఆ. వె. ఓ ఖురేషులారా-యో వీర్యధనులారా!
మీజగాన నొక్కమిత్రుఁ డఘము
నేయ మనమతంబుఁ బాయఁగంటిరిగాదె
హంజనాఁగ వధ్యుఁడతనిగురువు 1008

కం. మనలను ఖలులని ప్రతిమా
ర్చనము మహాపాపమని నిరాటంకముగాఁ
బనివడి తిట్టుచు నిరసిం
చును నాకుమనోవికలత జొబ్బిలఁగరమున్. 1009

మ. ఇదిగో నేనుపణంబుఁబెట్టితిని మీరేగాక యేరైన నీ
యుదయాస్తాచలమధ్యభూమిని మహోద్యోగంబు తోడన్ మహ
మ్మదు శీర్షంబునుగొట్టి తేఁగలిగిరే నామ్రతంగముల్నూఱు, వే
యి దినారంబులొసంగువాఁడనని యెంతేవేడ్క సంధిల్లఁగన్. 1010

కం. అని పలికిన వెంటనె యుమ
రును రోసమురేపఁ దోఁకఁ ద్రొక్కిన త్రాఁచో
యనఁ గాలాగ్నిమహో రు
ద్రునివలె నిప్పుకలు కనులదొర్లుచు రాలన్. 1011

కం. చని తన తరవారిని గై
కొని పరువెత్తెను రసూలు గొంతుక కోయన్
జనములు గుంపుల గుంపులఁ
జన మహాప్రళయము భువి, సమకుతెననుచున్ 1012

ఉ. తారలు డుల్లె. వార్ధు లతిదారుణమంచును ఘోషవెట్టె, దు
ర్వార ఖగోళమంతయును బారుననేడ్చె, ఘనాఘనంబులున్
దోరణకట్టినట్టులయితోఁ దిక్కుగుల్ వెలిఁ జిమ్మె నా మహా
క్రూరుఁడు శ్రీరసూల్ శిరముగూల్చుట కేఁగెడువేళ భీతిమై 1013

వ. ఇట్లా ఉమరు తమ కంఠలుంఠనమొనర్చు తమఃపరీత ప్రాకారంబు
నందుండుట మహమ్మదువా రెఱింగియే యుండిరి. 1014

కం. అల్లా! యీదుర్మార్గుల
నెల్లరముస్లిములఁ జేయవే యని మది రం
జిల్లఁగ వేఁడెడునది సం
ధిల్లఁగ నీశ్వరుఁడువరము నిచ్చిననదియున్ 1015

వ. ఈసమయమునవచ్చినదికాఁబోలుననఁగ ఘాతుకులలోఁ బ్రథానులగు
నాఅబూజహల్, ఉమరులలో రెండవవాఁడు పైనిజెప్పినట్లు. 1016

మ. కరవాలంబునుదీసి భాస్వరమహాకాలానలాభీల భీ
కర రౌద్రంబున నిండి మండిపడుచున్ గర్వాంధకారంబుతోఁ
బఱతెంచన్ నడువీథిఁబోయెడు జనవ్రాతంబు కంపించి య
చ్చెరువయ్యెన్ విపరీతమిద్దియని చర్చింపంగ స్వాంతంబులన్,

వ. నాయించిన్ అబ్దుల్లా యను నొక్క పురుషుఁడప్పుడు ఉమర్‌ను
వారించి, 1018

కం. ఇదియేమి కోపమయ్యా!
పదపదయెటకేఁగెదో కృపాణముతో నీ
పదమున నీపగవా రెవ
రది తెలుపుము పోవచ్చు నావల ననినన్. 1019

వ. అదివిని ఉమర్ మహమ్మదును దునుమాడఁబోవుచున్నానని పలికె
నంత నాయించిన్ అబ్దుల్లావిని యచ్చెరుపడి. 1020

కం. ఏమిటికి నిరపరాధులఁ
దామసమునఁ ద్రుంచి కోపతాపములను నీ
భూమిని మనియెద వయయో!
యీమహమదుఁ దునుమ బ్రహ్మకైనను వశమే! 1021

కం. నీవు మహమ్మదుఁ దునిమిన
త్రోవనె అబ్దుల్ మునాప్సుతులు వెంటనె నీ
జీవములన్ గొనియెద రిది
దేవుండే వ్రాసె నేల తెలియవుదీనిన్? 1022

వ. మఱియు 1023

తే. గీ. బ్రతుకఁదలచినవాఁడవు బాలుఁడవు ప్ర
పంచవిజ్ఞానగరిమ నార్జించినావు
తారతమ్యం బెఱుంగని తామసమునఁ
బొలియఁజేయఁజెల్లునె లోకమును గడంక 1024

చం. అచటకుఁ బోయెదేని భవదాశయముల్ కొనసాగనేర వీ
ప్రచలితరాగరోగపరివర్తితవామపథంబు మాని నీ
విచటనె యాగిపొమ్మనిన నెంతయుఁ గన్నులనగ్నిరాల్చి యో
యచలమతీ! మురాసురులు నడ్డఁగనేరరు నన్ను వెఱ్ఱవే. 1025

అని యుమర్ మాఱువలిక్

నీవేరీతిని నడ్డుచుంటివొ భః
కే వింతై గనిపించు నీవు మః
న్నావారించిన మున్నె యీతమఃః ॥
తోవల్ దాఁచక చెప్పవే యనిన నెంతోవేడ్క నాతం డనెన్ 1027

నన్నుఁజంపిన నిస్లాము సున్నగాదు
నీసహోదరి ఫాతిమానీసహోద
రీవరుండు పయీదువరించి రిస్స
లాము నాకన్నముందు తలంచవేమి. 1028

అనిన విని కథ యెదురుదిరిగినదనియెఱింగి తక్షణము ఉమరు తన
బావుకుని గృహంబుచేరినంత. 1029

ఫాతిమయును సైయీదు మ
హాతపసి "ఖబాబు" తమగృహంబున పుర్ఖా
నాతఱిఁజదువుచు నుండిరి
చేతోమోదమున నుమరుచేరిన తోడన్ 1030

దాచివేసి వాని వాచామగోచర
మైన తెఱఁగుచూచి యచ్చెరువడి
యేమియాగడమని యెంతగా నడిగినఁ
జెప్పఁడయ్యెఁ దనదు చెనఁటితలఁపు. 1031

అంతలోఁ "ఖబాబు" ఉమరుభయంబునంజేసి యింట దాగిఁకొనియె

ఆ. గీ. ఏమి చదువుచుండి రెవ్వరాతఁడు దాఁగె
నేమి కతము మీరలెఱుకసేయు,
డన్న ఫాతిమ తనయన్న యుమరుఁజూచి
యూసులాడుకొనుచునుంటిమయ్య. 1033

వ. అని విన్నవింప ఉమరు 1034

కం. కాలాగ్ని రుద్రుఁడోయన
వాలాయము మండిపడుచు భావుకువితలన్
గీలించి కొట్టఁజొచ్చెను
దాలువుతెగి రక్తధార తరలెడు దాఁకన్. 1035

వ. అది మహాపతివ్రతాతిలకమగు ఫాతిమాచూచి సోదరు నవరోధించి యిట్టిదుండగమునీకుఁ దగదనిచెప్ప. ఉమరు యుక్తాయుక్త వివేచనముఁ విడిచి తోడఁబుట్టువని తలంపక యామె శిరోజములఁగేల. గీలించి సికనుబాయలుగఁదీసి నెత్తినెత్తురుకారునట్లు ప్రహరించుచు.

శా. ఓసీ! తొత్త! కులక్రమాగతములౌ నుద్యోగముల్ మాని పెన్
దోసంబిస్లములై ఖురానుచదువన్ దుర్బుద్ధులైనారె. హా!
గాసిన్ బెట్టక పోవనిత్తునె భవత్కాలుష్యముల్ వీడఁగా
జాసన్ జేయుఁడు లేనిచో మిముఁజెఱన్ బంధింతు నంచాడఁగన్

వ. ఫాతిమా కోపంబున నుమరునెదుర్కొని 1038

కం. ఏమిటి తెలిఁగిది నీకును
నామగనికి నేమిసాటి నాపయినే నీ
భీమపరాక్రమమును నెఱ
పన్ మార్కొని కొట్టఁదిట్టవచ్చితి చెప్పుమా. 1039

కం. నేనాఁడుదాన నామగనిఁ
దేనాఁడును నిన్నుఁ బ్రతిఘటింపఁడు మాపై
నీనాఁ డిట్టులు చన నే
పైనన్ బాగున్నదియె దురాత్ముఁడ! నీకున్. 1040

వ. మఱియు మేము మహమ్మదురసూలువారి శిష్యులము ఖురాను పఠించుటమాపని. మమ్మేమిచేయఁదలఁచితివోచేయుమనివీరమతియై వచించుసోదరి ఫతిమాను ఉమ రచ్చెరువడి వీక్షించి. 1041

కం. ఈగతితకు నీధైర్యము
నీగతి శౌర్యంబును మునుపెఱుఁగను నిపుడే
లాగు లభించెనో యని వి
రాగము మైఁ దలపఁసాగెఁ బ్రమథిత మతియై 1042

కం. ఈ యిసలాముగ నేదో
నాయెఱుఁగని జీవశక్తి నానావిధధై
ర్యాయతమగు తేజముఁగల
దాయుక్తి తెలియంగ శక్యమగునే నాకున్. 1043

వ. అనివిచారించివిలువునసీరై, తనసోదరి శిరమునవెత్తురులువాఱుదృశ్యము నవలోకించికోపముడించి యుచితాసనముపైఁ బోయికూర్చుండి.

చ. తనచరితంబుఁగోపమును దర్కవితర్కము చేసిచేసి నూ
తన సువిలాసమంజులము ధర్మము తత్త్వపథంబు నిస్సలా
మని తలపోసి త న్నిగమ మంత నెఱింగెదనంచుఁ జిత్తమం
దనుకొనిలేచి క్రమ్మఱ దయార్ద్రహృదంతర మెచ్చరింపఁగన్.

ఉ. చెల్లెల! నీవు నాయెడలఁజేసిన నేరము లేదటంచు నా
యుల్లముచెప్పుచున్న దది యుక్తదికాదు నిజంబు; దివ్య సం
పుల్లవిసూత్నవాసనలఁబొల్చు ఖురాను పఠించుమాసుధా
వల్లరి వెంబడిన్ బడినవారలు ముక్తులటంచు నెంచెదన్ 1046

వ. ఇదివినినతోడనే ఉమరునకు జడిసి దాఁగిన "ఖబాబు" వృద్ధుఁడు ప్రబుద్ధుఁడు ఉమర్ సమీపమున కెదురుగావచ్చి ఫాతిమాయానతిని ఖురానులోని సూక్తములు స్వరభూయిష్ఠముగాఁ బఠించునంత 1047

ఉ. వెల్లువపాఱినట్టులును విశ్రుతకోకిలకంఠమెత్తి రా
జిల్లుచుఁబాడినట్లు కడుఁజిత్రవిచిత్ర విలాస విస్ఫుర
త్ఫుల్లచకోర దంపతులుమూఁగినభంగి ఖురాన్పఠించు నా
చల్లనివేళ నాస్వరముచాఱెను రాగరసంబు నెల్లెడన్ 1048

మ. కదలెన్ గుంభినిమేరు భూధరముతో ఖద్యోత చంద్రాదులున్
జెదరన్ దారలు దుల్లె నామహిమ నార్జింపన్ సమర్థంబులౌ
పదముల్ ప్రాసలలంకృతంబులగుచున్ వ్యాపింపఁ దద్వాణిలో
హృదయంబంతయు నీరుగాఁగరఁగ వర్ణించెన్ ఖుదాతత్త్వమున్.

వ. అంత ఉమరు పులకితగాత్రుఁడై సహజాతయెడఁ దా నొనరించిన యకార్యకరణంబులకు లజ్జావనతవదనుఁడై యామెను గారవమునఁ జేరంజీరి. 1050

కం. అమ్మా! నీమత విధము మ
హమ్మదు మఱి యాఖురాను నత్యంత పవి
త్రమ్ములుగా నీఋజుమా
ర్గమ్మునఁ దెలియంగవచ్చెఁ గదనాకిపుడున్. 1051

వ. అని వచించి మీమత విధానములు వివరింపుఁడని విన్నవింపఁ "ఖబాబు" ముందఱకు వచ్చి స్నాన సంధ్యాద్యనుష్ఠానాచమనంబుల "వజూ" ప్రకారంబుగ నెఱిఁగించిన విని శుచియై "వజూ"నాచరించి ఉమరు శ్రీరసూలువారి పాదారవిందముల దరికేతెంచు తలంపునఁ బ్రయాణమై యస్త్రశస్త్రంబులను బాణతూణీరములను ఖడ్గముద్గరాది బహువిధాయుధంబులను డించి భక్తునివిధంబునఁ బవిత్ర హృదయుఁడై. 1052

ఉ. జన్మ తరింపఁజేయుటకుఁ జాలిన మార్గమెమార్గమందు నీ
యున్మతభంగి లెస్స యెదనూఁపెడు భావతరంగ రాశిలో
నమ్మనుఁగందలంచుట వినాశన కారణమౌనుగాన నా
జన్మ మహామ్మదీయమున సంస్కరణం బొనరింతు నెంతయున్

వ. అని తలపోసి ఖబాబువెంట నడువ నేరుగా మహమ్మదు ప్రవక్త వారి కుటీరమునకుం దారితీసి వెడలి తలుపుతట్టిన "హంజా" లేచి ఉమరు నందు గలిగిన చిత్తపరిణామమునకు నాశ్చర్య సంభ్రమములు ముప్పిరిగొన. 1054

ఆ. ఇతఁడు వహ్నికన్నవెంతయుఁ దీక్ష్ణత
గలిగి జాతికంతెఁ గఠిన తముఁడు
క్రూరులందుఁ బెద్ద పేరున్న వాఁడిట్టి
యుమరుభక్తుఁ డగుట యమరునొక్కొ 1055

వ. అని వితర్కరించి యేలవచ్చితివన ఉమరు ప్రసన్నహృదయుడై నే నిస్లాము నవలంభింప వచ్చితినని పలికె నదివిని సభ్యులు జిచ్చపడి యుచ్చైస్స్వనంబుల జయజయధ్వానములొనర్చి "అల్లాహో అక్బర్" అని దిశలు ఘూర్ణిల్లునట్లుగా నఱచి రంత రభసంబున 1056

ఉ. వార్ధులు పొంగిపోయినని వాసరముల్ వికసించెఁ బ్రేమమై
స్వర్ధుని నేలకున్ దిగెను స్వర్గమునుండి సురాంగనల్ ప్రసూ
నార్ధసువర్ణ వృష్టిగురియన్ మహనీయ విలాసవిస్ఫుర
ద్వర్ధిత జాతిగీతముల భక్తులు పాడిరి వేడ్క సంధిలన్ 1057

వ. అంత ఉమరు ఇస్లాముమత మవలంబించి కృతార్థుఁడయి వెండియు మహమ్మదు వారి నవలోకించి స్వామీ! మనము నమాజు, ప్రార్థనము రహస్యముగా నేల కావింపవలయునో బోధింప "కాబా" లో సభ తీర్చి ప్రసన్నులమై, అల్లాయాథ్యాత్మిక ప్రకారంబున నమాజు నెఱవేర్పుదమన వల్లెయని యందఱు నటకు వెడలిరి. 1058

శా. హంజాయొండె, మహమ్మదొండె, యుమరున్ హర్యక్షసంకాశు లై
పుంజీభూత రమావికాస విలసత్సంభావ ముస్లీమ్మహా
కంజాతాండమునిండు కొల్వగను మక్కాకాబముక్కారులన్
సంజాతప్రతిభావిభాసముల నిస్సాణంబు మోయింపఁగన్ 1059

కం. బెదరి ఖురేషులు దామిఁక
నెదురాడఁగలేక యుమరునేకమయి మహ
మ్మదుతో, గలిసెంగాయని
సదనములనుపీడి రతి విచారము తోడన్. 1060

— వైరుల నిర్వేదము; నిర్గమనము —

ఆ. గీ. ఎంతపంతగించి యెంతవారించిన
నంత యధికమయి యనంతలీల
హెచ్చిపోవుచుండె నిస్లాముమతములో
నేమి మహిమకలదొ యెఱుకపడదు. 1061

వ. మఱియు. 1062

సీ. అబిసీనియాపోయి హాయిగాఁదిరిగివ
చ్చినవారి నేమియుఁ జేయలేదు
అబుతాలబును దన యండకుఁ దిప్పుమ
హమ్మద్ ప్రవక్తఁగాదనఁగలేదు
హంజాఉమరులు మహాభక్తి అల్లాను
గొలుచుట మాన్పింపఁ గుదురలేదు
మక్కాను కాబాను ద్రొక్కరాదనియాంక్ష
చేసినవదియేమిచెల్లలేదు

ఆ. గీ. ఇంకమహామదీయ మేరీతి నరికట్టఁ
గలము గుడులను ప్రతిమలను నెట్లు
కావగలమటంచుఁ గలగుండువడి ఖురేష్
వర్గమెల్ల నేఁగె వగపుతోడ. 1063

గద్య

ఇది శ్రీమహర్షి మొహిద్దీన్‌బాద్షాచానియాంబికా గర్భశుక్తి ముక్తా
ఫలాయమాన, సరసకవితాధురీణ. శ్రీఉమర్ ఆలీషాకవి
వరేణ్య విరచిత శ్రీమహమ్మద్ రసూలు ప్రవక్త
దివ్యచరిత్రంబునందుఁ ప్రథమ భాగము

స ం పూ ర్ణ ము

"బ్రహ్మర్షి" డా॥ ఉమర్ ఆలీషా

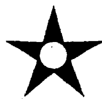
కవి కృతములు

1. శ్రీ మహమ్మదు రసూలువారి చరిత్ర
2. దానవధ
3. మహాభారత కౌరవరంగము (నాటకం)
4. సూఫీవేదాంతదర్శము
5. అనసూయ (నాటకం)
6. కళ
7. ప్రభాత కథావళి (కథలు)
8. విషాద సౌందర్యము
9. విచిత్ర బిల్హణీయము
10. బ్రహ్మవిద్యావిలాసము
11. స్వర్గమాత (కందార్థములు)
12. తత్త్వసందేశము
13. పరతత్త్వ కీర్తనములు
14. చంద్రగుప్త (నాటకం)
15. ఉమర్ ఖయ్యామ్
16. మణిమాల (నాటకం)
17. శాంత
18. ఖండకావ్యములు
19. బర్హిణీదేవి
20. పద్మావతి (నవల)
21. షాతత్త్వము
22. సాధనపథము

SRI MOHAMMED RASULVARI CHARITRA

"BRAHMARSHI" Dr. UMAR ALISHA

SRI VISWA VIZNANA
VIDYA ADHYATMIKA PEETHAM

PITHAPURAM - 533 450.